

**Verslag van de regering, van de Minister
belast met het gelijkekansenbeleid en de
Minister van Ontwikkelingssamenwerking
over het beleid dat gevoerd werd
overeenkomstig de doelstellingen van de
Vierde wereldvrouwenconferentie
die in 1995 plaatsvond in Peking**

(Jaren 2004-2005)

Inhoudstafel

ALGEMENE INLEIDING.....	5
VERSLAG VAN DE REGERING.....	7
Eerste Minister, De Heer Guy Verhofstadt en Staatssecretaris voor Administratieve Vereenvoudiging, toegevoegd aan de Eerste Minister , De Heer Vincent Van Quickenborne.....	9
Vice-Eerste Minister en Minister van Justitie, Mevrouw Laurette Onkelinx.....	15
Vice-Eerste Minister en Minister van Financiën, De Heer Didier Reynders en Staatssecretaris voor Modernisering van de Financiën en de Strijd tegen de fiscale fraude, toegevoegd aan de Minister van Financiën, De Heer Hervé Jamar	37
Vice-Eerste Minister en Minister van Begroting en van consumentenzaken Mevrouw Freya Van Den Bossche, en Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling en Sociale Economie, toegevoegd aan de Minister van Begroting en Overheidsbedrijven, Mevrouw Els Van Weert en de staatssecretaris voor Overheidsbedrijven, toegevoegd aan de Minister van Begroting, De Heer Bruno Tuybens	47
Vice-Eerste Minister en Minister van Binnenlandse Zaken, De Heer Patrick Dewael.....	53
Minister van Landsverdediging, De Heer André Flahaut.....	59
Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, Rudy Demotte, en de staatssecretaris voor het gezin en Personen met een handicap, toegevoegd aan Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, Mevrouw Gisèle Mandaila Malamba.....	73
Minister van Middenstand en Landbouw, Mevrouw Sabine Laruelle.....	85
Minister van Mobiliteit, De Heer Renaat Landuyt.....	91
Minister van Leefmilieu en Minister van Pensioenen, De Heer Bruno Tobback.....	97

Minister van Ambtenarenzaken, Maatschappelijke Integratie, Grootstedenbeleid en Gelijke Kansen, De Heer Christian Dupont.....	117
Minister van Werk, De Heer Peter Vanvelthoven.....	131
Minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid De Heer Marc Verwilghen.....	141
VERSLAG VAN DE MINISTER BELAST MET HET GELIJKEKANSENBELEID, DE HEER CHRISTIAN DUPONT.....	149
VERSLAG VAN DE STAATSSECRETARIS VOOR ONTWIKKELINGS - SAMENWERKING, DE HEER ARMAND DE DECKER.....	173
ALGEMENE CONCLUSIES.....	205

Algemene inleiding

Zoals voorzien in de wet van 6 maart 1996 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de Wereldvrouwenconferentie die van 4 tot 14 september 1995 in Peking heeft plaatsgehad, legt de regering aan de federale Kamers haar verslag voor over het beleid dat in 2004 en 2005 werd gevoerd betreffende de gelijkheid van vrouwen en mannen. Dit dubbele verslag maakt de contextuele balans op van de acties die door de verschillende leden van de regeringsploeg werden opgezet en omvat eveneens de specifieke verslagen van de ministers bevoegd voor Ontwikkelingssamenwerking en Gelijkheid van mannen en vrouwen.

Hier dient te worden aangestipt dat een kritisch onderzoek van de eerdere begrotingsjaren, samen met een lezing van de eindverslagen en de commentaren van de parlementsleden tijdens het onderzoek van de verschillende verslagen de regering ertoe hadden aangezet om, in de besluiten van het verslag 2002-2003, een ontwerp tot wijziging van de wet van 6 maart 1996 aan te kondigen om tot een betere behandeling van het dossier te komen en een coherente aanpak op lange termijn.

Bij het schrijven van het onderhavige rapport werd rekening gehouden met de procedures en doelstellingen die in deze tekst werden ingeschreven. Telkens wanneer dit relevant leek, werden de gevoerde acties terug in hun context geplaatst en vanuit het juiste perspectief belicht. De gegevens die nodig waren voor de uitwerking van een evaluatiesysteem werden bovendien met het oog op de daarna volgende periode verzameld of voorzien. En, ten slotte, werd ieder lid van de regering gevraagd om voor zijn respectieve bevoegdheidsdomein duidelijk aan te geven hoe het genderperspectief in toekomstige ontwikkelingen zal worden geïntegreerd.

Het onderhavige verslag moet enerzijds worden gezien als het eindpunt van een rijpingsproces dat de administratieve diensten en strategische cellen in staat heeft gesteld om (zij het nog niet geheel perfect) de begrippen gendergelijkheid en gender mainstreaming te integreren, en anderzijds als een basis voor verdere analyse die moet leiden tot de tenuitvoerlegging van een nieuw systeem van zodra de wettelijke aanpassingen door het parlement zijn goedgekeurd.

De lezer zal in dit verband vaststellen dat erg veel belang werd gehecht aan het werken met actieplannen in bepaalde domeinen die hetzij rechtstreeks gerelateerd zijn aan gelijkheid, zoals het actieplan tegen partnergeweld en het actieplan voor het vergaren en verwerken van statistische gegevens, hetzij van meer algemene aard zijn, maar elementen inhouden die gelijkheid in de hand werken, zoals het plan met betrekking tot de sociale inclusie.

De lezer dient verder ook rekening te houden met de integratie van de genderproblematiek op het vlak van Samenwerking en Ontwikkeling, en dit onder impuls van de Verenigde Naties.

De lezer zal verder zeker ook het vele werk in het kader van de strijd tegen discriminatie en de impactanalyse van de genderproblematiek in het pensioenstelsel en de fiscale maatregelen weten te waarderen.

Verslag van de regering, over het beleid dat
gevoerd werd
overeenkomstig de doelstellingen van de
Vierde wereldvrouwenconferentie
die in 1995 plaatsvond in Peking
(Jaar 2004-2005)

Eerste Minister
De heer Guy VERHOFSTADT
en de Staatssecretaris
voor Administratieve Vereenvoudiging
De heer Vincent VAN QUICKENBORNE
Wetstraat 16
1000 Brussel

Inleiding

Zoals vermeld staat in de vorige verslagen van de Regering over het beleid gevoerd overeenkomstig de doelstellingen van de IVE Wereldconferentie voor de Vrouw van september 1995 in Peking “beheert de Eerste Minister geen eigen bevoegdheden die verband houden met de prioritaire domeinen van het Actieprogramma van de in Peking gehouden IVE Wereldvrouwenconferentie van de Verenigde Naties. Als leider en coördinator van de Regeringswerkzaamheden ziet hij, hierin bijgestaan door zijn Diensten, nochtans nauwlettend toe op de uitvoering van het Regeerakkoord.

Diverse maatregelen die de Regering heeft genomen om dit Akkoord uit te voeren hebben een rechtstreekse of onrechtstreekse weerslag op de domeinen bedoeld in het Actieprogramma van Peking, en dragen bij tot de verwezenlijking van sommige van de strategische doelstellingen die er in vastgelegd zijn. Het gaat met name om maatregelen betreffende de herverdeling van de arbeidstijd en de kwaliteit van de arbeid, de sociale bescherming, het opleidings- en werkgelegenheidsbeleid, de belastinghervorming, het armoedebeleid, de politieke vertegenwoordiging van de vrouwen, de strijd tegen het geweld of de internationale samenwerking.

Deze zaken vallen onder de bevoegdheidsdomeinen van de verschillende leden van de Regering en worden in de hierna volgende hoofdstukken verder toegelicht onder de individuele bijdragen van de Ministers en Staatssecretarissen.

Tot slot wordt eraan herinnerd dat het Centrum voor Gelijke kansen en Racismebestrijding, dat onder het administratief toezicht staat van de Eerste Minister, maatregelen heeft uitgewerkt die betrekking hebben op de grote domeinen van het actieprogramma van Peking, zoals de strijd tegen het geweld op vrouwen of de fundamentele rechten van de vrouwen. Deze maatregelen worden hierna in detail toegelicht

Acties in de verschillende domeinen van het actieplatform van Peking

Geweld jegens vrouwen (D)

Strategische doelstelling D3: *vrouwenhandel uitbannen en de slachtoffers van geweld als gevolg van prostitutie en vrouwenhandel ondersteunen*

Het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, opgericht in 1993, ressorteert onder de administratieve voogdij van de Eerste Minister en inhoudelijk onder de bevoegdheid van de Minister belast met het gelijkekansenbeleid.

Het Centrum heeft sinds 1995 ook de opdracht de strijd tegen de mensenhandel in ons land te stimuleren, te coördineren en de follow-up ervan te verzorgen. Vrouwen in het bijzonder zijn vaak het slachtoffer van internationale mensenhandel.

Binnen het Centrum werkt de “Dienst mensenhandel” aan de opdrachten die het Centrum zijn toevertrouwd door de wet van 13 april 1995 tot bestrijding van de mensenhandel en het koninklijk besluit van 16 juni 1995 ter verduidelijking van de opdrachten van het Centrum

inzake de bestrijding van de internationale mensenhandel. Het Koninklijk Besluit van 16 mei 2004 herneemt deze opdrachten.

Het Centrum onderneemt in dit kader volgende werkzaamheden:

1. Jaarverslag

Eén van de hoofdopdrachten van het Centrum is het opstellen van een jaarlijks en publiek evaluatierapport aangaande de evolutie en de resultaten van de bestrijding van de internationale mensenhandel. De Dienst mensenhandel heeft het jaarverslag 2004 opgesteld met als titel: “Het Belgische mensenhandelbeleid: gewikt en gewogen” dat in november 2005 gepubliceerd werd.

In dit jaarverslag worden de volgende elementen behandeld:

In een eerste deel wordt de wet van 10 augustus 2005 besproken die substantieel de bepalingen inzake de bestrijding van mensenhandel wijzigt. België diende zich inderdaad aan te passen aan de in voege zijnde Europese en internationale bepalingen. De nieuwe wet kenmerkt zich door verschillende positieve punten. Enerzijds zijn de begrippen “mensenhandel” en “mensensmokkel” thans duidelijk gedefinieerd, de eerste inbreuk is opgenomen in de strafwet en de tweede blijft ondergebracht in de vreemdelingenwet. Anderzijds wordt de mensenhandel uitgebreid, zowel voor Belgen als vreemdelingen, tot economische uitbuiting.

In een tweede deel van het jaarverslag belicht het Centrum een deelgebied van mensenhandel dat minder vaak aan bod komt: economische exploitatie. Het vormt een complex gegeven en is niet altijd makkelijk identificeerbaar. Heel wat gevallen van economische uitbuiting gaan dan ook onopgemerkt voorbij. Vaak worden slachtoffers bestempeld als zwartwerkers of illegale migranten. De dwang die op de slachtoffers wordt uitgeoefend is vaak subtiel; er wordt een combinatie van dwangmiddelen gebruikt. Slachtoffers worden niet altijd rechtstreeks gerekruteerd in de landen van herkomst. Dikwijls beslissen ze zelf om in het Westen te gaan 'werken' en nemen op eigen initiatief contact met de trafikanten. Vervolgens komen ze hier terecht op de informele arbeidsmarkt via sociale of familiale netwerken. Een uitgebreide analyse van het fenomeen economische exploitatie in kader van mensenhandel is noodzakelijk om de strijd tegen de economische exploitatie te organiseren en te coördineren.

2. Coördinatie van de activiteiten van de gespecialiseerde centra voor slachtoffers mensenhandel

Een andere belangrijke opdracht die aan het Centrum is toevertrouwd bestaat erin de coördinatie en de samenwerking te verzekeren tussen de gespecialiseerde privé-diensten voor de hulp en de begeleiding van slachtoffers van mensenhandel. Tweemaandelijks en juridische vergaderingen tussen de centra zijn een gelegenheid om gemeenschappelijke aandachtspunten te bespreken en indien nodig actie te ondernemen. In het kader van dit overleg werden belangrijke punten verwezenlijkt. Zo werd er een uniform begeleidingscontract opgesteld ten behoeve van de slachtoffers, dit om de kwaliteit van de aangeboden opvang en begeleiding te verzekeren. Tevens werd de databank verder uitgebouwd en werd er een project ingediend en goedgekeurd betreffende de exploitatie van deze bron van ruwe data. Bedoeling is om profielen van slachtoffers mensenhandel op te stellen en aldus een efficiëntere strijd te voeren tegen de netwerken alsook de kwaliteit van de opvang en begeleiding te verzekeren.

3. Gerechtelijke acties

Tenslotte heeft het Centrum zijn stimulatieopdracht volbracht door zich burgerlijke partij te stellen in verschillende dossiers van mensenhandel. In de loop van 2004 werden 15 nieuwe burgerlijke partijstellingen goedgekeurd door de Raad van Bestuur. In zeven dossiers werd er reeds een uitspraak geveld. Alle voormelde werkzaamheden vallen zonder twijfel onder de strijd tegen de mensenhandel in het algemeen, maar hebben natuurlijk hun weerslag op de vrouwen die het slachtoffer zijn van een bijzondere vorm van mensenhandel.

Vice-Eerste Minister
en Minister van Justitie
Mevrouw Laurette ONKELINKX
Handelsstraat 78-80
1040 Brussel

Inleiding

Als minister van Werkgelegenheid en Gelijke Kansen lag mevrouw Onkelinx, thans Vice-Eerste minister en minister van Justitie, aan de basis van het eerste nationale actieplan voor de bestrijding van het geweld tegen vrouwen (1999-2003).

De doelstellingen van dit eerste nationaal plan waren duidelijk: de strijd aanbinden met alle vormen van geweld, met als prioriteit het bestrijden van partnergeweld, de actie coördineren van alle betrokken overheden, in overweging nemen van de samenwerking op het terrein tussen de politie, het parket en de sociale en medische diensten, de dialoog bevorderen tussen de gerechtelijke korpsen en de verenigingen die werkzaam zijn op het terrein, kortom, informatie inzake goede praktijken doen circuleren. De algemene visie was de ontwikkeling van een globale en geïntegreerde benadering inzake preventie, sanctionering en een beleid ten voordele van de slachtoffers.

Dit plan werd tussen 2001 en 2005 geëvalueerd, met name dank zij de opvolging die verzekerd werd door het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.

Op basis van deze evaluaties hebben minister van Justitie Laurette Onkelinx en haar collega Christian Dupont, minister van Gelijke Kansen, besloten door te gaan met deze aanvankelijke doelstellingen en ze ook te verfijnen, zodat het voor de federale regering mogelijk wordt een “nieuw plan” voor te stellen dat de gewesten en gemeenschappen integreert. Deze beschikken immers over zeer ruime bevoegdheden inzake de strijd tegen het partnergeweld, in het bijzonder in het kader van de opvang van de slachtoffers.

Dit nationaal actieplan inzake de strijd tegen het partnergeweld (2004-2007) werd in mei 2004 goedgekeurd door de federale regering en beoogt de concrete acties, die het bestrijden van partnergeweld tot doel hebben, te intensifiëren op preventief, curatief en repressief vlak.

Er werd bovendien een werkgroep opgericht die belast werd met het, op basis van een gemeenschappelijke definitie van partnergeweld, opmaken van een gezamenlijk actieplan (federale regering en gedefedereerde entiteiten), samen met een kalender, waarin de volgende zes strategische doelstellingen centraal staan: sensibilisering, opleiding, bescherming en opvang, repressie, registratie en evaluatie.

De minister van Justitie denkt overigens verder na over de gelijkheid, met name inzake familiemateries.

In dit opzicht heeft ze twee wetsontwerpen ingediend. Het eerste ontwerp betreft de materiële bewaring van de kinderen bij een scheiding en beoogt het instellen van de beurtelingse bewaring als “standaardmode”.

Het tweede ontwerp beoogt het vereenvoudigen van de echtscheidingsprocedure. De huidige echtscheiding berustend op een fout zal alleen nog kunnen worden aangevraagd op basis van een enkele oorzaak: wegens duurzame ontwrichting tussen de echtgenoten. Dit ontwerp wordt beziend door het idee om de gelijkheid tussen de ouders te behouden na de scheiding, door de procedures van het beheer van de scheiding vreedzamer te doen verlopen.

Nog steeds met de bedoeling om geschillen in familiezaken te beperken, is de minister van Justitie van plan de mogelijkheid te onderzoeken om wetgevend op te treden inzake de uitkering tot levensonderhoud (bijdragegedeelten) voor de kinderen.

Tot slot heeft de minister van Justitie een initiatief genomen om te strijden tegen de praktijk van de gedwongen huwelijken. Op 10 maart 2006 werd een wetsontwerp, dat een artikel 391sexies invoegt in het Strafwetboek en dat artikel 146bis van het Burgerlijk Wetboek met het oog op het incrimineren van het gedwongen huwelijk en tot het verruimen van de middelen om het te annuleren, goedgekeurd door de Ministerraad en het werd daarna voor advies voorgelegd aan de Raad van State.

Acties die gevoerd werden binnen de verschillende domeinen van het actieplatform van Peking

Geweld tegen vrouwen (D)

Strategische doelstelling D1: Overlegde maatregelen nemen teneinde het geweld tegen vrouwen te voorkomen en uit te sluiten.

1. Wegwijs maken en informeren van de slachtoffers

De slachtoffers de juiste weg wijzen en informeren zal makkelijker worden gemaakt door het overhandigen van een folder, waarin de rechten vermeld staan van de persoon die klacht indient en de gegevens van de instellingen die hem kunnen helpen. Deze folder wordt verspreid door het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.

Aanduiding van referentiemagistraten

In elk parket zullen referentiemagistraten worden aangeduid die een opleiding kregen inzake partnergeweld. Deze referentiemagistraat zal niet alleen de gesprekspartner zijn voor alle sociale diensten die terzake werkzaam zijn, maar ook voor de gerechtelijke autoriteiten en met name de parketten-generaal die het strafrechtelijk beleid dat moet worden aangewend coördineren.

2. De seksuele agressie set

De nieuwe richtlijn inzake de Seksuele Agressie Set (SAS), aangenomen op 15 september 2005 en in werking getreden op 1 oktober 2005, werd opgesteld naar aanleiding van de evaluatie van de ministeriële richtlijn betreffende de SAS van 15 december 1998.

De nieuwe ministeriële richtlijn betreffende het gebruik van de seksuele agressie set werd terug geformuleerd en aangepast aan de nieuwe bevoegdheden verbonden aan de politiehervorming, maar eveneens aan de nieuwe vereisten in verband met de nieuwe procedures voor het nemen van DNA-stalen.

De richtlijn stelt onder meer dat de procureur des Konings zich dient te vergewissen van de goede kennis en de correcte uitvoering van de onderrichtingen die zijn opgenomen in de richtlijn, zowel door magistraten, politieambtenaren en artsen. De procureurs nemen de noodzakelijke maatregelen ter verduidelijking van bepaalde uitvoeringsmodaliteiten, onder meer het opmaken van de lijst van artsen en/of ziekenhuizen die gevorderd kunnen worden om gevallen van seksuele agressie te onderzoeken, het afsluiten van samenwerkingsprotocollen met de ziekenhuizen, enz.

Verder werd bijzondere aandacht besteed aan de opvang van het slachtoffer, met name binnen de ziekenhuizen waar de stalen moeten worden genomen.

De correcte toepassing van de richtlijn zou enerzijds de kwaliteit moeten garanderen van de onderzoeken inzake verkrachtingen of aanranding van de eerbaarheid en anderzijds bijdragen tot het beperken van de psychologische verwarring veroorzaakt door seksuele agressie om aldus secundaire victimisering te vermijden.

Vooruitzichten:

Er moeten nog protocollen worden afgesloten tussen de ziekenhuizen en de parketten. De toepassing van de richtlijn zal na een termijn van drie jaar worden geëvalueerd, zowel inzake de juridische en praktische aspecten, door de Federale Overheidsdienst Justitie, in samenwerking met het College van procureurs-generaal en het Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid.

3. De audiovisuele opname van de verhoren

De circulaire van 16 juli 2001 betreffende de audiovisuele opname van de verhoren¹ wordt thans geëvalueerd door de Dienst Strafrechtelijk Beleid in samenwerking met het College van procureurs-generaal. Deze circulaire wordt momenteel vooral toegepast bij het verhoren van kinderen die het slachtoffer werden van seksuele mishandeling. Gelet echter op het groot aantal politiemensen dat opgeleid werd om deze techniek te gebruiken, kan deze niet alleen ook regelmatig worden toegepast, maar zou men ook het gebruik kunnen overwegen ten overstaande van volwassenen, onder meer inzake echtelijk geweld.

Vooruitzichten:

De evaluatie van deze circulaire is thans bezig.

¹ De wet inzake de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen, goedgekeurd op 28 november 2000 en in werking getreden op 1 april 2001, bevat onder meer specifieke bepalingen inzake de audiovisuele opname van de verhoren van minderjarigen die slachtoffer of getuige waren van de verschillende misdrijven. Deze techniek maakt het inderdaad mogelijk om vooral het traumatiserende effect en de secundaire victimisering te vermijden die verbonden zijn aan veelvuldig verhoren, om de woorden van de minderjarige getrouw weer te geven en de confrontatie te vermijden tussen de minderjarige en de vermoedelijke dader. Deze opname kan bevolen worden door de procureur des Konings of de onderzoeksrechter wanneer de minderjarige met name het slachtoffer of getuige is van een verkrachting, van aanranding van de eerbaarheid, van bederf van de jeugd, van proxenetisme, van kinderporno of van vrijwillige slagen en verwondingen. De opname van het verhoor kan voor de strafrechter worden gebracht in de plaats van het persoonlijk verschijnen van de minderjarige. Deze wet bepaalt ook welke personen de toelating hebben om dit verhoor af te nemen of er bij aanwezig te zijn, evenals het juridisch statuut van de opnamecassettes.

Een werkgroep heeft ten behoeve van de magistraten en de politiediensten een circulaire uitgewerkt voor de toepassing van deze nieuwe bepalingen, teneinde de praktijken terzake te uniformeren, door duidelijk de rol te bepalen van elke interveniërende en de praktische modaliteiten van het verhoor. De ministeriële circulaire betreffende de audiovisuele opname van het verhoor van minderjarige slachtoffers of getuigen van misdrijven werd aangenomen op 16 juli 2001.

Verder bleek het belangrijk te zijn niet alleen te zorgen voor een eenvormige selectie van de personen die het verhoor uitvoeren, maar ook inzake hun opleiding en het gekwalificeerd personeel dat altijd en overal beschikbaar moet zijn. Daarom werd de ministeriële richtlijn *tot regeling van de taakverdeling, de samenwerking, de coördinatie en de integratie tussen de lokale en federale politie inzake opdrachten van gerechtelijke politie* (Col. 2/2002) aangenomen.

Tot slot moet de aandacht worden gevestigd op onze *kadernota integrale veiligheid*, opgesteld door de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken tijdens de Raad van 30 en 31 maart 2004 die de evaluatie voorziet van de diverse maatregelen inzake de bescherming van kinderen. De studie zal met name betrekking hebben op de circulaire van 16 juli 2001 over *de audiovisuele opname van de minderjarigen*.

4. Opleiding van de magistraten

In 2002 en 2003 werd een specifieke opleiding voor de magistraten rond geweld tegen vrouwen (permanente vorming) georganiseerd door de Hoge Raad voor de Justitie. Ook de gerechtelijke stagiair(e)s werden in deze opleiding toegelaten. Specifieke aandacht ging naar partnergeweld. De andere modules zijn: uitsluiting van het geweld, gelijkheid van kansen, strafrechtelijk bewijs en wetenschappelijke vooruitgang, alternatieve maatregelen, uitwisseling van professionele ervaringen tussen magistraten die bevoegd zijn inzake familieaangelegenheden (bemiddeling), ongewenst seksueel gedrag op het werk,...

Deze opleidingen hebben tot doel aan de magistraten en gerechtelijke stagiair(e)s een specifieke opleiding te geven betreffende de problematiek van het partnergeweld.

Vooruitzichten:

In 2006-2007 zullen deze opleidingen opnieuw worden georganiseerd. Ze zullen ook bijzondere aandacht besteden aan de nieuwe wetgevingen inzake de toewijzing van de gezinswoning (uithuizeplaatsing) en de nieuwe richtlijnen (Seksuele Agressie Set, strafrechtelijke opvolging en strafrechtelijk beleid), evenals aan de mogelijke toepassingen van de alternatieve strafvervolgingen inzake intrafamiliaal geweld en meer specifiek inzake partnergeweld.

5. Opleidingen voor de justitiehuizen

In 2003 hebben verschillende justitieassistenten de mogelijkheid gehad om deel te nemen aan opleidingen rond het thema “geweld tegen vrouwen”.

Vooruitzichten:

In de toekomst zullen de specifieke opleidingen die rond dit thema georganiseerd worden door de Hoge Raad voor de Justitie ook worden opengesteld voor de justitieassistenten. Ze zullen onder meer aandacht besteden aan de toepassing van de alternatieve straffen inzake intrafamiliaal en partnergeweld en ze zullen tot doel hebben aan de justitieassistenten een opleiding te geven over deze materies.

Op diverse indicatoren inzake de georganiseerde opleidingen zal in het kader van de evaluatie van deze actie door de FOD Justitie worden ingegaan.

6. Het gerechtelijk beleid van de parketten

Men moet tot een algemene definitie komen van het fenomeen voor alle actoren, zodat men de registraties en de interventies kan uniformeren.

Het is immers belangrijk dat men onder “intrafamiliaal geweld” hetzelfde begrijpt, zowel op het niveau van de onderzoeken, de vervolgingen en de strafmaat als voor de tenuitvoerlegging.

Vooruitzichten:

De minister van Justitie en het College van procureurs-generaal zullen een gemeenschappelijke richtlijn opstellen inzake het partnergeweld, op basis van de bijzondere maatregelen die genomen werden in meerdere arrondissementen van het land om een beter gerechtelijk antwoord te geven op onduldbare toestanden van geweld binnen het koppel en van de discussies die gevoerd werden in een werkgroep bestaande uit magistraten van de parketten-generaal, van de politie en van de Dienst Strafrechtelijk Beleid.

De voornaamste doelstelling is dat er op het niveau van elk gerechtelijk arrondissement een actieplan wordt opgemaakt over het intrafamiliaal geweld, in overleg met de verschillende sociale diensten en de politionele interveniërenden.

De magistraten beperken zich niet meer tot het opmaken van een vervolgingsbeleid, maar integreren de mogelijkheden van de bewustmakingsbehandeling van de daders, van de opvang of de veiligheid van de slachtoffers in hun strafrechtelijk beleid.

De nadruk zal niet alleen gelegd worden op het principe van de nultolerantie, maar ook op het feit dat de tussenkomst van de politie en van de parketten niet beperkt kan zijn tot het strafrechtelijke domein, maar moet passen in een multidisciplinaire benadering die gebaseerd is op een mobilisatie van de bevoegdheden en de kennis van alle actoren (uit de gerechtelijke, medische, psychologische en sociale domeinen).

7. Statistieken

De beste manier om het fenomeen aan te pakken is het te objectiveren door middel van betrouwbare statistieken.

Uit een in 1998 uitgevoerde studie weten we inderdaad dat 1 vrouw op 7 en 7 mannen op 40 ernstig lichamelijk of seksueel geweld wordt aangedaan door de partner.

We weten echter hoe moeilijk het is om een zicht te krijgen op de omvang van het intrafamiliaal geweld en het partnergeweld via bijvoorbeeld de registraties door de politie, want men moet rekening houden met het meervoudige karakter van deze vorm van geweld.

Feiten met betrekking tot dezelfde personen wegens slagen en verwondingen, kabaal maken, problemen met de hoede van de kinderen, enz, kunnen onder verschillende coderingen worden geregistreerd. De informatie is dus versnipperd.

Om de parketten volledig te informeren werd op initiatief van de minister van Justitie besloten dat geen enkel vereenvoudigd proces-verbaal inzake familiaal geweld mag worden opgemaakt. Zelfs indien de feiten wezenlijk geen overtreding uitmaken, moet het proces-verbaal van interventie van de politie overgemaakt worden aan het parket.

Men moet dus cijfers verkrijgen die alle feiten hernemen die aan de overheid werden aangegeven en die ons zullen toelaten het fenomeen beter te kunnen inschatten. Hierbij mag wel niet worden vergeten dat er schaduwzones bestaan en dat het daarom belangrijk is samen te werken met de gemeenschappen en gewesten, zodat men over zo verregaand mogelijke gegevens kan beschikken.

De statistieken van de politie tonen aan dat er in 2003 9.611 feiten werden geregistreerd, wat gelijk staat met 12,54% van de geweldsmisdrijven.

Het eerste plan voorzag in het hoofdstuk gewijd aan het familiaal geweld “de installatie van een werkgroep voor de productie van strafrechtelijke statistieken die pertinent zijn voor het meten van de gerechtelijke opvolging inzake huiselijk geweld”, evenals de ontwikkeling van een strafrechtelijk beleid bij familiaal geweld en het onderstrepen van vernieuwende experimenten om te zorgen voor het opvolgen van de plegers van gewelddaden.

Vanaf 2003 waren situaties van familiaal geweld in principe het voorwerp van een specifieke codering door de parketten.

Het is trouwens in het kader van de uitvoering van het nationaal plan wenselijk dat een gelijkaardige codering van de situaties wordt ingesteld op het niveau van bijvoorbeeld de sociale en medische sectoren. De verborgen zones van het fenomeen, die ontstaan door het ontbreken van een klacht, zouden op deze wijze kunnen worden geëvalueerd.

De opsporing en de registratie van situaties van intrafamiliaal geweld worden niet opgelegd als een doel op zich, maar wel als een middel om een efficiënte actie van de overheid te ondersteunen.

Het bewijs van het slagen van deze actie zal bestaan uit de beschikbaarheid van statistieken inzake partnergeweld die verzameld werden door de bevoegde diensten van het College van procureurs-generaal.

Vooruitzichten:

Een definitie van intrafamiliaal geweld, die aangenomen werd door het College van procureurs-generaal, zal het voorwerp zijn van een circulaire van het College van procureurs-generaal, die weldra van kracht zal worden.

Volgens deze moet als geweld binnen het koppel worden beschouwd:

“elke vorm van lichamelijk, seksueel, geestelijk of economisch geweld tussen echtgenoten of personen die samenwonen of samengewoond hebben en die een duurzame affectieve en seksuele relatie hebben of hadden.

Voor de toepassing van deze definitie verstaat men onder geweld:

- alle strafbare gedragingen die, door een daad of een verzuim, schade berokkenen aan de persoon die schade leed (...);
- maar ook alle gedragingen die, alhoewel ze geen overtreding schijnen te zijn, bij de politie of het parket worden aangegeven en het voorwerp zijn van een proces-verbaal met daarop de preventie-indicatie (...) (familiegeschil).”

Het betreft een operationele definitie die tot doel heeft de gemeenschappelijke referentie te vormen voor de magistraten, de politie en de diverse administratieve diensten.

Op alle niveaus zullen de statistische coderingen op gelijke wijze gebeuren en in functie van de relatie die er bestaat tussen de dader en het slachtoffer.

De codering heeft betrekking op het partnergeweld, maar geldt ook ten overstaande van de andere gezinsleden.

9. Herstelgerichte maatregelen, alternatieve maatregelen, strafrechtelijke bemiddeling, justitieuhuizen.

Er werd bijzondere aandacht besteed aan de omkaderingsprojecten, via de alternatieve maatregelen ten overstaande van de plegers van partnergeweld. De bestaande projecten kregen meer financiering, maar er werden ook nieuwe projecten opgestart, om aan de terreinactoren een gediversifieerd aanbod te geven van projecten inzake de hulp aan plegers van intrafamiliaal geweld.

Vooruitzichten:

Er zullen nieuwe middelen worden vrijgemaakt om instellingen te kunnen subsidiëren, onder meer VZW's die de plegers van gewelddaden te laste nemen en die met hen werken op het niveau van het bewust worden van het strafbare karakter van hun gedrag.

De wet van 22 juni 2005, die in januari 2006 operationeel zal zijn, bepaalt dat de bemiddeling mogelijk zal zijn in elke stap van de gerechtelijke procedure.

10 Burgerlijke maatregelen.

Er zal ook bijzondere aandacht gaan naar de rol van de vrederechter bij de problematiek van de bemiddeling in familiezaken in de ruime betekenis, teneinde de burgerlijke maatregelen in verband met het partnergeweld te verbeteren.

De instelling en de mededeling van de “goede praktijken” zullen dienst doen als indicatoren voor het evalueren van dit project.

11 Beschermende maatregelen.

Er werd vastgesteld dat de verbodsmaatregelen (verbod om contact te hebben, wet op de uithuisplaatsing,...) ten voordele van de slachtoffers van partnergeweld niet altijd gerespecteerd werden. Dat verhoogt het gevoel van onmacht en onveiligheid van het slachtoffer.

Er zullen initiatieven worden genomen om een betere opvolging in te stellen van de beschermende maatregelen en dit in samenwerking met de politie en de parketten.

Vooruitzichten:

In het kader van de oprichting van een strafuitvoeringsrechtbank zal worden nagedacht over de mogelijkheid de politie te informeren over de verbodsmaatregelen in geval van recidive van de dader, maar ook voor wat betreft de instelling van een gegevensbank betreffende de voorwaarden die aan de daders werden opgelegd en die de politie 24 uur op 24 zou kunnen raadplegen.

12. Financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden.

Sedert 1 augustus 1985 voorziet de Belgische wetgeving (Hoofdstuk III, afdeling II, “Hulp van de Staat aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden”, van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere maatregelen) de mogelijkheid voor de Staat om financieel tussen te komen ten voordele van de slachtoffers van opzettelijke gewelddaden of, bij overlijden, ten voordele van hun nabestaanden.

Deze vergoeding kan verkregen worden bij de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden.

Deze mogelijkheid tot vergoeding is beperkt tot de slachtoffers die een belangrijk lichamelijk of geestelijk letsel opliepen als gevolg van een opzettelijke gewelddaad. Niettemin maakt artikel 31, 3° van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere maatregelen, gewijzigd door de wet van 26 maart 2003 houdende de voorwaarden waaronder de commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden een hulp kan toekennen², het ook aan de vader of moeder van een minderjarige of aan de personen die de minderjarige ten laste hebben en die nood heeft aan een langdurige medische of therapeutische behandeling mogelijk om hulp aan te vragen.

Artikel 31, 4° van dezelfde wet maakt het ook aan verwanten tot en met de tweede graad of aan verwanten die in duurzaam gezinsverband samenleefden met een slachtoffer dat sedert meer

² B.S. 22.05.2003

dan een jaar vermist is, indien deze vermissing naar alle waarschijnlijkheid te wijten is aan een opzettelijke gewelddaad, mogelijk een verzoek in te dienen bij de commissie. Deze wijzigingen werden van kracht op 1 januari 2004 en zijn van toepassing op de voorheen reeds ingediende verzoeken (aanhangig bij de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden).

Strategische doelstelling D2: Bestuderen van de oorzaken en de gevolgen van geweld tegen vrouwen en van de efficiëntie van de preventieve maatregelen.

1. Wet tot toewijzing van de gezinswoning.

De wet tot toewijzing van de gezinswoning aan de echtgenoot of aan de wettelijk samenwonende die het slachtoffer is van fysieke gewelddaden vanwege zijn partner en tot aanvulling van artikel 410 van het Strafwetboek, is van kracht sedert februari 2003. Het lijkt erop dat, indien de wetteksten op zich geen probleem opleveren, dat niet zo is voor de toepassing van de wet.

– Folder.

In 2003 werd een folder over de nieuwe wet verspreid voor de slachtoffers en de professionals. Statistieken inzake de bekendheid van de folder zullen verzameld worden door het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.

De folder is beschikbaar in drie talen via de website van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, die eveneens zorg draagt voor de verdeling via de post.

Het aantal keren dat er gedownload werd, het aantal per post verspreide folders en ook het aantal evenementen waarop de folder verspreid werd zal ook als evaluatie-indicatie dienen voor deze actie. Ook een bevraging bij de professionelen om naar de kennis van de folder of de wetgeving te peilen is eveneens overwogen.

– Evaluatie van de wet.

De regering heeft de minister van Justitie verzocht een evaluatie uit te voeren van de inwerkingstelling van deze wet op het terrein. Deze evaluatie is thans bezig. Verder zijn er opleidingen betreffende deze nieuwe wet voorzien voor de actoren van de gerechtelijke wereld.

De slagingsgraad van deze actie zal uit de lijst van de ondernomen bewustmakingsinitiatieven worden afgeleid.

Vooruitzichten:

In samenwerking met het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen zal een studiedag worden georganiseerd om de wet te evalueren. Verder zullen de bevoegde diensten van de FOD Justitie onderzoeken op welke manier de statistieken zullen worden verzameld inzake de toepassing van de wet. Deze statistieken zullen worden overgemaakt aan het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, dat belast is met het verzamelen van alle cijfers in verband met geweld tegen vrouwen.

Anderzijds zal bijzondere aandacht besteed worden aan de opleiding van alle actoren van de gerechtelijke wereld die betrokken zijn bij de toepassing van deze nieuwe wet. Deze opleiding zal worden geëvalueerd op basis van formulieren, waarbij de kennis en de toepassing van deze nieuwe wet de indicatoren zullen zijn.

Er werden in de Senaat bovendien verschillende wetsvoorstellen ingediend met het oog op het bestrijden van het partnergeweld en meer in het bijzonder inzake de preventieve uithuiszetting en houdende andere maatregelen voor de opvolging en de repressie van het partnergeweld.

De fundamentele rechten van de vrouw (I).

Strategische doelstelling I2: De non-discriminatie en de gelijkheid voor de wet en het in de praktijk garanderen.

1. Huisvesting van de kinderen in geval van scheiding.

Een wetsontwerp dat ertoe strekt de beurtelinge huisvesting “als regel” in te stellen werd recent door de minister van Justitie ingediend in het parlement en wordt daar thans besproken. Bij een scheiding moet in elk geval voorrang gegeven worden aan het akkoord van de ouders. In de huidige stand van de wetgeving wordt de huisvesting van het kind bij een geschil geval per geval geregeld door de rechter. Thans is iedereen het erover eens dat beide ouders zich voor de opvoeding van het kind moeten inzetten. Dit beginsel, dat verankerd is in het Verdrag van de Verenigde Naties van 1991 inzake de rechten van het kind, vormde de grondslag van de wet van 13 april 1995 betreffende de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag. Steeds meer rechters stemmen in met het beginsel van de gedeelde of beurtelinge huisvesting. Daarover bestaat praktisch geen onenigheid meer wanneer beide ouders ingestemd hebben. Daarentegen is de gelijkmatig verdeelde huisvesting volgens heel wat rechtspraak alleen mogelijk wanneer beide partijen daarover overeenstemming hebben bereikt, wat uiteraard niet altijd het geval is, dat moet gezegd worden. En de meeste rechters hebben hun eigen mening over welke de beste formule is om toe te passen. In feite bestaat er “een model per rechter”. De techniek om geval per geval te behandelen, zou misschien kunnen worden behouden, indien de rechtbanken vanaf het begin al zouden beschikken over alle inlichtingen die nodig zijn om een optimale beslissing te kunnen nemen. Niemand beweert dat de gelijkmatig verdeelde huisvesting het wondermiddel is. Het gaat er niet zozeer om dat aan deze wijze de voorkeur wordt gegeven, dan wel dat zoveel mogelijk de onvoorspelbaarheid wordt beperkt van de geschillen die aanleiding geven tot gerechtelijke procedures. Het staat in elk geval niet vast dat deze wijze *a priori* niet aanbevelenswaardig zou zijn. Men stelt vast dat de talrijke bezwaren tegen de veralgemening van het model (het kind heeft “twee huizen”, de twee ouders moeten hun kinderen in goede omstandigheden kunnen opvangen, er moeten geen al te belangrijke verschillen zijn tussen de manier van leven en van denken van de ouders, enz.) gericht zijn tegen de thans meest verbreide handelswijze die erin bestaat aan de ouder zonder hoederecht (meestal de vader) een verruimd secundair recht van huisvesting toe te kennen (in feite één derde van de tijd). De wetgever moet een soepel model voorstellen, dat de akkoorden zal bevorderen, aangezien men er alleen wegens ernstige redenen van zal kunnen afwijken.

Het ontwerp voorziet dus dat, bij gebrek aan een akkoord, in geval van gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag en indien een van de ouders daarom verzoekt, de rechtbank prioritair de mogelijkheid zal onderzoeken om de huisvesting gelijk te verdelen tussen de ouders en dit aan de hand van de formule die meest aangewezen is in het belang van het kind en van de ouders. In geval van bijzondere omstandigheden kan de rechtbank echter de voornaamste huisvesting van het kind aan een van de partijen toewijzen en aan de andere een secundaire huisvesting van minder lange duur. In de tekst van het ontwerp staat geen lijst met contra-indicaties, maar het staat de rechter vrij deze te bepalen. De memorie van toelichting maakt evenwel vermelding van voorbeelden, zoals de grote afstand tussen de woonplaatsen

van de ouders, de onbeschikbaarheid van een van de ouders of het duidelijk blijk geven van onverschilligheid voor de kinderen.

Vooruitzicht:

Dit wetsontwerp zou in 2006 moeten worden goedgekeurd.

2. Tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissingen inzake huisvesting van de kinderen.

Het zorgen voor gelijkheid brengt ook mee dat men aandacht heeft voor de uitvoering van de genomen beslissingen inzake de huisvesting. Hetzelfde ontwerp strekt ertoe het aan de ouder die zijn kinderen niet meer te zien krijgt mogelijk te maken om indien nodig een beroep te doen op dwangmaatregelen. Het slachtoffer van de overtreding zal de zaak voor de rechtbank kunnen brengen. Er zal dan een nieuw debat plaatsvinden. De rechter zal alle mogelijke informatie inwinnen en een beroep doen op nieuwe onderzoeksmaatregelen, zoals het horen van het kind of de partijen uitnodigen een beroep te doen op de bemiddeling. Ook dwangmaatregelen zullen worden toegestaan. In zijn vonnis moet de rechter evenwel de modaliteiten vastleggen voor de gedwongen teruggave van het kind. Hij zal bijvoorbeeld een neutrale plaats kunnen bepalen of de tussenkomst verzoeken van een vertrouwenswaardige derde of van een verwante van het kind. Indien hij zulks nodig acht, kan de rechter eveneens personen aanduiden die bevoegd zijn om de gerechtsdeurwaarder te vergezellen voor de uitvoering van de beslissing, zoals een psycholoog of een maatschappelijk assistent. Deze voorzorgsmaatregelen hebben uiteraard tot doel te vermijden dat de gedwongen teruggave het kind een trauma zou bezorgen, wat uiteraard de rode draad is van de hervorming.

3. Foutloze echtscheiding

Ook moet men de gelijkheid tussen de ouders en het behoud van het “ouderlijk koppel” na de scheiding nastreven. Dit is mogelijk door de procedures om de breuk te regelen vreedzaam te laten verlopen.

Zopas werd in de Ministerraad een voorontwerp van wet goedgekeurd om de echtscheidingprocedures te vereenvoudigen en dit wordt thans besproken in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. De echtscheiding - die momenteel gebaseerd is op de foutnotie - zal op grond van één enkele reden kunnen worden aangevraagd: de duurzame ontwrichting van de echtgenoten. Deze vaststelling kan – hoewel dit zelden het geval is - blijken uit de persoonlijke overtuiging van de rechter. De ontwrichting zal doorgaans bewezen worden door het verstrijken van de tijd of door een nieuwe bevestiging van die ontwrichting (termijn van 3 maanden tot één jaar naargelang het verzoek gedaan werd door één echtgenoot of door beiden, en er al een feitelijke scheiding was voor het verzoek).

De hervorming beoogt een recht dat verruimd wordt tot de uitkering in het levensonderhoud na de echtscheiding aangezien dit recht ook opengesteld wordt voor de verzoeker die de foutloze echtscheiding gevraagd en verkregen heeft. De uitsluiting is enkel mogelijk als de potentiële schuldenaar bewijst dat de verzoeker een ernstig fout beging waardoor het blijvend samenleven onmogelijk wordt. Het logisch gevolg hiervan is dat de uitkering beperkt is in de tijd (duur van het samenleven) en de rechter dit kan aanpassen in functie van de economische keuzes die de partijen maakten tijdens het samenleven.

4. Berekening van de uitkeringen tot levensonderhoud voor de kinderen

Immer met het oog op het beperken van familiale geschillen wenst de Minister de mogelijkheid na te gaan wetgevend op te treden bij de uitkering tot levensonderhoud (bij te dragen deel)

voor de kinderen. Het is de bedoeling een mogelijke prognose voor de berekening hiervan te maken en een einde te maken aan de willekeur. Sommige jurisdicties doen soms een beroep op een zogeheten “Renardmethode” - naar de naam van de auteur - en dit blijkt een interessante methode te zijn. De gegevens waarop deze echter gebaseerd zijn moeten worden bijgesteld. Een werkgroep moet werken aan deze bijstelling.

5. Ondertekening van protocol nr. 7 bij het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens

Op Europees vlak dient te worden opgemerkt dat België op 11 mei 2005 het Protocol nr. 7 bij het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden ondertekende. Artikel 5 hiervan garandeert het gelijkheidsbeginsel tussen echtgenoten inzake hun onderlinge burgerlijke rechten en verantwoordelijkheden en ook ten aanzien van hun relaties tot hun kind bij het huwelijk, tijdens het huwelijk en bij de ontbinding ervan.

Vooruitzichten:

Dit zou in 2006 moeten bekrachtigd worden.

6. Huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht

De wet van 13 juni 2003 die op 1 juni 2003 van kracht werd, stelde het huwelijk open voor personen van hetzelfde geslacht.

Het belangrijkste argument voor een wetswijziging was de gelijkheid in behandeling van homoseksuele en heteroseksuele koppels op het vlak van het huwelijk. Zo is de regelgeving betreffende het voltrekken, de ontbinding en de gevolgen van het huwelijk voortaan eveneens van toepassing op homoseksuele koppels.

Toch blijven er verschillen voor de afstamming. Voor homoseksuele koppels waarvan minstens één partner geen Belg is, verleent artikel 46, tweede lid, van de wet van 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht, eenzelfde recht op het huwelijk wanneer één van de betrokken personen de nationaliteit bezit van een Staat waarvan het recht een dergelijk huwelijk toestaat of op het grondgebied van een dergelijke Staat zijn gewone verblijfplaats heeft. Deze bepaling moet toegepast worden in samengang met artikel 44 van diezelfde wet waarin gesteld wordt dat het huwelijk in België kan worden voltrokken indien een van de toekomstige echtgenoten bij de voltrekking Belg is, en zijn woonplaats of sinds meer dan drie maanden zijn gewone verblijfplaats in België heeft.

Sommige partnerships die in het buitenland werden geregistreerd kunnen aan een huwelijk worden gelijkgesteld in naleving van sommige bij wet vastgestelde voorwaarden. In België zullen de huwelijken worden toegestaan van personen van hetzelfde geslacht of tussen Belgen en vreemdelingen, ongeacht hun nationaliteit.

7. De bemiddeling in familiezaken

De wet van 19 februari 2001 betreffende de proceduregebonden bemiddeling in familiezaken die op 1 oktober 2001 van kracht werd, werd opgeheven door de wet van 21 februari 2005 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling. Deze laatste werd van kracht op 30 september 2005.

Deze nieuwe, meer algemene wet biedt nog steeds de mogelijkheid om een beroep te doen op familiale bemiddeling en bevordert nog steeds deze tussenkomt tijdens of naast elke gerechtelijke procedure. De door de partijen aangewezen bemiddelaar zal tot een gedeeltelijk

of volledig akkoord trachten te komen dat – als de partijen dit wensen – voor homologatie kan worden voorgelegd en aldus uitvoerbaar zal worden. De rechter zal echter slechts tot de homologatie kunnen overgaan als het akkoord niet tegenstrijdig is met de belangen van de minderjarige kinderen.

Het is mogelijk dat er geen bemiddeling tot stand komt. Tijdens de procedure kunnen de partijen op elk ogenblik de zaak voor de rechter brengen. De wet voorziet in de oprichting van een federale bemiddelingscommissie die paritair is samengesteld uit advocaten, notarissen en “derden”, die moet overgaan tot de erkenning van de bemiddelaars. Deze commissie vatte haar werkzaamheden aan in september 2005. Deze commissie wordt met name bijgestaan door een specifieke commissie voor familierecht.

Concreet kunnen enkel de akkoorden ingevolge een door een erkend bemiddelaar geleide bemiddeling het voorwerp zijn van een homologatie. Als de bemiddelaar niet erkend is, is de bemiddeling nog steeds mogelijk, maar het uiteindelijke akkoord zal niet het voorwerp kunnen zijn van een vereenvoudigde homologatieprocedure. Zonodig zal het gegoten moeten worden in een uitspraak volgens de klassieke procedure.

8. De verstoting:

Het federale Parlement keurde op 1 juli 2004 de wet goed houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht die in werking trad op 1 oktober 2004. De hervorming strekt in ruime mate tot het invoeren van duidelijkheid, systematisering en structuur in een complex domein maar ook om eenheid te brengen in de regelgeving van verschillende materies, bijvoorbeeld inzake huwelijk of verplichtingen.

Zo wordt in België de erkenning van de ontbinding van het huwelijk door verstoting bijvoorbeeld in principe geweigerd. De verstoting zal slechts erkend worden als ze voldoet aan beperkende voorwaarden die bij wet zijn bepaald, met name met de toestemming van de vrouw.

Het jonge meisje (L)

De dienst Voogdij van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen schenkt bijzondere aandacht aan jonge meisjes die het slachtoffer zijn van mensenhandel.

De dienst ziet erop toe de voogden in te lichten, onder meer via het vademecum, dat in de maand mei zal uitkomen. Op pagina 145 en volgende wordt duidelijk gesteld welke de specifieke ondersteunende middelen zijn die werden ingevoerd.

Bovendien heeft de dienst Voogdij een overleg ingericht tussen de verschillende instanties voor een vlottere toepassing van de verschillende bepalingen en voor de uitoefening van de taken van de voogd.

Twee omzendbrieven voorzien dat de slachtoffers van de mensenhandel die illegaal in België verblijven, en met name de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, de mogelijkheid hebben voor het bekomen van een tijdelijke verblijfsvergunning en, in sommige gevallen, een verblijfsvergunning voor onbepaalde duur; dit om het gerechtelijk onderzoek tegen de personen die hen uitbuiten te vergemakkelijken en de slachtoffers de mogelijkheid te bieden te komen getuigen tijdens een eventueel proces:

. de omzendbrief van 7 juli 1994 betreffende de uitreiking van verblijfsvergunningen en toelatingen tot tewerkstelling (werkvergunningen) aan vreemdelingen die het slachtoffer zijn van mensenhandel.

de omzendbrief van 13 januari 1997 bevat richtlijnen voor de Dienst Vreemdelingenzaken, voor het parket, voor de politiediensten, inspectie van de sociale wetten en de sociale inspectie omtrent de bijstand aan slachtoffers van mensenhandel, gewijzigd op 17 april 2003.

Die maatregelen hebben een tweevoudige doelstelling: meer efficiëntie in de strijd tegen de mensenhandel en het bieden van hulp aan de slachtoffers die meewerken aan het gerechtelijk onderzoek (zowel hulp en begeleiding in België als begeleiding bij de terugkeer in het land van oorsprong).

In het kader van die twee juridische instrumenten hebben de slachtoffers van mensenhandel die illegaal in België verblijven, en met name de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, de mogelijkheid een tijdelijke verblijfsvergunning te bekomen, en, in sommige gevallen, een verblijfsvergunning voor onbepaalde duur.

Het beleid voor slachtofferhulp dat door die juridische instrumenten is voorzien beoogt zowel de hulp en de begeleiding in België als de begeleiding bij de terugkeer in het land van oorsprong.

De bepalingen waardoor de slachtoffers wettelijk in het land kunnen verblijven in het kader van rechtsgedingen tegen de personen die hen uitbuiten, vergroten de mogelijkheden voor het voeren van een diepgaand gerechtelijk onderzoek en bieden de slachtoffers de kans te komen getuigen in de loop van een eventueel proces.

Het jonge meisje moet omkaderd worden door één van de drie gespecialiseerde opvangcentra, Payoke (Antwerpen), Pag-asa (Brussel), Sürya (Luik) en Esperanto (verborgen centrum dat afhangt van het Sürya-centrum). Die centra ontmoeten het slachtoffer op vraag van een politiedienst, een sociale dienst of een opvangcentrum.

Wanneer de minderjarige door een gespecialiseerd centrum worden opgevangen dan betekent dit dat ze reeds enigszins afstand heeft genomen van het milieu dat haar uitbuit. De voogd ziet er in het bijzonder op toe dat de minderjarigen geen enkel contact meer hebben met de vroegere personen die hen uitbuiten of met de mensensmokkelaars. Dit is noodzakelijk voor zover het positieve resultaat van een bijzondere toelatingsprocedure voor een verblijfsvergunning waarop het slachtoffer aanspraak kan maken, gekoppeld is aan de voorwaarde dat er geen terugkeer is naar het milieu van uitbuiting.

De voogd zal er ook moeten op toezien dat de minderjarige die het slachtoffer is van mensenhandel als dusdanig wordt erkend door het parket, de politiediensten en door de Dienst Vreemdelingenzaken en niet als een vreemdeling in een administratief onrechtmatige situatie.

De situatie van deze minderjarigen is delicaat. Vaak werden ze gedurende meerdere weken en maanden geïsoleerd. Er werd reeds misbruik gemaakt van hun vertrouwen en het is dus heel moeilijk dit nog te winnen. De voogd zal er dus over waken geen beloftes te doen aan deze minderjarigen als hij niet zeker is deze te kunnen houden.

Om de minderjarige opnieuw vertrouwen te geven en deze gerust te stellen, zal het dus de taak van de voogd zijn om:

- zich ervan te vergewissen dat de minderjarige wordt verdedigd door een advocaat die gespecialiseerd is in mensenhandel en ook in niet-begeleide minderjarige vreemdelingen
- de minderjarige te informeren en te begeleiden bij het ondernemen van juridische stappen, ook tijdens het gerechtelijk onderzoek (over de mogelijke resultaten van een enquête of een onderzoek, over de duur van een enquête, over de verplichting om te getuigen,...)
- deze te informeren over de mogelijke keuzes, die keuzes te eerbiedigen, hem in te lichten over de eventuele risico's die aan die keuzes verbonden zijn.

- hem te informeren over de voorwaarden die verbonden zijn aan die gerechtelijke procedure en de procedure voor een verblijfsvergunning (de minderjarige moet het milieu van uitbuiting verlaten, de begeleiding en opvang in een gespecialiseerd centrum aanvaarden en meewerken aan het gerechtelijk onderzoek)
- medische en psychologische expertises en vaststellingen te verzamelen die de morele en fysieke geleden schade bevestigen
- een ontmoeting te organiseren tussen de advocaat en de minderjarige wanneer de advocaat de gelegenheid zal hebben gehad het gerechtelijk dossier te consulteren ten einde de verdediging van de minderjarige voor te bereiden.”

De voogd speelt ook een essentiële rol tijdens de audits van het CGVS (Commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen) of van de Dienst Vreemdelingenzaken vermits het zijn taak is als vertegenwoordiger van de belangen van de minderjarige te waken over het goede verloop van de gesprekken: als de voogd bijvoorbeeld vaststelt dat een mannelijk auditeur bij de auditie van een jong meisje (of omgekeerd) beïnvloed is en dat het van die aard is dat het een slechte invloed kan hebben op de uiteenzetting van de minderjarige, dan zal hij ook vragen dat de auditeur vervangen wordt door een vrouwelijke auditeur. Hetzelfde geldt evenzeer voor de tolk.

Strategische doelstelling L.7.: het uitschakelen van geweld op het jonge meisje

1. Werkgroep “Kindermishandeling”

De Nederlandstalige en Franstalige werkgroepen “kindermishandeling” werden op 19 november 1998 opgestart. Die werkgroep werd ingericht om het overleg tot stand te brengen tussen het gerecht en de medisch-psycho-sociale sector binnen ieder gerechtelijk arrondissement en om multidisciplinaire teams samen te stellen die de overheden kunnen bijstaan in het bepalen van hun keuzes. Het voorzitterschap ervan werd aanvankelijk waargenomen door het kabinet van de Minister van Justitie. Dit werd in 1999 overgenomen door de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid. In december 2002 werden de eerste werkdocumenten overhandigd aan de Minister van Justitie.

Vooruitzichten:

De huidige Minister van Justitie nam initiatieven om die werkdocumenten te finaliseren en tot aanbevelingen te komen voor het overleg tussen het gerecht en de medisch-psycho-sociale sector.

2. Voornaamste wetswijzigingen in de loop van de periode 2004-2005.

2.1. De wet die strekt tot de verruiming van de strafrechtelijke bescherming van de minderjarigen

De wet van 10 augustus 2005 tot verruiming van de strafrechtelijke bescherming van de minderjarigen werd gepubliceerd op 2 september 2005. Deze vormt één van de luiken van de hervorming van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming. Ze strekt er vooreerst toe het Strafwetboek te wijzigen voor een strengere bestraffing van de personen die gebruik maken van minderjarigen om strafbare feiten te plegen. Het is immers zo dat - rekening houdend met de specifieke benadering waarvan minderjarigen genieten in het kader van de wet op de jeugdbescherming – deze volwassenen hopen te ontkomen aan vervolgingen en zo de vruchten blijven plukken van de door de minderjarigen gepleegde strafbare feiten.

Deze gelegenheid werd aangegrepen om in het Strafwetboek de meeste wetsbepalingen op te nemen die vervat zijn in Titel IV van de wet op de jeugdbescherming zodat de strafrechtelijke bescherming van de minderjarigen die de wet van 28 november 2000 vrij systematisch bepaalt voor zedendelicten, kan worden verruimd.

Tot slot konden de strafrechtelijke bepalingen worden geschorst van de wet van 8 april 1965 voor inbreuken die thans door andere wettelijke bepalingen worden beteugeld of die niet meer worden toegepast.

2.2. De wet houdende diverse bepalingen met het oog op de versterking van de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel en tegen praktijken van huisjesmelkers

De wet van 10 augustus 2005, gepubliceerd op 2 september 2005, schenkt bijzondere aandacht aan minderjarigen die het slachtoffer zijn van mensenhandel, mensensmokkel en exploitatie van bedelarij.

De eerste doelstelling van de wet is het aanbrengen van de wijzigingen die noodzakelijk zijn voor de inbreuken van mensenhandel en mensensmokkel om ons recht in overeenstemming te brengen met de rechtsmiddelen van internationaal recht en van Europees recht.

Binnen deze context is het beteugelen van de mensenhandel niet meer beperkt tot enkel vreemdelingen zoals voorzien in het vroegere artikel 77bis van de wet van 15 december 1980 op de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen. Tegelijk werd artikel 77bis gewijzigd om specifiek en uitsluitend de mensensmokkel te beogen (voorheen werd geen onderscheid gemaakt tussen handel en smokkel).

De beteugeling van de handel, voorzien in het Strafwetboek, beoogt voortaan expliciet een reeks vormen van uitbuiting, seksuele en economische uitbuiting.

In de tweede plaats herneemt de wet uitgebreid de inhoud van het wetsontwerp nr. 51-640/1 tot wijziging van het Strafwetboek en van de wet van 15 december 1980 op de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen met het oog op het versterken van sancties tegen personen die zich overleveren aan de handel en smokkel van niet-begeleide minderjarigen. Zij breidt de verzwarende omstandigheid inzake handel en smokkel uit tot alle minderjarigen.

In de derde plaats verduidelijkt ze de reikwijdte van de beteugeling voor de exploitatie van bedelarij die voorzien is in voornoemd ontwerp. Het gaat niet om het opnieuw beteugelen van de inbreuk van bedelarij maar om – zoals bestaat bij prostitutie – degene te straffen die de bedelarij van iemand anders exploiteert. De wet voegt bovendien artikel 82 in (inzake de bedelarij van minderjarigen) van de wet van 1965 op de jeugdbescherming.

Bovendien werd er een werkgroep inzake het statuut van de slachtoffers opgericht door de Interdepartementale Coördinatieceel ter bestrijding van de internationale mensenhandel. Deze heeft met name tot opdracht na te denken over de verbetering van het systeem voor de toekenning van het statuut van slachtoffer wanneer het gaat om een minderjarige persoon.

Tot slot werd – in het kader van georganiseerde vormingen voor de magistraten door de Hoge Raad voor de Justitie – een module “mensenhandel” ingericht rond onder meer de bijzondere

thematiek van de seksuele uitbuiting, een vorm van uitbuiting die voornamelijk vrouwen betreft.”

3. Herinnering aan de strafrechtelijke bepalingen inzake geweld in de ruime betekenis ten aanzien van kinderen

Op strafrechtelijk vlak is het reeds sinds enkele jaren de tendens om strafverhogingen door te voeren voor de daders van slagen en verwondingen ten aanzien van kinderen. De wet van 28 november 2000 betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen heeft immers de straffen verhoogd voor geweldpleging ten aanzien van kinderen (artikelen 398 tot 405bis van het Strafwetboek). Bovendien zijn de straffen nog zwaarder wanneer geweld wordt gepleegd door de ouders of door iedere persoon die gezag heeft over de minderjarige of de onbekwame, of door een persoon die hen onder zijn bewaring heeft (artikel 405ter van het Strafwetboek).

Tegelijk worden ook de daden van foltering, onmenselijke en ontorende behandeling ook zwaarder gestraft wanneer zij gepleegd worden op minderjarigen (art. 417bis tot 417quinquies van het Strafwetboek ingevoerd door de wet van 14 juni 2002).

Voornoemde wet van 28 november 2000 straft ook de vormen van geweld door de verlating of het in behoeftige toestand achterlaten (artikelen 423 en 424 van het Strafwetboek) en het onthouden van voedsel of verzorging aan minderjarigen (artikelen 425 en 426 van het Strafwetboek). Ook hier worden de straffen verzwaard als de inbreuken begaan werden door de ouders (artikel 427 van het Strafwetboek).

Artikel 409 van het Strafwetboek bestraft met name de vrouwelijke seksuele verminkingen en zwaarder nog in §2, deze die begaan worden op minderjarigen. §5 van dezelfde bepaling voorziet ook een verzwaring van de straf als de daden begaan werden door de vader, de moeder of andere ascendanten of iedere andere persoon die gezag heeft over de minderjarige. Die bepalingen werden ook in de wet van 28 november 2000 ingevoegd.

Artikel 396 van het Strafwetboek van zijn kant bestraft meer bepaald de kindermoord (“Doodslag gepleegd op een kind bij de geboorte of dadelijk daarna”).

Strategische doelstelling L.9.: De rol van de familie versterken met het oog op de verbetering van de levensomstandigheden van het kleine meisje.

1. Inzake adoptie

De wetten van 13 maart 2003 (wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat de adoptie betreft) en van 24 april 2003 (Wet tot hervorming van de adoptie) werden van kracht op 1 september 2005.

Krachtens de wet van 24 april 2003 werd de binnen de FOD Justitie opgerichte Dienst Internationale Adoptie aangewezen als centrale federale autoriteit zoals beoogd door artikel 6 van het Verdrag van Den Haag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de interlandelijke adoptie. De dienst, samengesteld uit 9 personen, trad in werking op 1 september 2005. Enerzijds is hij belast met opdrachten van informatie en communicatie (op nationaal en internationaal vlak) en anderzijds staat hij in voor de erkenning van adopties die in het buitenland tot stand zijn gekomen en de registratie ervan.

Het overleg dat plaats had met de Gemeenschappen met het oog op het uitwerken van een samenwerkingsakkoord, mondde uit in een tekst die het enerzijds mogelijk maakt sommige procedures te verduidelijken voor de toepassing van de wet in het hoger belang van het kind en in naleving van de fundamentele rechten die het toegekend kreeg in het internationaal recht, en anderzijds het overleg te garanderen tussen de federale overheid en de Gemeenschappen inzake de adoptie, met name door de oprichting van een overlegcomité en een opvolgingscommissie. Dit ontwerpakkoord werd voorgelegd aan het advies van de Raad van State. Als gevolg van dit advies werd het ontwerp aangepast en op 12 december 2005 door alle partijen ondertekend. De wet houdende hiermee instemming werd goedgekeurd door de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 9 februari 2006 en door de Senaat op 30 maart 2006.

2. Begrip van kind ten laste

Er werden twee koninklijke besluiten goedgekeurd op 27 december 2004 waaronder een koninklijk besluit van bijzondere machten, bevestigd door een wet van 30 mei 2005.

Een nieuwe definitie van het begrip “kind ten laste” werd ingevoegd in het koninklijk besluit van 27 december 2004 in uitvoering van artikel 1409, §1, 4° en 1409, §1bis, 4° van het Gerechtelijk Wetboek. Dit besluit definieert de documenten die het bewijs leveren van het feit dat een kind ten laste is van een schuldenaar. Ook wijzigt dit het Gerechtelijk Wetboek door te voorzien in een specifieke procedure bij geschillen betreffende het begrip kind ten laste.

Vooruitzicht:

Deze besluiten treden in werking op de dag dat het standaardformulier er zal zijn dat de erkenning van het kind ten laste mogelijk maakt. Dit wordt thans uitgewerkt.

ANDERE VOORUITZICHTEN:

1. Verbeterde actie van de overheid tegen internationale kindontvoeringen door de ouders.

Ten einde de actie van de overheid in de ontvoeringdossiers van kinderen te versterken, werden er nieuwe structuren opgericht. Die structuren zullen beter moeten beantwoorden aan de behoeften van de families die het slachtoffer zijn van deze bijzondere vorm van intrafamiliaal geweld.

Er zal een interministeriële Coördinatieceel worden ingericht onder de gezamenlijke leiding van de Ministers van Justitie en van Buitenlandse Zaken.

Tegelijk zal een denkgroep worden opgericht die met name de vertegenwoordigers zal verenigen van de bevoegde federale autoriteiten, experts en psychologen.

Die groep zal tot taak hebben voorstellen te formuleren die door de interministeriële Coördinatieceel zullen worden onderzocht.

Die structuren zullen samen met de centrale autoriteit in de schoot van de FOD Justitie werken rond preventie (betere lokalisering van het kind wanneer dit het grondgebied verlaat, het uitwerken van een vorming voor magistraten, enz), de begeleiding van de ouders die het slachtoffer zijn van ontvoeringen (oprichting van specifieke fondsen ter financiële ondersteuning van de ouders indien nodig) en de opvolging van de kinderen bij hun terugkeer in België (hulp bij de reïntegratie op school en binnen het gezin, enz.).

2. Toekomstige acties met betrekking tot de strijd tegen het geweld tegenover kinderen:

Onder algemeen beleid voor de strijd tegen het geweld tegenover kinderen verstaat men een beleid dat betrekking heeft op de verschillende vormen van geweld op kinderen, dat van toepassing is op de verschillende kaders waarbij het tussenkomt en met luiken voor preventie, bescherming, bijstand (van medische, psychologische, juridische en sociale aard) aan de slachtoffers, heraanpassing en reïntegratie van de slachtoffers en tussenkomst bij de plegers van de gewelddaden. Rekening houdend met de complexiteit van de Belgische instellingen zou de toekomstige nationale Commissie voor de rechten van het kind ruimschoots moeten bijdragen tot de invoering van een meer “algemeen” beleid in de strijd tegen het geweld tegenover kinderen. Dit project wordt geleid door de Minister van Justitie.

Het samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten voor de oprichting van een nationale Commissie voor de rechten van het kind werd op 19 september 2005 gesloten tussen de verschillende partijen van het akkoord. Dit akkoord zal in werking treden na te zijn voorgelegd aan en goedgekeurd door de verschillende parlementen. Het federale parlement keurde het goed op 30 maart 2006.

3. Evaluatie van de juridische maatregelen in de praktijk

Tijdens de Ministerraad van 30 en 31 maart 2004 heeft de Regering besloten in 2005 een studie te doen voor de evaluatie van: 1) drie wetten van 1995 inzake de bescherming van minderjarigen (wet op het seksueel misbruik op minderjarigen, wet op de betuigeling van de mensenhandel en de kinderpornografie en de wet op de reclame met seksuele inslag bestemd voor minderjarigen), 2) van de wet van 28 november 2000 betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen en ten slotte 3) van de omzendbrief van 16 juli 2001 over de audiovisuele opname van het verhoor van minderjarigen. Deze studie is op dit ogenblik aan de gang in de schoot van dienst Strafrechtelijk Beleid van de FOD Justitie.

4. Bekrachtiging van internationale instrumenten

Gelieve te noteren dat de Ministerraad op 10 oktober 2003 een wetsvoorstel goedkeurde houdende instemming met het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind, inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie, aangenomen te New York op 25 mei 2000. Tot op heden werd dit nog niet goedgekeurd door het Parlement.

5. Rechter in familiezaken

De Minister van Justitie overweegt de invoering van rechters in familiezaken om tegemoet te komen aan de huidige bevoegdheidsverdeling inzake familiezaken tussen de verschillende gerechtelijke overheden. Die rechters zullen zich kunnen buigen over alle conflicten die zich binnen het gezin voordoen. Het gaat met name om burgerlijke geschillen rond familieproblemen, problemen rond de opvoeding, het co-ouderschap, het hoederecht, de echtscheiding, verbod op contact... Naast de gerechtelijke beslissingen zal deze rechtbank ook preventieve maatregelen moeten uitwerken (bemiddeling, relatietherapie, hulp bij de opvoeding en aan de familie...). Een goede samenwerking tussen de centra voor familiehulp, de hulp- en politiediensten en de justitiehuisen is dus noodzakelijk.

Er werd een werkgroep opgericht om samen met de terreinactoren na te gaan welke de beste weg is die op dit vlak gevolgd wordt.

Minister van Financiën
De heer Didier REYNDEERS

Wetstraat 12
1000 Brussel

en de Staatssecretaris
voor Modernisering van de Financiën
en de Strijd tegen de fiscale fraude

Monsieur Hervé JAMAR

North Galaxy - Toren B - 26e verdieping
Koning Albert II laan, 33
1030 Brussel

Inleiding

In het kader van het strategisch plan inzake de gelijkheid van mannen en vrouwen dat in januari 2001 door de regering werd aangenomen, heeft Minister van Financiën Didier Reynders zich als strategische doelstelling gesteld om te zorgen voor de neutraliteit van de inkomstenbelasting ten opzichte van de begunstigde van de inkomsten en van zijn of haar levenskeuze.

In dat perspectief bevat de belastinghervorming die op 10 mei 2001 werd aangenomen, maatregelen op het vlak van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen, waarvan de inwerkingtreding is gespreid over 2001 tot 2004 en die het mogelijk maken een belangrijk aantal discriminaties op te heffen die gebaseerd zijn op het geslacht en de levenskeuze.

Aanvullende wettelijke bepalingen die in 2002 en 2003 werden getroffen, hebben op een gerichte manier sommige van die maatregelen aangevuld, zoals het invoeren van stimuli voor de oprichting van bedrijfscrèches, het instellen van een specifiek fiscaal statuut ten gunste van de meewerkende echtgeno(o)t(e) of de afschaffing van een inbreuk op de gelijkheid van mannen en vrouwen op het vlak van de bedrijfsvoorheffing.

Bovendien heeft Minister van Financiën Didier Reynders een groep van deskundigen samengesteld met de opdracht maatregelen voor te stellen om andere discriminaties inzake personenbelasting aan te pakken die hoofdzakelijk vrouwen treffen. De groep heeft op 7 mei 2003 haar verslag uitgebracht.

Gelijklopend met die strategische doelstelling heeft Minister van Financiën Didier Reynders met de wet van 21 februari 2003 binnen de Federale Overheidsdienst Financiën een Dienst voor Alimentatievorderingen opgericht teneinde een oplossing te vinden voor het terugkerende probleem van de niet-betaling van alimentatievorderingen dat al meer dan dertig jaar aansleept.

Binnen zijn departement ten slotte, had Minister van Financiën Didier Reynders aandacht voor het probleem van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij het toekennen van de ambten van het hoogste niveau van de hiërarchie en voor de toepassing van de wet van 20 juli 1990 ter bevordering van de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in organen met adviserende bevoegdheid.

Met betrekking tot de strategie die de Minister van Financiën voor 2004-2005 voerde, tekent zich een gunstige evolutie af: de discriminaties tussen mannen en vrouwen op het vlak van de inkomstenbelasting zijn onbestaande geworden. Meer nog dan de pro-activiteit is het de systematisering van de maatregelen met het oog op de neutralisering van de belasting ten opzichte van de begunstigde van de inkomsten en van zijn of haar levenskeuze die in een kort tijdsbestek tot dit positief resultaat heeft geleid.

Acties die in verschillende domeinen van het actieplatform van Peking worden gevoerd

Vrouwen en armoede (A)

Strategische doelstelling A2: De wetten en administratieve gebruiken herzien teneinde te waarborgen dat vrouwen gelijke rechten op de economische hulpbronnen en een betere toegang tot die hulpbronnen krijgen.

Oprichting van een Dienst voor Alimentatievorderingen bij de Federale Overheidsdienst Financiën

Beschrijving van de maatregel en de context ervan

Na dertig jaar van discussie en de indiening van diverse voorstellen met het oog op een oplossing voor het probleem van de niet-uitvoering van gerechtelijke beslissingen en in het bijzonder voor het probleem van de niet-betaling van onderhoudsgeld, heeft de wet van 21 februari 2003 (Belgisch Staatsblad van 28 maart 2003) een Dienst voor Alimentatievorderingen opgericht bij de FOD Financiën. Deze wet belast de nieuwe dienst met twee taken, namelijk: “de alimentatievorderingen voor rekening van de onderhoudsplichtige innen of invorderen” en “voorschotten die betrekking hebben op één of meerdere welbepaalde termijnen van onderhoudsgeld toekennen”.

Ontwikkelingen in de wetgeving – Fasen

De wet van 21 februari 2003 moest aanvankelijk op 1 september 2003 in werking treden.

Aangezien men voor de toepassing van deze wet over een juiste raming van de nodige menselijke en financiële middelen moest beschikken, werd de inwerkingtreding van de wet uitgesteld tot 1 september 2004 (Programmawet van 5 augustus 2003-Belgisch Staatsblad van 7 augustus 2003).

Tijdens de onderhandelingen in het kader van de opmaak van de begroting 2004 werd echter beslist dat de Dienst voor haar invorderingsopdracht op 1 juni 2004 in plaats zou worden gesteld (Programmawet van 22 december 2003-Belgisch Staatsblad van 31 december 2003).

Het is uiteindelijk de programmawet van 11 juli 2005 (Belgisch Staatsblad van 12 juli 2005) die de uitbreiding van de taken van de DAVO bekrachtigt. Sinds 1 oktober 2005 betaalt de Dienst dus de voorschotten op het onderhoudsgeld, een taak die tot dan toe voor de OCMW's was weggelegd, overeenkomstig de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's.

Taken

Sinds 1 juni 2004 heeft de Dienst de taak om voor rekening en in naam van de begunstigen (dit wil zeggen: de kinderen, de echtgenoten of ex-echtgenoten en de samenwonenden of ex-samenwonenden) het maandbedrag van het onderhoudsgeld bepaald in een uitvoerbare gerechtelijke beslissing (bijv. een echtscheidingsvonnis) of in een andere authentieke akte (bijv. overeenkomsten naar aanleiding van een echtscheiding door onderlinge toestemming, vastgelegd in een notariële akte), alsook de achterstallen ervan in te vorderen, op voorwaarde dat het onderhoudsgeld minstens tweemaal niet of niet volledig werd betaald in een periode van twaalf maanden vóór de aanvraag. Er wordt met geen enkel inkomensplafond rekening gehouden om van de tussenkomst van de Dienst voor Alimentatievorderingen te kunnen genieten in het kader van diens invorderingstaak.

Sinds 1 oktober 2005 is de Dienst ook bevoegd voor de betaling van voorschotten op het onderhoudsgeld, maar uitsluitend voor de kinderen.

De tussenkomst met betrekking tot de betaling van voorschotten is echter beperkt tot een maximumbedrag van de bestaansmiddelen waaronder aanspraak kan worden gemaakt op het recht op de betaling van voorschotten (voor 2005 : 1.152 euro + 54 euro per kind ten laste).

De Dienst

Wat het personeel betreft, zijn een honderdtal personen uit de diverse entiteiten van de FOD Financiën die overigens een specifieke opleiding hebben gevolgd, ter beschikking van de Dienst voor Alimentatievorderingen gesteld.

Met het oog op de toegankelijkheid van de Dienst zijn de kantoren van de DAVO waar mogelijk in de bestaande administratieve structuren opgenomen. Deze kantoren zijn meer bepaald gevestigd in de 29 kantoren van de Domeinen, binnen de Administratie van de Patrimoniumdocumentatie, die reeds bevoegd zijn voor de invordering van niet-fiscale schuldvorderingen waartoe de alimentatievorderingen behoren.

Ook inzake informatica zijn middelen toegekend. Zeven informatici uit de privé-sector werden ter beschikking van de FOD Financiën gesteld om de nodige informaticastructuren te ontwerpen en aan te passen. Deze informatici hebben een programma (TPALIM) op punt gesteld waarmee het beheer van de dossiers van de DAVO tot op zekere hoogte wordt geautomatiseerd (bijv. de verwerking van de dossiergegevens, de opmaak en het versturen van de verschillende berichten aan de onderhoudsgerechtigde of aan de onderhoudsplichtige, het versturen van betalingsberichten aan de onderhoudsplichtige,...).

A posteriori impactevaluatie en vooruitzichten

Tijdens de parlementaire werkzaamheden van de wet van 21 februari 2003 werd sterk aanbevolen om het systeem dat bij deze wet werd ingevoerd, te evalueren.

Artikel 29 van de wet van 21 februari 2003 richt bijgevolg een Evaluatiecommissie op, samengesteld uit ambtenaren van de FOD Financiën, parlementsleden en vertegenwoordigers van de bij de problematiek betrokken belangengroepen. Het is de taak van deze Commissie om een jaarlijks evaluatieverslag op te maken ten behoeve van de Ministers van Financiën en van Begroting, teneinde hen te adviseren.

De evaluatie moet niet enkel betrekking hebben op de werking en organisatie van de nieuwe Dienst, maar ook op bepaalde aspecten van de wet zelf (bijv. de bijdragepercentages voor de werkingskosten van de Dienst, de budgettaire gevolgen, het bedrag van de voorschotten,...).

Gelet op het feit dat eind 2004 de oprichting van deze Commissie nog niet was voltooid, werd een eerste verslag van de eerste zes maanden van het bestaan van de Dienst door de administratie opgemaakt. Het koninklijk besluit van 10 augustus 2005 (Belgisch Staatsblad van 30 augustus 2005) betreffende de samenstelling en werking van de commissie tot evaluatie van de wet van 21 februari 2003 tot oprichting van de Dienst voor Alimentatievorderingen bij de FOD Financiën heeft deze Commissie ingevoerd. Deze leden-ambtenaren van deze Commissie werden trouwens benoemd. De leden-raadgevers werden dan weer door de Minister van Financiën aangesteld. De werkzaamheden van deze Commissie kunnen dus van start gaan overeenkomstig haar taken.

Strategische doelstelling A4: Op gender gebaseerde methodes ontwikkelen en zoeken naar middelen om de feminisering van de armoede aan te pakken.

Invoering van een belastingkrediet ten gunste van de gezinnen met een laag inkomen en kinderlast.

Naam van het project :

Neutraliteit van de belasting ten opzichte van de begunstigde van de inkomsten en van haar of zijn levenskeuze.

Beschrijving van de maatregel en context ervan

Een groot aantal personen, vooral kroostrijke gezinnen en alleenstaande vrouwen met kinderen, kunnen niet genieten van de verhoging van het vrijgesteld gedeelte voor kinderlast omwille van hun laag belastbaar inkomen.

Fasen :

Om aan die toestand te verhelpen wordt het niet gebruikt belastingvrije gedeelte voor kinderlast vanaf 2002 omgezet in een terugbetaalbaar belastingkrediet dat tot 250 EUR per kind ten laste kan oplopen. Dat bedrag bedraagt na indexering 350 EUR voor respectievelijk aanslagjaar 2005 en 2006. De hervormingwet van 10 augustus 2001 bevat nog andere maatregelen om beter te rekening te houden met de kinderen ten laste van alleenstaanden, die meestal vrouwen zijn.

Evaluatie a posteriori van de weerslag van de actie en vooruitzichten

De invoering van een belastingkrediet voor kinderlast maakt het mogelijk de armoede te bestrijden van alleenstaanden met een laag inkomen en kinderen, die meestal vrouwen zijn.

Vrouwen en economie (F)

Strategische doelstelling F1: De economische rechten en onafhankelijkheid van vrouwen bevorderen, inclusief toegang tot werkgelegenheid, passende arbeidsvoorwaarden en de toegang tot economische hulpbronnen.

Verbetering van het fiscaal statuut van de meewerkende echtgeno(o)t(e).

Naam van het project :

Neutraliteit van de belasting ten opzichte van de begunstigde van de inkomsten en van haar of zijn levenskeuze.

Beschrijving van de maatregel en context ervan

Deze maatregel kadert in de wil van de Regering om eigen sociale en fiscale rechten toe te kennen aan de meewerkende echtgeno(o)t(e). De verbetering van het statuut van de meewerkende echtgeno(o)t(e) is vooral interessant voor de vrouwen vermits het in de meeste gevallen om een vrouw gaat. Het eerste doel was een sociale bescherming te geven aan de meewerkende echtgeno(o)t(e) die daarvan tot nu toe verstoken was (zie de bijdrage van Mevrouw LARUELLE, Minister van Middenstand en Landbouw). Die aandacht voor de specifieke kenmerken van de meewerkende echtgeno(o)t(e) op sociaal vlak werd ook op fiscaal vlak doorgevoerd. (artikelen 9 tot 37 van de programmawet van 24 december 2002).

Op fiscaal vlak kan dit nieuwe stelsel als volgt worden samengevat :

- de toekenning aan de meewerkende echtgeno(o)t(e) is een echt loon dat als beroepskost aftrekbaar is voor de echtgeno(o)t(e) die geholpen wordt;

- de meewerkende echtgeno(o)t(e) kan daarvan zijn/haar eigen sociale bijdragen evenals zijn of haar werkelijke of forfaitaire beroepskosten aftrekken en kan desgevallend genieten van en belastingkrediet voor bescheiden inkomens.

Fasen:

Het plan wordt uitgevoerd in twee stappen : vanaf het jaar 2003 kan de meewerkende echtgeno(o)t(e) vrijwillig kiezen voor het nieuwe sociale en fiscale stelsel. Vanaf het jaar 2006 wordt dat nieuwe stelsel verplicht.

Aangewende middelen

Deze fiscale maatregel werd uitgewerkt op een manier die budgettair neutraal is.

Evaluatie a posteriori van de weerslag van de actie en vooruitzichten

Een evaluatie van het nieuwe stelsel ten gunste van de meewerkende echtgenoten is voorbarig. Het verslag van het comité van deskundigen vermeldt het behoud van een administratieve maatregel die een inbreuk zou kunnen vormen op het beginsel van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen en waarvan de opheffing het mogelijk zou maken om aan de meewerkende echtgenoten een niet discriminerend statuut van volwaardig belastingplichtige te bezorgen naar het voorbeeld van datgene dat van toepassing is voor de partners in een feitelijk gezin die een zelfstandige beroepsactiviteit uitoefenen.

Strategische doelstelling F 6: Mannen en vrouwen in de gelegenheid stellen om hun verantwoordelijkheden voor gezin en voor werk met elkaar te verzoenen.

Beter rekening houden, op fiscaal vlak, met het ten laste zijn van jonge kinderen.

Naam van het project :

Neutraliteit van de belasting ten opzichte van de begunstigde van de inkomsten en van haar of zijn levenskeuze

Beschrijving van de maatregel en context ervan

In recente studies over de werkloosheidsval wordt de aandacht gevestigd op het feit dat de prijs en het plaatsaanbod inzake de opvang van jonge kinderen bepalende elementen zijn voor de toegang tot de arbeidsmarkt, in het bijzonder voor vrouwen. De aanwezigheid van jonge kinderen en de daarmee verbonden kosten brengen inzonderheid voor de vrouwen de tewerkstelling in het gedrang. Tijdens de laatste jaren werden verschillende fiscale maatregelen getroffen om de tewerkstellingsgraad te verhogen en de werkloosheidsvallen te bestrijden.

- Voor de personen die geen aanspraak maken op de aftrek van de kosten voor kinderopvang, werd de belastingvrije som verhoogd van 248 EUR tot 325 EUR (470 EUR na indexering voor het jaar 2006);
- Voor degenen die aanspraak maken op de aftrek voor kinderopvang, worden de uitgaven in hun totaliteit in aanmerking genomen en niet langer slechts voor 80 % en het maximum aftrekbaar bedrag werd vanaf aanslagjaar 2002 op 11,20 EUR gebracht (in plaats van 8,55 EUR);

Sinds 1 januari 2005 zijn de kosten voor kinderopvang aftrekbaar voor kinderen tot 12 jaar (terwijl de aftrekbaarheid voorheen tot de leeftijd van 3 jaar was beperkt). Aan die aftrekbaarheid worden toegevoegd, de activiteiten met als hoofddoelstelling de kinderopvang tijdens schoolvakanties, de betrokken kleuter- en basisscholen alsook de erkende, gesubsidieerde of gecontroleerde instellingen (NKW, Kind en Gezien,

Duitstalige Gemeenschap).

- Het statuut van de opvangmoeders werd eveneens sterk verbeterd zowel op sociaal als op fiscaal vlak. Op fiscaal vlak en voor de erkende opvangmoeders vormt de financiële tussenkomst van de overheid geen belastbaar inkomen en voor de thuisopvangmoeders kunnen de beroepskosten die betrekking hebben op de kinderopvangactiviteit op drie verschillende manieren worden afgetrokken :
 - hetzij op grond van het forfait dat van toepassing is voor de vrije beroepen, dat in twee stappen is verhoogd voor de inkomsten van 2002 en vervolgens van 2003 en volgende jaren;
 - hetzij op grond van de werkelijke kosten;
 - hetzij op grond van een forfaitair bedrag van 12,15 EUR per opvangdag en per kind.

In 2003 werd een bijkomende stap gezet om de toegang van de vrouwen tot de arbeidsmarkt te bevorderen door de tussenkomst van ondernemingen in het bevorderen van de opvang van jonge kinderen aan te moedigen. In die optiek hebben de artikelen 104 en 105 van de Programmawet van 8 april 2003 voor de zelfstandigen en ondernemingen de mogelijkheid ingevoerd om vanaf 1 januari 2003 een bedrag van 5 250 EUR per jaar (6 710 EUR geïndexeerd voor 2006) per opvangplaats af te trekken van de sommen besteed voor hetzij de opvang van jonge kinderen, hetzij voor het oprichten of het in stand houden van een opvangplaats (artikel 52 bis van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 92).

Basisrechten van vrouwen (I)

Strategische doelstelling : Non-discriminatie en gelijkheid voor de wet en in de praktijk waarborgen.

1. Opheffing van de bepaling die vastlegde dat de vermindering van bedrijfsvoorheffing wegens gezinslast ambtshalve aan de echtgenoot werd verleend.

Naam van het project

Neutraliteit van de belasting ten opzichte van de begunstigde van de inkomsten en van haar of zijn levenskeuze.

Beschrijving van de maatregel en context ervan

De bepaling die erin voorzag dat wanneer beide echtgenoten beroepsinkomsten hebben de vermindering voor gezinslast voor de berekening van de bedrijfsvoorheffing ambtshalve aan de man werd verleend, is opgeheven vanaf de inkomsten van 2003 (Koninklijk besluit van 9 januari 2003).

Voortaan duiden de echtgenoten zelf aan wie van hen van de vermindering geniet (Bericht verschenen in het Belgisch Staatsblad van 7 april 2003).

Fasen:

De invoering van administratieve controlemaatregelen maakte het noodzakelijk de inwerkingtreding van de maatregel uit te stellen om de werkgevers en de schuldenaars van de inkomsten de nodige tijd te geven om zich aan te passen aan de nieuwe te vervullen formaliteiten. De maatregel is in voege sinds 1 januari 2004.

Aangewende middelen

Nihil

Evaluatie a posteriori van de weerslag van de actie en vooruitzichten

Het betreft een maatregel die is opgenomen in de gewone afhandeling van de bedrijfsvoorheffing. Een evaluatie van het resultaat ervan is voorbarig.

2. Invoering vanaf aanslagjaar 2002, van de mogelijkheid om in bepaalde gevallen te kiezen voor het voordeligste aanslagstelsel

Naam van het project

Neutraliteit van de belasting ten opzichte van de begunstigde van de inkomsten en van haar of zijn levenskeuze

Beschrijving van de maatregel en context ervan

In de regel worden de inkomsten van gehuwden die samenwonen in een gemeenschappelijke aanslag opgenomen, terwijl de inkomsten van de anderen afzonderlijk worden belast.

In geval van ontbinding van het huwelijk ingevolge overlijden werden de inkomsten echter in twee afzonderlijke aanslagen opgenomen. Om geen fiscale voordelen te verliezen, kunnen de belastingplichtigen die zich in een dergelijke situatie bevinden sinds aanslagjaar 2002 kiezen voor het voordeligste aanslagstelsel.

Fases:

De maatregel werd in één keer doorgevoerd en is in voege sinds aanslagjaar 2002.

Aangewende middelen

Deze fiscale maatregel werd uitgewerkt op een manier die budgettair neutraal is.

Evaluatie a posteriori van de weerslag van de actie en vooruitzichten

Deze maatregel maakt het mogelijk een verschil in fiscale aanslag gebaseerd op de burgerlijke staat van de belastingplichtigen weg te werken; hij zou een precedent kunnen vormen voor het wegwerken van andere verschillen in fiscale behandeling.

3. Gelijkschakeling van het belastingvrije gedeelte

Naam van het project

Neutraliteit van de belasting ten opzichte van de begunstigde van de inkomsten en van haar of zijn levenskeuze

Beschrijving van de maatregel en context ervan

Een van de meest opvallende verschillen tussen het fiscaal stelsel van de personen die onderworpen zijn aan een gemeenschappelijke aanslag en die welke afzonderlijk worden belast, is het verschil dat bestaat op het vlak van het basisbedrag van het van belasting vrijgestelde gedeelte (3 250 EUR per persoon in geval van gezamenlijke aanslag en 4 095 EUR in geval van afzonderlijke aanslag).

Fasen:

Het verschil wordt in twee stappen afgeschaft, namelijk :

- voor de inkomsten van het jaar 2003 wordt een eerste verhoging van het basisbedrag

van de gehuwden toegepast: het vrijgesteld bedrag wordt op 3 390 EUR per echtgenoot gebracht;

- vanaf de inkomsten van het jaar 2004 wordt het basisbedrag voor iedereen gelijkgesteld, ongeacht zijn/haar burgerlijke staat. Dat bedrag is vastgesteld op 4 095 EUR vóór indexering.

Evaluatie a posteriori van de weerslag van de actie en vooruitzichten

Deze maatregel schrapt een belangrijk verschil in fiscale behandeling gebaseerd op de burgerlijke staat van de belastingplichtigen. Hij maakt het mogelijk het verlies van financiële onafhankelijkheid te verminderen, inzonderheid voor de gehuwde vrouwen.

4. Uitsplitsing van het gezinspensioen

Aangezien de belastinghervorming een belastingvermindering voor iedere echtgenoot afzonderlijk heeft ingevoerd, kan een gezin het voordeel hebben de twee pensioenen als alleenstaande te ontvangen.

De bedoeling van een wijziging in artikel 35, WIB92, is dat de personenbelasting rekening houdt met de effectieve pensioenrechten die iedere echtgenoot afzonderlijk heeft opgebouwd.

Deze bepaling is van toepassing op de pensioenen die vanaf 1 januari 2004 worden toegekend.

Besluit

Minister van Financiën Didier Reynders is er, in zijn bevoegdheden, met glans in geslaagd de discriminaties tussen mannen en vrouwen op het vlak van de inkomstenbelasting weg te werken en te opteren voor maatregelen die de levenskeuze van iedere vrouw vergemakkelijken.

Vice-Eerste Minister en Minister van
Begroting en van Consumentenzaken
Mevrouw Freya VAN DEN BOSSCHE
Koningsstraat 180
1000 Brussel

en de Staatssecretaris voor Duurzame
Ontwikkeling en Sociale Economie
toegevoegd aan de Minister van Begroting en
Consumentenzaken
Mevrouw Els VAN WEERT
Quetelet plein 7
1210 Brussel

en de Staatsecretaris voor Overheidsbedrijven,
toegevoegd aan de Minister van Begroting
De heer Bruno TUYBENS
Koningsstraat 180
1000 Brussel

Inleiding

In het kader van de beleidsdomeinen van de Vice- Eerste Minister, Minister van Begroting en Consumentenzaken werden verschillende acties ondernomen ter bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen.

Voor wat betreft het beleidsdomein begroting werd reeds een stevige basis gelegd met betrekking tot de integratie van de genderdimensie. In de loop van het jaar 2005 werden voorbereidingen getroffen om een voorontwerp van wet goed te keuren waarin de verschillende regeringsleden zich verbinden tot specifieke acties ter integratie van de genderdimensie in de federale beleidslijnen. Binnen het begrip ‘gender budgetting’ wordt vooropgesteld om bij elk ontwerp van algemene uitgavenbegroting een nota te voegen waarin wordt uiteengezet welke kredieten naar acties ter bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen gaan. Daarnaast zal er bepaald worden, per beleidsdomein, welke statistieken naar geslacht dienen te worden opgesplitst en komt er een systeem van evaluatie van de beleidslijnen in de gender context. Het is onze bedoeling om verder te bouwen op deze basis in de toekomst.

Voor wat betreft de federale overheidsdienst Budget en Beheerscontrole dient te worden opgemerkt dat de voorwaarde van de gelijke vertegenwoordiging vrouwen/mannen bij de invoering van de analytische boekhouding, de hervorming van de begrotingscyclus en de kwaliteitsevaluatie van de overheidsdiensten geen doorslaggevende rol zou mogen spelen. Hier kan enkel gekeken worden naar de meest geschikte persoon (genderneutraal).

Binnen het beleidsdomein consumentenzaken staat de bescherming van de consument voorop. Het spreekt vanzelf dat de maatregelen die worden getroffen binnen deze bescherming vooral een stap vooruit zijn voor die personen die zich in een meer precare situatie bevinden. In de maatschappij van vandaag is het nog altijd zo dat het grootste deel van de bevolking dat zich in zo'n situatie bevindt bestaat uit vrouwen. Zo ligt het armoederisico van vrouwen in België hoger dan dat van mannen (16,2% ten opzichte van 14,2%). Over het ganse land kan men een overgewicht aan vrouwelijke éénpersoonshuishoudens opmerken: in 2002 woonden in Wallonië 17,9% alleenstaande vrouwen en 14,7% alleenstaande mannen. Vlaanderen telde 15,4% vrouwelijke en 12,6% mannelijke eenpersoonshuishoudens. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest blijft een aparte plaats innemen, met iets meer dan een op vier vrouwelijke eenpersoonshuishoudens (26,8%) en bijna een op vier mannelijke (23,6%). Nog een belangrijker gender gerelateerd verschil kan men bemerken bij het percentage alleenstaande moeders (inwonende kinderen). In absolute cijfers overtreft deze gezinsvorm nog steeds de alleenstaande vaders. Aan de start van dit millennium blijft hun aandeel overigens stijgen (in 2002 met 3,5%). Wanneer men hieraan het armoederisico van alleenstaande ouders koppelt, dat maar liefst **31,2%** bedraagt³, kunnen we enkel concluderen dat de vrouwelijke consument in onze maatschappij zich in grotere mate in een precare positie bevindt dan haar mannelijke tegenhanger.

Bijgevolg kan men het gros van de acties die werden ondernomen binnen het beleidsdomein van consumentenzaken, kaderen binnen de bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen in de maatschappij.

³ Alle gebruikte cijfers zijn te vinden op de site van de FOD Economie; algemene directie statistiek en economische informatie:

Ook de Staatssecretarissen die aan de Minister van Begroting zijn toegevoegd , streven in hun respectieve beleidsdomeinen naar meer gendergelijkheid en gendermainstreaming. De Staatssecretaris voor Overheidsbedrijven stimuleert de gelijke vertegenwoordiging van vrouwen op de werkvloer en in de raden van beheer.

Doordat er met statutaire aanwervingen wordt gewerkt , is er een uiterst objectieve selectieprocedure. Vrouwen en mannen worden principieel gelijk behandeld. In de communicatiecampagnes krijgen vrouwen een prominente plaats toebedeeld, precies om het vrouwelijke karakter van de overheidsbedrijven in de verf te zetten en op termijn nog te versterken.

De Staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling en Sociale Economie heeft in allebei haar beleidsdomeinen initiatieven genomen. Om het vlak van de Duurzame ontwikkeling werden in het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling 2000-2004 een aantal acties opgenomen die tot doel hadden de billijke deelname van van vrouwen aan duurzame ontwikkeling te versterken (dit gebeurde in navolging van de zogenaamde “Agenda 21” die tijdens de VN-conferentie over milieu en ontwikkeling in 1992 in Rio de Janeiro werd opgesteld) en eind 2005 werd gendergelijkheid door de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling gekozen als één van de vier horizontale assen van de Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling.

Op het vlak van de Sociale Economie voerde de Staatssecretaris vooral een “impliciet” beleid ten opzichte van gendergelijkheid en gendermainstreaming. Het gendervraagstuk wordt immers enkel aangekaart in het ruimere kader van de diversiteit (projectsubsidies voor diversiteit en de plus-premie voor diversiteitsmanagement. Om ook een “expliciet” beleid ten opzichte van gendergelijkheid en gendermainstreaming te kunnen ontwikkelen, werd in 2004 een studie besteld bij de vzw Flora. In de studie “Gender in de sociale economie. Genderanalyses bij vijf organisaties in de sociale economie. Januari-augustus 2005”, uitgevoerd door Flora’s genderconsulting team, werden drie aanbevelingen geformuleerd die de basis konden vormen voor het vormen van een “expliciet” beleid ten opzichte van gendergelijkheid en gendermainstreaming: (1) het beleid moet sensibiliseren rond gender, (2) het beleid moet organisaties ondersteunen die bezig zijn rond gender, (3) gender moet als criterium binnen de sociale economie worden geïntroduceerd. In de jaren 2006 en 2007 zullen stappen gezet worden om deze aanbevelingen naar de praktijk te vertalen.

Vrouwen en armoede (A)

Zoals hierboven uiteengezet, worden vooral vrouwen in België door armoede getroffen. In dit kader werden (in referentieperiode 2004- 2005) onder meer volgende relevante acties ondernomen:

- aan banden leggen van de 'zwarte lijsten'. Het gaat hier over de praktijk die bestaat binnen verschillende sectoren, waarbij lijsten van wanbetalers worden aangelegd. Uit onderzoek blijkt dat er elk jaar zo'n 40.000 namen bijkomen op zwarte lijsten. Dit heeft vaak zware gevolgen voor de geregistreerde gebruikers. Vaak gaat het zelfs niet over 'echte' wanbetalers. De gevolgen zijn des te realistischer: deze mensen krijgen geen toegang meer tot bepaalde sectoren (telefonie, verzekeringen e.d.) waardoor zij in een neerwaartse spiraal van sociale isolatie terecht kunnen komen. In de loop van het jaar 2005 werden dan ook de werkzaamheden aan een reglementair kader voor deze praktijk aangevat. De lijsten zullen ernstig worden beperkt in aantal, er komen strengere voorwaarden voor opname en privacy, de mogelijkheid tot verzet tegen een opname wordt gecreëerd en tenslotte zal men verplicht zijn een zekere proportionaliteit in acht te nemen. Het is duidelijk dat de praktijk van zwarte lijsten vooral personen treft die zich reeds in een sociaal precaire situatie bevinden. Het reglementaire kader waaraan wordt gewerkt zal aldus een verbetering betekenen voor deze groep, die nog steeds grotendeels bevolkt wordt door vrouwen.
- wijzigen van de wet op de collectieve schuldbemiddeling. In samenwerking met het kabinet justitie werden, binnen het beleidsdomein consumentenzaken, belangrijke werkzaamheden verricht om tot een wijziging van de wet op de collectieve schuldbemiddeling te komen. De nieuwe complementaire wetten die de collectieve schuldenregeling grondig wijzigen werden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 21 december 2005. Onder meer volgende belangrijke veranderingen werden bewerkstelligd; niet langer de beslagrechter maar de arbeidsrechtbank wordt bevoegd, de toegankelijkheid tot deze rechtbank wordt vereenvoudigd, schulden kunnen volledig worden kwijtescholden en elke schuldeiser wordt toegelaten om in het kader van een minnelijke schikking de schuld kwijt te schelden.
- uit onderzoek blijkt dat men inzake de gezinssamenstelling kan vaststellen dat de overmatige schuldenlast in 2003 hoofdzakelijk alleenstaanden treft (36% van de dossiers) terwijl dat in 1998 slechts voor 25% van de dossiers het geval was. Wat het aantal éénoudergezinnen betreft, dat is vrijwel verdubbeld, van 12% in 1994 tot 23% in 2003. Verwijzend naar de reeds aangebrachte relevante cijfers, kunnen we stellen dat niet alleen het aantal vrouwelijk éénoudergezinnen stijgt maar ook het aantal éénoudergezinnen met een overmatige schuldenlast. Bijgevolg betekenen de verschillende wijzigingen aan de wet op de collectieve schuldenregeling een belangrijke vooruitgang voor de, overwegend vrouwelijke, groepen die kampen met een overmatige schuldenlast.

Dit zijn slechts enkele van de acties die werden ondernomen binnen het beleidsdomein consumentenzaken. Het spreekt voor zich dat de Minister van Begroting binnen de bevoegdheid van Vice- Eerste Minister actief meewerkt aan en inspraak heeft in de verschillende beleidsdomeinen van de ganse regering. Bijgevolg draagt de Vice- Eerste Minister, voor wat betreft de verschillende strategische doelstellingen, actief bij aan het

totstandkomen van diverse maatregelen die een duidelijke klemtoon leggen op de bevordering van de gender dimensie in de federale beleidslijnen.

Vice-Eerste Minister en
Minister van Binnenlandse zaken
De heer Patrick DEWAELE
Wetstraat 2
1000 Brussel

Inleiding

In het kader van het actiedomein “geweld tegen vrouwen” en meer bepaald in het kader van de strategische doelstelling “geïntegreerde maatregelen treffen om geweld jegens vrouwen te voorkomen en uit te bannen” heeft de Minister van Binnenlandse Zaken de drie projecten uit het verslag 2002-2004 verder laten ontwikkelen door de Algemene Directie Veiligheids- en Preventiebeleid (het Vast Secretariaat voor het Preventiebeleid). De drie projecten komen overeen met de doelstellingen van het Nationaal Actieplan inzake de strijd tegen het partnergeweld.

Acties die gevoerd worden in verschillende domeinen van het actieplatform van Peking

Geweld jegens vrouwen (D)

Project 1: Sensibilisatiedagen

Context

Ten eerste, heeft de minister van Binnenlandse Zaken in 2004, in navolging van de Wereldvrouwenconferentie in Peking in 1995, een aantal sensibilisatiedagen georganiseerd m.b.t. intrafamiliaal geweld, waarbij in het bijzonder de problematiek van geweld t.o.v. vrouwen en kinderen centraal stond. D.m.v. deze sensibilisatiedagen werd beoogd de problematiek van intrafamiliaal geweld en geweld t.o.v. vrouwen (ook bij professionelen) meer bespreekbaar te maken en er d.m.v. informatieoverdracht toe bij te dragen dat slachtoffers van geweld sneller zouden trachten de spiraal van geweld te doorbreken (o.m. door naar de politie en het gerecht te stappen).

Ondernomen acties

In 2004 heeft het Vast Secretariaat voor het Preventiebeleid drie provinciale sensibilisatiedagen georganiseerd: in de provincie Waals-Brabant, te Waver in maart 2004, in het Arrondissement Brussel, te Sint-Gillis in april 2004, en in de provincie Oost-Vlaanderen, te Gent in juni 2004. De drie sensibilisatiedagen hadden als titel “Preventie van intrafamiliaal geweld tegenover vrouwen”.

Het objectief is tweeledig: enerzijds de mogelijkheid bieden aan de deelnemers om een beter inzicht te krijgen in dit onderwerp, in de gedragingen van de daders en de slachtoffers en in hun onderlinge relatievormen, en anderzijds antwoorden geven op problemen waarmee de deelnemers op het terrein kunnen geconfronteerd worden bij de uitwerking van projecten inzake geweldspreventie.

De finaliteit van de sensibilisatiedagen is het in contact brengen van alle provinciale actoren die werken rond of in contact komen met (potentiële) slachtoffers en/of daders van intrafamiliaal geweld. Het is de bedoeling dat de mensen weten wie in hun regio nog geïnteresseerd of gespecialiseerd is in deze materie teneinde sneller en efficiënter te kunnen werken.

In Waals-Brabant heeft het VSP samengewerkt met het betrokken provinciebestuur. De vorming was gericht tot de leden van de bestendige deputatie, tot de burgemeesters, de leden van de politiezones, de leden van het parket en tot de verenigingen die binnen de provincie Waals Brabant actief zijn rond deze problematiek. Door middel van deze vorming wou men

voornamelijk de kennis van de doelgroep m.b.t. deze thematiek vergroten, hen toelaten de gedragingen van daders en slachtoffers beter te leren begrijpen en (voorstellen tot) oplossingen aan te brengen voor problemen die deze professionelen in de praktijk ondervinden bij het uitwerken van preventieprojecten ter bestrijding van deze vorm van geweld.

Wat het Brusselse arrondissement betreft, heeft het VSP samengewerkt met de Gouverneur van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en met de gemeente Sint-Gillis. Deze informatiedag richtte zich voornamelijk tot de leden van de politiezones, van het parket en tot verenigingen die werken rond deze problematiek. Ook hier was de doelstelling van de vorming om voornamelijk de kennis van de doelgroep m.b.t. deze thematiek vergroten, hen toe te laten de gedragingen van daders en slachtoffers beter te leren begrijpen en (voorstellen tot) oplossingen aan te brengen voor problemen die deze professionelen in de praktijk ondervinden bij het uitwerken van preventieprojecten ter bestrijding van deze vorm van geweld.

Tenslotte, heeft in Oost-Vlaanderen het VSP samengewerkt met de dienst 'Gezondheid – Provinciale coördinatie inzake geweld' van het Provinciebestuur. Deze sensibilisatiedag richtte zich in eerste instantie tot (para)medici, de politie, de parajustitiële sector en de preventiewerkers, maar ook naar alle hulpverleners die bij de uitoefening van hun job in contact komen met slachtoffers van intrafamiliaal geweld. Tijdens deze studiedag kwamen o.m. de volgende aspecten aan bod: provinciaal beleid inzake partnergeweld; prevalentie van geweld in partnerrelaties met bijzonder aandacht voor de periode van zwangerschap; verklaringen voor het voortduren van gewelddadige partnerrelaties; hulpmogelijkheden na geweld; en toelichting van de wetgeving inzake partnergeweld.

Om de impact van de sensibilisatiedagen te evalueren wordt voorzien in een evaluatieformulier dat door de deelnemers verplicht op de dag zelf ingevuld dient te worden.

Toekomstperspectief

Met het oog op een integrale en geïntegreerde aanpak van de problematiek van intrafamiliaal geweld wenst het VSP naar de toekomst toe nauwer te gaan samenwerken met de betrokken partners, in het bijzonder de Federale Politie, de Vaste Commissie van de Lokale Politie, Justitie, het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, provinciale coördinatoren, ... De meeste aandacht zal hierbij uitgaan naar de vorming en sensibilisering van het politiepersoneel inzake de aanpak en registratie van intrafamiliaal geweld (partnergeweld). Het VSP zal hierbij voornamelijk een coördinerende rol spelen.

Dmv van dit project tracht het VSP in samenwerking met voornoemde partners de tweede doelstelling van het Nationaal Actieplan te verwezenlijken, zijnde *“de opleiding systematiseren en verbeteren van personen die beroepsmatig of in het kader van vrijwilligersactiviteiten geconfronteerd kunnen worden met partnergeweld om de processen van partnergeweld te identificeren en erop te reageren”*.

Project 2: Lokale Initiatieven

Context

Ten tweede is het VSP in het kader van de veiligheids- en preventiecontracten in 2004 en 2005 ook lokale initiatieven inzake geweld tegen vrouwen blijven steunen. Zo werden o.m. ook de drie proefprojecten die in 2002 werden opgestart in Seraing, Sint-Jans-Molenbeek en Gent ook in 2004 en 2005 verdergezet.

Ondernomen acties

In Seraing bestaat het “Centre de prévention des violences conjugales et familiales” (Centrum voor preventie van echtelijk en familiaal geweld). Dit project heeft vier doelstellingen. Men wil de analyse van het familiaal geweld en van de hieraan aan te brengen oplossingen coördineren, door zich aan te sluiten bij de partners van het terrein en bij de personen die een

methodologische verduidelijking voor de procedure kunnen geven. Men wil aan het doelpubliek van deze bedreigingen en gewelddaden een professionele luisterbereidheid, informatie en noodoplossingen geven. Men wil bemiddelingsconsultaties openen voor de gezinnen die hun geweldprobleem samen willen oplossen. En ten slotte wil men preventieve informatie verspreiden naar de doelgroepen.

In Sint-Jans-Molenbeek werd een “Maison des femmes” (Blijf-van-mijn-lijfhuis) opgericht dat verder gesubsidieerd wordt. Het proefproject voorzag in de oprichting van een informatie-atelier in groep, de oprichting van praatgroepen en de organisatie van gesprekken over de specifieke problematiek van geweld tegen vrouwen. Hier worden drie doelstellingen nagestreefd. Men wil het intrafamiliaal geweld voorkomen, maar ook oplossen. Men wil de vrouwen die het slachtoffer zijn van geweld een plaats van professionele luisterbereidheid en bijstand geven. En ten slotte wil men de interveniërende partijen van het “Maison des femmes” en zijn partners sensibiliseren voor de problematiek van het intrafamiliaal geweld.

In Gent werd een “Alarm voor vrouwen” ontwikkeld. Dit Tele-alarmproject wil een integrale en globale aanpak van de problematiek van intrafamiliaal geweld (meer bepaald partnergeweld en daaruit resulterende stalking) mogelijk maken. Hiertoe worden verschillende doelstellingen gehanteerd. Men wil de fysieke veiligheid en integriteit van slachtoffers en hun kinderen waarborgen. Door deze vrouwen of mannen een alarmsysteem aan te bieden geeft men hen (en hun kinderen) een gevoel van veiligheid, dat onontbeerlijk is voor het opbouwen van een leefbaar bestaan. Door middel van een persoonlijk alarmsysteem kan het slachtoffer in geval van nood via een permanente meldcentrale, een dringende politie-interventie oproepen. Hierdoor kan het dreigend geweld voorkomen of gestopt worden. Bovendien werkt het systeem ook preventief naar de ex-partner toe, gezien deze ziet dat er rond het slachtoffer een ondersteuningsnetwerk wordt opgebouwd, en de macht en controle over de vroegere partner moet opgegeven worden. Men wil hulp en ondersteuning aanbieden bij de aanpak van de psychosociale problematiek. Dit d.m.v. een gecoördineerde, integrale en multidisciplinaire aanpak die als een zorg op maat van het slachtoffer wordt aangeboden. Hierdoor worden de slachtoffers op effectieve wijze opgevangen en ondersteund, en voelen ze zich au sérieux genomen. Men wil sensibiliseren inzake de problematiek van intrafamiliaal geweld in het algemeen. En men wilt geweld tussen (ex-partners) in het bijzonder en men de optimalisatie van de aanpak door verschillende betrokken diensten: stimuleren van de onderlinge samenwerkingsverbanden, netwerkvorming stimuleren en bestaande netwerken verbeteren (signaleren van hiaten en deze trachten te pakken).

Project 3: Inventarisatie Preventieprojecten

Context

Ten derde werd in 2005 door het VSP een inventaris opgesteld van de preventieprojecten inzake geweld in de steden en gemeenten met een veiligheids-en preventiecontract. Dmv van dit project tracht het VSP de derde doelstelling van het Nationaal Actieplan te verwezenlijken, zijnde concrete maatregelen nemen die doelbewust en systematisch anticiperen op het elimineren van de factoren die partnergeweld mogelijk maken en maatregelen die genomen worden om het gedrag en de houding betreffende partnergeweld te beïnvloeden.

Ondernomen acties

In 2006 zal deze lijst geactualiseerd worden en zal tevens een analyse gemaakt worden van de projecten inzake intrafamiliaal geweld die in de zonale veiligheidsplannen opgenomen zijn. Hierin zullen de projecten zeer kort beschreven worden: oorsprong, doelstellingen, realisatiemethode, betrokken partners en contactgegevens van de dossierbeheerder.

Toekomstperspectief

Het is de bedoeling deze inventaris in 2006 te publiceren en deze gids te versturen naar alle burgemeesters, provinciegouverneurs en preventieambtenaren in België. Deze praktische gids is immers bedoeld als informatie- en inspiratiebron voor alle steden en gemeenten en overige geïnteresseerden die op een integrale en geïntegreerde wijze de problematiek van geweld tegen vrouwen willen aanpakken.

Een tweede doelstelling is door het verspreiden van best practices inzake geweld tegen vrouwen onder de preventiediensten en overige geïnteresseerden de steden en gemeenten ertoe aanzetten om hun ervaringen m.b.t. hun projecten inzake geweld tegen vrouwen uit te wisselen.

Conclusie

Wat betreft de vorming en de opleiding van het politiepersoneel inzake de aanpak en registratie van intrafamiliaal geweld, zal de module partnergeweld in de verschillende opleidingen geïntensifieerd en verruimd worden. De Directie van de opleiding van de federale politie wordt verantwoordelijk voor de vorming en de evaluatie van de vorming. Het VSP zal voornamelijk een coördinerende rol gaan spelen.

De FOD Binnenlandse Zaken zal in 2006 en 2007 samen met de bevoegde diensten van de federale politie statistieken verzamelen inzake het aantal opgestelde politiedossiers inzake partnergeweld en het gevolg dat hieraan gegeven werd. Deze statistieken zullen overgemaakt worden aan het Instituut voor de Gelijkheid van vrouwen en mannen die de opdracht krijgt om alle statistieken met betrekking tot geweld op vrouwen te verzamelen. Hierdoor kan doelstelling één van het Nationaal Actieplan verwezenlijkt worden, zijnde *“diversifiëren, versterken en duurzaam maken van de acties die het grote publiek, groepen of personen via directie informatie bewust moeten maken van de realiteit en van de actiemiddelen tegen het partnergeweld”*.

De FOD Binnenlandse Zaken zal er ook op toezien dat alle maatregelen worden genomen voor de bescherming, de opvang en de begeleiding van het slachtoffer en de verbetering van de juridische positie van het slachtoffer. De bedoeling is het verhogen van de 24 uur op 24 permanentie van de slachtofferbejegenaars, zodat binnen elke zone minstens 1 slachtofferbejegenaar permanent oproepbaar is. Hierdoor kan doelstelling vier van het Nationaal Actieplan verwezenlijkt worden, zijnde *“de maatregelen en voorzieningen nauwkeurig bepalen en valoriseren die werden genomen om het slachtoffer te beschermen, op te vangen en te begeleiden en zijn/haar sociale en juridische situatie te verbeteren”*.

Minister van Defensie
De heer André FLAHAUT
Lambermontstraat 8
1000 Brussel

Inleiding

Defensie heeft sinds 1975 vrouwen in haar rangen. De belangrijkste verschuiving van de afgelopen jaren is de evolutie van een gelijkekansenplan naar een diversiteitsbeleid. Mede door de nieuwe wet inzake de rekrutering van militairen die de rekrutering van burgers van de Europese Unie toelaat, werd beslist om het gelijkekansenplan uit te breiden naar een diversiteitsbeleid. Dit beleid is niet enkel gericht op voor de hand liggende verschillen tussen mensen, zoals geslacht of ras, maar heeft betrekking op alle mogelijke verschillen, zichtbaar en onzichtbaar. Dit impliceert dus o.a. geslacht en ras, maar ook leeftijd, religieuze of filosofische overtuiging, seksuele geaardheid, werkmethode, sociale afkomst, enz. In 2005 werd dit beleid officieel bekendgemaakt binnen het departement.

Binnen het departement is elk personeelslid gehouden aan dezelfde reglementen en wetten. Mannen en vrouwen hebben dezelfde rechten en plichten. De enige wettelijke uitzondering is de moederschapsbescherming. Om gelijke kansen te verzekeren voor vrouwen en mannen, zijn sinds kort de normen voor de proeven die de fysieke conditie meten aangepast. Een omgeving creëren waarin elk personeelslid dezelfde kansen en aanmoediging krijgt om een bevredigende professionele loopbaan uit te bouwen en dit in een omgeving vrij van elke vorm van pesten, geweld, ongewenst seksueel gedrag, intimidatie en discriminatie is immers hét objectief van het diversiteitsbeleid.

Naast intern georiënteerde initiatieven in het kader van het personeelsbeleid, zijn er ook initiatieven in het kader van de opdrachten en taken van Defensie.

Acties die in verschillende domeinen van het actieplatform van Peking worden gevoerd

Vrouwen en Armoede (A)

Strategische doelstelling A2: De wetten en administratieve gebruiken herzien teneinde te waarborgen dat vrouwen gelijke rechten op de economische hulpbronnen en een betere toegang tot die hulpbronnen krijgen.

Om tegemoet te komen aan de behoeften en het streven van vrouwen die in armoede leven, heeft Defensie zich in 2005 ingeschreven in het project van de Programmatorische Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie betreffende de tewerkstelling van ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting binnen de federale overheidsdiensten. Momenteel bevindt het project zich in de planningsfase. Er werd overleg gepleegd tussen het Ministerie van Landsverdediging en de Programmatorische Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie teneinde meer duidelijkheid te bekomen over de uitvoeringsmodaliteiten en voorwaarden. Deze actie zal in 2006 een meer concrete vorm aannemen.

Bij Defensie hebben het mannelijk en het vrouwelijk personeel gelijke geldelijke rechten. Ze worden betaald op basis van barema's vastgelegd in het koninklijk besluit van 18 maart 2003. Het geslacht heeft geen invloed op deze barema's.

Er werd dan ook geen actie ondernomen om de gelijke rechten en toegang tot economische hulpbronnen te garanderen, omdat dit een feit is. Er bestaat slechts één lijst met barema's die van toepassing is voor al het personeel.

In de begroting van Defensie is geen diversificatie op basis van geslacht wat de toekenning van budgetten betreft. Bijgevolg zijn er geen genderbudgetting cijfers beschikbaar. In de toekomst zal dit beleid voortgezet worden.

In het kader van de armoedebestrijding beschikt Defensie over een Sociale Dienst die het personeel kan bijstaan. Deze dienst werkt uiteraard voor al het personeel van het departement en richt zich niet specifiek op het tegengaan van de vervrouwelijking van de armoede. De dienst schuldbemiddeling verleent hulp bij het beheren van de schuldenlast, analyse van de financiële situatie van de hulpvrager en de opstelling van een afbetalingsplan. Ze onderhandelen tevens met de schuldeisers. In de toekomst zal deze dienst zijn activiteiten gewoon voortzetten.

Elk jaar opent Defensie in de winterperiode één kwartier per provincie waar daklozen kunnen worden opgevangen indien de capaciteit van de gespecialiseerde centra ontoereikend is.

Vrouwen en Onderwijs (B)

Strategische doelstelling B1: een gelijke toegang tot onderwijs verzekeren

Defensie heeft recent een aantal acties ondernomen om de gelijke toegang tot het onderwijs binnen het departement nog te vergroten. Tot 2003 waren de toelatingsvoorwaarden om een vorming te mogen starten of om als militair aanvaard te worden gelijk voor mannen en vrouwen. De normen om te slagen voor de fysieke proeven waren identiek voor elk geslacht. Daardoor waren de toelatingkansen voor mannen groter dan voor vrouwen omdat mannen door hun fysiologie systematisch hoger scoren op deze testen, terwijl dit niet automatisch een betere lichamelijke conditie weerspiegelt. Voor fysieke proeven die functiegebonden zijn (bv. piloot, paracommando, ...) blijven de normen identiek omdat het een functievereiste betreft. In 2004 werden de normen van de fysieke toelatingsproeven, meer bepaald de fietsproef, aangepast voor de vrouwelijke kandidaten. Om eenzelfde score – die een fysieke conditie van een welbepaald niveau weerspiegelt – te halen, moeten vrouwen nu minder lang fietsen dan mannen. Om de impact van deze maatregel te evalueren, zijn het aantal M/V dat postuleert en het aantal M/V dat uiteindelijk geselecteerd wordt nuttige indicatoren. Jaarlijks wordt een statistiek opgesteld van de werving volgens het criterium M/V. Gezien de recente invoering van de gedifferentieerde fysieke testen is het nog niet mogelijk om de invloed van deze maatregel nu al te evalueren. Aan de hand van de cijfergegevens van 2005 en 2006 zal een waardevolle analyse mogelijk zijn.

Niet alleen de norm voor de fysieke toelatingsproeven werd recent aangepast, maar ook de norm voor de “militaire test lichamelijke geschiktheid” (MTLG), een jaarlijks af te leggen fitheidstest, en dit om dezelfde reden. Deze aanpassing moet vrouwen een gelijke en vlottere toegang verlenen tot professionele vorming, wetenschappelijk en technisch onderwijs en voortgezette vorming.

Het is vooral de toegang tot voortgezette vorming die door deze maatregel beïnvloed zal worden: om de vorming voor sociale promotie aan te vatten wordt de score op de MTLG in

aanmerking genomen om te bepalen of iemand al dan niet de vorming mag starten. Bij een beperkt aantal plaatsen speelt de rangschikking van de kandidaten een rol.

Tot 2003 waren de normen voor de MTLG voor mannen en vrouwen gelijk. Mannen scoren systematisch beter op deze test omwille van hun fysiologie, terwijl dit niet noodzakelijk een betere lichamelijke geschiktheid weerspiegelt. Dankzij het vastleggen van aparte normen voor mannen en vrouwen weerspiegelt een welbepaalde score nu eenzelfde fysieke conditie voor mannen en vrouwen. Om de invloed van deze maatregel te evalueren, zijn het aantal M/V dat deelneemt aan de selectie voor overgang of sociale promotie en het aantal M/V dat in aanmerking wordt genomen om de vorming voor overgang of sociale promotie aan te vatten nuttige indicatoren. Gezien de recente invoering van deze maatregel zijn momenteel geen statistieken beschikbaar. Naar de toekomst toe is een dergelijk instrument wel nodig om de ondernomen actie te evalueren. De actie voor 2006 en 2007 zal dan ook vooral op die evaluatie gericht zijn.

De vorming binnen Defensie evolueert voortdurend naar gelang de behoeften van de organisatie, nieuwe of betere onderwijsmethoden en de evaluatie of feedback van het personeel dat de vorming volgt. Middelen om het onderwijssysteem te hervormen of aan te passen zijn beschikbaar en worden gebruikt. Defensie beschikt over een uitgebreide evaluatiestructuur. Naargelang het niveau van de problemen die naar boven komen bij de evaluatie (uitvoeringsniveau, beheersniveau of hoger), worden de resultaten van de evaluatie behandeld in de vormingsorganismen zelf (uitvoeringsniveau), hun hoger echelon (beheersniveau) of de Algemene Directie Human Resources (beleidsniveau). In oktober 2005 werd de Algemene Politiek over "Evaluatie en feedback van de vorming" verspreid binnen Defensie, alsook 2 specifieke procedures m.b.t. evaluatie. De kwaliteit en het nut van de vorming zoals deze ervaren wordt door de gevormde en de kwaliteit en het nut van de vorming zoals deze ervaren wordt door de leidinggevende van de gevormde, de resultaten van testen of examens, de feedbackgegevens van kandidaat-militairen (zowel zij die blijven als zij die Defensie verlaten), studie- en vormingsresultaten van de kandidaat-militairen zijn nuttige indicatoren om het onderwijssysteem en de vorming te evalueren. Naar gelang van het domein (vorming van kandidaat-militair of militair, vorming binnen Defensie, in burgermidden of het buitenland) of niveau (uitvoering, beheer, beleid) worden verschillende soorten statistieken bijgehouden in de hoger beschreven instellingen.

De analyses en de bijstellingen zijn zeer uiteenlopend van aard en gebeuren tevens in de hoger vermelde instellingen. In 2006 zal op dezelfde manier verder gewerkt worden met het oog op continue verbetering.

Met haar diversiteitsbeleid wil Defensie verder gaan dan non-discriminatie en het op punt stellen van niet-discriminerende onderwijssystemen en vormen. Nuttige indicatoren om dit na te gaan zijn het aantal M/V dat een vorming start en het aantal M/V dat een vorming beëindigt. Deze gegevens bestaan maar zijn op dit moment nog niet statistisch benutbaar. Nu al wordt voor bepaalde functies specifiek een vrouwelijke onderrichter gevraagd. In de toekomst zullen vrouwen aangemoedigd worden om onderrichter te worden. Vanaf 2006 zal in de vorming van onderrichters het aspect diversiteit aan bod komen. Ook het aspect gender komt hier aan bod.

Vrouwen en Gezondheid (C)

Het personeel van Defensie heeft toegang tot gratis gezondheidszorg. Sinds 01 juli 2001 betaalt Defensie tevens een hospitalisatieverzekering voor alle personeelsleden die zich hierbij willen aansluiten. Familieleden van het personeel kunnen zich onder gunstige voorwaarden aansluiten. Recent werden geen nieuwe acties ondernomen. In de toekomst zal de huidige politiek voortgezet worden.

Strategische doelstelling C2: het afdwingen van preventieprogramma's rond het verbeteren van de gezondheid van de vrouw

Defensie beschikt over eigen preventieprogramma's om de gezondheid van het personeel te garanderen. Deze programma's zijn uiteraard gericht op al het personeel, zowel mannen als vrouwen. Gespecialiseerde teams staan in voor het informeren van het personeel (bv. alcoholpreventie, drugpreventie, aids-preventie). Het personeel bij Defensie heeft toegang tot gratis vaccinatie (vb. tetanus, griep, ...). Bij vertrek naar het buitenland voor humanitaire opdrachten, oefeningen en dergelijke is vaccinatie - het al dan niet vaccineren en de aard van de vaccinatie verschilt uiteraard volgens de locatie - een noodzakelijke voorwaarde om te kunnen vertrekken.

De cel **Addict**, die deel uitmaakt van de sectie Levenskwaliteit, is begaan met de verslavingsproblematiek (alcohol, tabak en drugs). Ze informeert de personeelsleden van Defensie door middel van presentaties en groepsbesprekingen. Vooral diegenen die met deze problematiek in aanraking dreigen te komen (tijdens de instructie en vóór operaties van langere duur) vormen een belangrijke doelgroep. Ze doet ook aan opvang en begeleiding van verslaafden en verwijst ze eventueel door naar gespecialiseerde instellingen binnen of buiten Defensie.

De sectie **AIT** (Aids Informatie Team) informeert de jonge rekruten over de HIV-besmetting en probeert met behulp van allerlei audiovisuele middelen (o.a. een speelfilm die zich specifiek richt tot een jong publiek) de notie "veilig vrijen" duidelijk te maken. Ze doet ook aan begeleiding van seropositieven. Het accent van deze twee secties ligt op de preventie. Zowel de cel Addict als de sectie AIT stelt zijn kennis en educatieve middelen ook ter beschikking van burgerinstellingen (scholen, ouderverenigingen en dergelijke) die er om vragen. Op die manier komt Defensie tevens tegemoet aan de behoeften aan voorlichting m.b.t. SOA's, HIV/AIDS.

Om het onderzoek en de informatieverspreiding over de gezondheid van vrouwen te verbeteren, neemt Defensie sinds 2004 deel aan een onderzoek georganiseerd door de "Université Libre de Bruxelles". Het onderzoek wil de relatie tussen stress en gezondheid nagaan. Er wordt onderzocht welke factoren bijdragen tot de verschillen tussen mannen en vrouwen, welke de redenen voor ziekteverzuim zijn en of hierin een verschil bestaat tussen mannen en vrouwen. Het onderzoek is nog niet volledig afgerond. Voorlopige resultaten werden gepresenteerd door het onderzoeksteam van de ULB op 08 november 2005. Deze resultaten zullen benut worden door de bevoegde diensten, waaronder de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk. Aan de hand van deze analyse zal indien nodig actie ondernomen worden.

Geweld tegen vrouwen (D)

Strategische doelstelling D1: Overlegde maatregelen nemen teneinde het geweld tegen vrouwen te voorkomen en uit te sluiten

Bij Defensie bestaan georganiseerde maatregelen om geweld bij het personeel en dus ook tegen vrouwen te stoppen en te voorkomen. De bepalingen van de welzijnswetgeving inzake de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk werden op concrete en praktische wijze uitgevoerd door de uitgave in april 2004 van een Algemene Politiek (APG). Voor Defensie zijn geweld, pesten en ongewenst seksueel gedrag op het werk ontoelaatbaar en zullen niet getolereerd worden. De nadruk ligt op preventie en een preventiestructuur werd in plaats gesteld. In de APG wordt ook de klachtenprocedure en het sanctiebeleid toegelicht. Bijzonder veel aandacht wordt besteed aan de uitbouw van de informele procedure waartoe een algemene inspectie- en bemiddelingsdienst werd opgericht die rechtstreeks afhangt van de Minister van Defensie. Deze dienst is actief sinds 2003 en beschikt over ruime bevoegdheden en kan ondermeer beroep doen op een netwerk van lokale bemiddelaars, momenteel is 33% onder hen vrouw. Op basis van het jaarverslag van 2003 werden een aantal aanbevelingen geformuleerd en uitgevoerd. Het betreft o.a. maatregelen om de werking van de dienst bemiddeling te verbeteren en inspanningen om de dienst bekend en dus toegankelijk te maken bij het personeel. Nuttige indicatoren om de impact van dit beleid te evalueren zijn het aantal klachten ingediend door M/V, het type klacht ingediend door M/V en het aantal lokale bemiddelaars M/V. Net zoals in 2003 stelde de Inspecteur-generaal Bemiddelaar voor 2004 een jaarverslag op, op basis van o.a. bovenstaande indicatoren. Op basis van de cijfers van 2004 was het mogelijk om enkele voorzichtige besluiten te trekken over de aard van de klachten en het verband met het geslacht. Verdere analyse op basis van de gegevens van 2005 en bijkomende onderzoeken zijn nodig. Een lijst van de te ondernemen acties is in ontwikkeling. Op die manier worden dus de oorzaken en gevolgen van geweld en de doeltreffendheid van preventiemaatregelen bestudeerd.

Defensie richt zich niet enkel op het eigen personeel wanneer het gaat over het stoppen en voorkomen van geweld tegen vrouwen. In het kader van de eliminatie van vrouwenhandel en de hulp aan slachtoffers van geweld gelinkt aan prostitutie en vrouwenhandel werden in 2004 een aantal zeer concrete acties ondernomen. Sinds 2002 maakt Defensie deel uit van de werkgroep sekstoerisme o.l.v. de cel mensenhandel van de Federale Politie. Andere leden van de werkgroep zijn de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, de NMBS, Child Focus, ECPAT, FEBETRA en de Federatie van de Toeristische Industrie. Doel is het tot stand brengen van gemeenschappelijke initiatieven om doelgroepen waarmee elke organisatie werkt en die naar het buitenland vertrekken te sensibiliseren en oog te hebben voor mensenhandel en dit te melden. Defensie werd uitgenodigd om deel uit te maken van de werkgroep omdat er permanent personeelsleden van het departement in het buitenland verblijven. In 2004 werd een sensibiliseringscampagne opgestart om mensen aan te sporen kinderprostitutie en sekstoerisme te melden.

Defensie heeft deze campagne gesteund en affiches en folders verspreid teneinde het personeel te sensibiliseren. In 2005 werd een protocol opgesteld door Defensie en de Federale Politie waarin Defensie zich engageert om tijdens opdrachten in het buitenland oog te hebben voor mensenhandel en de tekenen ervan en dit te melden aan de Federale Politie. De Federale Politie engageert zich op zijn beurt om het personeel van Defensie de nodige vorming te verstrekken en hen te wijzen op welke signalen dient te worden gelet. De Federale Politie zal Defensie op de hoogte houden van het nut van de verstrekte inlichtingen en het gevolg dat eraan gegeven wordt. Bij Defensie worden geen gegevens betreffende deze inlichtingen benut. In 2006 is een nieuwe sensibiliseringscampagne gepland. Deze campagne wordt opnieuw ondersteund door Defensie.

Tevens zal de praktische uitvoering van bovenstaand protocol in samenwerking met de Federale Politie van start gaan.

Vrouwen en Gewapende conflicten (E)

Strategische doelstelling E3: Het bevorderen van de niet-gewelddadige vormen van schikkingen bij conflicten en het verminderen van de schending van de fundamentele rechten in conflictsituaties.

Defensie draagt bij tot het verhogen van de deelname van vrouwen aan de regeling van gewapende conflicten op niveau van de besluitvorming en de bescherming van vrouwen die leven in een toestand van gewapende conflicten of onder vreemde bezetting. Defensie neemt immers deel aan buitenlandse opdrachten in conflictgebieden. Aan de uitvoering van deze opdrachten nemen ook vrouwen deel. Op die manier wordt de bijdrage van vrouwen aan de ontwikkeling van een vredelievende beschaving bevorderd. De inzet van vrouwen in operaties gebeurt op basis van functionele aanduiding, dus ongeacht het geslacht. Defensie voert momenteel geen gerichte actie om het aantal vrouwen dat deelneemt aan buitenlandse opdrachten te verhogen. In 2005 nam Defensie deel aan het “Comitee for Women in Nato Forces” (CWINF) met als thema “Women in operations”. België zal meewerken aan een NATO Policy over de inzet van vrouwen in buitenlandse operaties. Jaarlijks wordt wel het aantal vrouwen dat deelneemt aan buitenlandse opdrachten bijgehouden.

In 2005 werd een kwantitatieve en kwalitatieve analyse m.b.t. de inzet van vrouwelijke kaderleden in buitenlandse operaties uitgevoerd. 30 jaar na de toetreding van vrouwen tot Defensie stelt men vast dat hun bijdrage in buitenlandse opdrachten zeer beperkt blijft. Verschillende oorzaken liggen aan de basis hiervan: familiale situatie (combinatie gezin-werk), beperkte vrouwelijke vertegenwoordiging in eenheden die frequent deelnemen aan buitenlandse opdrachten en de afwezigheid van een specifiek beleid of richtlijnen m.b.t. de inzet van vrouwen in buitenlandse opdrachten. De aanbevelingen van de analyse zullen verder onderzocht en geconcretiseerd worden. In 2006 zal een eerste ontwerp van de NATO policy afgerond worden.

Om niet-gewelddadige vormen van conflicthantering te bevorderen en de schendingen van fundamentele rechten in conflictsituaties tegen te gaan, worden twee types vorming aangeboden in het departement. Defensie beschikt over eigen vormers om personeel onderhandelingstechnieken aan te leren.

O.a. vóór het vertrek naar een conflictgebied worden telkens mensen opgeleid om hun onderhandelingstechnieken te verbeteren teneinde conflicten op een niet-gewelddadige manier op te kunnen lossen. Ook zonder deelname aan een buitenlandse zending kan het personeel deze vorming volgen. Kennis en toepassing van het “Recht der Gewapende Conflicten” (RGC) behoort tot de Joint Individual Common Core Skills. Dit zijn de vaardigheden die elk personeelslid dat betrokken is bij de core-business van Defensie moet kennen. Defensie beschikt over en vormt zelf raadgevers in het RGC, zodat het personeel dat met vragen zit over de toepassing van het RGC hierop een antwoord krijgt. Voor zeer complexe aangelegenheden kan men terecht bij de Algemene Directie Juridische Steun en Bemiddeling. Op die manier voorkomt Defensie de schending van de fundamentele rechten. In de periode 2004-2005 werden geen nieuwe acties ondernomen. Het bestaande beleid is van toepassing gebleven.

Nuttige indicatoren om dit beleid te evalueren, zijn het aantal mensen gevormd in onderhandelingstechnieken en het aantal raadgevers RGC. In 2006-2007 blijft het huidige beleid van toepassing.

Naast de tussenkomst in gewapende conflicten draagt Defensie ook bij tot de bescherming en hulp aan vluchtelingen, andere “displaced persons” die behoefte hebben aan internationale bescherming en aan vluchtelingen in hun eigen land. Defensie neemt deel aan B-Fast. Dit staat voor Belgian First Aid and Support Team, het Belgische team voor eerste hulp en ondersteuning bij rampen en humanitaire catastrofes. Op 10 november 2000 creëerde de ministerraad deze structuur om snel en gestructureerd in te grijpen bij een buitenlandse natuurramp of catastrofe. B-Fast valt onder de bevoegdheid van de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken. In het kader van de operatie Tsunami Solidarity begin 2005 verleenden Belgische militairen hulp bij de bouw van een vluchtelingenkamp op Sumatra. Defensie stelt tevens een gebouw van het militair hospitaal ter beschikking van FEDASIL voor de opvang van maximum 70 mensen. Een conventie hieromtrent werd op 25 februari 05 door de Ministers FLAHAUT en DUPONT getekend.

Vrouwen en Economie (F)

Defensie is een belangrijke werkgever en draagt zo bij tot de bevordering van de rechten en de economische onafhankelijkheid van vrouwen, meer bepaald de toegang tot tewerkstelling, aangepaste werkomstandigheden en toegang tot economische middelen. Wat de toegang tot tewerkstelling betreft, tracht Defensie meer vrouwen aan te spreken door meer aandacht te schenken aan vrouwen bij de beeldvorming over Defensie, meer specifiek in haar rekruteringscampagnes. Defensie doet dit door ook vrouwen af te beelden en reclame te maken in tijdschriften die zich hoofdzakelijk richten tot een vrouwelijk publiek.

Door de aanpassing van de toelatingsvoorwaarden (test fysieke conditie, zie ook bovenstaande paragraaf over onderwijs) hebben vrouwen dezelfde kansen op toegang tot een baan bij Defensie als mannen. De werkomstandigheden voor mannen en vrouwen zijn in principe hetzelfde. In geval van zwangerschap zijn uiteraard de wettelijke schikkingen van toepassing (bv. m.b.t. overuren, nachtwerk, aangepast werk). Het aantal gerekruteerde M/V is een indicator van onze inspanning om de tewerkstelling van vrouwen te verhogen. Jaarlijks wordt het aantal M/V dat postuleert en dat in aanmerking wordt genomen, opgevolgd. Op 1 januari 2005 waren er 3348 vrouwelijke militairen, d.w.z. 8,3% van het totale effectief. In 2004 werden in totaal 2082 mannen en vrouwen ingelijfd. 9,4% hiervan was vrouw. Hun aantal is het hoogst in de categorie van de officieren. Vrouwen vertegenwoordigen bovendien 17% van het geheel van de leerlingen van de Koninklijke Militaire School (opleiding tot officier). Deze gegevens worden jaarlijks verzameld en geanalyseerd. Defensie is zich bewust van het stijgende aantal vrouwen op de arbeidsmarkt en blijft in de toekomst haar rekruteringsinspanning ondermeer hierop afstemmen. Dit maakt deel uit van het diversiteitsbeleid van Defensie.

Sinds enkele jaren bestaan er structurele maatregelen om seksescheiding in de beroepsuitoefening en alle vormen van discriminatie in tewerkstelling te elimineren. Sinds 1981 staan alle functies bij Defensie open voor mannen en vrouwen. In 2003 werd het gelijkerechtsbeleid van Defensie uitgebreid tot een diversiteitsbeleid.

Het beleid is niet meer alleen gericht op het verschil tussen mannen en vrouwen, maar op alle mogelijke verschillen (jong/oud, seksuele geaardheid, van Belgische herkomst of afkomstig van een ander land, ...). De normen van militaire testen voor lichamelijke geschiktheid werden aangepast voor vrouwen, zodat hetzelfde resultaat bij mannen en vrouwen dezelfde lichamelijke geschiktheid weerspiegelt. Defensie gaat dus verder dan non-discriminatie en wil al zijn personeel gelijke kansen bieden. Het diversiteitsbeleid is proactief en spoort het

personeel aan de rijkdom van de verschillen te zien. In 2005 werd het diversiteitsbeleid officieel bekend gemaakt.

Lokale vormers kregen een opleiding over diversiteit die hen in staat stelt vorming te geven m.b.t. diversiteit aan het personeel van Defensie. Er werd een dvd opgenomen ter ondersteuning van deze vormingsinspanning. Er worden ook vormingen gegeven voor niet-vormers. In het tijdschrift van Defensie worden cartoons over het thema diversiteit gepubliceerd, teneinde het personeel over het onderwerp te laten nadenken. In 2006 zal in de verschillende opleidingscentra van Defensie vorming rond diversiteit gegeven worden in de vorm van interactief diversiteitstheater. De bedoeling is om nog meer personeelsleden te bereiken. Er is tevens een onderzoek gepland naar hoe het vrouwelijk personeel van Defensie het gelijke kansenbeleid/diversiteitsbeleid ervaart. Dit kadert in het eindwerk van een student sociale agogiek.

Om het personeel de gelegenheid te geven zich zowel aan professionele als familiale bezigheden te wijden, bestaan bij Defensie verschillende maatregelen die bijdragen tot het verbeteren van het evenwicht van de work-lifebalance: glijdende uren, vierdagenwerkweek, kinderkribbes, mogelijkheid tot loopbaanonderbreking... Er wordt wel steeds rekening gehouden met de operationele noodwendigheden. Sinds juli 2005 voorziet het departement kinderopvang tijdens de schoolverloven. Een nuttige indicator om het effect van deze maatregelen te evalueren is het welbevinden van vrouwen m.b.t. het evenwicht tussen werk en gezin. Defensie zal in de toekomst een enquête uitvoeren onder haar personeel waarbij onder meer naar de tevredenheid van het personeel over de work-lifebalance zal gepeild worden.

Zeggenschap en besluitvorming (G)

Strategische doelstelling (G1): Het nemen van maatregelen om de gelijke toegang en de volledige deelname aan de machtsstructuren en de besluitvorming te verzekeren.

In de periode 2004-2005 werden geen specifieke maatregelen genomen om de gelijke toegang tot en de volwaardige deelname aan machtsstructuren door vrouwen te verbeteren. Wat het militair personeel betreft heeft Defensie sinds 1975 vrouwen in haar rangen. Het aantal vrouwen in hogere rangen en het aantal vrouwen dat in aanmerking komt voor promotie is vooralsnog beperkt. Het aantal dienstjaren speelt immers een belangrijke rol om in aanmerking te komen voor promotie. De volgende jaren zal het aantal vrouwen in hogere functies dus stijgen. De toegang tot hogere functies - en dus de deelname aan machtsstructuren en besluitvorming - wordt bepaald op basis van competenties en niet op basis van geslacht. Nuttige indicatoren op dit gebied zijn o.a. het aantal vrouwen dat deelneemt aan bevorderingscursussen, het aantal vrouwen dat bevorderd wordt en het aantal vrouwen dat solliciteert naar een betrekking als officier. Van het gehele officierenkorps is slechts 6,3% vrouw. In 2004 waren er 32 vrouwelijke hogere officieren. Ondanks het feit dat slechts 6,3% van de officieren vrouw is, is de stijging van het percentage vrouwen sinds 1998 het hoogst in deze personeelscategorie.

Er is dus een stijging van het aantal vrouwen in de hogere rangen en bijgevolg een stijging in de deelname aan besluitvorming en een toename van de zeggenschap. Sinds 22 december 2005 voert de eerste vrouwelijke brigadegeneraal het bevel over de medische dienst.

Vrouwen krijgen wel degelijk de middelen en mogelijkheden om deel te nemen aan besluitvorming en om verantwoordelijkheid uit te oefenen, evenals de mannen. Dit kan niet enkel door het bekleden van een hoge graad en leidinggevende functies, maar ook door het

zetelen in commissies, comités of jury's. Om dit na te gaan is het aantal M/V dat zetelt in bovenstaande instellingen een nuttige indicator. Defensie ziet erop toe dat in jury's en examencommissies ook een vrouwelijke vertegenwoordiging is. De gegevens hieromtrent zijn beschikbaar, maar statistische benutting is momenteel nog niet mogelijk. Naar de toekomst toe zal dit beleid voortgezet worden.

Fundamentele rechten van de vrouw (I)

Strategische doelstelling I2: De non-discriminatie en de gelijkheid voor de wet en het in de praktijk garanderen.

Defensie werkt mee aan de creatie en verbetering van nationale mechanismen en overheidsinstellingen die instaan voor de verbetering van de positie van de vrouw. Sinds 2004 maakt het departement deel uit van het netwerk diversiteit dat opgestart werd door de Federale Overheidsdienst "Personeel & Organisatie". Dit netwerk heeft als doel diversiteit - dit impliceert dus ook het aspect man/vrouw - ingang te doen vinden in de verschillende overheidsdiensten en het diversiteitsbeleid te verbeteren door het opstarten van nieuwe projecten en het uitwisselen van ervaringen tussen de verschillende federale overheidsdiensten. In 2006-2007 zal Defensie deel blijven uitmaken van dit netwerk.

Het gelijkekansenbeleid is immers geëvolueerd tot een diversiteitsbeleid, in oktober 2005 heeft Defensie officieel zijn diversiteitsbeleid verspreid.. Defensie wil een permanent bewustzijn voor diversiteit tot stand brengen door het systematisch integreren van de principes van diversiteit in alle beleidsacties en het toetsen van deze acties aan gelijke kansen voor al het personeel. Het is de bedoeling om professioneel, gemotiveerd en inzetbaar personeel te rekruteren, te behouden en te doen samenwerken. Het welbevinden van de vrouwen bij Defensie is hier een nuttige indicator. Het is nodig om deze gegevens op recurrente basis te verzamelen en te analyseren. Vanaf eind 2005 wordt een cultuurenquête georganiseerd bij Defensie, waarin ondermeer gepeild wordt naar het welbevinden van het personeel en dit op verschillende vlakken. Nadien dienen de resultaten geëvalueerd te worden en, indien nodig, moeten acties ondernomen worden. Tevens is in 2006 een onderzoek gepland naar hoe vrouwen een job bij Defensie ervaren. Dit gebeurt in het kader van een eindwerk van een student sociale agogiek.

In het geïnformatiseerd personeelsbeheerssysteem worden verschillende soorten gegevens (geslacht, leeftijd, opleiding, graad of rang, ...) van het personeel bewaard. Ondervragingen met het oog op het opstellen van statistieken zijn mogelijk. Dit systeem laat dus toe geventileerde gegevens en informatie op basis van het geslacht te produceren en te verspreiden met het oog op evaluatie en planning. In 2005 werd een lijst opgesteld van indicatoren, die opgevraagd moeten kunnen worden op basis van geslacht, en overgemaakt aan de ontwerpers van de databank. Bij de volgende versie (uitgave 2007) van dit programma zullen meer complexe ondervragingen mogelijk zijn.

Defensie bevordert en beschermt de rechten van de vrouw door het volledig toepassen van de instrumenten m.b.t. de mensenrechten en meer specifiek de conventie over de eliminatie van alle vormen van discriminatie ten aanzien van vrouwen. Bij Defensie is de gelijke behandeling van mannen en vrouwen een feit. Op de moederschapsbescherming na zijn alle statutaire schikkingen voor mannen en vrouwen dezelfde. Bij zwangerschap zijn beschermende maatregelen voorzien (richtlijnen i.v.m. overuren, nachtwerk, werkomstandigheden, ...). In de

toekomst blijven deze maatregelen uiteraard van toepassing om non-discriminatie en gelijkheid ook in de praktijk te verzekeren.

Binnen Defensie bestaan maatregelen om elementaire noties over het recht te verspreiden. In de vorming van de officieren is een cursus “recht” opgenomen. Naast een inleiding, publiek recht en privaat recht wordt ook aandacht besteed aan humanitair recht. Kennis van het “recht der gewapende conflicten” behoort tot de basisvaardigheden waarover elke militair moet beschikken. In de toekomst zal hierin geen verandering komen.

Vrouwen en Media (J)

Strategische doelstelling J1: De vrouwen toelaten om zich beter uit te drukken en beter deel te nemen aan besluitvorming in het kader van en door de tussenkomst van de media en nieuwe technologieën.

Strategische doelstelling J2: Bevorderen van een evenwichtig imago en niet-stereotype vrouwen in de media.

De vrije meningsuiting wordt voor militairen geregeld door een algemeen order. Voor het burgerpersoneel zijn de richtlijnen vermeld in artikel 7 van het KB van 02 oktober 1937.

Om een evenwichtig en niet stereotiep beeld van vrouwen in de media te verzekeren, wordt er binnen de Algemene Directie Imago en Publieke Relaties op toegezien dat vrouwen systematisch, maar uiteraard niet exclusief, aanwezig zijn in de communicatie. Dit is geldig voor het tijdschrift van Defensie, de wervingscampagnes, de kalender van Defensie enz. Bovendien is de woordvoerder van Defensie sinds 2004 een vrouw. Dit beleid zal ook in de toekomst verdergezet worden.

Vrouwen en Milieu (K)

Strategische doelstelling K1: Het verzekeren van een deelname van vrouwen in besluitvorming rond het milieu op alle niveaus

Op het gebied van milieu is de deelname van vrouwen aan de besluitvorming verzekerd. De hoofdmilieucoördinator bij Defensie is een vrouw en sinds september is de Stafchef van het Stafdepartement “Welzijn” eveneens een vrouw. Op het hoogste niveau is deelname aan besluitvorming wat milieuaangelegenheden betreft verzekerd. Een nuttige indicator in deze materie is tevens het aantal milieucoördinatoren M/V van Defensie. Deze gegevens bestaan, maar werden nog niet statistisch benut. In de toekomst zal het huidige beleid voortgezet worden.

De noden, bezorgdheden en meningen van vrouwen worden niet expliciet opgenomen in het beleid en programma's die duurzame ontwikkeling bevorderen. Naar aanleiding van 25 jaar vrouwen bij Defensie, werd een vergadering voor al het vrouwelijk personeel georganiseerd. De resultaten van deze vergadering werden verwerkt tot een gelijkekansenplan om de situatie van de vrouw te verbeteren. Het aspect milieu werd hierin niet opgenomen. De uitvoering van het plan wordt verder opgevolgd en bijgestuurd waar nodig.

Defensie voert duurzame ontwikkeling hoog in het vaandel. Binnen het departement wordt zuinig omgegaan met energie, er wordt aan selectieve afvalverwerking en koolwaterstofrecyclage gedaan. Defensie staat zelfs in voor de opleiding van zijn eigen

milieuadviseurs. Sinds begin 2005 werkt Defensie samen met Aminal, de administratie voor leefmilieu van de Vlaamse overheid. Dit partnerschap werd aangegaan voor het natuurherstel op militaire domeinen. Een gelijkaardig initiatief bestaat in Wallonië waar Defensie samenwerkt met de “Direction générale des ressources naturelles et de l’environnement”.

In september 2005 bogen meer dan honderd specialisten uit 25 landen zich over de thema’s ecologie, partnerschap en duurzame ontwikkeling.

Jonge meisjes

In het kader van de eliminatie van discriminatie van jonge meisjes voert Defensie geen specifiek beleid. Er zijn wel een aantal activiteiten voor de jeugd, die uiteraard zonder onderscheid zowel voor jongens als meisjes zijn. Tijdens de jongerenstages kunnen jongeren tussen 12 en 18 jaar gedurende ongeveer een week kennis maken met Defensie. Deze stages hebben jaarlijks zeer veel succes en trekken zowel jongens als meisjes aan.

Een andere actie van Defensie voor de jeugd is de sponsoring van jongerensportploegen. In 2005 sponsorde Defensie 330 jeugdsportploegen. Meer dan 2000 jongeren namen deel aan de jongerenstages. De bestaande activiteiten zullen in de toekomst opnieuw georganiseerd worden.

Ondanks de afwezigheid van een specifiek beleid gericht op vorming en onderwijs van jonge meisjes, zijn er wel andere acties met een vormingskarakter. Scholen kunnen steeds een aanvraag voor een bezoek aan Defensie indienen. Op die manier kunnen jongeren kennis maken met Defensie. In 2005 werd voor het eerst een jongerenstage (zie ook bovenstaande acties) Engels georganiseerd.

Op het vlak van gezondheidszorg komt Defensie voor een stuk tegemoet aan de behoefte van jonge meisjes in die zin dat gezinsleden van het personeel van Defensie kunnen genieten van een hospitalisatieverzekering aan gunstige prijsvoorwaarden. Hierin wordt geen onderscheid gemaakt tussen jongens en meisjes.

Objectieven voor de toekomst

Een eerste objectief voor de periode 2006 – 2007 is het voortzetten en verbeteren van bestaande acties. Om de doeltreffendheid na te gaan worden deze maatregelen regelmatig geëvalueerd en bijgestuurd indien dit nodig blijkt.

Na de definitie van het diversiteitsbeleid ligt nu de nadruk op de implementatie van het strategisch diversiteitsplan. Dit plan steunt op vier pijlers: rekrutering, training en vorming, leiderschap en structuren en communicatie. Een belangrijke actie in 2006 is voortwerken aan een draagvlak voor diversiteit en het sensibiliseren van het personeel. Het doel is om hen bewust te maken van de rijkdom die diversiteit biedt. Dit impliceert uiteraard ook het aspect man/vrouw. Om dit doel te bereiken voor een zo groot mogelijk aantal personeelsleden zal ondermeer tijdens verschillende vormingen een interactief diversiteitstheater georganiseerd worden, zowel tijdens de basisvorming van de beroepsvrijwilligers en het kader als tijdens de verschillende voortgezette vormingen voor het kader. In het kader van het strategisch diversiteitsplan zullen nog andere acties ontwikkeld worden.

Minister van Sociale Zaken en
Volksgezondheid
Rudy DEMOTTE
Kunstlaan 7
1210 Brussel

en van Staatssecretaris voor de Gezinnen en
Personen met een Handicap, toegevoegd aan
Minister van Sociale Zaken en
Volksgezondheid
Gisèle MANDAILA
Lambermontstraat 2
1000 Brussel

Inleiding

Bepaalde strategische doelstellingen uit de domeinen “Vrouwen en armoede”, “Vrouwen en gezondheid”, “Geweld jegens vrouwen” en “Institutionele mechanismen voor de bevordering van de vrouw” van het Actieplatform van Peking ressorteren onder de bevoegdheid van de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid en onder deze van de Staatssecretaris voor de Gezinnen en Personen met een Handicap.

In 2004 en 2005 ondernamen de toenmalige Minister en zijn diensten meerdere acties in deze verschillende domeinen.

Acties in de verschillende domeinen van het actieplatform van Peking

Externe beleidsmaatregelen

Vrouwen en armoede (A)

Strategische doelstelling A2: Wetten en bestuurlijke praktijk herzien om te waarborgen dat vrouwen gelijke rechten en toegang tot economische hulpbronnen krijgen.

1. Aanpassing van de gezinsbijslagregeling voor werknemers met betrekking tot de principes inzake wettelijke samenwoning

Het burgerrechtelijk statuut van wettelijk samenwonenden bestaat sinds 1 januari 2000 (zie boek III, titel Vbis, van het Burgerlijk Wetboek).

De gezinsbijslagregeling voor werknemers werd aangepast door de programmawet van 9 juli 2004 (BS, 15 juli 2004), door rekening te houden met de principes van de wettelijke samenwoning zoals bepaald in boek III, titel Vbis, van het Burgerlijk Wetboek.

Het betreft de bepalingen inzake de vereiste band van verwantschap tussen de rechthebbende en het rechtgevend kind in de gezinsbijslagregeling voor werknemers (artikel 51, §3, van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders).

Door deze wijziging krijgen personen met het statuut van (voormalig) wettelijk samenwonenden in hoofdzaak dezelfde behandeling als gehuwde en gescheiden koppels.

Hierover bestaan geen aparte statistieken in de gezinsbijslagregeling. De kost van deze maatregel inzake kinderbijslag is echter te verwaarlozen. Immers, het aantal wettelijk samenwonenden is beperkt en bovendien wordt het recht op kinderbijslag in het leeuwendeel van de gevallen geopend op basis van de vorming van een feitelijk gezin, parallel met het bestaan van een statuut van wettelijk samenwonenden. De situaties van de maatregel betreffen een beperkt aantal personen en binnen die groep eerder uitzonderlijke situaties.

2. Sociale bijlagen bij de gewone kinderbijslag : gelijke behandeling van inkomsten uit arbeid en sociale uitkeringen – vrijgestelde inkomsten

De gezinsbijslagregeling voor werknemers voorziet in de toekenning van aanvullende gezinsbijslagen (sociale bijlagen) aan gezinnen die zich in een kwetsbare situatie bevinden (langdurig werklozen, invaliden en gepensioneerden). Deze aanvullende bijlagen worden toegekend onder bepaalde voorwaarden, die verbonden zijn aan het gezinsprofiel (gezin of

gescheiden ouders) en aan de inkomsten (bedrag dat niet mag overschreden worden per type gezinsinkomsten).

Zoals vermeld bij de perspectieven voor het Actieplatform van Peking met betrekking tot de jaren 2002-2003, zou het koninklijk besluit dat de toekenning van deze sociale bijlagen regelt, vereenvoudigd worden.

Het koninklijk besluit van 12 april 1984 tot uitvoering van de artikelen 42 bis en 56, § 2, van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders is vervangen door het koninklijk besluit van 26 oktober 2004 tot uitvoering van de artikelen 42 bis en 56, § 2, van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders (BS, 24/11/2004).

Voortaan gelden de volgende principes.

De beroepsinkomsten van de rechthebbende die aanspraak maakt op de hoedanigheid van rechthebbende met personen ten laste en het kind in zijn gezin heeft, worden in aanmerking genomen bij de gezinsinkomsten die de nieuwe grenzen niet mogen overschrijden.

Als de rechthebbende die het kind in zijn gezin heeft, samenwoont met een echtgenoot of een feitelijk gezin vormt, worden alle beroeps- en vervangingsinkomsten van de twee partners samengeteld. De gezamenlijke inkomsten mogen het nieuwe grensbedrag niet overschrijden. De beroepsactiviteit van de echtgenoot/partner vormt dus voortaan in mindere mate een obstakel.

De statistieken van de werklozen, gepensioneerden en invaliden die recht hebben op de verhoogde schaal worden natuurlijk in eerste instantie beïnvloed door de evolutie van deze maatschappelijke categorieën, zodat het effect van de hervorming van de toekenning van de sociale toeslagen niet zuiver kan gemeten worden.

Wel is een belangrijke stijging merkbaar van deze categorieën in de kinderbijslagstatistieken, die waarschijnlijk voor een groot deel aan de hervorming kan toegewezen worden.

In de tabel hieronder wordt de evolutie weergegeven tussen december 2004 en juni 2005 van het aantal bijslagtrekkende gezinnen per categorie.

Kinderbijslagstelsel voor Werknemers

Bijslagtrekkende gezinnen per categorie	dec/04	jun/05	Delta	In %
Arbeidsprestaties	773.845	776.406	2.561	0,33%
Wezen art.40	4.826	4.865	39	0,81%
Werklozen < 6 maand.	16.014	15.246	-768	-4,80%
Werklozen > 6 maand. art.40	51.994	47.918	4.076	-7,84%
Gepensioneerden art.40	7.909	7.562	-347	-4,39%
Invaliden art.40	20.804	19.611	1.193	-5,73%
Werklozen art.42bis	117.218	122.732	5.514	4,70%
Gepensioneerden art.42bis	4.684	5.286	602	12,85%
Invaliden art.50ter	34.566	36.911	2.345	6,78%
Wezen art.50bis	35.035	35.274	239	0,68%
TOTAAL	1.066.895	1.071.811	4.916	0,46%

Hieruit blijkt een duidelijke verschuiving van de categorieën werklozen, gepensioneerden en invaliden die de gewone schaal genieten naar de categorieën die de verhoogde schaal genieten.

3. Gelijkgeschakeling van de gevolgen van een feitelijke scheiding van echtgenoten op rechten in de gezinsbijslagregeling voor werknemers

Het Arbitragehof oordeelde dat de (opnieuw) gehuwde koppels gediscrimineerd werden, aangezien voor de ongehuwde personen die een feitelijk gezin vormen een gewone scheiding volstond om de verloren rechten op (verhoogde) kinderbijslag te herstellen.

De programmawet van 27 december 2004 (BS, 31/12/2004) wijzigde de voormelde samengeordende wetten. Voortaan geschiedt het herstel van de verloren rechten op (verhoogde) kinderbijslag, naar aanleiding van een (nieuw) huwelijk of de vorming van een feitelijk gezin, op het ogenblik van de scheiding, wanneer deze wordt vastgesteld aan de hand van afzonderlijke woonplaatsen of, minstens, aan de hand van officiële bewijzen die aantonen dat er afzonderlijke verblijfplaatsen zijn.

Zo heeft het (opnieuw) huwen of de vorming van een feitelijk gezin van de overlevende ouder, van de overlevende echtgenoot of van de bijslagtrekkende het verlies van rechten tot gevolg:

- voor de wees van een werknemer, evenals voor de wees van een gehandicapte rechthebbende : het verlies van de verhoogde wezenbijslag;
- voor de gerechtigde op een overlevingspensioen: het verlies van de hoedanigheid van rechthebbende op kinderbijslag;
- voor de overlevende echtgenoot van een rechthebbende die het recht opent als student/jonge werkzoekende : het verlies van de hoedanigheid van rechthebbende op kinderbijslag.

Deze maatregel werd bij de invoering geraamd op een hogere kinderbijslag voor 180 kinderen. Hiervan worden geen aparte statistieken bijgehouden.

4. De rechthebbende die een overlevingspensioen geniet : recht op kinderbijslag voor een geplaatst kind

Artikel 56quater, eerste lid van de voormelde wetten, duidt onder bepaalde voorwaarden als rechthebbende op kinderbijslag aan ten gunste van het kind dat deel uitmaakt van zijn gezin, de persoon die een overlevingsuitkering geniet, verschuldigd wegens een beroepsactiviteit van de overleden echtgenoot dewelke recht opent op kinderbijslag krachtens dezelfde wetten.

Bij de voormelde programmawet van 27 december 2004 wordt er bepaald dat, in afwijking van het eerste lid, deze rechthebbende het recht ook verkrijgt als het kind in een instelling geplaatst is als bedoeld in artikel 70, op voorwaarde dat het onmiddellijk voor de plaatsing tot zijn gezin behoorde.

Deze maatregel werd bij de invoering geraamd op een nieuwe kinderbijslag voor 18 kinderen. Hiervan worden geen aparte statistieken bijgehouden.

5. Vastlegging van het recht op kinderbijslag voor een ontvoerd kind in de gezinsbijslagregeling voor werknemers

In de ministeriële omzendbrief nr. 572 van 3 augustus 2001 werd een regeling uitgewerkt voor de betaling van de kinderbijslag ten behoeve van ontvoerde kinderen. Om een onbetwistbare juridische basis te verschaffen aan deze regeling, werd een artikel 69, §2bis in de voormelde samengeordende wetten ingevoegd. Op basis van dit artikel kan de Koning bepalen om de bijslagtrekkende aan te duiden ingeval van ontvoering van het kind. Hij kan ook bepalen wat er wordt verstaan onder het begrip ontvoering en de periode tijdens welke deze persoon bijslagtrekkende kan zijn. In de plaats van de voormelde ministeriële omzendbrief nr. 572 zijn de volgende uitvoeringsmaatregelen genomen.

Het koninklijk besluit van 19 april 2005 tot uitvoering van artikel 69, § 2bis, van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders (BS, 12 mei 2005)

bepaalt wie de bijslagtrekkende is bij ontvoering van een kind en wat moet worden verstaan onder ontvoering van een kind.

Het koninklijk besluit van 19 april 2005 tot uitvoering van artikel 102, § 1, eerste lid, van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders (BS, 12 mei 2005) belast de Rijksdienst voor kinderbijslag voor werknemers met de betaling van de kinderbijslag indien er ten gevolge van de ontvoering geen rechthebbende meer is.

Het ministerieel besluit van 19 april 2005 tot bepaling van de voorwaarden waaronder kinderbijslag wordt toegekend uit hoofde van personen die slachtoffer zijn van de ontvoering van het kind (BS, 12 mei 2005) bepaalt de voorwaarden waaronder de kinderbijslag wordt toegekend uit hoofde van personen die slachtoffer zijn van de ontvoering van het kind.

Voor de ontvoerde kinderen worden de uitgaven apart bijgehouden. In de jaren 2002 tot en met 2004 waren er enkele tientallen gevallen van ontvoerde kinderen in het kinderbijslagstelsel voor werknemers, waarvoor er door deze wijziging rechten op kinderbijslag kunnen toegekend worden.

Perspectieven:

1. Uitbreiding van het nieuwe stelsel met betrekking tot het recht op bijkomende kinderbijslag voor kinderen met een aandoening in de gezinsbijslagregeling voor werknemers

Vanaf 1 mei 2003 wordt de gewone kinderbijslag en wezenbijslag verhoogd, in functie van de gevolgen van de aandoening, tot de leeftijd van 21 jaar, voor het kind geboren na 1 januari 1996 met een aandoening die voor hem gevolgen heeft voor de lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid of voor de graad van activiteit en participatie of voor zijn familiale omgeving.

- De drie laagste bedragen van deze bijkomende kinderbijslag zullen verhoogd worden in de loop van 2006.
- Het gehele stelsel zal uitgebreid worden tot kinderen die geboren zijn na 1 januari 1993 (voorzien voor 2007).

Er worden aparte statistieken bijgehouden van het aantal kinderen die recht geven op de bijkomende bijslag voor gehandicapte kinderen volgens het oude systeem en volgens het nieuwe systeem. De evolutie van het nieuwe systeem kan dus opgevolgd worden.

2. Wijzigingen met betrekking tot het recht op verhoogde wezenbijslag in de gezinsbijslagregeling voor werknemers

Het Arbitragehof heeft in verschillende arresten geoordeeld dat artikel 56bis van de voormelde samengeordende wetten tot discriminaties leidde inzake het recht op verhoogde wezenbijslag.

Dit artikel 56bis, §1, onderwerpt het recht op de verhoogde wezenbijslag aan een loopbaanvoorwaarde (recht op minstens zes forfaitaire kinderbijslagen in de loop van twaalf maanden die het overlijden voorafgaan). Momenteel moet deze voorwaarde vervuld zijn enkel door de overleden ouder of door de overlevende ouder, wat als discriminatoir wordt beschouwd door het Arbitragehof. Ten einde deze discriminatie ongedaan te maken, zal artikel 56bis, §1, in die zin worden aangepast dat de loopbaanvoorwaarde voortaan mag vervuld zijn door iedere rechthebbende die de vereiste band heeft met het kind (voorzien voor 2006).

Deze uitbreiding wordt geraamd op een toename van 1.295 kinderen die recht zouden verkrijgen op de verhoogde wezenbijslag.

Vrouwen en gezondheid (C)

Strategische doelstelling C1: Verruiming van de toegang van vrouwen tot een efficiënte, betaalbare en kwalitatief hoogstaande gezondheidszorg, voorlichting en aanverwante diensten, gedurende hun hele leven

Maatregelen inzake de moederschapsverzekering

Het moederschapsverlof: sinds 1 juli 2004 is het moederschapsverlof samengesteld uit een periode van voorbevallingsrust van 6 weken (vroeger 7 weken) en een periode van nabevallingsrust van 9 weken (vroeger 8 weken) die aanvangt op de dag van de bevalling.

Bij de geboorte van een meerling mag de voorbevallingsrust ten vroegste 8 weken (vroeger 9 weken) voor de vermoedelijke datum van de bevalling aanvangen. De verplichte nabevallingsrust duurt 9 weken (vroeger 8 weken). Bovendien kan, op verzoek van de werkneemster, de periode van nabevallingsrust van 9 weken met 2 weken worden verlengd. Deze 2 weken vallen ten laste van het ziekenfonds. Bij de geboorte van een meerling kan de moederschapsrust dus maximum 19 weken duren (in plaats van 17 weken vroeger).

In geval van hospitalisatie van het pasgeboren kind kan de nabevallingsrust verlengd worden wanneer het kind na de eerste zeven dagen te rekenen vanaf zijn geboorte in de verplegingsinrichting moet opgenomen blijven. De verlenging kan overeenstemmen met een periode gelijk aan de periode waarin het kind in het ziekenhuis opgenomen is na de eerste 7 dagen. Deze verlenging wordt evenwel beperkt tot maximum 24 weken.

Het adoptieverlof: er zijn nieuwe regels voorzien met betrekking tot het adoptieverlof. Het recht op dit verlof is gebracht op een maximum van 4 of 6 weken volgens de leeftijd van het kind (6 weken voor een kind jonger dan 3 jaar, 4 weken voor een kind dat tussen 3 en 8 jaar oud is). Deze duur wordt verdubbeld in geval van een handicap (i.e. wanneer het kind een fysieke of mentale ongeschiktheid van minstens 66% heeft) of een ernstige aandoening (i.e. een aandoening die tot gevolg heeft dat er minstens 4 punten worden toegekend in pijler 1 van de medisch-sociale schaal, in de zin van de regelgeving inzake kinderbijslag).

Loopbaanonderbreking voor bijstand of verzorging van een zwaar ziek gezins- of familielid: het verlof voor medische bijstand voor alleenstaande ouders die het verlof wensen op te nemen voor de zorg van een zwaar ziek kind is uitgebreid. De uitbreiding houdt in dat alleenstaande ouders in geval van zware ziekte van een kind van maximaal 16 jaar hun prestaties kunnen schorsen gedurende 24 maanden (in plaats van 12 maanden) of deze kunnen verminderen gedurende 48 maanden (in plaats van 24 maanden).

Voorgestelde maatregelen:

Verlenging van het moederschapsverlof met een week voor de vrouwen die hun prenatale rust om medische redenen hebben opgebruikt: uit te voeren

Maatregelen inzake de tegemoetkoming van de ziekteverzekering

Toerusting na totale of gedeeltelijke mammelectomie: er zijn verschillende wijzigingen doorgevoerd:

- alle types borstprothesen die zijn opgenomen in de nomenclatuur, zowel de volledige als de gedeeltelijke prothesen, worden voortaan terugbetaald als "voorlopige toerusting";

- er is een forfaitair bedrag voorzien voor de borstprothesen op maat (vanaf maat 14), zowel als voorlopige als definitieve toerusting;
- er is een lid toegevoegd dat bepaalt dat de postoperatieve borstprothese enkel kan worden terugbetaald tot 6 weken na de ingreep;
- het voorschrijven van armkousen en handschoenen voor lymfoedeem wordt uitgebreid tot de geneesheren-specialisten in de radiotherapie.

Markeringsclip mammotomie: er is een nieuwe verstrekking ingevoerd die de terugbetaling mogelijk maakt van de markeringsclip die gebruikt wordt bij een mammotomie.

Contraceptieve middelen: het RIZIV heeft sinds 1 april 2004 de bevoegdheid om met de verzekeringsinstellingen een overeenkomst af te sluiten met het oog op de financiering van de aankoopprijs van bepaalde contraceptieve middelen voor vrouwen jonger dan 21 jaar. Het is de bedoeling ongewenste zwangerschappen te voorkomen en de preventie van seksueel overdraagbare aandoeningen te versterken. Aan deze maatregelen zijn informatie- en sensibilisatiecampagnes verbonden.

Anderzijds heeft Minister Demotte onderhandeld met de farmaceutische firma's. Dit zal het mogelijk maken dat verschillende anticonceptiepillen opnieuw gedeeltelijk kunnen worden terugbetaald, en dat voor alle vrouwen.

Vaccinatiecampagnes: In 2004 heeft de verzekering voor geneeskundige verzorging, binnen de grenzen van het toegewezen budget, een deel van de kosten op zich genomen van de nationale vaccinatiecampagnes die onder de bevoegdheid van de Gemeenschappen vallen, met name 2/3 van de kosten voor de aankoop van de betreffende vaccins.

Haarprothesen: de indicaties voor de terugbetaling van haarprothesen zijn uitgebreid tot cicatriciële alopecia. Citatriciële alopecia ten gevolge van radiotherapie komt ook in aanmerking voor een tegemoetkoming van de verzekering.

Voorgestelde maatregelen:

Gedeeltelijke tenlasteneming van de tabaksontwenning bij zwangere vrouwen (en hun partner), meer bepaald in het kader van het "Federaal plan ter bestrijding van het tabaksgebruik": er is een tegemoetkoming voorzien van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen voor de begeleiding van de tabaksontwenning bij zwangere vrouwen en hun partner door erkende tabakologen. Het gaat om een forfaitair bedrag van 120 € per persoon voor acht begeleidingssessies, aangevuld met een forfaitair bedrag van 55 € per persoon voor de farmaceutische hulp, uitsluitend ten gunste van de partner (KB van 17 september 2005).

Strategische doelstelling C2: preventieprogramma's ter bevordering van de gezondheid van vrouwen versterken

Bevordering van borstvoeding in de kraamklinieken

Hoewel borstvoeding als beter wordt erkend, worden zuigelingen en jonge kinderen gewoonlijk kunstmatig gevoed in België. In ons land, waar 98% van de bevallingen in het ziekenhuis gebeurt, is gebleken dat de ziekenhuisstructuren zich in de eerste lijn bevonden om deel te nemen aan strategie voor de bevordering van borstvoeding, tenminste in de beginfase ervan.

Het is in deze optiek dat het project “Babyvriendelijk Ziekenhuis” de steun heeft gekregen van de federale overheden. De toekenning van een label voor de erkenning van de ziekenhuizen die borstvoeding ondersteunen, is een opportuniteit om de zorgkwaliteit te bevorderen.

Concreet werden er 6 pilootziekenhuizen geselecteerd in functie van de initiatieven die ze reeds hebben genomen om borstvoeding in hun diensten te bevorderen. Deze instellingen worden bij deze initiatieven begeleid en geholpen tot de toekenning van het label in 2006. Het project zal aangestuurd worden door het Federaal Borstvoedingscomité, onder de bescherming van UNICEF België. In 2005-2006 werd voor het volledige pilootproject een globaal budget van 365.000 € vrijgemaakt. In 2006-2007 zijn de nodige budgetten voor de begeleiding van 6 extra kraamklinieken voorzien.

Op lange termijn is het de bedoeling om het initiatief “Babyvriendelijk Ziekenhuis” te veralgemenen tot alle kraamklinieken en structuren die voorzien zijn voor kinderen, opdat elke moeder toegang zou hebben tot de beste informatie en zou kunnen genieten van een optimale steun om borstvoeding te geven.

Strategische doelstelling C3: Genderbewuste initiatieven ontplooiën die zich richten op seksueel overdraagbare ziekten, HIV, AIDS, en zaken die verband houden met seksuele en de reproductieve gezondheid

Geen specifieke gegevens voor DG1

Strategische doelstelling C4: Onderzoek bevorderen en informatie verspreiden betreffende de gezondheid van de vrouw

Het Kenniscentrum heeft onderzoeken specifiek gericht op de doelgroep van vrouwen of vrouwelijke patiënten. Vermelden we hier bijvoorbeeld de wetenschappelijke stand van zaken over het nut van borstkankerscreening, richtlijnen bij prenatale zorg, het rapport over cervixkankerscreening (in uitvoering) en diverse studies met opsplitsing man/vrouw (evolutie uitgaven, praktijk bij myocardinfarct,...)

Al deze rapporten zijn terug te vinden op de website van het Kenniscentrum.

Strategische doelstelling C5: Middelen ten behoeve van de gezondheid van vrouwen verruimen en toezicht houden op de follow-up

Mannen en vrouwen worden in de Belgische gezondheidszorg vandaag al op gelijke voet behandeld.

Geweld jegens vrouwen (D)

Strategische doelstelling D1: Geïntegreerde maatregelen treffen om geweld jegens vrouwen te voorkomen en uit te bannen

Strategische doelstelling D2: De oorzaken en gevolgen van geweld jegens vrouwen en de doeltreffendheid van preventiemaatregelen bestuderen

Intrafamiliaal geweld

In 2002 werd een studie over de aanpak van intrafamiliaal geweld in de spoedgevallendiensten en de eerstelijnsgezondheidszorg gefinancierd en uitgevoerd door de Wetenschappelijke

Vereniging van Vlaamse Huisartsen en de Société Scientifique de Médecine Générale (SSMG) in opdracht van de toenmalige Minister van Volksgezondheid. Het resultaat hiervan was een tweetalige gids over de manier waarop de beroepsbeoefenaars moeten omgaan met partnergeweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling.

De gidsen werden naar alle ziekenhuizen (in het bijzonder naar spoedgevallendiensten en psychiatrische ziekenhuizen) gestuurd en, op aanvraag, naar huisartsen, samen met een affiche en brochure. De gidsen en andere documenten zijn terug te vinden op de website van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid en de Voedselketen en Leefmilieu (www.health.fgov.be).

Op 11 mei 2001 werd in België het eerste Nationaal Actieplan Geweld uitgewerkt als gevolg van de beslissing van de Interministeriële Conferentie inzake gelijke kansen van 14 november 2000. Voor het eerst besliste de regering een gezamenlijk strijdplan uit te werken inzake geweld tegen vrouwen. Alle acties in het kader van de strijd tegen geweld op vrouwen werden voor het eerst gecoördineerd en in gezamenlijk overleg vastgelegd.

Dit leidde uiteindelijk tot een nieuw Nationaal Actieplan Partnergeweld 2004-2007, dat werd goedgekeurd op de Ministerraad d.d. 7 mei 2004.

Hierin wordt bepaald dat de FOD Volksgezondheid in samenwerking met het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen zal bepalen op welke manier de impact van de brochure, de affiche en de gids die verspreid werden, geëvalueerd kan worden voor wat betreft het sensibiliseren en informeren van ziekenhuisartsen i.v.m. partnergeweld en kinder- en ouderenmishandeling.

De bedoeling van het verspreiden van de gidsen en de aanvullende documenten was:

- a) de detectie en de opvang van intrafamiliaal geweld te bevorderen in spoedgevallendiensten en ziekenhuizen;
- b) de doorstroming van personen en informatie tussen de gezondheidszorg (spoedgevallen, ziekenhuizen en eerstelijnsgezondheidszorg) en de gespecialiseerde opvang te bevorderen;
- c) afstemming te bevorderen van de aanpak in de medische sector en de aanpak in de welzijnssector en geestelijke gezondheidszorg

Omdat de eerste editie van de gids was uitgeput, werd eind 2004 een tweede editie ruimer verspreid.

In 2005 werd er op initiatief van Minister Demotte en onder de coördinatie van DG1 een tweede studie uitgevoerd om de impact te evalueren van het materiaal dat naar aanleiding van de eerste studie werd ontwikkeld en naar de betrokken personen werd gestuurd en om praktische hulpmiddelen uit te werken onder de vorm van synthesekaarten en voorstellen tot verbetering van de gids. De resultaten worden zeer binnenkort verwacht.

De synthesekaarten zullen binnenkort door DG1 worden verspreid bij de betrokken diensten van de ziekenhuizen en door DG2 bij de huisartsen.

Dit beantwoordt aan het Nationaal actieplan partnergeweld 2004-2007 voor wat opleiding betreft.

Tegelijkertijd zal er een registratiesysteem voor partnergeweld worden ingevoerd bij een representatief staal van de spoeddiensten in de ziekenhuizen. Dit zal het mogelijk maken om de beroepsbeoefenaars in de spoeddiensten te sensibiliseren voor de problematiek van het partnergeweld en om te beschikken over een betrouwbaar registratie-instrument.

Institutionele mechanismen voor de bevordering van de vrouw (H)

Strategische doelstelling H3: Naar sekse uitgesplitste gegevens en informatie genereren en verspreiden ten behoeve van planning en evaluatie

De FOD Sociale Zekerheid waakt erover dat de statistieken over de sociale bescherming, daar waar relevant naar sekse zijn uitgesplitst. Deze Statistieken worden door haar gepubliceerd in het “Vade Mecum” van de financiële gegevens over de sociale bescherming in België. Voor enkele sociale zekerheidstakken wordt voor de uitsplitsing van de statistieken naar sekse verwezen naar de publicaties van de betrokken parastatale. In de afgesloten bestuursakkoorden (periode 2003-2004) met de parastatalen werd een paragraaf voorzien waarin het leveren van kwaliteitsvolle statistieken door de parastatale als één van de in aanmerking te nemen criteria werd ingeschreven.

Minister van Middenstand en Landbouw
Mevrouw Sabine LARUELLE
Guldenvlieslaan 87 (11e verdieping)
1060 Brussel

Inleiding

In het kader van haar bevoegdheden, schenkt de Minister van Landbouw en Middenstand een bijzondere aandacht aan de problematiek inzake gelijke kansen.

Deze aandacht uit zich in de maatregelen die in het kader van het sociaal statuut der zelfstandigen genomen worden: de totstandkoming van het statuut van de meewerkende echtgenoot en van een systeem inzake moederschaphulp. De Minister van Landbouw en Middenstand biedt eveneens financiële steun aan het Diane-programma ten voordele van de zelfstandige vrouwen.

Genomen acties binnen de verschillende domeinen op het actieplatform inzake de externe Peking beleidsmaatregelen

Vrouwen en armoede (A)

Strategische doelstelling A2 : de wetgevingen en de administratieve praktijken herzien om de gelijkheid te verzekeren inzake de rechten op de economische bronnen en een grotere toegang voor de vrouwen tot die bronnen

Tot in 2003 konden de meewerkende echtgenoten van zelfstandigen - het gaat om 65.000 personen waaronder 90% vrouwen - slechts gebruik maken van sociale rechten die voortvloeien via hun echtgenoten. Voortaan voorziet de wet voor hen een eigen fiscaal en sociaal statuut.

Wie zijn de meewerkende echtgenoten? Alle gehuwde of wettelijk samenwonende personen met een zelfstandige die hun partner daadwerkelijk helpen bij de zelfstandige activiteit en die geen eigen sociale bescherming genieten.

Sinds 1 januari 2003 moeten alle meewerkende echtgenoten zich verplicht aansluiten bij een “mini-statuuut” dat hen rechten opent in geval van arbeidsongeschiktheid, invaliditeit en moederschap.

Sinds 1 juli 2005 worden alle meewerkende echtgenoten die na 1 januari 1956 geboren zijn verplicht onderworpen aan het geheel sociaal statuut der zelfstandigen (maxi-statuuut). De meewerkende echtgenoten die vóór 1956 geboren zijn, hebben de keuze om zich al dan niet bij het maxi-statuuut aan te sluiten. Dit maxi-statuuut biedt een gehele en volledige dekking binnen het sociaal statuut der zelfstandigen: pensioen, gezinsbijslag, gezondheidszorg, arbeidsongeschiktheid, invaliditeit en moederschapverzekering.

Over het algemeen brengt het nieuwe statuut geen verhoging van de bijdragen met zich mee, aangezien de inkomens die als basis voor de berekening dienen eenvoudigweg tussen de beide echtgenoten zullen worden verdeeld. Het nieuwe statuut van de meewerkende echtgenoot stelt eveneens een belangrijk fiscaal luik voor. De meewerkende echtgenoot krijgt een volledige vergoeding waarvan hij zijn eigen sociale bijdragen en zijn reële of vaste beroepskosten, forfaitaire aan 5% van het inkomen, zal kunnen aftrekken. De meewerkende echtgenoot zal eveneens, onder bepaalde voorwaarden, kunnen gebruik maken van een belastingskrediet van 240 euro.

Bij de totstandkoming van dit statuut wordt er bijzondere aandacht geschonken aan:

- Het vermijden van een pensioensverlies

De verplichte onderwerping van de meewerkende echtgenoot beantwoordt aan de behoefte de eigen rechten inzake pensioenen te waarborgen. Het nieuwe systeem mag niet tot gevolg hebben dat de som van de geïndividualiseerde pensioenen (pensioenen voor alleenstaanden) of van het gezinspensioen van een geholpen zelfstandige het gezinspensioen zou bedragen dat ze zouden ontvangen hebben in toepassing van de oude wetgeving. Met andere woorden, er is geen enkel pensioensverlies met betrekking tot het huidige pensioen.

- De mogelijkheid een voldoende pensioensloopbaan op te bouwen om een minimumpensioen te verkrijgen

Voor een welbepaalde groep van meewerkende echtgenoten is het niet mogelijk, rekening houdende met hun leeftijd en hun vorige loopbaan, voldoende aantal jaren loopbaan op te bouwen teneinde een gewaarborgd minimumpensioen te genieten.

Door het koninklijk besluit van 22 mei 2005, voor de meewerkende echtgenoten, geboren vóór 1 december 1970 en die geen 2/3 loopbaan kunnen voorleggen binnen een of meerdere stelsels (werknemer, zelfstandige, openbare sector: sommige periodes van voor de invoering van het sociaal statuut der meewerkende echtgenoten laten gelijkstellen met periodes van beroepsactiviteit, door middel van de betaling van inhaalbijdragen. Deze periodes worden dus in overweging genomen voor de berekening van het pensioen.

Deze periodes die verbonden zijn met activiteitsperiodes kunnen niet in overweging worden genomen voor de opening van het recht op een vervroegd pensioen.

-Verhoogde sociale bijdragen voor het gezin vermijden

Als men voor de eerste keer tot het maxi-statuuut wordt toegelaten, bevindt men zich aan het begin van de activiteit en betaalt men voorlopige bijdragen. Deze zijn geregulariseerd zodra de uiteindelijke inkomens worden berekend.

Deze voorlopige bijdrage bedraagt de helft van het bedrag dat door de zelfstandige verschuldigd is tot en met inbegrip van het volledige eerste jaar van onderwerping.

Het sociaalverzekeringsfonds zal het forfaitaire bedrag waarop de voorlopige bijdrage van de meewerkende echtgenoot wordt berekend, aftrekken van de inkomens waarop de bijdragen van de zelfstandige partner worden berekend.

Dientengevolge zal het sociaalverzekeringsfonds de bijdrage van de beide echtgenoten in functie van het reële inkomen regulariseren.

De bijdragen worden op het inkomen van de meewerkende berekend. Dit wordt fiscaal gezien als een eigen beroepsinkomen waarvan de sociale bijdragen en beroepskosten afgetrokken kunnen worden. De tarieven en bijdrageplafonds zijn dezelfde als voor een zelfstandige. De minimumbijdrage die men moet betalen als meewerkende echtgenoot ligt lager dan die van een zelfstandige in hoofdberoep.

Zij bedraagt de helft van de minimumbijdrage die verschuldigd is door de andere zelfstandigen, terwijl een sociale dekking wordt gewaarborgd.

De Rijksdienst voor Sociale Zekerheid der Zelfstandigen (RSVZ.) heeft binnen zijn Bestuurscomité een specifieke werkgroep opgericht om de ontwikkeling van het aantal meewerkende echtgenoten te onderzoeken en toe te zien op het financiële evenwicht dat eigen is aan dit nieuwe stelsel in de komende jaren.

Vrouwen en economie (F)

Strategische doelstelling F1 : de rechten en de economische onafhankelijkheid van vrouwen bevorderen met name inzake de toegang tot het beroep, de nodige arbeidsvoorwaarden en de toegang tot de economische bronnen

Strategische doelstelling F2 : de gelijkheid vergemakkelijken inzake de toegang van de vrouwen tot de bronnen, tot het werk, tot de markten en tot de handelsuitwisselingen

Strategische doelstelling F4 : de economische capaciteit en de handelsnetwerken van vrouwen versterken

Hoewel de deelname van vrouwen aan de economische activiteit en aan de werkgelegenheid de laatste jaren is toegenomen, blijft het percentage van zelfstandige vrouwen evenwel tamelijk gering. Het stelt slechts 29% voor, hetzij 250.000 vrouwen in België.

In het kader van het communautaire initiatief hebben EQUAL, UCM en CEZOV het Diane-netwerk op poten gezet. De Minister van Middenstand biedt haar persoonlijke en financiële steun aan dit initiatief aan. Zo werd er in 2005 15.000 euro verleend aan de totstandkoming van dit project. De Minister zal haar steun aan deze actie in 2006 en in 2007 blijven geven.

Het Diane-netwerk heeft tot doel de ondernemersgeest bij de vrouwen te ontwikkelen en hen gevoelig te maken voor het zelfstandige beroep. Dit netwerk richt zich tot twee doelgroepen van ondernemers: de beginnende vrouwen die hun eigen onderneming wensen op te starten en de meer ervaren vrouwen die hun ervaring en hun kennis willen uitwisselen of hun relaties wensen uit te breiden, zowel persoonlijk als beroepshalve.

Het Diane-netwerk ontwikkelt voor de jaren 2005, 2006 en 2007 de volgende acties:

- specifieke animaties : professionele ontmoetingen, bedrijfsbezoeken, infovoormiddagen, avonddebatten.
- een mentorprogramma : ervaring, aangepaste raadgevingen via een meternetwerk genieten
- opleidingen : modules aangepast aan de behoeften van de kandidaten voor de oprichting van ondernemingen en modules inzake lange afstandleren.

Strategische doelstelling F6 : mannen en vrouwen de mogelijkheid bieden familiale en beroepsactiviteiten te verzoenen

Voor de zelfstandige vrouw is de verzoening tussen haar gezinsleven en haar beroepsleven vaak even en zonet meer problematisch.

De komst van een geboorte kan inderdaad de goede werking van de beroepsactiviteit verstoren met gevolgen niet alleen voor de zelfstandige en zijn/haar omgeving, maar ook voor de personen die er rechtstreeks van afhangen. Deze toestand is nog ingewikkelder wanneer de

zelfstandige vrouw niet kan rekenen op haar familiale omgeving om haar te helpen deze nieuwe toestand te combineren met haar beroepsleven en wanneer de beroepsactiviteit op een kleine structuur berust die een voortdurende betrokkenheid vereist.

In 2004 en in 2005 had de Minister een bezinning gelanceerd om de maatregelen die eventueel genomen moesten worden na te gaan teneinde de verzoening tussen het beroepsleven van een zelfstandige en het gezinsleven te bevorderen.

Een verlenging van het moederschapverlof, zoals dit toegekend is aan de loontrekkenden, is niet de adequate oplossing voor het merendeel der zelfstandigen die niet het risico kunnen lopen of die eenvoudigweg niet de mogelijkheid hebben hun beroepsactiviteit gedurende een langere periode op te schorten (bv: landbouwer of handelaar). Hen steun verlenen onder de vorm van dienstencheques leek dus veel meer aangewezen, niettegenstaande de reeds bestaande financiële hulp onder de vorm van gezinsbijslag en moederschapuitkeringen.

Het ontwerp inzake moederschapshulp dat op 1 januari 2006 in werking is getreden, bestaat erin, onder bepaalde voorwaarden, en na het verplichte moederschapverlof van 6 weken, gratis dienstencheques aan te bieden om de zelfstandige vrouw de mogelijkheid te bieden aan haar onderneming meer tijd te wijden. Concreet gezien zal de zelfstandige vrouw die zich wil laten bijstaan op huishoudelijk vlak, gratis beschikken over een 70tal dienstencheques. Deze dienstencheques zullen haar dus toelaten gebruik te maken van een huiselijke hulp om enerzijds haar beroepsactiviteit voort te zetten terwijl ze eveneens een maximale vrije tijd aan haar kind kan wijden. Men schat dat er gemiddeld 5.000 vrouwen per jaar van deze maatregel zullen kunnen gebruik maken.

Minister van Mobiliteit
Renaat LANDUYT
Brederodestraat 9
1000 Brussel

Inleiding

Het Actieplatform dat in 1995 in Peking werd goedgekeurd, heeft 12 primaire interventiedomeinen aangeduid waarvoor de regeringen die het ondertekenden zich verbonden om concreet te handelen met het oog op een verbetering van de situatie van de vrouwen.

Alhoewel geen enkele van de 12 interventiedomeinen (Vrouwen en armoede, Vrouwen en onderwijs, Vrouwen en gezondheid, Geweld tegen vrouwen, Vrouwen en gewapende conflicten, Vrouwen en economie, Deelname en besluitvorming, Institutionele mechanismen voor de verbetering van de positie van de vrouwen, Fundamentele rechten van de vrouwen, Vrouwen en media, Vrouwen en milieu, Kleine meisjes) rechtstreeks onder de bevoegdheden Mobiliteit en Vervoer valt, werden in 2004 en 2005 wel verschillende acties gevoerd die de gelijkheid van kansen wil stimuleren en die voornamelijk gericht zijn op het sensibiliseren van het personeel.

Genomen acties binnen de verschillende domeinen op het actieplatform inzake de externe Peking beleidsmaatregelen

Vrouwen en economie (F)

Strategische doelstelling F5: Beroepensegregatie en elke vorm van werkdiscriminatie uitschakelen.

- Een aanbevelingsnota, die in 2004 werd opgesteld in het kader van het project “Gendermainstreaming”, stelde voor om mobiliteit aan te pakken vanuit het perspectief van het geslacht en onderlijnde het belang deze aanpak te integreren in het mobiliteitsbeleid. Hiervoor werd een analyse van de mobiliteit van personen uitgevoerd, die stelt dat onze omgeving geslachtsgebonden is en dat verplaatsingen bij mannen en vrouwen verschillend zijn. Om deze problematiek aan te pakken werden een aantal concrete aanbevelingen opgesteld. Een aantal voorbeelden. Bij de planning en organisatie van het openbaar vervoer is het nodig rekening te houden met de verplaatsingen van het woon/werkverkeer, maar ook met de verplaatsingen die zijn verbonden aan de mobiliteit van het gezin. Vrouwen moeten ook meer vertegenwoordigd zijn binnen de organisaties van de vervoerswereld. Hierbij dient het belang van opleidingen en vorming te worden onderstreept.

Deze aanbevelingsnota werd op het intranet van de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer geplaatst om de personeelsleden rond deze problematiek te sensibiliseren.

- Bovendien werd in 2004 een plan voor gelijkheid van kansen opgesteld binnen de Interne begeleidingscommissie, als antwoord op een enquête “gelijkheid van kansen” die in november 2002 werd gehouden bij het personeel van de FOD Mobiliteit en Vervoer. Het plan maakte een inventaris op van de maatregelen die binnen mijn departement konden worden overwogen om een werkelijke gelijkheid toe te laten tussen mannen en vrouwen op alle vlakken (aanwerving, werkvoorwaarden, loon, bevordering, opleiding,...):
 - Bij de indiensttreding;
 - Tijdens de loopbaan;
 - Om de werkomstandigheden te verbeteren;
 - Met het oog op een mentaliteitsverandering.

Aangezien dit laatste punt het belang benadrukte om het personeel in te lichten en te sensibiliseren voor het thema van de gelijkheid van kansen, werd in het interne blad van de FOD Mobiliteit en Vervoer in juni 2004 een artikel gepubliceerd dat de grote lijnen voorstelde van het plan 2004 voor de gelijkheid van kansen.

- In 2004 werden eveneens, op vraag van de Minister van Ambtenarenzaken, drie studies uitgevoerd die de medewerking van mijn departement vereisten, namelijk voor de kwalitatieve en kwantitatieve inzameling van gegevens:
 - *Studie met betrekking tot de gelijkheid mannen/vrouwen binnen het federaal administratief openbaar ambt*, Instituut van de Overheid, KUL
 - *Tewerkstelling van vreemdelingen en personen met een vreemde afkomst binnen het federaal openbaar ambt*, Instituut van de Overheid, KUL in samenwerking met het departement sociologie (K.U.Leuven) en het Centre de Sociologie du Travail, de l'Emploi et de la Formation van de ULB
 - *L'emploi des personnes handicapées dans la fonction publique administrative fédérale*, Jean-Pierre Binamé (Département de psychologie des FUNDP) en collaboration avec Steven Vos et Joost Bollens (Hoger Instituut voor Arbeid de la KULeuven), Virginie Depotter, Anne De Muelenaere et Michel Grawez (FUNDP), Facultés Notre-Dame de la Paix de Namur, Namur, 2004.

Om de vlotte medewerking aan en de begeleiding van deze studies te verzekeren, werd een cel diversiteit opgericht, die toegevoegd werd aan de Voorzitter van de FOD Personeel en Organisatie. Deze cel diversiteit was samengesteld uit deskundigen met een mandaat.

- In oktober 2004 ging de eerste jobbeurs “Talent Public@Jobday” door, georganiseerd door Selor, om het geheel van de FOD's en federale parastatalen, en dus het gehele openbaar ambt, te positioneren als voornaamste werkgever van het land, met het grootste respect voor diversiteit. Vijfenvijftig organismen van federaal, regionaal of gemeentelijk openbaar ambt namen deel aan het gebeuren op de site van Tour et Taxis te Brussel. De beurs richtte zich zowel tot jong-gediplomeerden als tot meer ervaren werknemers en was erop gericht hen een overzicht te bieden van de werkomstandigheden, de opleidings- en loopbaanmogelijkheden, de wedden en de vacatures binnen het openbaar ambt. De FOD Mobiliteit en Vervoer was op deze jobbeurs aanwezig om nieuwe geschikte werknemers te vinden, rekening houdende met het diversiteitsbeleid. Specifiek werden vrouwen aangemoedigd zich kandidaat te stellen voor technische functies, aangezien ze in deze beroepssector momenteel nog niet genoeg vertegenwoordigd zijn.
- Op 26 oktober 2004 werd een nationaal evenement georganiseerd door de FOD Personeel en Organisatie. Hierbij werden de vijf beste projecten voorgesteld van Belgische overheidsdiensten inzake diversiteit en gelijke kansen. Dit evenement liet de vertegenwoordigers van alle federale maar ook de regionale en gemeentelijke departementen toe om acties en andere inspirerende praktijken te promoten betreffende de diversiteit binnen de openbare diensten.
- In 2005 tenslotte werd een vaste cel diversiteit opgericht bij de FOD Personeel en Organisatie in het kader van het Actieplan Diversiteit dat midden februari door de Minister van Ambtenarenzaken werd opgestart. Een netwerk van contactpersonen, voor elk federaal departement waaronder de FOD Mobiliteit en Vervoer, werd opgericht als tussenpersonen voor sensibiliseringsacties. Zo heeft de FOD Mobiliteit en Vervoer niet enkel zijn medewerking verleend aan de verspreiding van een communicatiecampagne om de vrouwen aan te moedigen zich kandidaat te stellen voor managementfuncties, maar aan de

hand van verschillende artikels in zijn interne blad, ook een echte informatieverstrekking verzekerd over de troeven van de diversiteit.

Vooruitzichten 2006-2007

Het dient onderstreept te worden dat de FOD Mobiliteit en Vervoer niet enkel zijn actieve deelname aan het netwerk diversiteit en aan alle acties en campagnes die op het vlak van de gelijkheid van kansen wil voortzetten, maar dat ook de sensibiliseringsacties voortgezet en aangemoedigd zullen worden. Er zullen ook verschillende sessies van bedrijftheater voor het personeel ingericht worden met de bedoeling reacties los te maken omtrent de thema's van de gelijkheid van mannen en vrouwen, de integratie van personen met een handicap en mensen van allochtone afkomst als bron van verrijking binnen de federale administratie. Een eerste sessie van het Diversiteittheater werd op 14 maart 2006 georganiseerd, in het kader van een speciale 'Middag van de Mobiliteit'. Een verslag over deze middag zal gepubliceerd worden in het volgende interne blad van de FOD Mobiliteit en Vervoer.

Minister van Leefmilieu en van Pensioenen
Bruno TOBBACK
Ernest Blerotstraat 1
1070 Brussel

Inleiding

De volgende actiedomeinen en strategische doelstellingen zijn aan de orde:

Vrouw en armoede (A)

Strategische doelstelling A.2. herziening van de wetgevingen en administratieve praktijken met het oog op het waarborgen van de gelijke rechten op het vlak van economisch potentieel en een ruimere toegang van die vrouwen tot dat potentieel.

A. *Evolutie in de periode 2004-2005*

- A.1. Inkomensgarantie voor ouderen - Koninklijk besluit van 5 juni 2004
- A.2. Inkomensgarantie voor ouderen - personen die in gemeenschap leven
- A.3. Invloed van de fiscale hervorming op het opmaken van sommige fiscale fiches in het geval van het genot van een gezinspensioen
- A.4. Verhoging van de pensioenen in functie van de evolutie van de welvaart

Vrouw en economie (F)

Strategische doelstelling F.1. bevordering van de economische rechten en zelfstandigheid van de vrouw via de toegang tot de arbeidsmarkt, passende arbeidsvoorwaarden en de toegang tot het economisch potentieel.

A. *Evolutie in de periode 2004-2005*

- A.1. Tijdvakken van moederschapbescherming

B. *Toekomstperspectieven*

- B.1. Gelijke behandeling inzake de opbouw van de pensioenrechten
- B.2. Gelijke behandeling inzake de verwerving van afgeleide rechten
- B.3. Cumul overlevingspensioen met toegelaten arbeid
- B.4. Cumul overlevingspensioen met vervangingsinkomen
- B.5. Toegang van vrouwen tot de 2de pijler
- B.6. Pro-actieve pensioeninformatie in het kader van de gewenste loopbaanopbouw

Institutionele mechanismen voor de bevordering van de vrouw (H)

Strategische doelstelling H 2 een genderperspectief integreren in wetgeving, overheidsbeleid, -programma's en -projecten.

B. *Toekomstperspectieven*

- B.1. Vaststellingen
- B.2. Versoepeling van de toegang tot het gewaarborgd minimumpensioen
- B.3. Verhoging van het minimumrecht per loopbaanjaar

Vrouw en armoede

Strategische doelstelling A.2. herziening van de wetgevingen en administratieve praktijken met het oog op het waarborgen van de gelijke rechten op het vlak van economisch potentieel en een ruimere toegang van die vrouwen tot dat potentieel.

A. EVOLUTIE IN DE PERIODE 2004 – 2005

A.1. Inkomensgarantie voor ouderen - Koninklijk besluit van 5 juni 2004

Omschrijving en situering

De wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen onderscheidt de begrippen “samenwonenden” en “alleenstaanden”.

Een “samenwonende” is de aanvrager die zijn hoofdverblijfplaats deelt met één of meer personen. Een “alleenstaande” doet dit niet.

Een samenwonende kan individueel op een basisbedrag aanspraak maken (maximum 4.500 euro , thans 5.365,06 euro) en een alleenstaande, eveneens ten persoonlijke titel, op een bedrag gelijk aan het met de helft verhoogde basisbedrag (6.750 euro, thans 8047,59 euro).

De inkomensgarantie voor ouderen is een bijstandsregeling. De Rijksdienst voor pensioenen neemt voor de berekening van het uiteindelijk verschuldigd bedrag alle bestaansmiddelen en pensioenen in aanmerking waarover de aanvrager en/of de personen met wie hij zijn hoofdverblijfplaats deelt beschikken, en wel behoudens de door de wet ingestelde uitzonderingen.

De som van deze bestaansmiddelen en pensioenen wordt, na aftrek van de voorziene vrijstellingen, gedeeld door het aantal personen dat dezelfde hoofdverblijfplaats deelt, met inbegrip van de aanvrager. Het resultaat van deze berekening wordt, na aftrek van een algemene vrijstelling, in mindering gebracht van het “basisbedrag” voor een samenwonende of van het “verhoogde bedrag” voor een alleenstaande.

De wet bepaalt dat de Koning steeds andere categorieën van personen kan invoeren die de hoofdverblijfplaats met de aanvrager kunnen delen.

Dit gebeurde door het koninklijk besluit van 5 juni 2004 (Belgisch staatsblad van 21 juni 2004, inwerkingtreding 1 mei 2004). Het KB bepaalt dat:

- wat betreft het bedrag van de IGO (basisbedrag of verhoogd basisbedrag), bloed- of aanverwanten in de rechte neergaande lijn die, hetzij met de aanvrager, hetzij met minderjarige kinderen of meerderjarige kinderen waarvoor kinderbijslag wordt genoten én de aanvrager samenwonen, niet geacht worden dezelfde hoofdverblijfplaats met de aanvrager te delen. Het moet gaan om bloed- of aanverwanten in de rechte neergaande lijn, dit wil zeggen (schoon)kinderen, (schoon)kleinkinderen.

- worden, voor de berekening van de IGO, de bestaansmiddelen van de bloed- of aanverwanten in de rechte neergaande lijn en de eventuele bestaansmiddelen van de minderjarige kinderen of de meerderjarige kinderen waarvoor kinderbijslag wordt genoten, uitgesloten. Worden dus enkel in aanmerking genomen, de pensioenen en de bestaansmiddelen van de aanvrager en andere *dan voornoemde* samenwonenden.
- het totaal van de bestaansmiddelen wordt gedeeld door het aantal samenwonenden van wie de bestaansmiddelen in aanmerking werden genomen.

Het is zonder belang of de ouders bij hun kinderen komen inwonen of vice versa.

Wanneer eerder een IGO werd toegekend, mag de toepassing van het koninklijk besluit echter niet tot gevolg hebben dat de aanvrager een lager bedrag verkrijgt dan het voorheen toegekende.

Middelen

De budgettaire weerslag wordt als volgt geraamd:

In mio euro (spilindex 111,64)	2004	2005	2006	2007
	1,033	1,329	1,624	1,921

Evolutie a posteriori van de impact van de maatregel en vooruitzichten

Er blijkt duidelijk dat deze maatregel gunstiger zal uitvallen voor vrouwen dan voor mannen, aangezien de levensverwachting voor vrouwen hoger is.

Evolutie IGO (2002-2006)

		MANNEN				VROUWEN			
		Basisbedrag		Verhoogd Basisbedrag		Basisbedrag		Verhoogd Basisbedrag	
	Totaal Aantal	Aantallen	Maandbedrag	Aantallen	Maandbedrag	Aantallen	Maandbedrag	Aantallen	Maandbedrag
2002	71.116	10.450	397,96 €	9.398	596,98 €	10.404	397,96 €	40.864	596,98 €
2003	73.135	11.151	419,71 €	10.303	629,56 €	10.643	419,71 €	41.038	629,56 €
2004	72.116	11.217	438,29 €	10.573	657,44 €	10.428	438,29 €	39.898	657,44 €
2005	70.292	11.257	447,06 €	10.758	670,59 €	10.199	447,06 €	38.078	670,59 €
2006	70.465	11.476	457,49 €	11.040	686,24 €	10.078	457,49 €	37.871	686,24 €

Bron: Rijksdienst voor Pensioenen

A.2. Inkomensgarantie voor ouderen - Personen die in gemeenschappen leven

Omschrijving en situering

De Wet tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen voorzag in beginsel dat personen die in een klooster- of lekgemeenschap leven als samenwonenden moeten worden aanzien ertoe dat er rekening moest worden gehouden met de bestaansmiddelen van alle overige leden van de gemeenschap.

Bij elke wijziging in de structuur van de samenwoning (adreswijziging, toetreding van nieuwe leden, overlijden, nalatenschappen, giften enz...) moest, omwille van de mogelijke weerslag op de omvang van de in rekening te brengen bestaansmiddelen en dus van het toegekend voordeel, een nieuwe aangifte gebeuren, gevolgd door een nieuw onderzoek en mogelijks een verdaging van de beslissing.

Aldus konden verschillende maanden verstrijken alvorens de beslissing over de toekenning van het recht op de inkomensgarantie voor ouderen kon betekend worden.

Met het oog op administratieve vereenvoudiging en een coherente toepassing van de verschillende reglementeringen, werden zowel de principes van het leefloon geïntegreerd en werd het begrip "personen die in gemeenschap leven" nader omschreven⁴.

Op die manier stipuleert artikel 275 van de voornoemde Programmawet dat de principes geldend in het kader van het leefloon ook toepassing zullen vinden bij een aanvraag of ambthalf onderzoek van de inkomensgarantie voor ouderen voor een persoon die in een gemeenschap leeft.

⁴ Wet van 22.03.2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen, inzonderheid artikel 7, §§ 1, tweede lid, 2, gewijzigd bij de wet van 09.07.2004, en 4, ingevoegd bij de wet van 09.07.2004 - KB van 11.05.2005 houdende nadere omschrijving van het begrip "personen die in gemeenschap leven" ter uitvoering van artikel 7, § 4, van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen.

Daarenboven zal in de toekomst bij de vaststelling van de inkomensgarantie voor ouderen enkel rekening gehouden worden met de bestaansmiddelen en de persoonlijke pensioenen van de aanvrager. Deze bestaansmiddelen worden niet meer gedeeld door het aantal personen die in de gemeenschap leven; de overige leden zijn niet meer gehouden een aangifte inzake hun bestaansmiddelen te doen. De aanvrager kan aanspraak maken op het basisbedrag.

Datum inwerkingtreding: 01.01.2005.

Middelen

De budgettaire weerslag, opgenomen in de begroting, wordt op jaarbasis geraamd op:

In mio €	2004	2005	2006	2007	2025
	0,297	0,393	0,489	0,585	2,319

Evolutie a posteriori van de impact van de maatregel en vooruitzichten

Deze maatregel vat in essentie kloostergemeenschappen. Deze gemeenschappen bestaan vnl. uit vrouwen zodat we kunnen stellen dat deze maatregel in hoofdzaak een goede maatregel is voor de vrouw.

A.3. De invloed van de fiscale hervorming op het opmaken van sommige fiscale fiches in het geval van het genot van een gezinspensioen

Omschrijving en situering

Wanneer 2 echtgenoten allebei een beroepsloopbaan als werknemer hebben gehad, zijn er 2 mogelijkheden:

- ze krijgen allebei hun persoonlijk pensioen of
- er wordt een 'gezinspensioen' (voordeliger dan de beide pensioenen als alleenstaande) toegekend

De Rijksdienst voor pensioenen kiest altijd voor de voordeligste oplossing op basis van de brutobedragen.

De belastinghervorming kent een belastingvermindering toe aan iedere genierter van een pensioen. De gehuwde belastingplichtigen die één gezinspensioen genieten worden evenwel benadeeld ten aanzien van diegenen die twee afzonderlijke pensioenen genieten omdat hen slechts één belastingvermindering wordt toegekend.

Daarenboven bepaalde het wetboek op de inkomstenbelasting (artikel 35) dat het gezinspensioen wordt belast op naam van de echtgenoot wiens beroepsactiviteit aan de oorsprong van dit pensioen lag.

Teneinde aan iedereen een correcte belastingheffing van zijn pensioeninkomsten te waarborgen, werd er voor een fiscale oplossing geopteerd: in 2004 werd dit artikel vervangen door de volgende bepaling:

“De pensioenen, renten en als zodanig geldende toelagen, die aan beide echtgenoten samen worden betaald of toegekend, worden aangemerkt als inkomsten van iedere echtgenoot in verhouding tot de persoonlijke rechten die iedere echtgenoot in die pensioenen heeft opgebouwd.

De in het eerste lid beoogde verhouding wordt vastgesteld door de instelling die instaat voor de toekenning van de pensioenrechten.”.

Deze bepaling is van toepassing op de pensioenen vanaf 1 januari 2004 betaald of toegekend.

Om de koppels die een gezinspensioen genieten toe te laten ten volle van de belastinghervorming te genieten, wordt in bepaalde gevallen, overgegaan tot de splitsing van zowel de belastbare bedragen toegeschreven aan de titularis van het gezinspensioen als van de ingehouden bedrijfsvoorheffing op grond van het aantal (gewerkte en gelijkgestelde) dagen die geregistreerd zijn op de individuele rekening van de echtgeno(o)t(e) (na 1955 of 1957 naargelang het gaat om een arbeider of bediende) en wordt een aparte fiscale fiche aan ieder echtgenoot afgeleverd.

Dit geldt voor de koppels waarvan:

- een van de echtgenoten een gezinspensioen geniet
- de andere echtgenoot de normale pensioenleeftijd heeft bereikt (op 1/1/2004: 63 jaar voor de vrouwen en 65 jaar voor de mannen) en een eigen loopbaan heeft (als werknemer, vanaf 1955/1987; enkel repartitie wordt in acht genomen)
- het gezinspensioen het voorwerp uitmaakt van een bedrijfsvoorheffing.

Op het vlak van de betaling van het gezinspensioen werd er niets gewijzigd. De toegepaste bedrijfsvoorheffing werd dus zoals tevoren maandelijks ingehouden op het belastbaar bedrag van het uitbetaald pensioen en dat overeenkomstig de barema's opgesteld door de FOD Financiën. Als het gezinspensioen het voorwerp van twee fiscale fiches uitmaakte, werd de bedrijfsvoorheffing ingehouden in 2004 tussen beide fiscale fiches verdeeld en omgeslagen naar rato van de verdeling van het belastbaar bedrag tussen beide fiches.

Het is een maatregel die niet specifiek gericht is op de vrouw, maar op het verhogen van het netto gezinsinkomen door een gunstiger belastingsregeling. Wel is het zo dat de groep personen die op 01/01/2004 een gezinsbedrag ontvingen, voor meer dan 99,6% uit mannen bestaat (zie tabel hieronder), d.w.z. waarbij de vrouw niet of over een te laag individueel pensioen beschikt. Op die manier worden aan de gepensioneerde vrouw eigen inkomsten toegekend.

Tabel: verdeling gezins- en alleenstaande pensioenen bij de gehuwden (2004)

Categorie		Mannen	Vrouwen	Mannen & Vrouwen
Gezin	Aantal	312.848	1.129	313.977
	Verhouding volgens geslacht →	99,6 %	0,4 %	100,0 %
	Verhouding volgens categorie ↓	56,1 %	0,5 %	39,9 %
Alleenstaande	Aantal	244.862	227.846	472.708
	Verhouding volgens geslacht →	51,8 %	48,2 %	100,0 %
	Verhouding volgens categorie ↓	43,9 %	99,5 %	60,1 %
Gezin & Alleenstaande	Aantal	557.710	228.975	786.685
	Verhouding volgens geslacht →	70,9 %	29,1 %	100,0 %
	Verhouding volgens categorie ↓	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Middelen

De financiële weerslag is volledig onbestaande wat de pensioenstelsels betreft.

Evolutie a posteriori van de impact van de maatregel en vooruitzichten

Wat de betrokkenen betreft en hoewel de Rijksdienst voor pensioenen geen zicht heeft op hun fiscale situatie en zich bijgevolg niet kan uitspreken over de exacte impact op de belastingheffing van de door haar diensten getroffen maatregelen in het pensioendomein, temeer omdat deze maatregelen samenvallen met de belastinghervorming, zouden die onrechtstreeks wel moeten bijdragen tot een verhoging van de inkomsten van de vrouwen.

A.4. Verhoging van de pensioenen in functie van de evolutie van de welvaart

Omschrijving en situering

In het kader van een langetermijnvisie op een aanpassing aan de welvaart en aan de evolutie van de kosten van levensonderhoud heeft de regering beslist dat zij tijdens de periode 2005-2007 het programma van selectieve aanpassingen aan de welvaart in de regeling voor werknemers, met name het kunnen toekennen aan de gerechtigden op een werknemerspensioen van een verhoging met 2 % van de pensioenen die effectief en voor de eerste maal zijn ingegaan (koninklijk besluit van 14 maart 2005), zal voortzetten :

- in 1997: aanpassing op 1 september 2005;
- in 1998 en 1999: aanpassing op 1 september 2006.

De maatregel is niet van toepassing op de pensioenen die in 1997 zijn ingegaan en wegens de toekenning van één of meer andere pensioenen voordien een verhoging met 2 % hadden genoten.

De herwaardering wordt beperkt tot 1 % voor de pensioenen die in 1997 zijn ingegaan en die wegens het genot van één of meer andere pensioenen al een herwaardering met 1 % hadden geregistreerd op 01.01.2003.

Voor 2007 wordt voorgesteld de pensioenen die in 2000 en 2001 zijn ingegaan met 2 % te verhogen. Er is voorzien in een begrotingsenveloppe die de sociale partners in staat moet stellen om in het kader van de mechanismen op het vlak van aanpassing aan de evolutie van de welvaart de modaliteiten ervan vast te stellen.

Parallel met de welvaartsaanpassingen doorgevoerd in de werknemersregeling, wordt ook een welvaartsaanpassing van 2 % doorgevoerd in het stelsel van de zelfstandigen voor :

- de pensioenen ingegaan in 1997 vanaf 1 januari 2006
- de pensioenen ingegaan in 1998 en 1999 vanaf 1 april 2006

(KB tot uitvoering van artikel 35 van het KB nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen)

Middelen

De cumulatieve begrotingskosten van de aanpassing aan de welvaart in de werknemersregeling zijn geraamd op :

- 3,969 miljoen euro in 2005;
- 19,637 miljoen euro in 2006.

De budgettaire impact in de zelfstandigenregeling wordt voor 2006 geraamd op 4,989 mio €.

Welvaartsaanpassingen

Oudere Pensioenen		
01.01.2002		1% pensioenen ingegaan vóór 1993
01.01.2003		1% pensioenen ingegaan vóór 1993
		2% pensioenen ingegaan in 1993
		2% pensioenen ingegaan in 1994
		2% pensioenen ingegaan in 1995
01.04.2004		2% pensioenen ingegaan in 1996
01.09.2005		2% pensioenen ingegaan in 1997
GewaARBorgde minimumpensioenen		
01.07.2002		Verhoging basisbedrag met 3,5%
01.04.2003		Verhoging basisbedrag met 3,8%
Loonplafonds		
1999-2000	2,9%	Nieuwe gevallen vanaf 2001
2001-2002	2,2%	Nieuwe gevallen vanaf 2003
2003-2004	2,4%	Nieuwe gevallen vanaf 2005
2005-2006	2,0%	Nieuwe gevallen vanaf 2007

Evolutie a posteriori van de impact van de maatregel en vooruitzichten

Tijdens de Ministerraad van 20 en 21 maart 2004 te Oostende werd beslist dat de regering **om de twee jaar een globale beslissing** moet nemen over de **verschillende verhogingscoëfficiënten** voor de **berekeningsplafonds, uitkeringen** (eventueel in functie van de ingangsdatum van de uitkering voor de gerechtigde) **en minima** die toegepast zullen worden in de verschillende takken van de sociale zekerheid tijdens de daarop volgende twee jaar.

Deze procedure wordt voor het eerst toegepast voor het einde van 2006.

Deze in Ministerraad overlegde beslissing moet worden voorafgegaan door een gezamenlijk advies van de sociale partners in de Nationale Arbeidsraad en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, die zich daarbij baseren op de ontwikkeling van de werkgelegenheidsgraad en de noodzaak om een duurzaam financieel evenwicht in stand te kunnen houden in de sociale zekerheid.

Bovendien moet aandacht worden besteed aan de economische groei, de verhouding tussen het aantal uitkeringstrekkers en het aantal actieven, en de zorg om geen nieuwe inactiviteitsvallen te creëren of bestaande te versterken.

Bij gebrek aan advies, of indien de regering van dit advies afwijkt, dient zij dat uitdrukkelijk te motiveren, en over het regeringsvoorstel op korte termijn een advies te vragen, zodat de sociale partners zich opnieuw kunnen uitspreken.

De regering en de sociale partners kunnen zich ter zake onder meer baseren op de verslagen van de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, de Studiecommissie voor de Vergrijzing en de Hoge Raad voor Financiën.

Dit sociaal overleg zal opgestart worden om tegen 2007 het tweejaarlijks mechanisme voor aanpassing van de uitkeringen aan de welvaart uit te werken, zodat de koopkracht van de begunstigden van sociale uitkeringen structureel verhoogt.

In **2007** wordt een nieuwe enveloppe van **85 miljoen €** toegevoegd aan de huidige enveloppe van **75 miljoen** vastgelegd te Oostende.

Vanaf 2008 zal de Regering verzekeren dat een **enveloppe** wordt vrijgemaakt die minstens overeenstemt met de uitwerking van het scenario weerhouden door de **Studiecommissie Vergrijzing**, namelijk de jaarlijkse aanpassing met

- **1,25 %** voor de **plafonds**
- **0,5 %** voor de **“oudere” uitkeringen**
- **1 %** voor de **minima**

Deze welvaartsvastheid is belangrijker voor vrouwen dan voor mannen. Immers, vrouwen leven langer dan mannen en bijgevolg komt deze maatregel vrouwen meer ten goede dan mannen.

Vrouw en economie (F)

Strategische doelstelling F.1. bevordering van de economische rechten en zelfstandigheid van de vrouw via de toegang tot de arbeidsmarkt, passende arbeidsvoorwaarden en de toegang tot het economisch potentieel.

A. EVOLUTIE IN DE PERIODE 2004 – 2005

A.1. Tijdvakken van moederschapsbescherming **Omschrijving en situering**

De “moederschapsrust” (namelijk de voorbevallingsrust of en de nabevallingsrust) geeft sinds 1989 aanleiding tot een specifieke uitkering - de moederschapsuitkering - die niet meer gebaseerd op een vermoeden van arbeidsongeschiktheid. Tegelijkertijd is voor de werkgever de verplichting afgeschaft om de uitkering te betalen voor een gedeelte van die rustperiode.

In 1996 behoort ook de vergoeding van de tijdvakken tijdens welke de zwangere of bevallen werkneemster of de werkneemster die borstvoeding geeft en hierbij geniet van een maatregel tot aanpassing van haar arbeidspost of tot het uitvoeren van ander werk tot die moederschapsverzekering en werd de term “tijdvakken van moederschapsrust” vervangen door de term “tijdvakken van moederschapsbescherming”.

Om de dekking volledig te maken tot alle periodes werd er nog een formele wijziging doorgevoerd van artikel 34 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 nodig.

Middelen

De financiële weerslag van vermeld koninklijk besluit is volledig onbestaande, vermits de wijzigingen aangebracht aan het koninklijk besluit van 21 december 1967 enkel overeenstemmen met wat in de praktijk reeds vanuit billijkheidsredenen wordt toegepast.

Evolutie a posteriori van de impact van de maatregel en vooruitzichten

Deze maatregel draagt als begeleidingsmaatregel op het vlak van pensioenen bij tot de verhoging van de pensioenen voor vrouwen.

B. TOEKOMSTPERSPECTIEVEN

B.1. Gelijke behandeling inzake de opbouw van de pensioenrechten

Omschrijving en situering

Op dit moment bedraagt de wettelijke pensioenleeftijd voor vrouwen binnen de stelsels voor werknemers en zelfstandigen 63 jaar (64 jaar vanaf 01.01.2006), voor mannen 65 jaar. De pensioenberekening gebeurt voor vrouwen op een loopbaan van 43 jaar (44 jaar vanaf 01.01.2006), voor mannen op een loopbaan van 45 jaar. Ingevolge de pensioenhervorming van 1997 zal, zowel in de regeling van werknemers als zelfstandigen, de wettelijke pensioenleeftijd en de berekeningsbreuk voor de vrouw vanaf 2009 gelijkgesteld worden met deze van de mannen.

De invoering van het minimumrecht per loopbaanjaar in de werknemersregeling in 1997 leidt vooral tot een verhoging van het rustpensioen van de nieuwgepensioneerden die in het verleden een slecht betaalde, korte of deeltijdse loopbaan hebben gehad. Vaak gaat het om de vrouwen.

Ook in de regeling voor de zelfstandigen voorziet de pensioenhervorming correcties die vooral ten voordele van de vrouwelijke gepensioneerde zelfstandigen komen.

Het “maxi-statuu” breidt vanaf 1 juli 2005 de pensioenrechten binnen het stelsel van de zelfstandigen uit tot alle “meewerkende echtgenoten” (vaak vrouwen) en laat hen toe eigen pensioenrechten op te bouwen

B.2. Gelijke behandeling inzake verwerving van afgeleide rechten

Omschrijving en situering

Inzake de afgeleide rechten (overlevingspensioen) geldt de regel dat de overlevende partner onder dezelfde voorwaarden van de prestaties kan genieten, ongeacht of het nu over een man of een vrouw gaat.

In de publieke sector bestaat er geen enkele discriminatie tussen mannen en vrouwen: zowel de berekeningswijze van het pensioen als de pensioengerechtigde leeftijd zijn identiek. Ook de bijstandsregelingen voor ouderen kent geen discriminatie.

In het stelsel van de overzeese sociale zekerheid wordt in 2007 een einde gesteld aan een omgekeerde discriminatie. Onder de oude wetgeving werd het overlevingspensioen enkel uitgekeerd aan de weduwen. Nu kan de langstlevende echtgenoot, welke ook zijn of haar geslacht is, zijn of haar rechten op een overlevingspensioen uitoefenen.

Middelen

- 2007: 1,1 mio€
- 2008: 1,7 mio€
- 2009: 2,1 mio€

B.3. Cumul overlevingspensioen met toegelaten arbeid

In het kader van het generatiepact werd beslist een wijziging aan te brengen aan de regels inzake de cumulatie van het overlevingspensioen met een toegelaten beroepsbezigheid. Er is voor geopteerd voortaan te kijken naar het totaalinkomen van de gepensioneerde (d.w.z. de som van de beroepsinkomsten en het overlevingspensioen). De mate waarin, met behoud van het pensioen, een bijkomend inkomen kan verworven worden, wordt dus niet langer uitgedrukt in vaste limieten van toegelaten arbeid ongeacht de hoogte van het overlevingspensioen. Voortaan zal een persoon die een laag overlevingspensioen geniet, meer kunnen bijverdienen dan iemand met een hoog overlevingspensioen, hetgeen sociaal rechtvaardiger is. Maar tegelijkertijd zal bij overschrijding van het totaalbedrag het pensioen niet langer geschorst worden, maar wel proportioneel verminderd worden ten belope van de overschrijding, na vrijstelling evenwel van 50 % van het excedent. Op die manier wordt gegarandeerd dat de betrokkene altijd een netto voordeel heeft van zijn of haar beroepsactiviteiten.

Het is de bedoeling dat deze nieuwe regeling in werking treedt vanaf 1 januari 2007, en dat binnen elk van de drie stelsels.

B.4. Cumul overlevingspensioen met vervangingsinkomen

Het principe inzake het cumulatieverbod van een overlevingspensioen en een vervangingsinkomen blijft behouden.

In het Generatiepact wordt evenwel een uitzondering voorzien: in geval van vergoede ziekte of werkloosheid, kan de gerechtigde zijn overlevingspensioen, beperkt tot 447,09 € per maand (basisbedrag IGO), cumuleren met zijn vervangingsinkomen, en dit gedurende in totaal 12 maanden. Uiteraard blijft het overlevingspensioen integraal betaalbaar, indien dit lager is dan 447,09 € per maand.

Het is de bedoeling dat ook deze maatregel in werking treedt vanaf 1 januari 2007, en dat binnen elk van de drie stelsels.

B.5. Toegang van vrouwen tot de 2de pijler

Omschrijving en situering

De 2^e pijler is een instrument bij uitstek om de solidariteit binnen en tussen de generaties te bevorderen. De democratisering van de 2^e pijler komt in hoofdzaak de mannelijke werknemers ten goede en dan in 't bijzonder deze die tewerkgesteld zijn in de zware sectoren zoals de metaal en de bouw, of in grote bedrijven, o.m. in de distributiesector.

Vrouwen zijn duidelijk ondervertegenwoordigd in deze sectoren: zij werken eerder in de non-profitsector of in de openbare sector, of KMO's waar de regeling van de sectorale of bedrijfsgebonden 2^e pijler niet of nauwelijks aanwezig is.

Derhalve bengelen zij niet alleen qua aantal maar ook qua grootte van het uitgekeerde bedrag onderaan.

Het optrekken van hun participatie en hun aandeel in de uitkeringen zal dus afhankelijk zijn van het introduceren en/of het veralgemenen van deze regeling in die sectoren waar zij in hoofdzaak zijn tewerkgesteld.

Middelen

De middelen van de overheid zijn hier beperkt, omdat het initiatief vooral moet uitgaan van de sociale partners. Niettemin kan de overheid een bijdrage leveren door het in stand houden van een gunstig legistisch kader en door te informeren over het belang van aanvullende pensioenrechten. Zo zal de informatie die verstrekt wordt over de wettelijke pensioenen, systematisch aangevuld worden met informatie over de aanvullende pensioenen teneinde de betrokkenen een volledig beeld te geven over hun pensioenrechten. Dit veronderstelt evenwel nog belangrijke ontwikkelingen inzake databanken en dataverwerking, zowel bij de wettelijke pensioenen (loopbaandatabanken voor overheidsloopbanen en loopbanen als zelfstandige), als bij de tweede pijler actoren (creatie van één of meerdere databanken en netwerken). De uiterste deadline hiervoor is 2010.

B.6. Pro-actieve pensioeninformatie in het kader van de gewenste loopbaanopbouw

Omschrijving en situering

Het beleid dient zich ook te richten op jonge vrouwen die vandaag hun arbeidsloopbaan aanvatten. Zij moeten tijdig geïnformeerd worden over de pensioengevolgen van bepaalde arbeidskeuzes. Daartoe worden in 2006 twee initiatieven genomen:

- (1) enerzijds een informatiebrochure voor jonge vrouwen, en
- (2) anderzijds het verstrekken van nuttige en relevante info via een speciaal daartoe te ontwikkelen website.

Deze info zal tevens aangevuld worden met een simulatieprogramma dat toelaat om na te gaan wat de pensioengevolgen zijn van de individuele keuzes inzake arbeidsformules. Wie bijvoorbeeld 4/5 gaat werken, weet dan ook welk pensioen hij (of zij) aan het opbouwen is en hoe dit verschilt van een pensioen bij voltijdse tewerkstelling. Idem voor bijvoorbeeld de gevolgen van loopbaanonderbreking, tijdskrediet, enz. Mensen die een wending willen geven aan hun carrière zullen in de toekomst dus kunnen nagaan wat het gevolg daarvan is voor hun pensioen en wat de gevolgen zijn van eventuele alternatieve keuzes.

Institutionele mechanismen voor de bevordering van de vrouw (H)

Strategische doelstelling H 2 een genderperspectief integreren in wetgeving, overheidsbeleid, -programma's en -projecten.

B. TOEKOMSTPERSPECTIEVEN

B.1. Vaststellingen

De bovenstaande maatregelen en realisaties richten zich in hoofdzaak op de vrouwen en de mannen die reeds gepensioneerd zijn. Een beleid dient zich ook te richten naar diegenen die nog actief zijn en die nog moeten uitstappen.

De afgelopen jaren zijn vrouwen massaal toegetreden op de arbeidsmarkt. Hiervoor zijn verschillende oorzaken aan te wijzen: hogere scholarisatiegraad, tweeverdienersmodel, meer mogelijkheden om gezin en arbeid te combineren,

De stijging van de vrouwelijke activiteitsgraad verhoogt het aandeel pensioenen in de categorie "alleenstaanden". Waar nu nog de pensioenrechten van de vrouwen op korte termijn relatief laag zijn omwille van de (meestal) korte beroepsloopbaan, zal die verhoogde (en verlengde) activiteitsgraad op langere termijn leiden tot een hogere uitkeringsratio omdat dan de nieuw gepensioneerde vrouwen een langere loopbaan zullen hebben.

Er bestaat echter nog steeds een beduidende loonkloof tussen mannen en vrouwen. Belangrijke oorzaken van dit loonverschil zijn terug te brengen tot de verschillen in loopbaan tussen mannen en vrouwen: vrouwen werken vaker deeltijds en deeltijdse jobs blijken relatief genomen minder goed betaald, vrouwen onderbreken vaker hun loopbaan en bouwen zo minder anciënniteit op, mannen werken vaker in functies op hogere niveaus dan vrouwen, vrouwen werken vaker in 'zachte sectoren' die in het algemeen lagere lonen betalen.

Deeltijdse arbeid & pensioenrechten

Uit een enquête over de werkkrachten, gevoerd door het NIS in 2001, blijkt dat deeltijdse arbeid zich in hoofdorde bevindt bij de vrouwen. Maar liefst 38 % van de vrouwen werkt deeltijds ten opzichte van 5 % van de mannen. Onderzoek toont aan dat de redenen voor deeltijdse tewerkstelling liggen in de opvoeding van de kinderen en de opvang en de zorg van oudere familieleden.

	Mannen		Vrouwen	
<i>Leeftijdsgroep</i>	<i>Vol tijds</i>	<i>deeltijds</i>	<i>Vol tijds</i>	<i>Deeltijds</i>
Iedereen	95%	5%	62%	38%
60 tot 64 jaar	88%	12%	52%	48%
55 tot 59 jaar	93%	7%	54%	46%
50 tot 54 jaar	94%	6%	55%	45%
45 tot 49 jaar	97%	3%	57%	43%
40 tot 44 jaar	96%	4%	56%	44%
35 tot 39 jaar	96%	4%	55%	45%
30 tot 34 jaar	96%	4%	63%	37%
25 tot 29 jaar	96%	4%	75%	25%
20 tot 24 jaar	92%	8%	77%	23%
15 tot 19 jaar	75%	25%	53%	47%

Evolutie in de tijd van deeltijdse arbeid:

<i>Jaar</i>	Absolute cijfers (x 1.000)			Deeltijdse arbeidsgraad ⁵ (in %)		
	<i>Mannen</i>	<i>Vrouwen</i>	<i>Totaal</i>	<i>Mannen</i>	<i>Vrouwen</i>	<i>Totaal</i>
1985	33	227	260	1,8	23,2	9,3
1990	40	330	370	2,2	29,3	12,6
1995	56	424	480	3,0	33,4	15,4
2000	106	576	682	5,4	39,3	20,0
2002	108	585	694	5,6	39,5	20,3

Een en ander heeft tot gevolg dat vrouwen veel minder vaak in aanmerking komen voor pensioensystemen die sterk steunen op (voltijdse) loopbaanvoorwaarden.

We zien inderdaad dat 30 % van de vrouwen met een loopbaan van meer dan 30 jaar het minimumpensioen niet bereikt (het recht op het minimumpensioen vereist 30 jaar voltijdse tewerkstelling), tegen 8, 5 % bij de mannen.

De inactiviteitsvallen van het overlevingspensioen

Het overlevingspensioen is een vrouwenzaak. Het is een afgeleid recht en vindt zijn oorsprong in een maatschappelijke context waarin de vrouw geacht werd niet actief te zijn in het reguliere arbeidscircuit terwijl hun man de kostwinner was. Het overlevingspensioen was hét middel om in een inkomen te voorzien nadat de kostwinner was overleden. De cijfers illustreren dit genderspect op dramatische wijze: bij de ongeveer 387.000 mensen die een overlevingspensioen genieten, zijn er 382.000 vrouwen (zie tabel hieronder).

⁵ Verhouding tussen het aantal deeltijds werkende loontrekkenden en het totaal aantal loontrekkenden

De vraag moet nu gesteld worden of een dergelijk systeem nog adequaat is in de hedendaagse context waarin enerzijds steeds meer vrouwen aanwezig zijn op de reguliere arbeidsmarkt en dus eigen sociale rechten opbouwen wat hun afhankelijkheid van afgeleide rechten vermindert, en anderzijds ook meer en meer verwacht wordt dat mensen in de mate van het mogelijke actief deelnemen aan het arbeidsproces.

We stellen echter vast dat van de 90.000 mensen jonger dan 65 jaar die genieten van een overlevingspensioen slechts 11.000 eveneens een eigen inkomen verwerven (via toegelaten arbeid). Ook hier is er een sterk genderspect: van de 2.417 mannen jonger dan 65 die een overlevingspensioen genieten, heeft bijna 23% een bijkomende economische activiteit in het kader van de toegelaten arbeid. Van de 88.432 vrouwen jonger dan 65, heeft slechts 11,6% een dergelijke bijkomende activiteit.

uitsluitend overlevingspensioen – aantallen

	werknemers	zelfstandigen	ambtenaren	totaal
mannen				
+ 65 j	351	47	2.109	2.507
- 65 j	1570	188	659	2.417
totaal	1.921	235	2.768	4.924
vrouwen				
+ 65 j	168.293	58.356	66.922	293.571
- 65 j	64.107	13.857	10.518	88.482
totaal	232.400	72.213	77.440	382.053
totaal				
+ 65 j	168.644	58.403	69.031	296.078
- 65 j	65.677	14.045	11.177	90.899
totaal	234.321	72.448	80.208	386.977

waarvan uitsluitend overlevingspensioen en toegelaten arbeid

ERKNEMERS	Mannen			Vrouwen			Totaal		
	+ 65 j	- 65 j	totaal	+ 65 j	- 65 j	totaal	+ 65 j	- 65 j	totaal
	6	545	551	264	10.025	10.289	270	10.570	10.840

De regering acht het dan ook noodzakelijk dat er een aantal maatregelen worden genomen die specifiek gericht zijn op deeltijdse tewerkstelling en op overlevingspensioenen, naast maatregelen die de gelijke behandeling in het algemeen bevorderen.

B.2. Versoepeling van de toegang tot het gewaarborgd minimumpensioen

Omdat vrouwen een afwijkende loopbaan kennen, met name inzake het aandeel deeltijdse jaren, kunnen zij nu vaak niet genieten van het recht op een minimumpensioen. Het gewaarborgd minimumpensioen kan thans toegekend worden, in evenredigheid met de loopbaanbreuk, bij bewijs van een aantal voltijds gewerkt jaren gelijk aan tenminste 2/3de van een volledige loopbaan (30 jaar). Voor elk van die jaren is een effectieve tewerkstelling of gelijkstelling vereist van minstens 285 dagen van 6 uren per dag of 1.710 uren per jaar.

Voor het bereiken van deze loopbaanvoorwaarde, zal in de toekomst ook rekening gehouden worden met de jaren van deeltijdse tewerkstelling. Bij de pensioenberekening zullen deze jaren pro rata de gewerkte duur in aanmerking genomen worden.

Deze maatregel zal ingaan vanaf 01.10.2006.

B.3. Verhoging van het minimumrecht per loopbaanjaar

Omschrijving en situering

Indien het loon van een loopbaanjaar lager is dan het gewaarborgd jaarinkomen (14.810,70 €), dan wordt het pensioen voor het betrokken loopbaanjaar, waarvoor tenminste 1/3de van een volledige arbeidsregeling is bewezen, berekend op dit bedrag. Bovendien:

- moet de rechthebbende een tewerkstelling in de hoedanigheid van werknemer van tenminste 15 jaar bewijzen
- wordt het minimumloon in de plaats gesteld van het werkelijk of fictief loon en gepronotiseerd
- kan de toekenning van het minimumrecht per loopbaanjaar niet tot gevolg hebben dat het toegekend pensioen hoger ligt dan 15.248,83 € (gezin) of 12.199,05 € (alleenstaande).

Het minimumrecht per loopbaanjaar garandeert personen die atypische loopbaanjaren hebben met geringe inkomsten, een minimumrendement van de gepresteerde tijd, door het minimumloon in de plaats te stellen van het werkelijk of fictief loon.

In de doelgroep van die maatregel bevinden zich veel vrouwen en er werd voorzien in de mogelijkheid om via een optrekking van dit recht, hun pensioensituatie te verbeteren.

Deze maatregel kan ten vroegste ingaan vanaf 01.10.2006.

Minister van Ambtenarenzaken,
Maatschappelijke Integratie, Grootstedenbeleid
en Gelijke Kansen
De Heer Christian DUPONT
Wetstraat 51
1040 Brussel

Acties in de verschillende domeinen van het Actieplatform van Peking

Bevoegdheid Ambtenarenzaken

Opleiding en vorming van vrouwen (B)

Strategische doelstelling B3: De toegang van vrouwen tot de beroepsopleiding, het wetenschappelijk en technisch onderwijs en permanente educatie verbeteren.

Strategische doelstelling B4: Onderwijs en opleidingen zonder discriminatie ontwikkelen.

Strategische doelstelling B6: Permanente educatie en opleiding voor meisjes en vrouwen bevorderen.

Het verstrekken van opleiding vormt een van de absoluut noodzakelijke schakels in de ontwikkeling van bekwame en gemotiveerde personeelsleden. Het openbaar ambt organiseert een reeks opleidingen voor ambtenaren via het Opleidingsinstituut van de Federale Overheid (OFO). Deze opleidingen gaan over administratieve aangelegenheden (bv. statuut van de federale ambtenaar, overheidsopdrachten, enz.), computervaardigheden, talen, persoonlijke doeltreffendheid en management. Het OFO organiseert tevens opleidingen op maat om te kunnen inspelen op specifieke behoeften wanneer daar vraag naar is. Elke ambtenaar kan zich gratis voor deze opleidingen inschrijven indien zijn diensthoofd daartoe de toestemming geeft.

In 2004 hebben in totaal 31.564 ambtenaren een opleiding gevolgd bij het OFO, onder wie 17.749 vrouwen (56,3 %) en 13.753 mannen (44,7 %) (voor 62 deelnemers beschikken wij niet over seksespecifieke gegevens). Tijdens het eerste semester van 2005 hebben 11.643 ambtenaren deelgenomen aan een opleiding, onder wie 6.388 vrouwen (55,2 %) en 5.176 mannen (44,8 %) (geen seksespecifieke gegevens voor 79 deelnemers). Uit deze cijfers blijkt dat vrouwen enigszins oververtegenwoordigd zijn in de opleidingen (56 %). De cijfers van 2004 en 2005 houden rekening met opleidingen georganiseerd in het kader van competentiemetingen.

Sinds enkele jaren worden opleidingen georganiseerd in aangelegenheden die te maken hebben met gelijke kansen. Deze opleidingen staan open voor mannen en vrouwen, met uitzondering van de opleiding “Leiding geven als vrouw” die alleen toegankelijk is voor vrouwen. In 2004 en 2005 hebben 45 vrouwen deelgenomen aan deze opleiding. Voor de opleidingen “Werk en gezin beter combineren” en “Gender op de werkplek: naar een betere communicatie en samenwerking tussen mannen en vrouwen” (2004) waren er respectievelijk 76 (63 vrouwen en 13 mannen) en 35 (18 vrouwen en 17 mannen) deelnemers.

Sinds de oprichting van de Cel Diversiteit binnen de FOD P&O in februari 2005, een cel die de acties coördineert in verband met de diversiteit binnen het federaal openbaar ambt, werkt het OFO nauw met deze cel samen voor de organisatie van gespecialiseerde opleidingen rond het thema “diversiteit”. In 2004 werd een bedrijfstheater opgezet om de deelnemers op ludieke en interactieve wijze te sensibiliseren. Dit project wordt thans voortgezet door de Cel Diversiteit.

Bovendien werden in 2005-2006 drie nieuwe diversiteitsopleidingen georganiseerd voor federale ambtenaren. Het zijn “Diversiteit: Een meerwaarde in uw werk- en persoonlijke relaties”, “Interculturele communicatie op de werkplek” en “Diversiteitsmanagement binnen de organisatie”. De gelijkheid tussen mannen en vrouwen vormt een transversaal thema bij alle opleidingen.

Evaluatie en vooruitzichten

In 2004 werd een nieuw systeem voor de berekening van opleidingsinvesteringen geïntroduceerd. Dit systeem houdt nu zeer nauwgezet rekening met de genderdimensie. Uit het verslag, dat betrekking heeft op 70 % van alle ambtenaren tijdens het opleidingsjaar 2003, blijkt dat 32,7 % van de vrouwelijke ambtenaren en 28,4 % van de mannelijke ambtenaren minstens één opleiding gevolgd hebben.

Het OFO zorgt ervoor dat de genderdimensie geïntegreerd wordt in al zijn opleidingen. In 2005-2006 werd speciale aandacht besteed aan opleidingen op het vlak van HRM en ontwikkelcirkels, het nieuwe evaluatiesysteem. Om de genderdimensie in deze opleidingen te integreren, werd een samenwerking tot stand gebracht met de Cel Diversiteit. In 2004 en 2005 werden de opleidingen omtrent gelijke kansen op actieve wijze gepromoot via de interne kanalen van het federaal openbaar ambt, zoals Fedra, het tijdschrift van de federale ambtenaren, en P&O Horizon, de elektronische informatiebrief op het vlak van human resources.

Vrouwen en economie (F)

Strategische doelstelling F1: De economische rechten en de onafhankelijkheid van vrouwen bevorderen, inclusief toegang tot werkgelegenheid, passende arbeidsvoorwaarden en zeggenschap over economische hulpbronnen.

Strategische doelstelling F5: Seksescheiding in de beroepsuitoefening en alle vormen van discriminatie bij de arbeidsvoorziening uitbannen.

Tewerkstelling van vrouwen in het openbaar ambt.

In juni 2005 telde het federaal openbaar ambt 79.866 personeelsleden; 51,1 % van het personeel bestond uit vrouwen. Vrouwen blijven oververtegenwoordigd in minder hoge betrekkingen:

- Vrouwen maken 36,9 % uit van de ambtenaren van niveau A (academici), 45,37 % van de ambtenaren van niveau B (graduaat), 57,52 % van de ambtenaren van niveau C (hoger middelbaar) en 56,89 % van de ambtenaren van niveau D (geen diplomavereisten).
- Bovendien zijn vrouwen meer dan mannen tewerkgesteld in contractuele functies: 45 % van de statutaire ambtenaren zijn vrouwen, maar 68,6 % van de leden van het contractuele personeel zijn vrouwen.

Sinds de evaluatie van 2002-2003 is het aandeel vrouwen met 1 % toegenomen voor niveau A en met 1,5 % voor niveau B, en is het met 1 % gedaald voor de niveaus C en D. We zien hier een evolutie naar een grotere gendergelijkheid.

Wat de leidende functies betreft, vertegenwoordigen vrouwen 12,6 % van de mandaathouders. Bij de voorzitters (N) gaat het om 1 vrouw op 20 (5 %), wat de algemeen directeurs betreft (N-1) gaat het om een verhouding van 9 vrouwen op 71 (12,7 %), voor de N-2 gaat het om 6 vrouwen op 34 (17,6 %) en op het hoogste niveau van de kaderdiensten is de verhouding 3 vrouwen op 26 (11,5 %).

Selecties

Om binnen het federaal openbaar ambt een statutaire betrekking te krijgen moeten de kandidaten slagen voor een selectieproef van SELOR. In 2004-2005 slaagde 39 % van de mannen en 40 % van de vrouwen voor de selectieproeven. Wat de selectieproeven van niveau A betreft, lagen de slaagpercentages een beetje hoger bij de vrouwen (45 %) dan bij de mannen (43 %). Het percentage mannen (60.501 mannelijke kandidaten, dit is 59 % van de kandidaten) dat zich voor alle selectieproeven had ingeschreven was echter hoger dan het percentage vrouwen (51.091 kandidaten, d.i. 41 %). Om precies te zijn: wat niveau A betreft, waren 58 % van de kandidaten mannen en 42 % vrouwen. Deze inschrijvingscijfers komen tot uiting in een grotere deelname van mannen aan de selectieproeven, behalve voor niveau A, waar het uiteindelijke aantal mannelijke en vrouwelijke deelnemers ongeveer gelijk is (52,7 % mannen, tegenover 47,3 % vrouwen).

Selor heeft de tests doorgelicht om na te gaan of ze geen seksistische vooroordelen bevatten. De VIONA-studie "Hebben mannen en vrouwen gelijke kansen bij selectieproeven en intelligentietests?" heeft vier types SELOR-intelligentietest geanalyseerd. Op basis van aanbevelingen werden verschillende maatregelen genomen om de waakzaamheid en controle met betrekking tot de scoreverschillen tussen mannen en vrouwen te vergroten. Deze tests die aan een analyse onderworpen werden, worden steeds minder gebruikt en wanneer dit toch het geval is dan geschiedt dit steeds in combinatie met andere selectietests. De slaagstatistieken worden zorgvuldig bewaard en geanalyseerd. Bij de aanschaf van nieuwe selectietests is diversiteit (en genderneutraliteit) een belangrijk element in de offerte. De verantwoordelijke voor het diversiteitsbeleid wordt steeds formeel betrokken bij de onderhandelingsprocedures. Dankzij deze werkmethode kunnen a priori genderdiscriminerende testinstrumenten uitgebannen worden. Zo wordt aan de testontwikkelaar gevraagd om geldigheidsstudies voor te leggen die bewijzen dat mannen en vrouwen gelijkaardige scores behalen op de test die zij organiseren. De ontwikkelaars hebben eveneens de mogelijkheid om na de implementering van de tests aanvullende onderzoeken te organiseren binnen SELOR; dit om de gelijkheid te garanderen.

Loopbaanexamens binnen het federaal openbaar ambt

Elke federale ambtenaar kan, tijdens zijn loopbaan, deelnemen aan bevorderingsexamens voor specifieke aangelegenheden. Niveaus B, C en D kunnen eveneens bevorderd worden tot een hoger niveau indien zij slagen voor de loopbaanexamens georganiseerd door SELOR. In 2004 en 2005 hebben iets meer mannen dan vrouwen deelgenomen aan deze examens (5.601 mannen tegenover 5.291 vrouwen), maar het slaagpercentage van de vrouwen (66,49 %) was hoger dan dat van de mannen (56,82 %).

Selecties voor managementfuncties

In 2004 en tijdens het eerste semester van 2005 werden tal van selectieproeven georganiseerd voor hogere functies binnen de overheid. Tijdens deze periode hebben 974 mannen (68,9 %) en 440 vrouwen (31,1 %) zich kandidaat gesteld om deel te nemen aan een selectieproef voor een managementfunctie (N, N-1 et N-2) of voor een kaderfunctie binnen de federale overheid. In 2005 werd binnen de federale overheid een campagne gevoerd om vrouwen aan te moedigen zich kandidaat te stellen voor hogere functies. Als gevolg van deze campagne nam het percentage ingeschreven vrouwen gemiddeld toe met 2 %. Voor Franstalige vrouwen bedroeg de toename zelfs 9 % (toename van 30,9 % vrouwen tot 39,52 %).

Na de screening van het CV werden in totaal 402 mannen (79,3 %) en 105 vrouwen (20,7 %) in aanmerking genomen om deel te nemen aan de selectieproeven. Bij de mannen was het slaagpercentage voor de selectieproeven duidelijk hoger (16,2 %) dan bij de vrouwen (8,6 %). In totaal zijn 65 mannen en 9 vrouwen geslaagd. Deze cijfers worden thans geanalyseerd door de Cel Diversiteit van SELOR.

Evaluatie en vooruitzichten

Het standaard-CV voor hogere en managementfuncties werd aangepast om een grotere genderneutraliteit te garanderen. De volgende aanpassingen werden aangebracht:

1. Er wordt niet meer naar het geslacht gevraagd
2. Er wordt niet meer naar de geboorteplaats gevraagd
3. Er wordt niet meer naar de burgerlijke staat gevraagd
4. Er wordt naar relevante informatie gevraagd (in plaats van naar de laatste drie ervaringen)
5. Er wordt een uitgebreidere informaticakennis gevraagd en de scores worden verklaard
6. De specifieke kennis van databases is onderaan de lijst geplaatst
7. Wat de jaren ervaring betreft worden deeltijdse prestaties voortaan gelijkgesteld aan voltijdse prestaties (!)
8. Informatie zoals telefoonnummers, e-mailadressen, enz. moeten niet verplicht ingevuld worden

Er werd een proactief onderzoek uitgevoerd om meer vrouwelijke juryleden te vinden voor hogere en managementfuncties; dit gebeurde door de leden van enkele vrouwen-netwerken uit te nodigen om hieraan deel te nemen (en door evenementen te sponsoren gericht op dit publiek, met de uitwerking van een adequate communicatie).

In de werkaanbiedingen wordt steeds de vermelding “M/V” na de titel van de functie vermeld en de tekst wordt in de “Je”-vorm (“VOUS” in het Frans) opgesteld. Zo voelt de kandidaat zich persoonlijk aangesproken en worden de vormen HIJ/ZIJ vermeden. Twee onderzoeksters (UCL) die een screening van advertenties en methodologieën uitvoeren om eventuele wanverhoudingen op het vlak van gender aan het licht te brengen, hebben steun gekregen binnen SELOR. In elke communicatie naar kandidaten toe wordt eveneens de nadruk gelegd op het gelijkkansenbeleid dat binnen SELOR gehanteerd wordt. De CV's in de e-recruitinggegevensbanken zijn anoniem (ook wat het geslacht betreft) tot SELOR zijn goedkeuring geeft over de selectie van de CV's door de overheidsdienst die contractueel personeel zoekt.

Begin 2006 zal een diversiteitsopleiding georganiseerd worden. Deze is verplicht voor de selectieverantwoordelijken van SELOR en staat vrij open voor de rest van het personeel. Deze

opleiding zal zich toespitsen op het genderluik. Door bij de aanschaf van selectie-instrumenten bijzondere aandacht te besteden aan diversiteit en deze instrumenten op permanente basis te screenen zal het mogelijk zijn de gendergelijkheid te garanderen.

De in 2004-2005 genomen initiatieven worden voortgezet.

Evenwicht tussen Gezin en Werk(F)

Strategische doelstelling F6: Harmonisering van verantwoordelijkheden voor werk en gezin van mannen en vrouwen bevorderen.

Het openbaar ambt biedt zijn personeelsleden verschillende mogelijkheden op het vlak van verlof of arbeidsregelingen, opdat zij gezinsleven en beroepsleven beter met elkaar zouden kunnen verenigen. Wij zullen ons hier beperken tot de maatregelen die van kracht zijn geworden in 2004-2005.

Sinds 1 juli zijn de loopbaanonderbrekingsuitkeringen verhoogd voor personeelsleden die gebruik maken van specifieke loopbaanonderbrekingsregelingen, het gaat om loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, voor medische bijstand en voor palliatieve zorgen. De uitkeringen voor een voltijdse loopbaanonderbreking zijn verhoogd met € 100,00, en die voor een halftijdse loopbaanonderbreking met € 50.

Weldra zal een besluit gepubliceerd worden dat het adoptieverlof versoepelt en een reeks wijzigingen aanbrengt in het moederschapsverlof. Dankzij dit besluit kan een deel van het adoptieverlof genomen worden vóór het kind wordt opgenomen in het gezin, bijvoorbeeld om het kind te gaan halen in zijn land van herkomst. Wat het moederschapsverlof betreft wordt 1 week prenataal verlof overgeheveld naar het postnataal verlof. Bovendien kan het moederschapsverlof verlengd worden wanneer de pasgeborene langer dan 7 kalenderdagen in het ziekenhuis moet worden opgenomen. Het moederschapsverlof wordt met 2 weken verlengd bij een meerlinggeboorte. De vrouwelijke ambtenaar is echter niet verplicht om deze twee extra weken te nemen.

In 2004 en 2005 werd binnen de FOD P&O een proefproject Telewerk opgezet. Dit project biedt werknemers de mogelijkheid om, vrijwillig en met de toestemming van hun overste, één dag per week thuis te werken. Het project had als doel een beter evenwicht tussen werk en privéleven te garanderen en het diversiteitsbeleid te ondersteunen. In september 2005 werd het proefproject geëvalueerd. Er namen 42 werknemers deel aan het project, onder wie 30 vrouwen. De gemiddelde deelnemer eraan is een werknemer van niveau A (83 %), die voltijds werkt, tussen de 30 en de 40 jaar (59 %) is en minstens één kind heeft (61 %). De meeste telewerkers benadrukken in hun evaluatie de voordelen van telewerk op het vlak van productiviteit, stress, evenwicht tussen werk en privé-leven, motivatie op het werk en grotere autonomie in de uitvoering van de taken. Het telewerk heeft eveneens een positieve invloed op de motivatie van de werknemers. Ook de leidinggevende personen tonen zich veeleer positief in hun evaluatie, maar zij benadrukken dat er akkoorden moeten afgesloten worden in termen van te bereiken resultaten.

Institutionele mechanismen voor de verbetering van de positie van de vrouw (H)

Strategische doelstelling H2: Een genderperspectief integreren in wetgeving, overheidsbeleid, -programma's en -projecten.

Strategische doelstelling H3: Naar sekse uitsplitsen van gegevens en informatie verspreiden ten behoeve van planning en evaluatie.

In 2004 hebben universitaire instellingen, in opdracht van de minister van Ambtenarenzaken, Maatschappelijke Integratie, Grootstedenbeleid en Gelijke Kansen, drie studies uitgevoerd binnen het federaal openbaar ambt. Deze studies gingen over de integratie van personen van buitenlandse oorsprong binnen het federaal openbaar ambt, over de integratie van personen met een handicap en over de gelijkheid van mannen en vrouwen binnen het federaal openbaar ambt. Wat de gendergelijkheid betreft werd de studie uitgevoerd door het *Instituut voor de Overheid* van de KULeuven. Deze studies dienden als basis voor de opstelling van een "Actieplan 2005-2007 voor het bevorderen van de diversiteit", dat 80 concrete acties bevat en dat gelanceerd werd op 15 februari 2005.

In het kader van de loopbaanhervormingen van de federale ambtenaren werden de volgende acties ondernomen:

- De integratie van de aanbevelingen gedaan in het kader van de studies in verband met de opstelling van genderneutrale functieomschrijvingen, in het handboek voor functieomschrijvingen en in de respectieve opleiding;
- Er wordt een evenwichtige deelname gegarandeerd van beide geslachten aan de wegingscommissies van de functies van niveau A en aan de projectgroep;
- De deelname van deskundigen in het beheer van diversiteit aan de opvolging van het project Loopbanen A.

Er werd eveneens een kadaster van het contractueel personeel van het federaal administratief openbaar ambt opgesteld. Gezien de resultaten van deze stand van zaken stelt een recent KB het contractueel personeel vrij van de eerste proef bij selecties voor statutaire functies van het niveau waarbinnen zij gedurende minstens drie jaar tewerkgesteld werden. Deze maatregel kan vrouwen aanmoedigen, die het grootste deel uitmaken van het contractueel personeel, om zich in het federaal openbaar ambt te integreren.

Er werd een Cel Diversiteit opgericht als implementerings- en follow-upmaatregel van het "Actieplan 2005-2007 voor het bevorderen van de diversiteit". In 2005 werd een budget van € 1,6 miljoen vrijgemaakt voor specifieke acties in het kader van het Diversiteitsproject. Wat de gelijkheid van mannen en vrouwen betreft heeft de Cel Diversiteit samen met Selor in 2005 een informatiecampagne gevoerd om vrouwen aan te moedigen zich kandidaat te stellen voor managementfuncties binnen de federale overheid. De campagne werd eerst intern en vervolgens in september 2005 in nationale tijdschriften en dagbladen gelanceerd. Het interne gedeelte van de campagne kreeg een budget van € 19.175 toegekend en het externe gedeelte een budget van € 261.069. Het Diversiteitsproject wordt ondersteund door een stuurgroep die is samengesteld uit de voorzitter van de FOD P&O, vertegenwoordigers van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen en een vertegenwoordiger van de beleidscel. Er werd een netwerk opgericht dat begeleid wordt door de Cel Diversiteit en waaraan alle FOD's via hun diversiteitsverantwoordelijken deelnemen.

De ambtenaren die binnen de personeelsdiensten werken werden via een bedrijfstheater gesensibiliseerd over het thema diversiteit op de werkplek. Na een positieve evaluatie wordt dit project in 2005-2006 uitgebreid naar alle overheidssectoren en instellingen die interesse tonen voor dit project; dit project zal toegankelijk zijn voor alle ambtenaren. De wedstrijd “Create Diversity” die gelanceerd werd in Fedra, het tijdschrift van de federale ambtenaar, kende veel succes en talrijke deelnemers hebben een zelfbedachte slogan of cartoon opgestuurd. Deze slogans en cartoons zullen gebruikt worden in de communicatieve acties van de Cel Diversiteit. Ook de stafdirecteurs Personeel & Organisatie werden gesensibiliseerd voor diversiteit, in het kader van hun jaarlijkse seminarie eind september 2005. Het diversiteitstheater werd er voorgesteld en er werd een discussie gewijd aan de implementering van diversiteit binnen het federaal openbaar ambt onder leiding van een gespecialiseerde consultant.

In 2004 werden twee halftijdse “genderconsultants” van het Centrum “Femmes et Société” van de UCL aangewezen. Hun taak bestaat erin de verschillende aspecten van het personeelsbeleid van de federale overheid te analyseren vanuit het oogpunt van gendergelijkheid, en acties voor te stellen daar waar dit nodig blijkt. Een van de succesvolle projecten was de begeleiding van Fedict in zijn streven meer vrouwen aan te trekken voor technische functies. De vooropgestelde drempel van 10 % werd reeds bereikt. De procedure voor de selectie van mandaathouders werd onderworpen aan een screening op basis van gendergerelateerde aspecten, en er werden genderneutrale functiebeschrijvingen geïmplementeerd. Er werd eveneens een lijst opgesteld van bevoorrechte partners op het vlak van gendergelijkheid binnen de federale overheid.

De statistische gegevens worden verzameld in de databank PDATA en uitgesplitst naar sekse. Deze gegevens kunnen eveneens uitgesplitst worden per niveau, statuut, FOD, enz. In de toekomst (2006-2010) zal dit systeem dienst doen als integraal systeem voor het beheer van het personeel (ERP-HR).

Vrouwen en media (J)

Strategische doelstelling J2: Een evenwichtige, niet-stereotype voorstelling van de vrouw in de media bevorderen.

De diversiteit is aanwezig in alle facetten van de interne en externe communicatie van het openbaar ambt.

In juni 2004 werd de nieuwe visuele identiteit van P&O geïntroduceerd, met als belangrijkste doelstelling een niet-stereotype voorstelling van vrouwen en mannen. Er zijn verschillende specifieke brochures verschenen over het thema diversiteit, waaronder de brochure “Respect voor gelijkheid tussen mannen en vrouwen. De federale overheid: een diverse werkgever”.

Vooruitzichten

Hogere functies binnen de overheid beter toegankelijk maken voor vrouwen en hun doorgroei naar deze functies stimuleren blijft in 2006 een belangrijk aandachtspunt voor de administratie P&O. De administratie P&O zal de cijfers volgen en zal acties ondernemen om een evenwichtige deelname aan hogere functies te bevorderen. Van deze acties vermelden we de opleiding van juryleden op het vlak van diversiteit en het zoeken naar vrouwelijke juryleden voor selecties voor hogere functies. Er zal eveneens een kwantitatieve studie

uitgevoerd worden naar de redenen waarom vrouwen binnen het federaal openbaar ambt ondervertegenwoordigd zijn.

Er zal een handleiding met “goede praktijken” en mogelijke acties op het vlak van diversiteit opgesteld worden, rekening houdend met de specificiteit van de federale overheid. Bovendien wordt aan een instrument gewerkt waarmee de diensten of instellingen binnen hun organisatie de diversiteit, meer bepaald op het vlak van gendergelijkheid, kunnen meten. Met het oog op een betere harmonisatie tussen privé- en beroepsleven werd een proefproject “Vergadercultuur” uitgewerkt, dat de efficiëntie en de frequentie van vergaderingen in de pilootdiensten moet analyseren, en daar waar nodig verbeteringen moet aanbrengen.

Met het oog op de sensibilisering van het publiek zal in 2006 een mediacampagne georganiseerd worden om bij het publiek het beeld van de federale overheid als diverse werkgever te verbeteren.

Bevoegdheid maatschappelijke integratie

Inleiding

De POD Maatschappelijke integratie is geconfronteerd met het probleem van de armoede van vrouwen in het kader van de toelagen die aan de OCMW's gestort worden. De statistische analyse van de gegevens die door de OCMW's wordt overgemaakt, laat blijken dat de vrouwen in de meerderheid blijven als rechthebbenden op de OCMW-steun (ongeveer 60 %).

Dit is het gevolg van de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen inzake vorming en tewerkstelling. In de kansarme groepen, zijn vele vrouwen ten laste van hun partner of hebben deze preciaire banen die hen geen toegang geeft tot alle rechten inzake sociale veiligheid en werkloosheid. In geval van scheiding, verliezen ze elke vorm van inkomen.

De POD Maatschappelijke integratie (POD MI) heeft weinig vat op deze realiteit die zijn oorsprong vindt in het deficit van het beleid inzake opvoeding, onderwijs, vorming en tewerkstelling. Zijn actiemiddelen hebben betrekking op een activeringsbeleid en het Nationaal Actieplan Sociale Insluiting.

Vrouwen en armoede (A)

Strategische doelstelling A2 : Wetten en bestuurlijke praktijk herzien om te waarborgen dat vrouwen gelijke rechten en een bredere toegang tot economische hulpbronnen krijgen..

De POD MI is sinds 2001 belast met de coördinatie, de opvolging en de globale evaluatie van het Nationaal Actieplan Sociale Insluiting. Deze moet regelmatig geproduceerd worden in het kader van de Open Coordinatie Methode, een initiatief van de Europese Commissie om te streven naar het doel van een uitroeiing van de armoede voor 2010. Dit Actieplan groepeerde een groot aantal maatregelen die gepland worden zowel op het Federale niveau als op het niveau van de Gemeenschappen en de Gewesten om naar dit doel te streven. Eén van de taken van de POD MI is te waken over de coherentie van het Plan en over de pertinentie van zijn acties t.a.v. een hele reeks sub-doelstellingen die bepaald werden in samenspraak met de diverse overheden-partners op basis van een socio-economische analyse van de bestaande

toestand. Op vraag van de Europese Commissie, maar eveneens op basis van de vaststellingen die werden gemaakt naar aanleiding van de verschillende evaluatie-momenten van de twee eerste Actieplannen, werd besloten om de aandacht te versterken op het luik “vrouwen” in de Actieplannen Sociale Insluiting.

Perspectieven

Begin 2006 moet de Dienst Strijd tegen de Armoede van de POD MI een bestand on-line plaatsen waarin verschillende besturen uitgenodigd worden om regelmatig te communiceren over de stand van zaken van hun acties en over kwantitatieve en kwalitatieve gegevens in verband met de impact van hun acties in relatie tot gender. Dit bestand wordt beheerd door twee medewerksters van de dienst. Deze zijn bevoegd om aanbevelingen te formuleren naar de besturen.

Vrouwen en economie (F)

Strategische doelstelling F2: De gelijke toegang van vrouwen tot hulpbronnen en werkgelegenheid vergemakkelijken.

Programmatie 2000-2006

De huidige programmatie van het Europees Sociaal Fonds heeft betrekking op de periode 2000-2006. Deze voorziet een jaarlijkse omslag van 4,5 Mo. € voor het geheel van de projecten. De dimensie van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen wordt er aangemoedigd. Er wordt aan de OCMW's aanbevolen om in hun ingediende projecten initiatieven van positieve discriminatie ten gunste van de vrouwen voor te stellen. Indien er geen projecten zijn die expliciet de vrouw als doelpubliek heeft, zijn de drie prioritaire groepen : de jongeren, de personen van niet-Europese afkomst en de gezinshoofden van eenoudergezinnen. Zonder over precieze cijfers te beschikken weet men dat binnen deze derde groep het vooral gaat over vrouwen.

Bevoegdheid Grootstedenbeleid

Institutionele mechanismen voor de verbetering van de positie van de vrouw (H)

Strategische doelstelling H2: Een genderperspectief integreren in wetgeving, overheidsbeleid, programma's en projecten.

Context

Sinds 2000 financiert het Federale Grootstedenbeleid een programma van toelagen ter attentie van vijftien Belgische steden en gemeenten. Deze toelagen ondersteunen projecten van duurzame ontwikkeling in de achtergestelde stedelijke buurten in het kader van contracten die getekend worden tussen de steden of gemeenten en de Federale Staat. Deze stadscontracten bestaan uit vijf luiken (of strategische doelstellingen) : de geïntegreerde ontwikkeling van de buurten in de stad, de lokale economie en tewerkstelling, de gezondheid en het milieu, de

huisvesting. De lokale overheden verbinden er zich eveneens toe om de vijf volgende transversale accenten te integreren: de duurzame ontwikkeling, de diversiteit en interculturaliteit, de bewonersparticipatie, de socio-professionele inschakeling en de gelijkheid tussen man en vrouw.

Sinds 2005 worden deze contracten getekend voor een periode van drie jaren: 2005-2007. Sommige acties waren reeds ingeschreven in de contracten van 2004. De acties die in 2005 worden opgestart, gaan door over de periode 2006-2007.

De nieuwe initiatieven die in 2006-2007 worden gepland, zijn bijgevolg extern aan de stadscontracten en zijn hoofdzakelijk budgetten die toegekend worden aan studies of colloquia die betrekking hebben op de genderdimensie of aan acties van verenigingen die op het terrein acties in die zin ondernemen.

Programmatie 2005-2007: projecten die de gelijkheid tussen mannen en vrouwen bevorderen

De gemeente Schaerbeek in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wil beschikken over een ontmoetingsplek die de vrouwen (en in het bijzonder de meest kwetsbare vrouwen) de mogelijkheid biedt om van gedachten te wisselen over hun ervaringen. Het Huis van de Vrouw zal gebouwd worden op een gemeentelijk terrein dat gelegen is in dezelfde buurt als andere verenigingen die reeds aan de socio-professionele inschakeling van vrouwen en aan de bevordering van de gelijke kansen werken. De voorgestelde diensten gaan van de psychologische ondersteuning tot de socio-professionele inschakeling, met inbegrip van adviezen inzake gezondheid en opvoeding van kinderen.

In Antwerpen geeft de federale steun aan de vzw. Ghapro de mogelijkheid om aan prostituees een gratis, anonieme en gespecialiseerde gezondheidsdienst te geven. Dit wordt mogelijk door hen een consultatieplaats in het hart van hun buurt en een ploeg van drie personen (een geneesheer en twee verpleegsters) ter beschikking te stellen die zich in de bars en clubs verplaatsen..

In het centrum van Luik werd een kinderopvang geopend die prioritair bestemd is voor kinderen van vrouwen zonder baan tijdens hun opleiding of hun sollicitatiegesprek.

In Luik heeft de Stad tussen april 2004 en april 2005 vijf exploratietochten inzake gender in acht prioritaire buurten van het programma Grootstedenbeleid. Deze wandelingen gaven de kans aan een honderdtal vrouwen om zich uit te drukken over de perceptie van de stedelijke ruimte in al zijn dimensies: veiligheid, mobiliteit, samenleven en tijdsbeleving.

Studiedag « Vrouw en stad » en actie-onderzoek

Dit experiment werd in april 2005 voorgesteld tijdens een ronde tafel gesprek dat georganiseerd werd door de Minister omtrent "Vrouw en Stad". Deze studiedag heeft meer dan honderd personen (vertegenwoordigers van verenigingen, terreinwerkers, vorsers en actoren van de stadscontracten) samengebracht rond drie thema's (mobiliteit, veiligheid en participatie).

De synthese van de uitwisseling van ideeën en van ervaringen moet uitmonden in een meer uitgesproken steun van de Minister aan de voorgestelde « goede praktijken » of « goede projecten ». Een actie-onderzoek werd in die zin besteld aan een onderzoeksploeg van de Université Libre de Bruxelles. Dit onderzoek heeft betrekking tot het opzetten en het opvolgen van de gender-exploratietochten in zes Belgische steden en op het ontwikkelen van een methodologisch instrumentarium dat toelaat deze experimenten te reproduceren. De resultaten van deze studie worden in december 2006 verwacht.

Perspectieven – Geplande acties in 2006-2007

De acties die in 2005 opgestart werden in het kader van de driejarenprogramma's, zullen in 2006-2007 verder gezet worden.

In overleg met het Instituut voor gelijkheid tussen vrouwen en mannen zal een Commissie opgezet worden voor de Dialoog tussen Mannen en Vrouwen.

Tijdens een studiedag gewijd aan de transversale accenten in maart 2006, was een workshop over « gelijkheid tussen mannen en vrouwen » gewijd aan de voorstelling van een aantal « goede praktijken » in de stads- en de huisvestingscontracten.

Tenslotte werd een projectoproep “Vrouw zijn in de Stad” gelanceerd. Deze richt zich tot elke vereniging of bewonersgroep die actief zijn in één van de zeventien steden en gemeenten van het programma, in alle gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in alle Belgische steden van minstens 60.000 inwoners. Tien toelagen van 7.000 € zullen toegekend worden aan vernieuwende projecten die de participatie van vrouwen bevorderen en antwoorden bieden aan hun behoeften inzake inrichting van de openbare ruimte en het beheer van de levensritmen.

Minister van Werk
De heer Peter VANVELTHOVEN
Koningsstraat 180
1000 Brussel

Inleiding

Sommige strategische doelstellingen in de domeinen “Vrouwen en onderwijs”, “Vrouwen en gezondheid”, “Vrouwen en economie” en “Geweld op vrouwen” van het Actieplatform van Peking maken deel uit van de bevoegdheid van de minister van Werk en Informatisering.

UITGEVOERDE ACTIES IN DE VERSCHILLENDE DOMEINEN VAN HET ACTIEPLATFORM VAN PEKING

Vrouwen en onderwijs (B)

Strategische doelstelling B3. De toegang van vrouwen tot beroepsopleiding, wetenschap en technologie en permanente educatie verbeteren.

In sectorale akkoorden en CAO's wordt bijzondere aandacht besteed aan vorming en opleiding in het algemeen en van vrouwen in het bijzonder. Zo dienen de sectoren, in het kader van de wetgeving inzake risicogroepen, de doelgroepen te definiëren waarvoor het van de loonmassa afgehouden percentage zal aangewend worden voor de opleiding van de “risicogroepen”. In vele sectoren worden daar de laaggeschoolde en werkzoekende vrouwen vermeld.

Vrouwen en gezondheid (C)

Strategische doelstelling C.2. De preventieprogramma's versterken om de gezondheid van de vrouwen te verbeteren

Moederschapsbescherming :

Zowel bij de aanwerving als tijdens de uitvoering van de arbeidsovereenkomst, moet de werkgever zowel de werknemers als de werkneemsters op een gelijkwaardige manier behandelen. Het moederschap kan dus ook geen aanleiding geven tot welke vorm van discriminatie ook.

Vanaf het ogenblik dat de werkneemster zwanger is heeft zij er belang bij haar werkgever hierover in te lichten want vanaf dat ogenblik worden een aantal beschermingsmechanisme op gang gebracht. Deze hebben zowel betrekking op de gezondheid van de werkneemster en het ongeboren kind als op de arbeidsomstandigheden. Vanaf het ogenblik dat de werkgever op de hoogte is van de zwangerschap begint ook de bescherming tegen ontslag te lopen.

De zwangere werkneemsters en de werkneemsters die borstvoeding geven mogen in principe geen bijkomend werk uitvoeren, en de werkgever mag zwangere vrouwen niet verplichten nachtarbeid uit te voeren gedurende een periode van minimaal acht weken die de vermoedelijke datum van de bevalling voorafgaat.

Om de veiligheid en de gezondheid van de werkneemsters te waarborgen is de werkgever ertoe gehouden in samenwerking met de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer een analyse van de bestaande risico's in de onderneming uit te voeren. Op basis van de resultaten van deze risico analyse dienen voorzorgsmaatregelen genomen te worden. De werkgever is eenmaal hij op de hoogte gebracht is van de zwangerschap van een van de werkneemsters, er vervolgens toe gehouden te onderzoeken of tijdens de evaluatie van de risicoanalyse de werkplek van de werkneemster beschouwd wordt als een risico plaats. Indien dit zo is valt zij onder het gezondheidstoezicht van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer. Na afloop van het geneeskundig onderzoek, zal de preventieadviseur – arbeidsgeneesheer aan de

werkneemster en de werkgever zijn voorstellen alsmede zijn beslissing meedelen wat de geschiktheid of ongeschiktheid van de arbeidster betreft om een werkplaats in te nemen of om een bepaalde activiteit uit te oefenen.

De reglementaire teksten op dit gebied zijn: de wet van 16 maart 1971 op het werk en het koninklijk besluit van 2 mei 1995 betreffende de bescherming van het moederschap.

Zeer regelmatig en voor de laatste maal in februari 2005, is de brochure « Wegwijs ... in arbeid en moederschap » bijgewerkt teneinde een zo juist mogelijke informatie te verstrekken aan de zwangere werkneemsters.

Teneinde een effectieve bescherming van de zwangere werkneemsters te waarborgen, zijn in 2006 geleidelijk nauwkeurige aanbevelingen uitgewerkt, in samenwerking met de wereld van de arbeidsgeneeskunde, om aan te geven wanneer het verkieselijk is om een zwangere werkneemster van haar werkplaats te verwijderen

Vouwen en geweld(D)

Strategische doelstelling D.2. Gezamenlijke maatregelen ondernemen teneinde het geweld op vrouwen te voorkomen en uit te schakelen

Geweld, en ongewenst seksueel gedrag op het werk:

Een bedrijfsonderzoek dat in 2001 gehouden werd op initiatief van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg, met de steun van het Europees Sociaal Fonds over het gedrag ten opzichte van pesten op het werk, heeft geopenbaard dat de vrouwen aanzienlijk talrijker zijn dan de mannen om feiten van seksueel geweld aan te klagen. Op dezelfde manier altijd volgens dit onderzoek, zijn de vrouwen de voornaamste slachtoffers van seksueel geweld (10,8% tegen 5,7% bij de mannen).

Men noemt geweld op het werk elke feitelijke situatie waar een werknemer vervolgd, bedreigd psychisch of fysiek lastig gevallen wordt bij de uitvoering van het werk. Voornamelijk wordt een kortstondig gedrag van lichamelijke of mondelinge agressie beoogd.

Door ongewenst seksueel gedrag verstaat men iedere vorm van verbaal, niet-verbaal of lichamelijk gedrag van seksuele aard, waarvan degene die zich er schuldig aan maakt, weet of zou moeten weten dat het afbreuk doet aan de waardigheid van vrouwen en mannen op het werk.

De wet van 11 juni 2002 betreffende de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk en het koninklijk besluit van 11 juli 2002 zijn er vervolgens gekomen in antwoord op de problematiek met betrekking tot geweld op het werk met als doelstelling de bescherming en de preventie.

Immers de wet voorkomt het geweld op het werk door aan de werkgevers specifieke voorzorgsmaatregelen op te leggen en door het organiseren en stimuleren van de mogelijkheid beroep te doen op de interne procedures van de onderneming. De persoon die meent het slachtoffer te zijn kan zich immers tot de preventieadviseur van de onderneming richten die deskundig is op het vlak van de psychosociale aspecten van het werk of tot de vertrouwenspersoon. Deze persoon zal gehoord worden, en een bemiddeling met de vermeende dader zal worden voorgesteld. Als de bemiddeling niet mogelijk is of niet geslaagd is, kan de werknemer een met redenen omklede klacht indienen tegen de vermeende dader. Dat heeft voor gevolg dat de preventieadviseur in alle onpartijdigheid de met redenen omklede klacht gaat onderzoeken, getuigen horen en in een verslag aan de werkgever maatregelen zal voorstellen. De wet beschermt de personen die menen het slachtoffer te zijn van pesten, en de

getuigen tegen het ontslag en laten de slachtoffers altijd toe om zich tot de rechtbank te wenden.

Teneinde deze wetgeving op het pesten te bevorderen, werd een juridisch commentaar gepubliceerd en vervolgens volledig herzien in juni 2005, evenals een brochure " Wegwijs in ... de preventie en de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk " herzien in februari 2005, en bestemd voor het grote publiek.

Strategische doelstelling D.2. De oorzaken en gevolgen van het geweld ten opzichte van de vrouwen en de doeltreffendheid van de voorzorgsmaatregelen bestuderen

In juli 2004, 2 jaar na de toepassing van de wet van 11 juni 2002 betreffende de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk, werd een evaluatie van deze wet door de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en sociaal Overleg verwezenlijkt. Alle tussenkomen partijen (preventieadviseurs, vertrouwenspersonen, arbeidsauditeurs) hebben de gelegenheid gehad om hun mening te geven over de positieve punten en de zaken die in de regelgeving moeten verbeterd worden. Als gevolg van dit evaluatierapport, is men in 2005 begonnen met een revisie van de wet en het koninklijk besluit teneinde een antwoord te geven op de verschillende kritieken die werden geuit. Het wetsontwerp is nu naar de Raad van State voor advies. De doelstellingen van het wetsontwerp zijn de volgende: erop toezien dat de nadruk nog meer op de preventie van het pesten wordt gelegd eerder dan op de beteugeling, de rollen van de interveniërende verhelderen, prioriteit geven aan de interne procedures van de onderneming die beter geschikt zijn om dit type conflict op te lossen.

Vrouwen en de economie (F)

Strategische doelstelling F1. De economische rechten en de onafhankelijkheid van vrouwen bevorderen, inclusief toegang tot werkgelegenheid, passende arbeidsvoorwaarden en zeggenschap over economische hulpbronnen.

Continue aandacht in de CAO's

In collectieve arbeidsovereenkomsten wordt meer en meer aandacht besteed aan de gelijke toegang van mannen en vrouwen tot de werkgelegenheid, tot gelijke en aangepaste arbeidsvoorwaarden,...

ESF-project: Netwerk Flora

De transversale integratie van de genderdimensie in de projecten van het Europees Sociaal Fonds (ESF) vormt een prioriteit binnen het federale programmeringsdocument, dat in die zin aldus een belangrijke bijdrage kan leveren aan de gelijkheid van mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt en binnen hun arbeidssituatie. Sommige projecten met cofinanciering vanwege het ESF zijn in hun acties echter specifiek gericht op een vrouwelijke doelgroep en streven naar de versterking van hun potentieel, met gebruikmaking van de mogelijkheden die gecreëerd worden door de evolutie van de structuren en systemen, om aldus het evenwicht tussen mannen en vrouwen te herstellen.

Talrijke verenigingen zijn in Brussel, Vlaanderen en Wallonië actief op het vlak van de socio-professionele inschakeling van laaggeschoolde vrouwen of vrouwen die zich in een probleemsituatie bevinden, hetzij via de toegang tot de klassieke arbeidsmarkt hetzij via bedrijven uit de solidaire en sociale economie. Het project Netwerk Flora (met

medefinanciering van het ESF sinds 2001) gaat uit van het principe dat dergelijke initiatieven winnen bij federalisering. Naast het voorbereiden van de risicogroepen op hun intrede op de arbeidsmarkt wil het Netwerk de discriminatiemechanismen aantoonbaar maken en bijdragen tot een fundamentele wijziging van de normen en waarden die gelden op de huidige arbeidsmarkt. Er wordt gestreefd naar een platform op federaal niveau voor kritische reflectie en uitwisseling van ideeën via nieuwe methodes en instrumenten, en de organisatie van gemeenschappelijke acties. Het Netwerk wil ook meer zichtbaarheid geven aan de capaciteiten en behoeften van de verenigingen en vrouwen met wie ze werken, via lobbying en sensibilisering bij de overheid, de sociale partners en andere actoren op het terrein.

Strategische doelstelling F.2. de gelijke toegang van vrouwen tot hulpbronnen, werkgelegenheid, afzetgebieden, informatie en technologie, met name voor vrouwen met een laag inkomen.

ESF-project : Explore

Sinds 2001 werkt het partnerschap Explore rond voorlichting en omscholing van werkzoekende vrouwen, vrouwen die professioneel afgehaakt hebben, laaggeschoold zijn of zich omscholen. Explore wil hen kwalificerende vooropleidingen en opleidingen bieden in de sector van de nieuwe technologieën, en tevens begeleiding bij het zoeken naar werk. Meer dan 500 vrouwen nemen jaarlijks deel aan de (voor)opleidingen.

Strategische doelstelling F.3. voorzien in zakelijke dienstverlening, opleiding en toegang tot afzetgebieden, informatie en technologie, met name voor vrouwen met een laag inkomen

ESF-project : ADA

Ada wil vrouwen een vlottere toegang verschaffen tot de nieuwe informatie- en communicatietechnologieën, via vier soorten acties: sensibilisering, voorlichting, onderzoek en vorming van opleiders. Op basis van een stand van zaken op de ITC-arbeidsmarkt worden sensibiliseringsacties georganiseerd, meer bepaald aan de hand van een website (Ada-online.be), bij de vrouwen zelf, de werkgevers en actoren op het vlak van omscholing, onderwijs en vorming.

Het partnerschap werkt ook aan de opzet van innoverende opleidingen en proefopleidingen voor een vrouwelijk publiek; het levert zijn bijdrage aan de opheldering van de technische informatica-aspecten en doet aan research en development. Ten slotte wil het de netwerking van vrouwen en hun ervaringsuitwisseling aanmoedigen.

Strategische doelstelling F.4. de economische capaciteit en de commerciële netwerken van vrouwen versterken

ESF- project : « Vrouw-en-zaken »

België telt minder dan 30% vrouwelijke ondernemingshoofden. In navolging van overtuigende ervaringen in het buitenland heeft het project “Vrouw-en-zaken” - dat in 2003 werd opgestart – geopteerd voor een geïntegreerde en collectieve aanpak van het krediet om de toegang van vrouwen tot het ondernemerschap te vergemakkelijken. Tijdens de ontwikkeling van het project werd deze aanpak getoetst en gevalideerd om aldus tot een aangepaste methodologie te komen. Het project is bedoeld voor vrouwen die zich (opnieuw) op de arbeidsmarkt willen

positioneren via een zelfstandige activiteit; vrouwen die zich richten op dienstenactiviteiten en kleinhandel; vrouwen die het nodige zelfvertrouwen missen om met een zelfstandige activiteit te starten en op zoek zijn naar aangepaste begeleiding. Het project biedt hen een opleiding en collectieve begeleiding (waarbij de deelnemers onderling een vertrouwensband kunnen smeden en na de opstart van hun activiteiten aldus hun ervaringen en adresboekjes kunnen uitwisselen); ook voorziet het project toegang tot het micro-krediet.

Strategische doelstelling F5. Seksescheiding in de beroepsuitoefening en alle vormen van discriminatie bij de arbeidsvoorziening uitbannen.

Beloning op basis van objectieve criteria

Sinds de wet van 1999 inzake gelijke behandeling van mannen en vrouwen in het arbeidsproces en sinds de wet van 2003 inzake de discriminatie dient er een volledige gelijke behandeling te zijn van mannen en vrouwen in alle aspecten van het beroepsleven en inzake de werkgelegenheid. Meer en meer aandacht wordt ook besteed om de beloning van vrouwen en mannen te baseren op objectieve criteria (bv. functieclassificatie, ...) en niet op andere criteria (bv. leeftijd, anciënniteit, ...).

ESF -project : Genderconsulting

Via het project Genderconsulting (dat in 2001 is gelanceerd) maakt het federale Netwerk Flora alle organisaties en departementen die hun praktijken willen optimaliseren en streven naar meer gelijkheid tussen mannen en vrouwen, wegwijs in de veelheid aan nieuwe concepten en methodes inzake gender en diversiteit, en biedt het ondersteuning bij de “gender mainstreaming” in de praktijk. Het project is opgebouwd rond twee delen: *Consulting* en *Training*. Het deel *Consulting* omvat praktische hulpmiddelen voor de integratie van de gelijkheid van mannen en vrouwen in de opleidings- en inschakelingsorganisaties, de administraties en de organisaties uit de sociale economie, waarbij het project ook gender consultancy voorziet (analyse-evaluatie van de activiteiten van de organisatie, in het licht van de gelijke kansen voor mannen en vrouwen). Het deel *Training* biedt de inschakelingsorganisaties opleidingen aan voor opleiders, waarbij het genderspect in de socio-professionele inschakeling als rode draad fungeert. Sinds 2004 werd in dit tweede deel prioriteit gegeven aan de opbouw en opwaardering van de “genderkennis” die opgedaan werd tijdens de dagelijkse praktijk binnen de equipes die werken met een (voornamelijk laaggeschoold of kansarm) vrouwelijk publiek binnen verenigingen voor socio-professionele inschakeling.

ESF-project EVA

Het EVA-project is opgezet rond het thema « gelijk loon voor evenwaardig werk » en wil de sociale partners sensibiliseren en inzicht geven in de problematiek van de loongelijkheid tussen mannen en vrouwen, en hen de nodige hulpmiddelen ter beschikking stellen opdat rekening zou worden gehouden met die aspecten binnen de loononderhandelingen, alsook eventueel voor de uitwerking van sekseneutrale analytische functieclassificaties. Het voorziet eveneens in een studie over de kwalitatieve en kwantitatieve gevolgen inzake gender en loongelijkheid van de analytische functieclassificatiemethodes.

Strategische doelstelling F6. Harmonisering van verantwoordelijkheden voor werk en gezin van vrouwen en mannen bevorderen.

Moederschapsbescherming

Met ingang van 1 juli 2004 zijn drie wijzigingen gebracht aan de regeling op het moederschapsverlof:

- de duur van het prenataal verlof wordt met 1 week ingekort terwijl de duur van het postnataal verlof met 1 week wordt verlengd. De totale duur van het moederschapsverlof blijft verder vastgesteld op 15 weken;
- wordt de geboorte van een meerling verwacht dan kon het prenataal verlof al 8 weken duren; nieuw is dat in dergelijk geval ook het postnataal verlof op verzoek van de werkneemster met twee weken kan worden verlengd;
- tot slot is er een vernieuwde regeling zo het pasgeboren kind na de eerste zeven dagen te rekenen vanaf zijn geboorte in de verplegingsinrichting moet opgenomen blijven. In dit geval kan de werkneemster haar postnatale rustperiode verlengen met een duur gelijk aan de periode dat haar kind na die eerste zeven dagen in de verplegingsinrichting opgenomen blijft. De duur van deze verlenging(en) mag niet meer bedragen dan vierentwintig weken. De werkneemster die van deze mogelijkheid gebruik wil maken geeft aan haar werkgever bij het einde van haar postnatale rustperiode, een getuigschrift van de verplegingsinrichting waaruit blijkt dat het pasgeboren kind in de verplegingsinrichting opgenomen blijft na de eerste zeven dagen vanaf zijn geboorte en met vermelding van de duur van de opname.

Werkneemsters die vanaf 1 juli 2004 bevallen kunnen genieten van deze nieuwe maatregelen. De wijzigingen werden ingevoerd door de Programmawet van 9 juli 2004, die verschenen is in het Belgisch Staatsblad van 15 juli 2004.

Adoptieverlof

Met ingang van 25 juli 2004 is een nieuwe, meer uitgebreide regeling inzake adoptieverlof van kracht geworden. Voorheen had een werknemer die een kind adopteerde recht op tien dagen adoptieverlof, op te nemen binnen de dertig dagen volgend op de inschrijving van het kind in het bevolkingsregister of in het vreemdelingenregister van de gemeente waar de werknemer zijn verblijfplaats heeft. De nieuwe regeling inzake adoptieverlof is van toepassing op alle werknemers die worden tewerkgesteld met een arbeidsovereenkomst onder de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten. Ruw gesteld komt dit neer op de ganse privé-sector en op de contractuele personeelsleden in overheidsdienst.

Recht op adoptieverlof

De werknemer die in het kader van een adoptie, zoals geregeld door het burgerlijk recht, een kind in zijn gezin onthaalt, heeft recht op adoptieverlof. Het doel van dit adoptieverlof bestaat erin de werknemer in staat te stellen om voor dat kind te kunnen zorgen. Het recht op adoptieverlof bedraagt maximum 6 weken, zo het kind bij het begin van het adoptieverlof de leeftijd van drie jaar niet heeft bereikt, en maximum 4 weken, zo het kind wel de leeftijd van drie jaar heeft bereikt. De maximumduur van het adoptieverlof wordt verdubbeld wanneer het kind getroffen is door een belangrijke lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid.

Modaliteiten inzake uitoefening van het adoptieverlof

Om het recht op adoptieverlof te kunnen uitoefenen moet dit verlof een aanvang nemen binnen twee maanden volgend op de inschrijving van het kind als deel uitmakend van het gezin. Bovendien dient de werknemer die gebruik wenst te maken van het recht op adoptieverlof zijn werkgever hiervan ten minste één maand voor de opname van het verlof schriftelijk op de hoogte te brengen. Het adoptieverlof moet in een aaneengesloten periode worden opgenomen. De werknemer is echter niet verplicht om het maximaal aantal weken adoptieverlof uit te oefenen waarop hij recht heeft. Indien hij er voor kiest om slechts een gedeelte van het adoptieverlof op te nemen, dan moet dit verlof ten minste een week of een veelvoud van een week bedragen.

Ontslagbescherming

De werkgever mag een werknemer die gebruik maakt van zijn recht op adoptieverlof niet ontslaan gedurende een periode die ingaat twee maanden voor de opname van dit verlof en eindigt één maand na het einde ervan, behalve om redenen die vreemd zijn aan de opname van het adoptieverlof. Zo de redenen voor het ontslag toch verband houden met de opname van adoptieverlof, moet de werkgever aan de werknemer bovenop de verbrekingsvergoeding een bijkomende forfaitaire vergoeding betalen gelijk aan het loon voor drie maanden.

Vergoedingsregeling

Tijdens de eerste drie kalenderdagen van het adoptieverlof heeft de werknemer recht op het behoud van zijn normaal loon ten laste van de werkgever. Tijdens de rest van het adoptieverlof ontvangt de werknemer geen loon, maar wordt hem een uitkering toegekend via de uitbetalingsinstellingen van de verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen (ziekenfondsen).

Ouderschapsverlof

Het koninklijk besluit van 15 juli 2005 heeft enkele belangrijke wijzigingen aangebracht in de regelgeving op het ouderschapsverlof voor de werknemers en de werkgevers uit de privé-sector (koninklijk besluit van 29 oktober 1997 tot invoering van een recht op ouderschapsverlof in het kader van de onderbreking van de beroepsloopbaan). De wijzigingen houden verband met de leeftijdsvoorwaarde van het kind, de opnamemodaliteiten van het verlof, de kennisgeving ervan aan de werkgever en de uitkeringen. Aan de duur van het verlof wordt niets gewijzigd.

De aangebrachte wijzigingen hebben tot doel het recht op ouderschapsverlof te verruimen en nog toegankelijker te maken door b.v. combinaties van opnameformules mogelijk te maken. Dit moet ervoor zorgen dat werknemers over een ruimer palet van keuzemogelijkheden beschikken om hun gezinsleven af te stemmen op hun professioneel leven. Bovendien hebben de doorgevoerde wijzigingen ook tot doel het ouderschapsverlof aantrekkelijker maken voor mannelijke werknemers, zodat ook zij een deel van de gezinszorg op zich zouden nemen.

Waar de leeftijdsvoorwaarde vroeger op 4 jaar was vastgesteld, geldt voortaan een grens van 6 jaar. De leeftijdsvoorwaarde van 8 jaar ingeval van een geadopteerd kind of een kind met een bepaalde graad van handicap blijft behouden.

Wat de opnamemodaliteiten betreft, zijn er een viertal nieuwigheden. Allereerst valt de verplichting weg om de halftijdse vermindering op te nemen voor een aaneengesloten periode van 6 maanden; vanaf 28 juli 2005 kan een gedeelte van het verlof worden aangevraagd, zij het

telkens met een minimumduur van 2 maanden. Een tweede wijziging heeft betrekking op de 1/5-vermindering waar de minimumduur van 3 maanden wordt gebracht op 5 maanden. Een derde wijziging houdt verband met de mogelijkheid om over te stappen van de ene opnamevorm naar de andere. Waar vroeger slechts geopteerd kon worden voor één bepaalde opnamevorm (of een volledige schorsing, of een halftijdse vermindering, of een 1/5-vermindering), is dit nu niet langer het geval. Tot nu toe gold m.b.t. de kennisgeving van het ouderschapsverlof aan de werkgever een vaste termijn van 3 maanden (met de mogelijkheid voor de werkgever en de werknemer om in onderling akkoord een kortere termijn overeen te komen). Vanaf 28 juli 2005 geldt een soepeler procedure en dient de aanvraag aan de werkgever te worden ingediend ten minste 2 maanden en ten hoogste 3 maanden op voorhand (de mogelijkheid om af te wijken in onderling akkoord blijft behouden).

Op het vlak van de onderbrekingsuitkeringen werden vanaf juli 2005 3 verhogingen doorgevoerd: een verhoging met 100 euro voor de volledige schorsing, een verhoging met 50 euro voor de halftijdse vermindering door werknemers jonger dan 50 jaar en een verhoging van 38,5 euro voor de 1/5-vermindering door alleenstaande (die uitsluitend samenwoont met één of meerdere kinderen ten laste) werknemers jonger dan 50 jaar.

Verlof voor bijstand of verzorging van een zwaar ziek gezins- of familielid

Het koninklijk besluit van 15 juli 2005 heeft enkele wijzigingen aangebracht in de regelgeving op de loopbaanonderbreking voor bijstand of verzorging van een zwaar ziek gezins-of familielid voor de werknemers en de werkgevers uit de privé-sector (koninklijk besluit van 10 augustus 1998 tot invoering van een recht op loopbaanonderbreking voor bijstand of verzorging van een zwaar ziek gezins-of familielid).

Deze wijzigingen moeten het makkelijker maken voor werknemers om hun loopbaan tijdelijk te onderbreken wanneer zij geconfronteerd worden met de zorg voor een zwaar ziek gezins- of familielid.

Een eerste wijziging, die inging op 7 augustus 2005, betreft de alleenstaande werknemers; dit zijn werknemers die uitsluitend en effectief samenwonen met één of meerdere van hun kinderen. Aan hen wordt een verdubbeling van het verlofkrediet toegekend en dit ingeval van zware ziekte van een kind dat hoogstens 16 jaar oud is. Een tweede wijziging heeft betrekking op de onderbrekingsuitkeringen en viseert alle werknemers die een dergelijk verlof opnemen. Meer concreet worden 3 verhogingen doorgevoerd: een verhoging met 100 euro voor de volledige schorsing, een verhoging met 50 euro voor het halftijds verderzetten van prestaties door werknemers jonger dan 50 jaar en een verhoging van 38,5 euro voor de 1/5-vermindering door alleenstaande werknemers (die samenwoont met één of meerdere kinderen ten laste) jonger dan 50 jaar.

Conclusie :

Net als in het verleden zal de Minister van Werk, Peter Vanvelthoven, ook in de nabije toekomst intensieve inspanningen leveren op het vlak van de integratie en bescherming van de vrouwen binnen de arbeidsmarkt.

Minister van Economie, Energie, Buitenlandse
Handel en Wetenschapsbeleid
De heer Marc VERWILGHEN
Brederodestraat 9
1000 Brussel

Inleiding

In het raam van zijn bevoegdheden gaat de aandacht van de Minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid in het bijzonder uit naar de problematiek rond gelijke kansen voor vrouwen en mannen.

Hoewel er geen specifieke acties binnen de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie worden ondernomen, moet toch worden vastgesteld dat er onrechtstreeks meer gelijkheid tussen mannen en vrouwen bestaat als gevolg van een aantal op touw gezette initiatieven.

Gelijkheid tussen mannen en vrouwen kan immers pas volledig tot ontplooiing komen wanneer het concurrentievermogen van de federale economische unie wordt bevorderd, de goederen- en dienstenmarkt voldoende competitief is en de duurzame ontwikkeling van die markt wordt gewaarborgd. Dit is nu net de opdracht van de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie.

Gevoerde acties in de verschillende gebieden van het actieplatform van Peking Maatregelen inzake buitenlands beleid

Vrouwen en economie (F)

Strategische doelstelling F.1.: De rechten en de economische onafhankelijkheid van vrouwen bevorderen, met name op het vlak van toegang tot de arbeidsmarkt, aangepaste arbeidsvoorwaarden en toegang tot de economische hulpmiddelen.

In zijn normatieve rol neemt de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, en in het bijzonder zijn Algemene Directies Organisatie en Regulering van de Markt en Economisch Potentieel noch voor vrouwen, noch voor mannen maatregelen voor positieve discriminatie. De FOD stelt immers alles in het werk om wetgevingen uit te werken die de gelijkheid tussen mannen en vrouwen strikt in acht nemen, conform de Grondwet, de internationale overeenkomsten en de wet.

Door toe te zien op de correcte toepassing van de economische reglementeringen die met name eerlijke handelspraktijken beogen, draagt de Algemene Directie Controle en Bemiddeling tevens horizontaal bij tot de gelijkheid tussen vrouwen en mannen. Alle reglementaire of wettelijke bepalingen die van invloed kunnen zijn op de gelijkheid van beide geslachten, hebben slechts ten volle resultaat indien de toepassing ervan wordt gecontroleerd.

Hoewel het niet tot de bevoegdheid van de Algemene Directie Kwaliteit en Veiligheid behoort een beleid te voeren dat maatregelen voor positieve discriminatie ten opzichte van een of andere bevolkingsgroep zou inhouden, zal zij er niet minder op toezien dat alle groepen van mensen, voor zover zij daadwerkelijk onder haar bevoegdheid vallen, dezelfde voordelen en waarborgen genieten.

Institutionele methodes voor de verbetering van de positie van de vrouw (H)

Strategische doelstelling H.3. Gegevens en informatie volgens geslacht verzamelen en verspreiden met het oog op evaluatie en planning

De Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie moet met name cijfergegevens betreffende de Belgische samenleving verzamelen, verwerken en verspreiden opdat de staatsinstellingen hun beleidsopties kunnen uitwerken, evalueren, aanpassen en volgen. Die statistische informatie moet beantwoorden aan de behoeften van de overheid, de ondernemingen en de burgers en aan de vereisten van het wetenschappelijk onderzoek.

In het kader van haar opdracht schenkt de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie in het bijzonder aandacht aan de terbeschikkingstelling van statistieken volgens geslacht in alle domeinen waar dit onderscheid kan worden gemaakt, meer bepaald statistieken met betrekking tot personen en gezinnen : demografische statistieken, de structurele enquête naar de lonen, de enquête naar de arbeidskrachten, de EU-SILC-enquête, en bij de aanwending van de resultaten van de sociaal-economische enquête 2001. Die verschillende enquêtes hebben vaak betrekking op specifieke actiegebieden van het Protocol van Peking.

EU SILC- enquête

1. *Vrouwen en armoede*
2. *Vrouwen en onderwijs*

De EU-SILC-enquête (Survey on Income and Living Conditions) is een nieuw statistisch instrument dat waardevolle informatie meet voor de analyse van de situatie van de man en de vrouw inzake armoede. Zij doet een onderzoek naar inkomens en levensomstandigheden. Na een pilootenquête is zij nu op kruissnelheid. Er worden gegevens over armoede (indicatoren “armoederisico”, “arbeidsintensiteit”) verzameld evenals statistische informatie over sociale transfers, inkomensongelijkheid en basiswooncomfort. Op basis van de enquête kunnen loonverschillen volgens geslacht worden berekend.

Elk jaar wordt er een speciale module aan de EU-SILC-enquête toegevoegd. In 2005 was die toegespitst op de armoedeoverdracht van ouders op kinderen.

In 2006 zal de module gewijd zijn aan sociale deelname en integratie. Er zullen gegevens beschikbaar zijn over de frequentie van contacten met familie en vrienden en de deelname aan verenigingen, vrijwilligerswerk en culturele en sportevenementen.

Voor punt 2 “Vrouwen en onderwijs” worden er regelmatig administratieve statistieken verzameld en verspreid door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie. Levenslang leren is immers een essentieel element van de vernieuwde Lissabon-strategie, dat tevens beroepsopleidingen in ondernemingen omvat. Momenteel wordt er een enquête (CVTS=Continuing Vocational Training Survey) verwerkt over gelijke kansen op het gebied van voortgezette opleidingen, die één van de middelen zijn om tewerkstelling te bevorderen.

Enquête naar de arbeidskrachten

1. *Vrouwen en armoede*
6. *Vrouwen en economie*

De geïntegreerde enquête naar de arbeidskrachten vormt een belangrijke bron van informatie volgens geslacht en is voornamelijk bedoeld om een duidelijk beeld te schetsen van de drie grote componenten van de bevolking : tewerkgestelden, werkzoekenden en niet-werkzoekende werklozen. Met die enquête, die sinds 1999 driemaandelijks wordt gehouden, kan op een vrij snelle manier up-to-date informatie worden verkregen over de evolutie van de arbeidsmarkt en de kenmerken ervan.

Zij belicht de verschillen tussen de geslachten volgens bedrijfstak en uitgeoefende functie en geeft eveneens informatie over de motivatie bij mannen en vrouwen op het vlak van deeltijds werken.

Aan de enquête werden vaste modules toegevoegd over bijzondere aspecten van het beroepsleven. Zo bevat ze sinds 2002 een loonmodule en sinds 2005 een module over het gebruik van informatie- en communicatietechnologieën (ICT). Met die laatste wil men de belangrijkste indicatoren voor internetgebruik meten.

Bovendien wordt de enquête elk jaar aangevuld met een specifiek thema op basis van een door Eurostat uitgewerkt programma. Die thema's geven informatie over de problematiek rond de gelijkheid van vrouwen en mannen. In 2003 werd de module "levenslang leren", over bij- en nascholing, gevolgd door andere initiatieven (zie hierboven).

De module van 2004 "werkorganisatie en arbeidstijdindeling" was toegespitst op de verschillende vormen van arbeidstijd en werkorganisatie die van toepassing zijn in onze samenleving. De module 2005 was specifiek gericht op de combinatie van gezin en beroepsleven en de regelingen die gezinnen daartoe treffen.

Recent hield de EAK-module een belangrijk thema in op het vlak van verschillen tussen vrouwen en mannen, namelijk de overgang werk-pensioen. Hierin worden de factoren onderzocht die een rol spelen bij de keuze om te blijven werken of om met pensioen te gaan.

« Generations and Gender Programme — GGP »

Eén van de prioriteiten van de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, en meer bepaald van de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, is het opzetten van een ambitieus programma, het « Generations and Gender Programme — GGP ».

Dit op initiatief van de « Population Activities Unit » van de Verenigde Naties ontwikkelde project werd uitgewerkt op vraag van de Hoge Raad voor de Statistiek, in samenwerking met de gemeenschappen en de gewesten en in overleg met de onderzoeksinstituten die op dat vlak actief zijn.

Het GGP wil meer inzicht verschaffen in gezinsvorming (met inbegrip van gezinsplanning en geboortebeperving) en solidariteit tussen de generaties (huidige toestand en verwachtingen).

Het project is opgevat als een toekomstgerichte steekproefenquête die rekening houdt met de context, multidisciplinair is en een internationale vergelijking beoogt. Het programma bestaat hoofdzakelijk uit twee delen: enerzijds de "Generations and Gender"-enquête en anderzijds de samenstelling van een contextuele databank (onder meer het aantal huwelijken en echtscheidingen, vrouwen op de arbeidsmarkt, ...).

Er zal een steekproef worden gehouden bij mensen tussen 18 en 79 jaar , die in drie fasen zal verlopen (steekproefstudie) telkens met een tussentijd van drie jaar. Er zullen 10 000 enquêtes worden afgenomen (6 000 in Vlaanderen en 4 000 in Wallonië).

Deze enquête betekent een belangrijke doorbraak op het gebied van statistische gegevens over vrouwen en mannen en zal vele nuttige gegevens opleveren voor grondiger onderzoek.

Momenteel is de overeenkomst met de gemeenschappen en de gewesten, met inbegrip van de financiering van het project 2007, bijna rond.

In 2007 zal de eerste fase van start gaan.

Structurele enquête naar de lonen

1. *Vrouwen en armoede*
6. *Vrouwen en economie*

De structurele enquête naar de lonen peilt niet alleen naar lonen en arbeidstijd, maar ook naar specifieke kenmerken van werknemers, zoals opleidingsgraad, functie of beroep in de onderneming, soort contract, onderwijsniveau, ... Om de vier jaar wordt zij in de Europese Unie gehouden. De jaarlijkse resultaten voor de privé-sector zijn belangrijk om de factoren te onderzoeken die een invloed hebben op de loonverschillen tussen vrouwen en mannen in en tussen de diverse sectoren. De combinatie van die resultaten met de structuurenquête ondernemingen maakt het mogelijk nieuwe structurele variabelen aan die analyse toe te voegen.

Enquête naar volwassenenonderwijs

Twee thema's uit de EU-SILC-enquête (sociale participatie) en de enquête naar de arbeidskrachten (levenslang leren) zullen binnenkort worden opgenomen in de nieuwe enquête « Volwassenenonderwijs » « Adult Education Survey ».

Gevoerde acties in de verschillende gebieden van het actieplatform van Peking

Maatregelen inzake binnenlands beleid

Strategische doelstelling G.2: Vrouwen middelen aanreiken om deel te nemen aan de besluitvorming en verantwoordelijkheid te dragen

In 2006 kwam er bij de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie een vrouw aan het hoofd van de Algemene Directie Energie. Zij was de eerste vrouw met een managementfunctie binnen dit departement.

Op het vlak van aanwerving en selectie zorgden de hoge graad van professionalisering van de dienst aanwerving en de door SELOR ter beschikking gestelde nieuwe middelen, zoals de databank e-recruiting, voor meer aanwervingen van vrouwen voor functies van niveau A.

Ook werd er veel aandacht besteed aan toegang voor vrouwen tot bevorderingsprocedures.

Zo telde de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie op 1 juni 2006 231 vrouwen van niveau A, waarvan 31 adviseurs en 7 adviseurs-generaal. Hieraan moet dus nu ook een vrouw in een managementfunctie worden toegevoegd.

De VZW Sociale Dienst van de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie draagt sinds 2000 bij in de kosten voor voor- of naschoolse opvang. Dit geldt op schooldagen voor alle kinderen die in aanmerking komen voor kinderbijslag, vanaf de eerste kleuterklas tot en met het zesde leerjaar van het basisonderwijs. De tegemoetkoming bedraagt 25 € per kind en per schooljaar, voor zover de kosten voor die opvang ten minste overeenkomen met dit bedrag. Het bedrag wordt verdubbeld (50 €) voor alleenstaanden met een kind ten laste. In het algemeen gaat het om alleenstaande moeders. De Sociale Dienst is één van de enige die een specifieke actie onderneemt ten gunste van éénoudergezinnen.

In het kader van de wet betreffende de bescherming van de werknemers tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk beschikt de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie over twee vertrouwenspersonen (een van elke taalrol) om klachten te behandelen op het vlak van ongewenst seksueel gedrag. De momenteel aangeduide vertrouwenspersonen hebben een opleiding van sociaal assistent genoten.

Bovendien volgen deze vertrouwenspersonen een voortgezette opleiding aangaande de bescherming van werknemers tegen pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk. Die voortdurende vorming is nodig zolang de wetgeving, de toepassing ervan en de vormen van pesterijen met de jaren evolueren.

**Verslag van de Minister belast met het
gelijkekansenbeleid over het beleid gevoerd
overeenkomstig de doelstellingen van de
vierde wereldvrouwenconferentie die in
september 1995 te Peking heeft plaatsgehad
De Heer Christian Dupont**

Inleiding

Tijdens de tiende verjaardag van het platform van Peking die in New York in februari 2005 werd gevierd, werd nogmaals beklemtoond dat specifieke acties ten voordele van de gelijkheid van mannen en vrouwen belangrijk en nodig zijn. In de loop van de periode die in het rapport wordt behandeld, waren de prioriteiten: de invoering van instrumenten betreffende gender mainstreaming (oprichting van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, wetgeving, opzetten van netwerken, opleidingen, ...) en de ontwikkeling van een gecoördineerd beleid betreffende partnergeweld. De ontwikkeling van concrete en gespecialiseerde hulpverlening voor personen die het slachtoffer zijn van seksuele discriminatie is de derde prioriteit. Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen is, op het federale niveau, de belangrijkste instelling voor het realiseren van deze prioriteiten.

Om te vermijden dat in het onderhavig verslag bepaalde acties tweemaal worden vermeld, worden de projecten die door andere collega's in de regering op initiatief van of in samenwerking met de minister die belast is voor het Gelijkekansenbeleid werden ontwikkeld, verder beschreven in de desbetreffende hoofdstukken van het verslag voor de regering.

Acties in de verschillende domeinen van het actieplatform van Peking

Geweld jegens vrouwen (D)

Strategische doelstelling D.1.: Geïntegreerde maatregelen treffen om geweld jegens vrouwen te voorkomen en uit te bannen.

Context

De strijd tegen het verschijnsel van het geweld jegens vrouwen was een prioriteit voor de ministers die achtereenvolgens bevoegd waren voor het gelijkekansenbeleid. De specifieke sensibiliserings- en voorlichtingsacties uit de beginfase hebben plaats gemaakt voor grondig doordachte actieplannen die de initiatieven van de verschillende ministeriële departementen, of de federale overheden, coördineerden. Eind 2003 heeft het Instituut de evaluatie van het actieplan tegen geweld jegens vrouwen over de periode 2001-2003 gecoördineerd. Deze evaluatie vormde de basis voor de uitwerking van een nieuw plan 2004-2007. Dit plan, dat zich beperkte tot de problematiek van het partnergeweld, werd eerst op federaal vlak goedgekeurd (goedkeuring van het federale plan tijdens de Ministerraad van 7 april 2004) en werd op beslissing van de interministeriële conferentie van 8 februari 2006 opengetrokken naar de Gemeenschappen en Gewesten. Deze interministeriële conferentie heeft geleid tot de goedkeuring van een definitie van partnergeweld en heeft ervoor gezorgd dat de maatregelen die door de Gemeenschappen en Gewesten werden uitgewerkt, werden geïntegreerd in een document met als titel "Stand van zaken en perspectieven 2006-2007". Een interdepartementale cel waarin vertegenwoordigers van de FOD's Justitie, Binnenlandse Zaken en Sociale Zaken en vertegenwoordigers van de bevoegde administraties van de gemeenschappen en gewesten zetelen, werd belast met de actualisering, twee keer per jaar, van het document "stand van

zaken en perspectieven”. Deze cel staat eveneens in voor de opvolging en de uitvoering van het plan. Daarnaast heeft het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen een begeleidingscomité voor het Nationaal Plan opgericht waarin experts en vertegenwoordigers zetelen van de verenigingen die actief zijn op het terrein. Dit comité moet de interministeriële conferentie op de hoogte houden van de vooruitgang met betrekking tot de maatregelen die in het Plan zijn ingeschreven en moet informatie verstrekken met betrekking tot de eventuele ontwikkelingen ervan. De doeltreffendheid van de actie op het vlak van partnergeweld hangt met name af van de kwaliteit van de dialoog en het niveau waarop de verschillende betrokken partijen met elkaar overleggen, en daarbij gaat het in de eerste plaats over de politieke en administratieve overheden. België beschikt nu over een gemeenschappelijke definitie en een gemeenschappelijk actieplan dat het kader vormt voor de verschillende acties die op dit vlak worden ontwikkeld. Er werden mechanismen uitgewerkt voor overleg tussen de overheden enerzijds, en met het terrein anderzijds. De maatregelen, projecten en voorzieningen voor preventie en ter bestrijding van echtelijk geweld worden permanent geëvalueerd via de interdepartementale cel die instaat voor de opvolging van het plan en die onder de verantwoordelijkheid van het Instituut valt.

Hieronder worden al de acties vermeld die specifiek onder de bevoegdheid van de minister van Gelijkekansenbeleid vallen.

Acties

Sensibilisering

1) Informatiebrochures en folders over partnergeweld

De nieuwe versie van de brochure “Geweld: wat nu?”, voor slachtoffers van partnergeweld, seksueel geweld en ongewenste intimiteiten werd vanaf juni 2005 ruim verspreid via de gemeenten, OCMW’s, ziekenhuizen, politiediensten, bibliotheken en hulpdiensten. Deze brochure werd vertaald in het Duits.

2) Folder “Doorbreek de stilte voor je zelf gebroken wordt”

De folder “Doorbreek de stilte voor je zelf gebroken wordt”, die bestemd is voor slachtoffers van partnergeweld, ging in herdruk en werd opnieuw verspreid. Deze folder is beschikbaar in de drie landstalen en in 12 vreemde talen. De

verspreiding vond plaats tijdens het tweede halfjaar van 2005.

3) Verspreiding

In 2005 werden de publicaties van het Instituut over geweld online beschikbaar gesteld via de site van het Instituut <http://www.igvm.fgov.be>

Vorming

Vorming betreffende opvang en telefonische hulpverlening aan de slachtoffers.

Naast de folders en de brochure genoten de vrijwilligers van de telefonische hulpdienst “Tele-Onthaal” een opleiding voor telefonische hulpverlening aan buitenlanders en mensen van vreemde origine die het slachtoffer zijn van partnergeweld.

Preventie

Daderhulp

Sedert 2003 kregen drie experimentele projecten rond dadertherapie financiële steun vanuit het federale gelijkheidsbeleid. In samenwerking met lokale partners liepen de drie experimentele projecten in vier gerechtelijke arrondissementen.

1) in het gerechtelijke arrondissement Luik werd gewerkt met daders die zelf om hulp hadden gevraagd. De voorgestelde behandelingsmethode is groepstherapie.

2) in het gerechtelijke arrondissement Gent/Oudenaarde stelt het project een semiverplichte therapie voor daders voor. De politiediensten sporen de daders aan om een therapie te volgen, wat dan wordt ingeschreven in een proces-verbaal. De opvolging is gewaarborgd en er wordt samengewerkt met de gerechtelijke instanties. De voorgestelde behandeling is een individuele therapie, eventueel in combinatie met groepstherapie.

3) het gerechtelijke arrondissement van Antwerpen heeft een project uitgewerkt dat zich in de medisch-juridische sfeer bevindt. De voorgestelde behandeling is een individuele therapie, eventueel in combinatie met groepstherapie.

Perspectieven:

De projecten zullen worden geëvalueerd om na te gaan welke de respectieve resultaten van de verschillende methodes zijn en, indien bepaalde ervaringen overtuigend zijn, zal ervoor worden gepleit om deze methodes ook in de andere gerechtelijke arrondissementen te implementeren.

Opvang en bescherming van slachtoffers

In 2003 werd door het Limburgs Universitair Centrum en de Katholieke Universiteit Leuven onderzoek gedaan naar de registratie van partnergeweld in de hulpsector en de medische sector. Er werd een registratie-instrument uitgewerkt. In 2004/2005 werd dit registratie-instrument bij een aantal hulporganisaties getest en werd het op een aantal vlakken aan de realiteit van het terrein aangepast. Eind 2005 werden de eerste contacten gelegd met de departementen die betrokken zijn bij de implementatie van dit registratie-instrument.

Perspectieven:

In 2006/2007 zal de implementatie van dit nieuwe instrument verder gaan en zullen koppelingen worden uitgewerkt met het nationaal statistisch plan om daarin de statistieken te integreren die kunnen worden afgeleid van de tellingen die volgens dit nieuwe registratiesysteem gebeuren.

Repressieve maatregelen en andere maatregelen

In dit verband heeft de minister aan de KUL een opdracht toevertrouwd die bestaat uit een documentatie-onderzoek, diverse onderzoeken en de uitwerking van een definitie. Op 3 december 2004 werd over dit voorstel van definitie een studiedag georganiseerd waaraan werd deelgenomen door de verschillende actoren die betrokken zijn bij de strijd tegen partnergeweld. Met de conclusies van deze studiedag werd rekening gehouden bij de uitwerking van een gemeenschappelijke definitie die wordt gebruikt in het kader van het actieplan en die tijdens de Ministerraad van 8 februari 2006 werd goedgekeurd. Bovendien werd bijzondere aandacht besteed aan de afstemming van deze definitie op de definitie zoals die door het College van Procureurs-generaal wordt gebruikt.

Evaluatie

De interdepartementale werkgroep die door het Instituut wordt gecoördineerd, heeft de bestaande indicatoren verzameld en is gestart met het overleg dat nodig is voor de uitwerking en toepassing van nieuwe indicatoren.

Strategische doelstelling D.2.: De oorzaken en gevolgen van geweld jegens vrouwen en de doeltreffendheid van preventiemaatregelen bestuderen.

a) Provinciaal coördinatie-netwerk.

Context

Om de lokale, regionale en federale initiatieven op het vlak van de strijd tegen het geweld jegens vrouwen te structureren, werd een provinciaal coördinatie-netwerk in het leven geroepen. Dit netwerk structureert ook andere lokale initiatieven op het vlak van de bevordering van gelijkheid van vrouwen en mannen in het socio-economische domein van het maatschappelijke leven en inzake de toegang tot de besluitvorming. In de tien Belgische provincies werd een coördinatie-dienst gelijke kansen/geweld aangesteld. Voor Brussel-Hoofdstad gebeurt de coördinatie van de lokale initiatieven door de Bestuur Plaatselijke Besturen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Acties

De federale entiteiten en de federale overheid leggen ieder jaar de prioritaire doelstellingen voor het daaropvolgende jaar vast in een projectoproep voor de provincies. Op het vlak van de strijd tegen het geweld sloeg de projectoproep 2004 specifiek op het identificeren van de behoeften van de lokale partners, op sensibilisering van de lokale sociale en gezondheidsdiensten en op de verspreiding van informatie- en sensibiliseringsmiddelen over de problematiek van het huiselijk geweld tussen jongere partners.

Evaluatie

De evaluatie heeft tot doel om voor alle subsidiërende instanties (op zowel het federale, gemeenschaps- als gewestelijk niveau) duidelijk aan te geven hoe zij het lokale gelijkheidsbeleid zo efficiënt mogelijk kunnen voeren in het kader van hun respectieve bevoegdheden.

De doelstellingen van deze evaluatie waren de volgende:

1. Evalueren of dit netwerk het meest efficiënte instrument is om het federale, gewestelijke en communautaire beleid ter zake te realiseren,
2. Nagaan welke de huidige impact is van de tenuitvoerlegging van het lokale gelijkheidsbeleid door de federale, communautaire en gewestelijke instanties in de steden en gemeenten,
3. Nagaan of een specifiek gelijkheidsbeleid in de steden en gemeenten nuttig is voor de gewesten, gemeenschappen en het federale niveau,
4. Beleidsvoorstellen formuleren met het oog op de invoering van een voor iedere bevoegde politieke instantie doeltreffend gelijkheidsbeleid waarbij rekening wordt gehouden met hun specifieke bevoegdheden en hun respectieve partners/doelgroepen.

Perspectieven

Een grondig onderzoek van de resultaten van deze evaluatie is voorzien voor 2006. Dit onderzoek moet het mogelijk maken om de werking van het provinciale coördinatienetwerk te optimaliseren. Een van de conclusies van deze evaluatie wees op de noodzakelijkheid van een efficiënte werking van het provinciale coördinatienetwerk en dat is de reden waarom een samenwerkingsovereenkomst tussen het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen en de federale instanties werd voorbereid; dit heeft uiteindelijk geleid tot de uitwerking van een samenwerkingsovereenkomst.

b) Steun aan verenigingen die strijden tegen het geweld.

Context

Er werd voorgesteld om naast de verspreiding van de folders voor sensibilisering van de slachtoffers van partnergeweld in 2002-2003 ook steun te verlenen aan verenigingen die de slachtoffers helpen. Deze steun werd geconcretiseerd door aan de verenigingen zes medewerkers ter beschikking te stellen die werden aangeworven in het kader van het stelsel van de startbaanovereenkomsten van het Gelijkheidsprogramma.

Actie

De personeelondersteuning die tijdens de periode 2004-2005 werd toegezegd, werd aangepast aan de evolutie van het project en momenteel kunnen de verenigingen terugvallen op 8 medewerkers die in het kader van de startbaanovereenkomsten uit het gelijkheidsplan ter beschikking worden gesteld.

Strategische doelstelling D.3: Vrouwenhandel uitbannen en slachtoffers van geweld als gevolg van prostitutie en vrouwenhandel ondersteunen.

Acties

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen heeft in 2004-2005 meerdere debatten georganiseerd om informatie en actievoorstellen te verzamelen om stof te leveren voor de denkoefening die binnen het Instituut werd gevoerd rond de thema's die de komende jaren prioritair dienen te worden behandeld. Op 13 december 2005 heeft het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen een thematafel georganiseerd onder de titel "Mensenhandel – Seksuele uitbuiting – Prostitutie: 3 realiteiten, 3 uitdagingen?" Doel van deze dag was een debat op gang brengen rond deze drie verschillende fenomenen in al hun verschijningsvormen.

Perspectief

De resultaten van dit rondetafelgesprek zullen tijdens een studiedag in 2006 worden besproken en geëvalueerd. Bedoeling van deze dag is om prioritaire acties te definiëren met betrekking tot de thema's die tijdens de verschillende rondetafelgesprekken aan bod zijn gekomen. De steun aan verenigingen die slachtoffers van mensenhandel helpen, werd geconcretiseerd door de terbeschikkingstelling, door de minister bevoegd voor het Gelijkekansenbeleid, van 3 mensen die werden aangeworven in het kader van startbaanovereenkomsten. Deze mensen werden rechtstreeks toegewezen aan het programma voor slachtofferhulp.

Vrouwen en economie (F)

Context

De strijd voor gelijkheid op het vlak van tewerkstelling, met inbegrip van de strijd voor een gelijk loon, is een van de belangrijkste eisen op het vlak van gelijkheid. Deze eis bouwt verder op tal van wetten en regels die onvoldoende zijn gebleken om tot een daadwerkelijke gelijkheid te komen. De inspanningen van de voorbije jaren hebben zich verder toegespitst op programma's op middellange termijn die, door tal van maatregelen en acties te coördineren, telkens werken rond één bepaald aspect van de gelijkheid betreffende tewerkstelling.

Strategische doelstelling F.1: De economische rechten en de onafhankelijkheid van vrouwen bevorderen, inclusief toegang tot werkgelegenheid, passende arbeidsvoorwaarden en zeggenschap over economische hulpbronnen

Door de actie van zijn voorgang(st)er(s) verder te zetten, heeft de minister van Gelijke Kansen bijzonder veel aandacht besteed aan de gevolgen voor vrouwen en mannen

van de loopbaanhervorming in de federale publieke sector. Aangezien hij ook verantwoordelijk is voor Ambtenarenzaken heeft hij tal van maatregelen op dit vlak genomen waarop in het hoofdstuk dat handelt over zijn bevoegdheden op het vlak van Ambtenarenzaken dieper wordt ingegaan.

Strategische doelstelling F.5. Seksescheiding in de beroepsuitoefening en alle vormen van discriminatie bij de arbeidsvoorziening uitbannen

Het project EVA

Het project Eva (Analytische evaluatie), dat de steun geniet van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en het Europees Sociaal Fonds ging in januari 2001 van start. Het heeft betrekking op de functieclassificatiesystemen en wil de eventuele genderverschillen tijdens deze op het vlak van de human resources erg belangrijke fase neutraliseren. Dat is dan ook de reden waarom het project EVA werd opgezet als een instrument om loonongelijkheid tegen te gaan.

Concreet komt dit plan neer op het sensibiliseren van de verschillende actoren die een belangrijke rol spelen op het vlak van de functieclassificatie. Het is de bedoeling om deze mensen te mobiliseren om de eventuele genderdiscriminatie die structureel in de organisatie zit verweven te neutraliseren en om de bestaande loonverschillen te verkleinen. Het is belangrijk dat alle mensen die betrokken zijn bij de functie-evaluatie en de loononderhandelingen vertrouwd zijn met deze problematiek en deze ook begrijpen. De doelgroep is dan ook bijzonder ruim, gaande van de specialist tot de betrokken werknemer: zo, bijvoorbeeld, de sociale partners, de Inspectie op de Sociale Wetgeving, de sociale secretariaten, de personeelsdirecteuren, de directies, de specialisten functie-evaluatie, de sociaal bemiddelaars, de arbeidsauditeurs. Dit project omvat drie luiken: een opleidingsmodule, kwantitatief en kwalitatief onderzoek dat moet nagaan of de analysesystemen voor functieclassificatie al dan niet leiden tot een meer objectieve en sekseneutrale verloning, en, ten slotte, een globale evaluatie van het project over de periode 2001-2006.

Het eerste luik van het project, dat in 2004 werd afgewerkt, omvatte de sensibilisering van de sociale partners via specifieke opleidingen. Vier sociale partners hebben deze specifieke opleidingsmodule geleidelijk in hun organisaties ingevoerd via interne opleidingen. De opleiding werd binnen de organisaties van de vier sociale partners (ACV, ACLVB, ABVV, VBO) voorgesteld en bestond uit twee fasen. De eerste fase was bestemd voor de trainers van de opleidingscentra van de sociale partners; de tweede fase was bestemd voor de mensen die betrokken zijn bij de loononderhandelingen en de functieclassificaties in de verschillende sectoren en ondernemingen. Hier werd dus gemikt op het multiplicatoreffect: de trainers en onderhandelaars geven, van zodra zij hun opleiding hebben gekregen, de verworven kennis door binnen hun structuur. Er werden eveneens complementaire activiteiten georganiseerd om deze doelstelling te verwezenlijken. Op vraag van de sociale partners werd aan de opleidingsmodule, bijvoorbeeld, een module over “competence-based verloning” toegevoegd om te vermijden dat andere types van genderdiscriminatie zouden ontstaan ten gevolge van deze nieuwe verloningstrend in ondernemingen uit de privé-sector. Het eerste luik van het Project EVA werd in 2004 afgerond. In 2005 werden in juni en november drie tweedaagse opleidingsessies

georganiseerd rond het thema van de seksneutrale functieclassificatie. Een derde sessie van één dag werd in september 2005 gehouden rond het thema van competence management.

In 2005 volgde dan het tweede luik van het Project EVA over het onderzoek naar de genderneutraliteit van de classificatiesystemen. Bedoeling hiervan was na te gaan welke de kwalitatieve en kwantitatieve gevolgen zijn van de invoering van seksneutrale analysesystemen op de loonvorming. Om dit tweede luik voor te bereiden werd een begeleidingscomité opgericht waarin vertegenwoordigers zetelen van het kabinet van de minister van Gelijkekansenbeleid, van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, van de cel “Europees Sociaal Fonds” van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Dit comité en de voorbereidende werkzaamheden hebben geleid tot een onderzoekproject dat de genderneutraliteit van de analytische systemen voor functieclassificatie onderzoekt. Dit project zou ten minste drie activiteitssectoren onderzoeken en zou zich toespitsen op ten minste 3 ondernemingen per sector. De eerste doelstelling was hier om, op basis van concrete gevallen, na te gaan of de analytische systemen al dan niet leiden tot een meer objectieve en genderneutrale verloning en om, in voorkomend geval, na te gaan welke de mechanismen zijn die verantwoordelijk zijn voor deze ongelijkheid en hoe deze kunnen worden aangepakt. De resultaten van dit onderzoek werden eind 2006 gepresenteerd tijdens een studiedag en werden gepubliceerd in een praktische gids bestemd voor de sociale partners uit de verschillende sectoren en voor bedrijfsleiders.

Het project MERGE: het stimuleren van vrouwen in academische en wetenschappelijke carrières.

Het project Merge, wat staat voor het Engelse “Mainstreaming Equality in Research through Gender Excellence” had tot doel om een actiestrategie te ontwikkelen om vrouwen in België makkelijker toegang te geven tot de financiering van onderzoeksprojecten. Rekening houden met de genderdynamiek bij het formaliseren van uitmuntendheid in de wetenschappen is een aspect waaraan het Europese wetenschappelijke beleid bijzonder veel belang hecht. Bedoeling op middellange termijn is om vrouwen in België te helpen om een academische en wetenschappelijke carrière uit te bouwen.

Strategische doelstelling F.6.: Harmonisering van verantwoordelijkheden voor werk en gezin van vrouwen en mannen bevorderen

Context

Tijdens haar 48e zitting heeft de Commissie voor de status van de vrouw in de Verenigde Naties aangedrongen op nieuwe maatregelen en initiatieven op het vlak van gelijkheid, zoals het bevorderen van de rol van mannen en jongens inzake gelijkheid. Sedert meerdere jaren al buigen onderzoekers in Frankrijk, België en Zwitserland zich in dit kader over de mannelijke identiteit en het cruciale belang van hun betrokkenheid bij het verzoenen van privé- en beroepsleven. Dat is de reden waarom bijzonder veel belang wordt gehecht aan de invoering van het vaderschapsverlof van 10 dagen en aan de aanpassing van de modaliteiten daarvan aan de behoeften van de vader en het gezin.

Acties

Impact van het geslacht op de tijd besteed aan het sociale leven en het gezin

In 2004 werd opdracht gegeven voor een geïntegreerd onderzoek naar tijdsbesteding om na te gaan hoe de tijd besteed aan het sociale leven en het gezin op elkaar kan worden afgestemd; daarbij werd vooral gekeken naar het verloop waarop werknemers met familiale verantwoordelijkheden recht hebben. Dit onderzoek werd gedaan door een experte die tot de conclusie kwam dat de tegenstelling tussen de collectieve maatregelen op het vlak van uitbesteding van gezinsfuncties en individuele maatregelen om het werk helemaal of gedeeltelijk te spreiden om tegemoet te komen aan de gezinsbehoeften van werkende moeders, en in ruimere zin, van werkende ouders, niet terug te brengen is tot een eenvoudige strijd over de middelen die moeten worden vrijgemaakt om zowel het recht op werk als het recht op een gezin te laten gelden. Het gaat hier over een conflict tussen twee maatschappelijke modellen:

- Het eerste model bepleit een nivellering van de rol van mannen en vrouwen door de druk van activiteiten in de privé-sfeer te verlichten door de professionalisering van een deel van de opvoedende en verzorgende rol van de vrouw;
- Het andere model gaat er van uit dat mannen meer moeten worden betrokken bij de opvoedende en verzorgende taken die vroeger binnen het gezin aan de vrouw waren voorbehouden en dit dankzij de integratie van activiteiten uit de privé-sfeer in de maatschappelijke organisatie van de tijd.

De beide opties baseren zich vandaag op het principe van de gelijkheid, zelfs al gaan de maatschappelijke effecten van de universalisering van de taken, zoals die door beide modellen naar voren worden geschoven, lijnrecht tegen elkaar in.

De studiedag “ Mannen en verandering: de rol van mannen in het kader van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen” (9-10 september 2005)

Deze redenering werd doorgetrokken tijdens een rondetafelgesprek waarin de verschillende aspecten van de problematiek aan bod kwamen, zoals gelijkheid in de intieme relaties of het openbare leven van mannen. Dit laatste gebeurde in het kader van het lokale gelijkheidsbeleid, in samenwerking met de Administratie van de diensten van het ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Schepen voor gelijke kansen van de stad Brussel. Bedoeling van dit initiatief was om informatie en getuigenissen te vergaren, enerzijds, en om de deelnemers de kans te geven om zich een correct beeld te vormen van de gevolgen van de rol en de stereotypen met betrekking tot gelijkheid van mannen en vrouwen.

Het project “actieve vaders”

In het kader van een projectoproep in het kader van de communautaire strategie inzake gelijkheid tussen vrouwen en mannen en de prioriteiten die naar voren werden geschoven, werd een project “actieve vaders” opgestart in samenwerking met het Luxemburgse ministerie voor de Bevordering van de Vrouw en de Commissie Gelijkheid van het gewest Venetië. Dit project liep van november 2002 tot januari 2004. Voor België was de doelstelling informatie te verschaffen en aan sensibilisering

te doen rond het bestaan van het vaderschapsverlof dat op 1 juli 2002 werd ingevoerd. In het kader van dit project werden twee sensibiliseringsinstrumenten uitgewerkt: een brochure en een theatervoorstelling. “Vaderschapsverlof - Kiezen voor betrokkenheid” is de titel van de folder over vaderschap die in het Frans en het Nederlands is verschenen en die op 300.000 exemplaren werd verspreid via verschillende kanalen zoals de gemeenten en ziekenhuizen en tal van websites. De theatervoorstelling werd in tal van milieus gebracht, zoals de afdeling van de Ligue des Familles (Gezinsbond) in Verviers tot het ACOD van Vlaams-Brabant, de Provincie Antwerpen en de Franstalige Gemeenschap. In 2004 heeft het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, om de sensibilisering verder te zetten, een brochure uitgebracht in het kader van de oproep tot samenwerking van het Deense ministerie voor Gelijkheid rond het project “Mannen en Vaderschap – actief vaderschap”. Tussen november 2004 tot januari 2006 werd deze brochure vertaald naar het Duits en het Engels en werd de Duitse versie verspreid door de Duitstalige Gemeenschap en werden de beide taalversies verspreid door de internationale gemeenschap. Verder was er ook een sensibiliseringsactie waarbij in Hogescholen Bedrijfskunde 10 theatervoorstellingen werden opgezet voor toekomstige HR-verantwoordelijken. Verder werd via een telefonische enquête een evaluatie gedaan van de toepassing van het vaderschapsverlof in de plaatselijke besturen en in de overheidsbedrijven. Deze contacten hebben het verder ook mogelijk gemaakt om een doelgerichte voorlichtings- en sensibiliseringscampagne op te zetten.

Zeggenschap en besluitvorming (G)

Strategische doelstelling G.1: Maatregelen treffen om te zorgen voor een volwaardige participatie van vrouwen aan machtsstructuren en besluitvorming.

Context & Acties

Het Instituut heeft meerdere onderzoeksprojecten opgezet of uitgevoerd rond de politieke besluitvorming. Het leek opportuun om hier een samenvatting van te maken en om het bestaande arsenaal rond bepaalde punten die nuttig zijn om het bestaande systeem te verbeteren aan te vullen. Het merendeel van de onderzoeksprogramma's die in 2004 bij het IGVM werden gestart en in 2005 werden uitgevoerd, hadden betrekking op de **participatie van vrouwen aan de politieke besluitvorming**, en daarbij ging het over drie projecten die ieder moesten leiden tot hulpmiddelen voor de politieke besluitvorming. Verder moest ook de impact van de wetten die de aanwezigheid van vrouwen op de kieslijsten opnieuw worden onderzocht (wet Smet-Tobback in 1994 en de pariteitswetten in 2002).

Het eerste onderzoek had betrekking op de realisatie van een barometer met betrekking tot de participatie van mannen en vrouwen aan het Belgische politieke leven. In de eerste plaats was het de bedoeling om te komen tot een selectie van indicatoren die betrekking hebben op alle aspecten van de participatie van vrouwen aan de politieke besluitvorming. Daarna zou deze reeks van aldus gedefinieerde indicatoren worden gebruikt om vanuit het genderstandpunt een grondige analyse te maken van de kieslijsten en de resultaten van de regionale en Europese verkiezingen van juni 2004 en dit in vergelijking met eerdere resultaten. Ten slotte zou ook de kwantitatieve analyse met betrekking tot de eventuele verbanden tussen de

participatie van vrouwen aan het Belgische politieke leven op de verschillende politieke niveaus en bepaalde sociaal-economische factoren verder worden uitgediept.

De doelstelling van het tweede onderzoek was een betere omschrijving van het profiel van de vrouwen in de politiek en het parcours dat zij daarin afleggen; daarbij zou worden getracht om die elementen te identificeren die het succes van hun participatie kunnen versterken of verzwakken. Voor dit tweede onderzoek zal vooral worden gewerkt met “focus groups” waarin verkozenen en kandidaten van de verschillende machtsniveaus zitten; dit moet een grondig onderzoek van de ervaring van vrouwen in de politiek mogelijk maken. Deze groepen zullen, onder impuls van de onderzoekers, een analyse opleveren met betrekking tot de factoren die het traject van vrouwen in de politiek al dan niet positief beïnvloeden. Op basis van deze resultaten zal het derde deel van het werk een aantal concrete strategieën formuleren inzake empowerment van vrouwen in de politiek, en daarbij zal worden uitgegaan van de ervaring die werd opgedaan of van de “beste praktijken” ter zake.

Het derde onderzoek omvat een analyse vanuit het genderstandpunt van de managementstrategieën die de politieke partijen ten overstaan van mannen en vrouwen hanteren. Bij dit onderzoek zijn ten minste zes Belgische politieke partijen van over het hele land rechtstreeks betrokken. Op basis van de resultaten van een Belgische en buitenlandse literatuurstudie, een organisatorische analyse (gerealiseerd vanuit het genderstandpunt) moet het onderzoek de formele en informele mechanismen blootleggen die binnen de partijen moeten leiden tot de vernieuwing en rekrutering van het kader en moeten zorgen voor de promotie, opleiding en interne socialisering van het politieke personeel (kandidate(n)(s), verkozenen, leden van uitvoerende organen).

Strategische doelstelling G.2.: De capaciteiten van vrouwen om te participeren in besluitvorming en leiding vergroten

Context

De vakbondswereld is sedert 2004 bezig met een operatie die de interne hindernissen voor gelijkheid tussen mannen en vrouwen in hun structuren en hun werking uit de weg moet ruimen. Dit gebeurt op basis van een plechtige verbintenis van hun instanties ten overstaan van gelijkheid. Dit initiatief heeft de belangstelling gewekt van de politieke wereld. De structuren en de werking van de politieke partijen zorgen immers ook voor scheeftrekkingen op het vlak van gelijkheid.

Seminarie “Vechten voor de gelijkheid van vrouwen en mannen: goede syndicale praktijken in Europa (16 juni 2005)

In 1995 heeft het actieplatform van de vierde Wereldvrouwenconferentie (Peking) bevestigd dat de vakbonden een belangrijke rol spelen in de strijd tegen de discriminatie op basis van het geslacht en de verdediging van kwetsbare werkneemsters. Sindsdien heeft het thema van de gelijkheid van vrouwen en mannen (vooral dan via de technieken inzake gender mainstreaming) aan gewicht gewonnen in de syndicale strategieën en acties, en dit zowel op het niveau van de Lidstaten als op het Europese niveau. In 2004 hebben de drie Belgische vakbondsverenigingen een charter ondertekend waarin zij zich ertoe verbonden om gender mainstreaming in hun werking te integreren, en dit niet alleen op alle niveaus van het collectief overleg, maar ook in hun interne werking. Een dergelijk engagement lijkt veelbelovend, maar er is nog een lange weg te gaan om gelijkheid zowel binnen als buiten de

vakbondsorganisaties te verwezenlijken. Dat is de reden waarom een seminarie met als titel “Strijden voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen” werd georganiseerd in samenwerking met het Europees instituut voor onderzoek, onderwijs, gezondheid en veiligheid. Bedoeling hier was om het initiatief van het charter zoals dat door de Belgische vakbonden werd genomen voor te stellen aan een Europees publiek, om “goede praktijken” ter zake tussen Europese syndicalisten uit te wisselen, om de diverse engagementen en acties van de vakbondsorganisaties te bespreken en te evalueren, en om andere acties voor te stellen die zowel binnen de vakbondsorganisaties als bij andere spelers op het terrein kunnen worden gevoerd.

Charter van de politieke partijen met betrekking tot gelijkheid van vrouwen en mannen.

In 2005 is het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor een charter of een platform rond gelijkheid voor alle democratische politieke partijen, en dit onder de vlag van de minister van Gelijke Kansen. Dit werk verliep in nauwe samenwerking met de Conseil des femmes francophones de Belgique en zijn Nederlandstalige tegenhanger, de Nederlandstalige Vrouwenraad, en van de vrouwengroepen van de betrokken democratische politieke partijen. Bedoeling van dit partnerschap was om te komen tot de ondertekening van een charter of een gemeenschappelijk actieplatform waarbij deze partijen zich zouden engageren om de gelijkheid van mannen en vrouwen te promoten door hiermee rekening te houden in een aantal domeinen van hun interne werking en hun politieke actie.

Institutionele mechanismen voor de verbetering van de positie van de vrouw (H)

Strategische doelstelling H.1: Nationale organen en andere overheidsinstellingen oprichten en versterken

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen:

Context

Door de wet van 16 december 2002, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 31 december 2002, werd een Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen opgericht. Dit Instituut heeft als doel toe te zien op de naleving van de gelijkheid van vrouwen en mannen, elke vorm van discriminatie en ongelijkheid op basis van het geslacht te bestrijden en instrumenten en strategieën die gestoeld zijn op een geïntegreerde aanpak van de genderdimensie uit te werken. Het kreeg de bevoegdheden van de Directie van de gelijke kansen van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, waarvan het op 1 juni 2003 het personeel heeft overgenomen. Het Instituut heeft het statuut van een parastatale van categorie B. Het beschikt sinds 2004 over een eigen budget dat grotendeels bestaat uit een dotatie van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. (€ 4.265.000,00 in 2004 en € 4.367.000,00 in 2005). De doelstellingen van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen zijn toe te zien op de naleving van de gelijkheid van vrouwen en

mannen, elke vorm van discriminatie en ongelijkheid op basis van het geslacht te bestrijden, in overleg met alle betrokken actoren, instrumenten, middelen en netwerken te ontwikkelen en te promoten die nodig zijn voor de tenuitvoerlegging van "gender mainstreaming", regeringsbeslissingen voor te bereiden en uit te voeren en te zorgen voor de follow-up van het Europese en internationale beleid, en de expertise in verband met klassieke en nieuwe thema's omtrent de gelijkheid van vrouwen en mannen tot stand te brengen, te ondersteunen, te ontwikkelen en te coördineren. Bovendien werd er een juridische missie aan het instituut toegekend; concreet gesproken bestaat deze erin burgers advies te geven en voor hen in rechte op te treden en een bron en een speler te worden inzake internationaal, Europees en Belgisch recht op het vlak van gelijkheid tussen vrouwen en mannen.

Acties

In 2004 en 2005 heeft het Instituut nieuwe interne structuren uitgewerkt in het kader van de uitoefening van zijn nieuwe bevoegdheden en van de verplichtingen verbonden aan de werking van een autonome instelling. Door de toekenning van nieuwe missies en van een nieuw statuut was het nodig de werkingsprocedures van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen te herzien, aan te passen en te herwerken. Het activiteitenverslag van het IGVM is beschikbaar op:

<http://www.igvm.fgov.be/ShowContent.aspx?levelID=29&objectID=7&lang=nl>

Als bijlage is een organogram van het IGVM opgenomen.

A – Herdefiniëring van de partnerships met de belangrijkste gesprekspartners

Gezien het nieuwe strategische plan van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen dienden de partnerships van dit Instituut geherdefinieerd worden. Zo werden, met betrekking tot een reeks logistieke diensten van het Instituut, onderhandelingen opgestart met de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg over een protocol van akkoord voor het gebruik van de transversale diensten, dat in 2006 afgerond zal zijn. Bovendien neemt het Instituut, in het kader van zijn autonoom statuut, deel aan een netwerk van parastatale instellingen die als doel hebben oplossingen te zoeken om het hoofd te bieden aan de gemeenschappelijke uitdagingen met betrekking tot hun structuur en positie op de Belgische federale institutionele scène. Er werd opnieuw een "Comité Peking" opgericht, bestaande uit de deelgebieden, de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen, de Commissie "Vrouwen en ontwikkeling" en de koepelverenigingen. Dit Comité kan beschouwd worden als een orgaan voor overleg, discussie en internationale verslaggeving inzake aspecten van nationaal belang die verband houden met de gelijkheid van vrouwen en mannen. Het Instituut en de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen hebben hun samenwerkingsgebieden geherdefinieerd en een ontwerp voor een reorganisatie van de relaties tussen beide organen uitgewerkt. Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen verzorgt het secretariaat van de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen. Het bereidt dienaangaande de vergaderingen voor en zorgt voor de follow-up ervan. Verder zorgt het voor de verspreiding van de adviezen. De modaliteiten van deze samenwerking werden in

2005 herzien en het Instituut heeft voltijds een ambtenaar van niveau A aangeworven ter ondersteuning van de werkzaamheden van de Raad. Tot slot heeft het Instituut het voorbereidende werk gedaan voor de uitwerking van protocollen van samenwerking betreffende de juridische opdracht van het Instituut, die in 2006 geconcretiseerd zouden moeten worden: het ene met het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding en het andere met de juridische partners van het Instituut (vakbonden, sociale inspecties).

B - Steun aan verenigingen

Context

Het Instituut is wettelijk verplicht om verenigingen te steunen die zich inzetten voor de gelijkheid van vrouwen en mannen; het is namelijk zo dat deze verenigingen een onmisbare schakel vormen in de bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen en in de verspreiding van de tools en instrumenten ontworpen voor de tenuitvoerlegging ervan. In dit deel kan een onderscheid gemaakt worden tussen zogenaamde "structurele" subsidies, die stelselmatig worden toegekend aan vier representatieve verenigingen inzake gelijkheid van vrouwen en mannen en gerichte of "kleine" subsidies, die worden toegekend aan specifieke projecten, die beperkt zijn in de tijd en uitgevoerd worden hetzij ter bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen, hetzij door verenigingen die op dit gebied werkzaam zijn.

Structurele subsidies

Vier representatieve verenigingen die werkzaam zijn op het vlak van gelijke kansen van vrouwen en mannen krijgen een structurele subsidie die oorspronkelijk werd toegekend door de vroegere directie van de gelijke kansen van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Deze verenigingen zijn Amazone, de Conseil des Femmes francophones de Belgique (CFFB), de Nederlandstalige Vrouwenraad (NVR) en de vzw Sophia. In 2004 was het totaal bedrag van de structurele subsidies gelijk aan € 1.007.783. Voor 2005 is dit bedrag € 1.010.750. Naar aanleiding van de oprichting van het Instituut heeft de raad van bestuur in december 2004 besloten om opnieuw te onderhandelen over de subsidieovereenkomsten. In 2005 vonden er onderhandelingen plaats met elk van de vier organisaties. Deze leidden op 7 december 2005 tot de ondertekening van nieuwe subsidieovereenkomsten met elk van de vier organisaties.

Gerichte subsidies

Wat de toekenning van gerichte subsidies betreft was sedert verscheidene jaren eveneens een regelgeving van kracht gebaseerd op een procedure opgesteld in het kader van de activiteiten van de vroegere directie van de gelijke kansen van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. In 2004 werd de toekenningsprocedure geëvalueerd om na te gaan of ze geschikt was voor het nieuwe statuut en de nieuwe

structuur van het Instituut. De procedure werd gerationaliseerd en de criteria voor de toekenning van de gerichte subsidies werden aangepast. De nieuwe procedure voor de toekenning van subsidies werd geformaliseerd naar aanleiding van haar goedkeuring door de raad van bestuur. Deze nieuwe toekenningsprocedure is in werking getreden in november 2005. De subsidiegids werd aangepast en verspreid. De formulieren voor het aanvragen van subsidies en het reglement zijn nu beschikbaar op de internetsite van het Instituut.

Strategische doelstelling H.2.: Een genderperspectief integreren in wetgeving, overheidsbeleid, -programma's en -projecten

Na tien jaar Peking-platform: een periode voor de uitbouw en de institutionalisering van structurele processen op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen. Het IGVM ligt sinds 2004 aan de basis van dit ambitieuze project. Een van de basisdoelstellingen van dit Instituut bestaat er precies in om "in overleg met alle betrokken actoren, instrumenten, middelen en netwerken te ontwikkelen voor de invoering van gender mainstreaming" (art.3 & art 4. lid. 2&4 van de wet van 16 december 2002).

Deze wetsbepaling werd omgezet in het strategische plan van het IGVM. De omzetting van gender mainstreaming gebeurde via "de integratie van de genderdimensie in de verschillende uitwerkingsfasen van een beleid: van het ontwerp en de doelstellingen ervan tot de aangewende middelen."

Prioriteiten

De prioriteiten werden vastgesteld rond twee krachtlijnen: enerzijds de ontwikkeling van instrumenten voor de evaluatie van beleidslijnen en regelgevingen en, anderzijds, de begeleiding en ondersteuning van bepaalde federale actoren voor de tenuitvoerlegging en ontwikkeling van gender mainstreaming in hun organisaties, opdat ze op termijn zelf de genderdimensie zouden kunnen implementeren.

Acties

- Ontwikkeling van een voorontwerp van wet inzake gender mainstreaming.

Zoals vermeld in de algemene beleidsnota van 10 oktober 2005 werd een ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 6 maart 1996 betreffende de uitvoering van de verklaring van Peking uitgewerkt om in 2006 voorgelegd te worden aan het Parlement.

- Sensibilisering van de federale overheidsdiensten en de beleidscellen over de gender-mainstreaminginstrumenten die het instituut kon aanbieden.

- Opleiding op maat inzake gender mainstreaming voor beleidsmakers. Dankzij deze opleidingsmodule kan elke ambtenaar of elk lid van een beleidscel een basisopleiding krijgen in verband met gendergerelateerde aspecten. Het Instituut bestudeert samen met het OFO eveneens de mogelijkheid om een gecertificeerde opleiding "gender mainstreaming" te organiseren voor de personen in de overheidsdiensten die met deze materie belast zijn (cfr. wetsontwerp over "gender mainstreaming").
- Uitwerking van een handleiding waarin alle beschikbare instrumenten zijn opgenomen. Deze handleiding bevat bijvoorbeeld alle gender-mainstreaminginstrumenten specifiek voor elk bevoegdheidsniveau en elke fase in de besluitvorming: monitoring, genderstatistieken, gender budgeting, EER (Emancipatie Effectenrapport).
- Statistische brochure: deze brochure bestemd voor een groot publiek vergelijkt de in België beschikbare genderstatistieken en -indicatoren met degene die voordien beschikbaar waren. De gekozen indicatoren voldoen aan de internationale bepalingen (CEDAW en Pekingwet) en er zullen bijgevolg een honderdtal variabelen voorgesteld worden.

Strategische doelstelling H.3.: Naar geslacht uitsplitsen van gegevens en informatie verspreiden ten behoeve van planning en evaluatie

Het nationaal statistisch actieplan

Context

Sedert meer dan dertig jaar wijzen Europese en internationale politieke en wetenschappelijke actoren erop hoe belangrijk het is over betrouwbare en objectieve meetinstrumenten te beschikken voor het beleid van gelijke kansen tussen vrouwen en mannen, om zo aangepaste strategieën te kunnen ontwikkelen en te evalueren. Dit is de functie van de genderstatistiek. In de algemene beleidsnota van 12 november 2004 verduidelijkt de minister het volgende: "Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen is belast met de opstelling van een verslag over de bestaande en op te stellen statistieken en de opstelling van een boordtabel over de vooruitgang van de gelijkheid van vrouwen en mannen op federaal vlak. Dit instrument zal een synthese bieden van de sleutelementen waardoor de tendensen kunnen worden afgelezen en waaruit de uitdagingen van de beleidslijnen inzake gender mainstreaming blijken. Het zal onder meer de indicatoren bevatten inzake werkgelegenheid en besluitvorming in de sleutelsectoren van het maatschappelijke leven en van de deelname aan de politieke verantwoordelijkheden. Het zal tevens betrekking hebben op de verdeling van het huishoudelijk werk, de sociale zekerheid, het partnersgeweld of klachten inzake discriminatie." Op voorstel van de minister belast met Gelijkekansenbeleid heeft de Ministerraad van 7 juli 2005 formeel de implementering goedgekeurd van indicatoren op het vlak van het gelijkheidsbeleid. In 2005 heeft het IGVM in het kader van de onderzoeksmisssie een Nationaal Actieplan Statistiek (NAPS) uitgewerkt dat tijdens de volgende periode geïmplementeerd zal worden in het kader van de gender-mainstreamingmissie. Tijdens deze eerste twee jaren werd aldus de Belgische toestand in kaart gebracht, maar tevens werd onderzoek verricht naar buitenlandse en

internationale ervaringen en goede praktijken, om een doeltreffend en structureel mechanisme te kunnen opzetten.

Actie:

Het Plan heeft als doel de genderdimensie te integreren in het Belgische statistische productieapparaat, namelijk:

- *via de verschillende producenten*: Voor alles de *structurele producenten* (ministeries en administraties, entiteiten die ervan afhankelijk zijn) die dit zeer vaak doen in het kader van hun wettelijke opdracht. In de tweede plaats voor de *occasionele producenten* van verslagen en studies (taskforces/coördinaties, wetenschappelijke instellingen, verenigingsinstellingen).
- *op de verschillende ogenblikken van de productie* van statistieken (verzamelen, analyseren, opstellen van indicatoren, verspreiden) naar aanleiding van de uitwerking van verslagen, plannings, evaluaties, brochures, onderzoeken, enz.
- *in de regelmatige communicatie* van gegevens en indicatoren aan het IGVM in het kader van zijn opdracht inzake de verspreiding/vulgarisatie van de gegevens.

Het gaat dus inderdaad om een werkprocedure (het integreren van gendergebonden vragen) die gepromoot moet worden bij de verschillende overheidsactoren die gegevens verzamelen, indicatoren opstellen en/of analyses produceren.

Methode en verwachte resultaten:

Het Nationaal Actieplan Statistiek, dat werd uitgewerkt in het kader van de onderzoeksopdracht, bestaat uit drie luiken die hernomen zullen worden in het kader van de gender-mainstreamingopdracht en die tijdens de volgende periode een belangrijke ontwikkeling zullen kennen, in het bijzonder door de aanwerving van een statistica. Deze acties moeten resultaten opleveren op korte, middellange en lange termijn, maar aangezien deze periode pas in 2006 van start gaat, hebben wij het niet nuttig geacht om er hier over uit te wijden.

Om te kunnen bijdragen aan de integratie van de genderdimensie in alle door de overheidsdiensten geproduceerde statistieken, werd het IGVM opgenomen in de werkgroep Acties en Indicatoren die werd opgericht naar aanleiding van het Nationaal Actieplan voor Sociale Inclusie.

Het is eveneens vertegenwoordigd in het Interdepartementaal Coördinatiecomité AGORA, het permanente programma waarvan het beheer wordt verzorgd door het Federale Wetenschapsbeleid.

Het kadaster van onderzoek en onderwijs met betrekking tot de gelijkheidsproblematiek

Context

De vierde strategische doelstelling van het Instituut bestaat uit de uitwerking, de ontwikkeling, de ondersteuning en de coördinatie van de expertise betreffende klassieke en nieuwe thema's op het vlak van gelijkheid van vrouwen en mannen (art. 4 lid 1, 3, 4, 7, 8 van de wet van 16 december 2002).

Actie

In 2005 heeft het IGVM een protocol van samenwerking afgesloten met Sophia vzw, een federale organisatie die zich als doel gesteld heeft een netwerk van vrouwenstudies op te richten, om in één jaar tijd een kadaster op te stellen met in België gevoerde onderzoeks- en onderwijsactiviteiten inzake vrouwenstudies/studies over vrouwen en gender. Het protocol wil een gerichte actie ondersteunen voor de systematische inventarisatie van inlichtingen en onderzoeken in de bovenvermelde gebieden, die vervolgens door Sophia up-to-date gehouden zullen worden in het kader van zijn structurele opdrachten. Deze informatie zal in 2007 voor het publiek beschikbaar gesteld en in een database gestructureerd worden.

Mensenrechten van vrouwen (I)

Strategische doelstelling I.2.: Gelijkheid en non-discriminatie in het recht en in de praktijk waarborgen

Context

Het IGVM wil zich profileren als centrale instantie op het vlak van gelijkheid tussen vrouwen en mannen, en heeft met name als opdracht om, binnen de grenzen van zijn doelstelling, elke persoon te helpen die advies vraagt over de reikwijdte van zijn/haar rechten en verplichtingen. De persoon in kwestie kan aldus advies krijgen over de manieren waarop hij/zij zijn/haar rechten kan doen gelden, en over de wijze waarop hij/zij in rechte kan optreden bij geschillen die kunnen ontstaan door de toepassing van strafwetten en van andere wetten die specifiek tot doel hebben de gelijkheid van vrouwen en mannen te garanderen.

Acties

De UCL heeft een studie uitgevoerd over het recht van het IGVM om in rechte op te treden. De resultaten van deze studie bleken nuttig om de juridische missie van het Instituut te kunnen interpreteren en indien nodig te kunnen corrigeren. In deze studie

werd erop gewezen dat de manier waarop in de wet betreffende de oprichting van het Instituut een omschrijving gegeven wordt van de bevoegdheden van de organen van het Instituut bij de uitoefening van de vertegenwoordigings-bevoegdheid in rechte te weinig nauwkeurig was, wat aanleiding gaf tot een advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State op 4 november 2005 die de problematiek verduidelijkt heeft. Verder werd, gezien het Belgische institutionele landschap, een andere studie toevertrouwd aan de UGent over mogelijke bevoegdheidsconflicten tussen de verschillende gemeenschapsactoren op het vlak van geslachtsgebonden discriminatie, bij de toepassing van de sociale wetgeving, met name op het vlak van pesterijen. Er werd een definitief verslag gepland tegen maart 2006. Het is de bedoeling om tot een efficiëntere samenwerking te komen om zo meer rechtszekerheid te bieden aan mogelijke slachtoffers van discriminatie.

Naar aanleiding van klachten omtrent seksistische/pornografische e-mails/spam, werd een gemotiveerd juridisch advies gevraagd aan een expert met betrekking tot mogelijke acties zoals vervolgingen, sensibilisering of noodzaak van wettelijke initiatieven rond mogelijke beschuldigingen betreffende het aanzetten tot geslachtsdiscriminatie of het aanzetten tot geweld ten aanzien van vrouwen. Met het oog op de uitwerking van procedures voor de behandeling van klachten is het belangrijk dat de hierna uiteengezette acties uitgevoerd worden.

Klachtendatabank

Toen het IGVM in 2004/2005 reeds klachten ontving wegens discriminatoire behandeling, werd systematisch een klachtendatabank aangelegd. Deze moet het mogelijk maken om de klachten op een meer rationele en doeltreffende manier te behandelen; de basis te vormen voor het jaarverslag; een systematisch overzicht te krijgen van het aantal klachten, de taal, de geografische verdeling, de aard van de klacht, de fasen van de behandeling, de doorverwijzingen en de afsluiting van de dossiers; vergelijkbare indicatoren in te voeren op Europees en internationaal niveau; een strategie voor rechtspraak te ontwikkelen op het vlak van seksdiscriminatie; nuttige informatie te verstrekken aan personen en instellingen die (sociologisch, juridisch of een ander type) onderzoek verrichten naar de evolutie van de gelijkheid van mannen en vrouwen in België. Er werd een begeleidend comité samengesteld en na eind 2006 zal een testfase plaatsvinden.

Lokale meldpunten voor het indienen van een klacht

In mei 2005 werd diverse malen contact opgenomen met de stad Antwerpen om lokale meldpunten op te zetten voor het indienen van klachten. Daaruit volgde de noodzaak om plaatselijk personeel op te leiden. Dit laatste zal gecoördineerd worden door het IGVM, maar er werd een bestek opgemaakt in samenwerking met

deskundigen/onderzoek(st)ers) terzake die voor een wetenschappelijke en didactische inbreng kunnen zorgen. Eind oktober 2005 werd contact opgenomen met de dienst gelijke kansen van de stad Gent, ook hier met de bedoeling een nieuw lokaal meldpunt op te richten. Half 2006 was het netwerk klaar om de lokale meldpunten te kunnen uitbreiden naar de belangrijkste Belgische steden.

Concrete behandeling van klachten

Er werd een voorlopige klachtenbehandelingsprocedure uitgewerkt. Deze kan in grote lijnen geraadpleegd worden op de nieuwe website van het IGVM: <http://www.igvm.fgov.be/ShowContent.aspx?levelID=24&objectID=72&lang=nl>

Burgers kunnen zich thans tot het Instituut wenden voor de behandeling van juridische vragen in verband met geslachtsdiscriminatie. Dit kan telefonisch of schriftelijk. Het is natuurlijk ook mogelijk om ter plaatse met een medewerk(st)er een klacht te bespreken. Vanaf begin 2006 zal een permanentiesysteem uitgebouwd worden. In de rubriek “Uw rechten” van de website van het IGVM: <http://www.igvm.fgov.be> is het thans mogelijk om rechtstreeks een klachtenformulier te downloaden dat meteen verstuurd kan worden. Tevens vindt men er de nodige informatie over de voorlopige klachtenprocedure alsook de bestaande wetgeving op het vlak van seksdiscriminatie. Wat de reeds behandelde juridische vragen betreft, kan een voorlopige stand van zaken opgemaakt worden: van de 92 vragen gaan de meeste over echtscheiding, geweld of fiscaliteit, domeinen waarvoor het Instituut niet bevoegd is. Verder heeft een zeer groot aantal vragen te maken met werk (toegang, voorwaarden, loon, pesterijen, enz.). Op dat vlak wordt 70 % van de klachten ingediend door vrouwen. De rest van de klachten tot slot heeft te maken met sociale zekerheid.

I.3. Vrouwen in staat stellen kennis te nemen van hun rechten

Verstrekken van informatie aan allochtone vrouwen en vrouwen van buitenlandse oorsprong.

Context

Door vroeger uitgevoerde werkzaamheden en aangeknoopte contacten werden grote lacunes aan het licht gebracht in de informatie die vrouwen van buitenlandse oorsprong ontvangen met betrekking tot hun rechten. Er werd eveneens vastgesteld dat de wijzigingen die in verschillende landen recentelijk in het familierecht zijn aangebracht door de traditionele kanalen slechts zeer gedeeltelijk verspreid werden vanuit de herkomstlanden.

Acties

Naar aanleiding van de studiedag eind 2004 over de ‘Moudawana’, het Marokkaanse familierecht, werden een aantal concrete acties op touw gezet. Vooreerst werd door de Raad van bestuur van het Instituut een project gefinancierd om een juridische gids te ontwerpen voor de rechtsbescherming van allochtone vrouwen en vrouwen van allochtone herkomst. Het gaat om een praktische gids voor professionals die in de praktijk met deze problematiek te maken krijgen. Vervolgens werd in samenwerking met het kabinet van minister Dupont en het Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding een twee jaar durend project gestart om voor allochtone vrouwen en vrouwen van buitenlandse oorsprong een netwerk voor juridische ondersteuning uit te bouwen. Dit project werd gerealiseerd via het Vlaams Minderhedencentrum (VMC) en de Association Des Droits des Etrangers (ADDE). Het opleidingsluik zal verzorgd worden in samenwerking met de gemeenschappen en gewesten.

Besluit

Om de draagwijdte van het uitgevoerde werk te begrijpen dient dit verslag gelezen te worden in het licht van het vorige verslag en moet het in perspectief geplaatst worden. Men stelt dan duidelijk vast dat de benadering van het gelijkheidsbeleid de laatste jaren sterk geëvolueerd is. Om te beginnen wordt thans de voorkeur gegeven aan een algemene benadering van een fenomeen en aan de uitwerking van een strategie om de eraan verbonden gelijkheidsdoelstelling te bereiken. De over een periode van verschillende jaren uit te voeren acties zijn beschreven en het begeleide proces wordt voortdurend geëvalueerd. Dit geschiedt door het aannemen van actieplannen tegen partnergeweld en van het statistische actieplan. Dit zal eveneens het geval zijn voor de tenuitvoerlegging van gender mainstreaming tijdens de volgende jaren. De federale overheid heeft hiervoor een specifieke structuur opgezet, het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, die de hoeksteen moet vormen voor elke huidige en toekomstige actie. Het is vanuit deze invalshoek dat het bij de wet van 16 december 2002 zijn missies toegekend kreeg. Er is sinds twee jaar grondig nagedacht over hoe het instituut (personeel en structuren) doeltreffend georganiseerd kan worden en welke voorwaarden vervuld dienen te zijn voor een goede uitvoering van zijn opdrachten, meer bepaald zijn juridische opdracht en de implementering van gender mainstreaming in heel het federale overheidsbeleid. Met het oog op deze twee opdrachten dienden de bestaande wetgevingen grondig geanalyseerd te worden. Wat de juridische opdracht betreft, moest de mogelijke draagwijdte van de actie van het Instituut verduidelijkt worden met inachtneming van de wetten en respectieve bevoegdheden van de verschillende overheden. Wat de implementering van de gender mainstreaming betreft, werd rekening gehouden met de lessen die getrokken werden uit de diverse correlatie-oefeningen tussen de tenuitvoerlegging van het platform van Peking en de diverse procesondersteunende acties die sinds vijf jaar gevoerd worden. Dankzij deze denkoefening konden de voorwaarden bepaald worden voor de tenuitvoerlegging van gender mainstreaming. Er werd dan ook een voorontwerp van wet opgesteld om de context te creëren voor de integratie van het proces in het beleid en voor de coördinatie en follow-up ervan. Dankzij dit project kan de federale overheid op termijn de genderdimensie integreren in heel haar beleid en kan het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen het proces begeleiden.

Verslag van de Minister van
Ontwikkelingssamenwerking over het beleid
gevoerd overeenkomstig de doelstellingen van
de vierde wereldvrouwenconferentie in 1995 te
Peking
De heer Armand De Decker

Inleiding

De wet van 25 mei 1999 betreffende de Internationale Samenwerking heeft kracht van wet gegeven aan het beginsel van de gelijke rechten en kansen voor vrouwen en mannen. In 2002 stelde de federale Regering, ten behoeve van het Parlement, een strategienota op. Om de uitvoering ervan te verzekeren, werd de nota voorzien van een actieplan.

Het prioritaire karakter van “gender” als transversaal thema van ontwikkelingssamenwerking werd herbevestigd door de Minister van Ontwikkelingssamenwerking in zijn algemene beleidsnota’s, voorgesteld aan het federale Parlement van 2004 en 2005.

De doelstellingen die in de strategienota van 2002 zijn vervat, en die het streven van de partnerlanden en de partnerorganisaties om gelijke rechten en kansen voor vrouwen en mannen te bevorderen mee helpen vormgeven, zijn in de Belgische ontwikkelingssamenwerking over heel de lijn terug te vinden. “Gender” dient in het beleid, de projecten en de programma’s van de Belgische ontwikkelingssamenwerking als themaoverschrijdende dimensie aanwezig te zijn, onafhankelijk van de betreffende sector en in alle fasen van de projectcyclus (“gendermainstreaming”). Dit houdt een progressieve benadering en langetermijndenken in en wordt aangevuld door de uitwerking van “positieve acties” ter versterking van de zelfbeschikking en de capaciteiten van vrouwen.

Dit rapport bevat een aantal voorbeelden van projecten en programma’s van de Belgische ontwikkelingssamenwerking om aan te tonen hoe positieve acties en “gendermainstreaming” complementair zijn en elkaar versterken. De Belgische ontwikkelingssamenwerking is toegespitst op drie actiedomeinen: het wegwerken van de “genderongelijkheid” in het basisonderwijs; het recht op reproductieve en seksuele gezondheid en de strijd tegen HIV/AIDS; en de deelname van vrouwen bij de opbouw van vrede en veiligheid en de strijd tegen seksueel geweld.

Deze beleidspunten vinden elkaar in het Belgische streven om de Millenniumdoelstellingen te verwezenlijken. Het belang van deze doelstellingen die gericht zijn op het uitbannen van de armoede, werd andermaal benadrukt in september 2005 naar aanleiding van de Wereldtop in New York en naar aanleiding van de Speciale zitting van de VN-veiligheidsraad in maart 2005, gewijd aan de 10^e verjaardag van de Verklaring en het Actieplatform van Peking. Op de VN-Top in september heeft België er nogmaals op gewezen dat de Millenniumdoelstellingen alleen haalbaar zijn indien het Actieprogramma van Caïro en het Actieplatform van Peking integraal worden uitgevoerd.

De Millenniumdoelstellingen en de Verklaring van Peking zijn de uitkomst van een minimum consensus. Toch is de internationale realiteit van die aard dat de bevestiging, en bovenal de verwezenlijking van deze doelstellingen, reeds een opmerkelijke vooruitgang (zullen) betekenen. De regering wil meer middelen vrijmaken voor ontwikkelingssamenwerking. Tegen 2010 wil zij het streefcijfer van 0,7% van het bruto nationaal inkomen halen. De federale regering en het federale Parlement zullen dan ook alles in het werk stellen om het voor 2010 vooropgestelde cijfer te halen.

Genomen acties binnen de verschillende domeinen op het actieplatform inzake de externe peking beleidsmaatregelen

Vrouwen en Armoede (A)

Strategische doelstellingen A1: Herziening, aanpassing en uitvoering van de macro-economische beleidslijnen en ontwikkelingsstrategieën die tegemoet komen aan de behoeften en inspanningen van de vrouwen die in armoede leven

Strategische doelstellingen A3: Vrouwen toegang verlenen tot spaar- en kredietfaciliteiten en -instellingen

Gouvernementele Samenwerking

In **Vietnam** bestaat sinds 1930 de “Union des Femmes Vietnamiennes”, een sociale organisatie die vrouwen uit alle geledingen van de maatschappij vertegenwoordigt, maar in het bijzonder plattelandsvrouwen tussen 30 en 50 jaar. De vereniging die meer dan 10 miljoen leden telt is in alle provincies, districten en dorpen van het land vertegenwoordigd en is voor vrouwen de sleutel tot krediet.

De Belgische ontwikkelingssamenwerking steunt de “Union des Femmes” sinds eind 1997. De verschillende interventies voor de versterking van de institutionele capaciteit en het beheer van programma's voor microfinanciering zijn gericht op een verbetering van de levensomstandigheden van de minstbedeelden, in het bijzonder de rurale bevolking. Deze maatregelen hebben tal van goede resultaten opgeleverd: meer dan 60.000 vrouwen kregen een krediet waardoor ze hun dagelijkse levensomstandigheden konden verbeteren. De leden van de “Union des Femmes” konden kiezen uit een groot aantal opleidingen.

De derde fase van het project die voor 2006 is gepland, is in voorbereiding. Het is de bedoeling de “Union des Femmes Vietnamiennes” een wettelijke, institutionele en financiële basis te verschaffen die stevig genoeg is om de krediet- en spaarprogramma's te beheren.

In **Niger** steunt de Belgische ontwikkelingssamenwerking sinds 2003 het project “*Augmentation des revenus monétaires des femmes dans la région de Dosso*”. Het is gericht op het opzetten van inkomstgenererende activiteiten voor vrouwen. Op deze wijze tracht men de socio-economische positie van vrouwen te verhogen. Deze doelstelling zal gerealiseerd worden door: (i) een taakverlichting voor de vrouwen; (ii) vrouwen toegang te verschaffen tot de financiële middelen a.d.h.v. microkredieten; (iii) en vooral door "empowerment" a.d.h.v. organisatie, opleiding maar ook het sensibiliseren van hun omgeving.

Een ander inkomstgenererend project in **Niger**, is het project genaamd “*Appui à la sélection et à la promotion de la chèvre rousse de Maradi*”. De rode “Maradi-geit” is bijzonder in trek omwille van haar melkproductie en de kwaliteit van haar vlees en haar huid die gebruikt wordt bij de vervaardiging van luxelederwaren. Het zijn voornamelijk vrouwen die zich bezighouden met de teelt van dit ras. Sinds 2004 wordt dit project gefinancierd door het Belgisch Overlevingsfonds.

Sinds begin 2002 verleent de Algerijnse regering haar steun aan een pilootprogramma voor gemeenschapsontwikkeling in Sidi Fredj, een plattelandsgemeente met ongeveer 8.000 inwoners. De enige economische activiteit is gebaseerd op de extensieve en gemechaniseerde tarweteelt en de traditionele kweek van kleine herkauwers. Secundaire activiteiten zoals de pluk en het watertransport laten jongeren toe om wat bijkomende inkomsten te verdienen. Daarnaast zijn er nog de tegemoetkomingen van de Overheid onder de vorm van sociale

overdrachten, pensioenen en andere. Er is weinig handel met het buitenland. Vooral de vrouwen zijn hierdoor afgesloten van de buitenwereld. Ook de jongeren blijven werkloos door hun lage scholingsgraad en geringe kwalificaties. Acties van overheidswege hebben niet geleid tot inkomensdiversificatie en sensibilisering van de bewoners. De situatie verandert dan ook nauwelijks.

De Belgische ontwikkelingssamenwerking werkt thans aan een interventie waarmee armoede en uitsluiting worden aangepakt. Daarbij wordt bijzondere aandacht besteed aan de situatie van de vrouw. De invalshoeken zijn: (i) de verbetering van de levensomstandigheden a.d.h.v. een betere basisinfrastructuur; (ii) de organisatie van de bevolking met het oog op een betere zorg voor en benutting van openbare goederen en diensten; (iii) steun aan micro-ondernemingen en instellingen voor microfinanciering.

De bevordering van de rol van de vrouw in de ontwikkeling van een land wordt een themaoverschrijdende invalshoek in alle interventie-assen. Zo krijgen aanvragen voor een verbetering van de basisinfrastructuur een specifieke behandeling wanneer de infrastructuur vrouwen aanbelangt (met name voor materies die te maken hebben met moederschap en kindbescherming). Er zal ook meer aandacht zijn voor inkomstgenererende activiteiten ten gunste van vrouwen.

Niet-Gouvernementele Samenwerking

De indirecte samenwerking geeft onder andere steun aan de volgende NGO's :

- het **Intercultureel Vrouwencentrum Antwerpen** (YWCA-Antwerpen) werkt, in samenwerking met partnerorganisaties in Burundi en Rwanda, aan de sociaal-economische versterking van basisgroepen van vrouwen, actief in de landbouw of in een kleinbedrijf. Vanuit een “empowerment”-perspectief wordt gewerkt aan het verhogen van de rentabiliteit van hun beroepsactiviteiten. Dit gebeurt a.d.h.v.: het ondersteunen van uitwisseling en samenwerking; vormingen; aangepaste spaar- en kredietsystemen; “gendersensibilisering” van de vrouwen en hun omgeving.
- De NGO **ACORD** verstrekt in Kameroen microkredieten aan vrouwen voor activiteiten die te maken hebben met ambachtelijke productie, landbouw en handel.
- De NGO **SOS Faim** steunt via de partners in sub-Sahara Afrika en Latijns-Amerika tal van initiatieven in rurale gebieden in het domein van de microfinanciering a.d.h.v. een “gendermainstreaming” van deze initiatieven.
- De NGO **AQUADEV** steunt via de partners in Senegal, Burkina Faso en Niger organisaties die microfinanciering verstrekken. Sommige werken alleen met en voor vrouwen.
- De NGO **ACTEC** steunt de “Bancos Comunales” in Guatemala, die in het bijzonder ten voordele van vrouwen werken.

De Multilaterale Samenwerking

Via het programma van **UNIFEM** “*Strengthening economic governance: Applied gender analysis to government budgets*”, werden in tal van Afrikaanse landen, in Azië, in de Arabische wereld en Latijns-Amerika initiatieven op het vlak van “gender budgeting” aanbevolen.

Unifem heeft in een eerste fase gewerkt in een twintigtal landen en op diverse niveaus (nationaal, sectoraal en lokaal) alsook met diverse partners (vrouwenbewegingen, academische milieus en regeringen). Er wordt vooral gewerkt rond sensibilisering en advocacy.

België ondersteunt voor de begrotingsperiode 2004-2007 de tweede fase van dit project voor een bedrag van 620.000 € per jaar. Deze tweede fase houdt rekening met de lessen die zijn getrokken uit de pilootprojecten die werden gerealiseerd in de eerste fase. De tweede fase concentreert zich op een klein aantal partnerlanden (**Mozambique, Senegal, Ecuador en Marokko**). In deze landen zullen de partnerschappen worden versterkt met Ministeries (zoals het Ministerie van Financiën en het Ministerie van Gelijke Kansen) en de multilaterale ontwikkelingsbanken. Er zal bijzondere aandacht worden besteed aan de opvolgingsmechanismen van het nationale budget.

Het Belgisch Overlevingsfonds

In 2003 heeft het Belgisch Overlevingsfonds (BOF) de voortzetting goedgekeurd van de Belgische steun aan de “*Kenia Women Finance Trust*”» (KFWT) in **Kenia**. De KFWT is een microfinancieringsinstelling die aanwezig is in een groot gedeelte van het land en zich richt op vrouwen uit een landelijk milieu. De KFWT had eind 2001 een cliënteel van 35.000 mensen. Het vervolprogramma zou de KFWT moeten in staat stellen om tegen 2006 een publiek te bereiken van 60.000 vrouwelijke klanten.

Vrouwen en Onderwijs (B)

Strategische doelstellingen B :

1. Gelijke toegang tot onderwijs waarborgen
2. Analfabetisme onder vrouwen uitbannen
3. De toegang van vrouwen tot beroepsvormingen, wetenschappelijk en technisch onderwijs en permanente vorming verbeteren
4. Onderwijs en opleidingen zonder discriminatie ontwikkelen
5. Voldoende middelen toekennen voor, en toezicht houden op, de uitvoering van onderwijshervormingen
6. Permanente vorming en opleiding voor meisjes en vrouwen bevorderen

De Gouvernementeel samenwerking

De Belgische ontwikkelingssamenwerking is in juni 2004 gestart met de levering van handboeken (Frans en wiskunde) in de **Democratische Republiek Congo (DRC)**, en dit aan 1.350.000 leerlingen van het vijfde en zesde leerjaar. Er werden eveneens bijhorende pedagogische boeken voor de leerkrachten bezorgd. 517 ton boeken werden getransporteerd van Kinshasa naar 128 verdeelpunten in heel het land.

De verdeling van de boeken is de tweede fase van een samenwerkingsakkoord dat België en de Democratische Republiek Congo op 6 oktober 2003 ondertekenden. De bijzondere overeenkomst betrof de aankoop van de boeken, de uitgave door Afrique-Éditions, de druk in Europa en de verscheping in juni 2004 vanuit Antwerpen naar Kinshasa. Het doel van deze grootscheepse operatie is de kwaliteit van het basisonderwijs voor jongens en meisjes te verbeteren. De scholingsgraad is er onrustwekkend laag. Volgens Unicef gaat ruim de helft (51%) van de kinderen tussen 6 en 11 jaar niet naar school. Heel wat scholen zitten al jaren zonder handboeken terwijl die toch onontbeerlijk zijn. In deze context betekent de levering van nieuwe schoolboeken dan ook nieuwe hoop voor talloze gezinnen.

De Niet-Gouvernementele Samenwerking

Binnen de opleidingsprogramma's die via de **Vlaamse Interuniversitaire Raad (VL.I.R.)**, de **Conseil Interuniversitaire de la Communauté française de Belgique (C.I.U.F.)** en het **Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG)** gefinancierd worden, wordt gestreefd naar een evenwichtige vertegenwoordiging van mannelijke en vrouwelijke beursstudenten. Bij gelijkheid van kwalificaties wordt voorrang verleend aan vrouwelijke kandidaten, en kan men dus spreken van positieve discriminatie.

In twee recente studies over de haalbaarheid van projecten voor technische en beroepsopleiding in Burundi en de Democratische Republiek Congo (DRC), werd de noodzaak bevestigd om technische en beroepsopleidingen toegankelijk te maken voor meisjes. De indirecte samenwerking geeft de NGO **ACTEC** steun voor verschillende projecten in verband met beroepsopleiding in Kameroen, Kenia, Nigeria, Guatemala, Colombia en El Salvador.

In de DRC heeft de NGO **Frères des Hommes** een project lopen om ondernemerschap bij vrouwen aan te moedigen.

Het Belgisch Overlevingsfonds

De Belgische ontwikkelingssamenwerking komt eveneens tussen in het domein van **de volwassenaalfabetisering** en in het bijzonder van de vrouwen, met het oog op het versterken van hun capaciteiten en hun beslissingsmacht in het kader van sectorale of multisectorale projecten. Terwijl de scholen het formele onderwijs verstrekken aan de jongeren, richt de alfabetisering zich eerder op volwassenen. De twee processen zijn gericht op het versterken van de capaciteiten van mannen en vrouwen.

Andere initiatieven: Fast Track Initiative

België neemt deel aan het Fast Track Initiative (FTI), uitgewerkt om de Millenniumdoelstelling "gratis lager onderwijs voor alle jongens en meisjes" te bevorderen. Het FTI legt een bijzondere nadruk op onderwijs voor meisjes, onder andere door de invoering van "genderspecifieke" indicatoren bij het beoordelen van de educatieve programma's. Dit FTI steunt ontwikkelingslanden om hun educatieve programma's voor kinderen te verbeteren. Voor België is dit op bilateraal niveau reeds het geval in bijvoorbeeld Niger, Tanzania en Vietnam. Op multilateraal niveau steunt België het FTI-impulsfonds. Dit is gericht op het verzekeren van de financiering van het basisonderwijs in landen die geen bilaterale donorbijdragen ontvangen. Er is voor de periode 2004 tot 2007 een jaarlijkse bijdrage van 1 miljoen euro voorzien.

Vrouwen en Gezondheid (C)

Strategische doelstellingen C :

1. Verruimen van de toegang voor vrouwen tot efficiënte, betaalbare en kwaliteitsvolle gezondheidszorg, voorlichting en aanverwante diensten, en dit gedurende hun hele leven
2. Ondersteunen van preventieprogramma's ter bevordering van de gezondheid van vrouwen
3. "Genderbewuste" initiatieven ontplooien, die zich richten op seksueel overdraagbare ziekten, HIV/AIDS, en zaken die verband houden met de seksuele en reproductieve gezondheid van vrouwen
4. Onderzoek bevorderen en informatie verspreiden betreffende de gezondheid van vrouwen

5. Middelen ten behoeve van de gezondheid van vrouwen verruimen en de situatie in dit domein opvolgen en evalueren

Eén van de drie prioritaire domeinen van het beleid van de Belgische ontwikkelingssamenwerking inzake “gendergelijkheid” betreft de seksuele en reproductieve rechten van vrouwen en de strijd tegen HIV/AIDS.

Midden de jaren 90, trok de Belgische samenwerking veel meer middelen uit voor reproductieve en seksuele gezondheidszorg. Sinds 2000 blijft het bedrag gelijk op ongeveer 17,5 miljoen euro per jaar. In 2004 nemen we opnieuw een sterke stijging van de uitgaven waar ten bedrage van 30,5 miljoen €. Deze stijging is vooral te danken aan het “joint programme” van UNFPA, UNICEF en OHCHR: “*La prévention et la réponse aux violences sexuelles faites aux femmes, aux jeunes et aux enfants en République démocratique du Congo*”, dat hieronder beschreven wordt.

1. Gezondheid en Reproductieve en Seksuele rechten

De Gouvernementeale samenwerking

In de jaren 2004-2005 voerde de Belgische samenwerking in het kader van de directe bilaterale samenwerking ongeveer vijftig projecten en programma's op het gebied van gezondheidszorg uit. Een twintigtal projecten (bijna 1 op 2) was bedoeld om de eerstelijnszorg te verbeteren door steun te verlenen in gezondheidsdistricten in **Burundi, Rwanda, Mali, Niger, de Democratische Republiek Congo, Benin, enz.**)

De steunverlening aan de gezondheidsdistricten bevat specifieke onderdelen met betrekking tot de bestrijding van HIV/AIDS en reproductieve gezondheidszorg. Vooral kwetsbare groepen, zoals vrouwen en adolescente jongeren, krijgen bijzondere aandacht. De steunverlening is vooral gericht op de strijd tegen moeder- en kindersterfte die in de meeste interventielanden nog veel te hoog is.

In het kader van de rechtstreekse bilaterale samenwerking, werd in **Ecuador** een "*Projet de promotion des droits sexuels et reproductifs des adolescentes et des adolescents*" opgezet. Dit programma bevat drie belangrijke thema's: (i) het bevorderen en verdedigen van de rechten van adolescenten, met de nadruk op hun reproductieve en seksuele rechten; (ii) de integratie van de "genderdimensie"; (iii) het aanmoedigen van jongeren, via steun aan jongerengroeperingen en -organisaties, om actief deel te nemen aan informatiesessies inzake seksuele en reproductieve gezondheid en rechten.

Dit project wordt in elf verschillende steden van Ecuador georganiseerd, en beoogt de netwerken tussen de overheid, de civiele samenleving en de plaatselijke gemeenschappen te versterken en uit te breiden.

De Niet-Gouvernementeale Samenwerking

De Belgische samenwerking breidt haar hulp op dit terrein uit via verschillende kanalen en heeft een constructief "partnership" opgebouwd met het **Platform Bevolking en Ontwikkeling**⁶, en het **International Centre for Reproductive Health (ICRH)** van de Universiteit van Gent.

Het ICRH benadert de thematiek vanuit verschillende disciplines, maar met een bijzondere aandacht voor mensenrechten en met de nadruk op de politieke, juridische, sociale en culturele factoren.

In 2002, 2003 en 2004 werd door dit centrum een onderzoek gevoerd naar "*de reproductieve en seksuele rechten van kinderen en adolescenten (tussen 10 en 18 jaar) in conflictsituaties*".

In 2004 en 2005 wordt een onderzoek gewijd aan "*seksuele en reproductieve gezondheid en armoedebestrijding bij vrouwen vanuit een genderperspectief*".

⁶ Het *Platform Bevolking en Ontwikkeling* is een initiatief van het maatschappelijk middenveld. Het is in april 2000 opgericht met de steun van het Informatiecentrum van de Verenigde Naties en het Vlaamse kenniscentrum voor seksuele gezondheid en HIV (sensoa). Het verenigt deskundigen inzake bevolking en reproductieve gezondheid uit academische kringen, uit de internationale organisaties, ontwikkelings-NGO's en waarnemers uit de administratie. Het neemt de follow-up van het Actieprogramma van Cairo (1994) voor zijn rekening en concentreert zijn werkzaamheden op de rechten inzake seksualiteit en reproductieve gezondheid, "empowerment" van vrouwen, veroudering en migratie. Het organiseert jaarlijkse seminars rond de thema's van de Commissie Bevolking en Ontwikkeling van de Verenigde Naties met de bedoeling bij te dragen tot het Belgische standpunt voorgesteld op die Commissie.

Daarnaast worden via de **VL.I.R** een aantal projecten gefinancierd met betrekking tot seksuele en reproductieve gezondheid. In 2004 en 2005 liepen projecten in Burkina Faso “*Support nutritionnel pendant la grossesse pour améliorer la santé materno-infantile dans le district de Houndé*”, in Nicaragua “*Integration of cervical neoplasia in the curriculum of gynaecologists in Nicaragua*” en in Mozambique “*De partnermethode voor screening en behandeling van seksueel overdraagbare aandoeningen*”. Deze projecten lopen in samenwerking met de Universiteit van Gent. De laatste twee projecten lopen meer specifiek in samenwerking met het ICRH.

In dit verband lopen ook het programma van de NGO **Médecins du Monde** “*Développement d'interventions destinées à réduire la mortalité et la morbidité liée à la maternité*” en het programma van de NGO **FCD-Solidarité Socialiste** “*Droits sociaux : Appui aux processus d'organisation populaire pour l'accès à la santé au Burkina Faso et Sénégal, en Colombie, au Nicaragua et en Bolivie, en Palestine*”, die met medefinanciering van de niet-gouvernementele samenwerking worden uitgevoerd.

De Multilaterale Samenwerking

Hoewel de oorlog in DRC officieel reeds enkele jaren ten einde is, blijft seksueel geweld ten opzichte van vrouwen een groot probleem in het land. De Belgische ontwikkelingssamenwerking steunt, via gerichte bijdragen, “joint programme” van **UNFPA, UNICEF en OHCHR**: “*La prévention et la réponse aux violences sexuelles faites aux femmes, aux jeunes et aux enfants en République démocratique du Congo*”. De Belgische bijdrage bestaat uit 7.820.000 € en dit voor de periode 2004 - 2007. Dit vernieuwende programma wordt in samenwerking met de plaatselijke NGO's uitgevoerd.

Het programma bestaat uit vijf componenten, met name: dataverzameling, advocacy en sensibilisering; een medische component en een psychosociale component voor de slachtoffers; een juridische component (tegen de straffeloosheid) en een sociale component (reïntegratie).

De activiteiten met betrekking tot de eerste vier componenten lopen simultaan. Een aantal opleidingsmodules voor de verleners van psychosociale hulp, medisch-sanitaire hulp en pleitbezorging werden in werkvergaderingen opgemaakt. In juli 2005 werden sensibiliseringsactiviteiten opgestart. Voor het juridische aspect werden twee wetsvoorstellen geschreven. Aan de gezondheidszorgstructuren worden basisgeneesmiddelen geleverd. Tenslotte wordt een database uitgewerkt.

Op 8 december 2005 keurde het federale Parlement een Resolutie betreffende de bestrijding van seksueel geweld in de DRC goed.

De Belgische samenwerking steunde via **UNFPA**, gedurende de periode 2000-2004, het programma “*Support for Reproductive Health and Gender Needs for Displaced Populations with special attention to Adolescents and gender*”. Dit project richtte zich op de problematiek van de reproductieve gezondheidszorgen van ontheemden (zowel vluchtelingen in kampen als intern verplaatste personen) met specifieke aandacht voor jongeren in crisissituaties.

Het Belgisch Overlevingsfonds

In **Ethiopië, de DRC, Senegal en Niger**, krijgen vrouwen betere toegang tot de gezondheidscentra dankzij de programma's ter verbetering van de voedselzekerheid die door het Belgisch Overlevingsfonds, in samenwerking met **UNICEF**, worden uitgevoerd. In

Senegal worden fora, praatgroepen en voordrachten geleid door polyvalente medewerkers die de sociale diensten promoten. In Senegal en Niger zijn er rondtrekkende gezondheidsteams die vrouwen helpen die te ver van een gezondheidscentrum wonen. Ze houden prenatale consultaties, verstrekken gezondheidszorgen, geven advies over hygiëne en voeding, delen geïmpregneerde muggennetten uit. In de regio's waar de programma's lopen, worden meer prenatale consultaties gehouden.

2. De strijd tegen HIV/AIDS

In samenwerking met UNFPA, koos de Minister van Ontwikkelingssamenwerking "Vrouwen en AIDS" als het thema voor de Wereldvrouwendag van 2004.

In 2004 heeft de DGOS, in samenwerking met de Belgische Technische Coöperatie (BTC), de Beleidscel van de Minister van Ontwikkelingssamenwerking, de gefedereerde entiteiten, de NGOs, universiteiten en de privé-sector, een ontwerp "Aids-beleidsnota" opgesteld. De nota benadrukt de verwevenheid tussen de "aids- en genderproblematiek".

De Gouvernementele Samenwerking

AIDS stremt een duurzame ontwikkeling, daarom moet in alle samenwerkingsprojecten en programma's - naast gender en milieu - tevens aandacht voor AIDS ingebouwd worden. Wat de gouvernementele samenwerking betreft, gebeurt dit reeds voor de meeste interventies op het gebied van gezondheid, bijgevolg bestaat er slechts een beperkt aantal specifieke aidsprojecten.

In de jaren 2004-2005, financierde de Belgische samenwerking in het kader van de gouvernementele samenwerking een vijftigtal gezondheidsprojecten en -programma's. Zeven projecten (meer dan 1 project op 7) waren toegespitst op HIV/AIDS-bestrijding. Ze werden uitgevoerd in **Zuid-Afrika, Burkina Faso, Marokko, Tanzania, de Democratische Republiek Congo en Senegal**. Momenteel gebeurt de belangrijkste bilaterale aidsbijdrage in **Zuid-Afrika**.

*Een project in het kader van de "appui au Programme de lutte contre le SIDA" (PNLS), waarvoor de bijzondere overeenkomst op 16 juli 2003 werd getekend, is in de DRC opgezet om de HIV-besmetting in de provincies **Equateur, Bas-Congo** en in **Lubumbashi** beter te controleren. Er is een budget van 5.750.000 € beschikbaar.*

Via deze samenwerking wordt ondersteuning gegeven aan de “Bureaux provinciaux de Coordination” voor HIV-bestrijding in de bovengenoemde provincies. Daarbij worden in het PNLIS uitgestippelde strategielijnen gevolgd, is er sensibilisering rond gedragswijziging, veiligheid van bloedtransfusies, responsabilisering inzake seksueel overdraagbare infecties en “opportunistic infections”, begeleiding van patiënten, preventie inzake moeder-kindtransmissie en oprichting van “Centres de Dépistage et d’Ecoute volontaires”.

De Niet-Gouvernementele Samenwerking

De Belgische samenwerking financiert de activiteiten van het **Instituut voor Tropische Geneeskunde van Antwerpen (ITGA)** m.b.t. de HIV/AIDS-problematiek in het kader van zijn vijfjarenprogramma (2003-2007). De totale bijdrage aan het ITGA bedroeg in 2004 en in 2005 8,3 miljoen €. Inzake epidemiologie en preventie wordt bijzondere aandacht besteed aan risicogroepen zoals prostituees en jongeren. Het programma omvat verschillende luiken: klinisch onderzoek naar anti-retrovirale behandelingen; klinisch-biologische “follow-up” van ouders met AIDS; voorkomen van de overdracht van moeder op kind; onderzoeksluik naar de weerslag van AIDS op de systemen voor de gezondheidszorg.

De Belgische samenwerking steunt activiteiten van verschillende Belgische NGO’s die werken rond een betere toegang tot behandeling en de preventie van de overdracht van moeder op kind. Bijvoorbeeld, de NGO **Agence de Coopération au Développement attachée à l’université de Liège (ACDLG)** die in haar programma voor de DRC een preventieproject omtrent de overdracht van aids van moeder op kind heeft opgenomen.

Het Belgisch Overlevingsfonds

Het Belgische overlevingsfonds steunt sensibiliseringsactiviteiten m.b.t. HIV/AIDS via steun aan programma’s die door UNICEF worden uitgevoerd. Deze sensibiliseringsactiviteiten worden in gezondheidscentra georganiseerd. De gezondheidscentra zorgen voor de begeleiding van zwangere vrouwen en kinderen tot 5 jaar. Daarenboven organiseren comités sensibiliseringsactiviteiten in de gemeenschappen. In Katanga worden seropositieve vrouwen begeleid tijdens en na de zwangerschap. Er worden anti-retrovirale geneesmiddelen verstrekt en ze krijgen advies m.b.t. een juiste voeding voor jonge kinderen.

Sinds 2003 voert het Belgisch Overlevingsfonds in samenwerking met de **Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO)** programma’s uit, met name “*Luapula Food security, nutrition action and communication project*” in Zambië en “*Protecting and improving household food security and nutrition in HIV/AIDS affected areas in Manica and Sofala province*”, in Mozambique. Langs deze weg wordt ondersteuning gegeven aan grootmoeders, vrouwen en meisjes die familieleden verzorgen die aan aids of andere ziekten lijden. Ze krijgen voedselhulp en gezondheidsonderwijs en er worden inkomstgenererende activiteiten op het getouw gezet. Verscheidene studies hebben aangetoond dat een goede voeding een remmende werking heeft op de verspreiding van aids en andere ziektes.

De Multilaterale samenwerking

Op multilateraal gebied steunt België de programma's van **UNAIDS, UNFPA, UNICEF GFATM**.

Via het **Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties (UNFPA)** steunde België van 2001 tot eind 2004 het driejarenprogramma “*Adolescent Sexual and Reproductive Health Promotion and HIV Prevention Programme in SubSaharan Africa*” voor een totaal bedrag van 2.974.722 €. Dit project, waar ook een “genderdimensie” aanwezig is, had tot doel de verbetering van de seksuele en reproductieve gezondheid van jonge mensen in Mali, Ivoorkust en Niger. Er ging een bijzondere aandacht naar sensibilisering.

Geweld Jegens Vrouwen (D)

Strategische doelstellingen D :

1. Geïntegreerde maatregelen treffen om geweld jegens vrouwen te voorkomen en uit te bannen
2. De oorzaken en gevolgen van geweld jegens vrouwen en de doeltreffendheid van preventiemaatregelen bestuderen
3. Vrouwenhandel uitbannen en slachtoffers van geweld als gevolg van prostitutie en vrouwenhandel ondersteunen

De Gouvernementeale Samenwerking

Het “*Programme National contre la Violence Familiale et Sexuelle*”, in **Peru**, is bedoeld om beleidspunten te bedenken en uit te werken op het gebied van gezondheidszorg, preventie en de reïntegratie van slachtoffers van familiaal en seksueel geweld, dit alles met oog voor de gelijkheid van kansen en de eerbiediging van de mensenrechten.

Het programma kent een vernieuwende aanpak m.b.t. familiaal en seksueel geweld. De slachtoffers, die via het programma worden opgevangen, worden aangemoedigd om deel te nemen aan kleinschalige pilootprojecten waardoor ze een inkomen kunnen verwerven of een job vinden om zodoende uit hun afhankelijke positie te geraken en een zelfstandig leven te kunnen lijden.

Om de verste uithoeken van het land te bereiken, voorziet het programma in de decentralisatie van de gezondheidszorg door middel van crisiscentra voor vrouwen en “*Defensorias*” in de scholen en de gemeenschapscentra in de dorpen.

De Belgische samenwerking steunt dit programma door middelen te geven voor het ontwerpen en het opzetten van de lokale systemen voor preventie, hulpverlening aan en bescherming van vrouwen, kinderen en adolescenten die het slachtoffer zijn van familiaal en seksueel geweld in de grootste districten van het departement Ayacucho. De belangrijkste activiteiten zijn: (i) de uitbouw en de versterking van het netwerk van actoren die betrokken zijn bij de strijd tegen familiaal en seksueel geweld; (ii) het inschakelen van lokale instellingen om vorming te geven m.b.t. familiaal en seksueel geweld en rond preventie te werken; (iii) de sensibilisering van ambtenaren in de districten die het programma bestrijkt; (iv) de bevordering van inkomstengenererende activiteiten voor de slachtoffers van familiaal geweld.

De Niet-Gouvernementele Samenwerking

Via de niet-gouvernementele samenwerking krijgt de NGO **OXFAM Solidariteit** steun voor projecten ter bestrijding van het geweld tegen vrouwen in Mozambique, El Salvador en Nicaragua.

De Multilaterale Samenwerking

Tenslotte dient het “joint programme” van **UNFPA, UNICEF en OHCHR**: “*La prévention et la réponse aux violences sexuelles faites aux femmes, aux jeunes et aux enfants en République Démocratique du Congo*”, vernoemd onder strategische doelstelling C, ook onder deze doelstellingen D te worden vermeld.

Vrouwen en Gewapende Conflicten (E)

Strategische doelstellingen E :

1. De participatie van vrouwen in conflictoplossing op besluitvormingsniveau verruimen en vrouwen die leven in omstandigheden van gewapende en andere conflicten, of die leven onder buitenlandse bezetting, beschermen
2. Niet-gewelddadige vormen van conflictoplossing bevorderen en schendingen van mensenrechten in conflictsituaties tegengaan
3. De bijdrage van vrouwen aan de totstandbrenging van een cultuur voor vrede bevorderen
4. Zorgen voor bescherming, ondersteuning en opleidingen voor vrouwelijke vluchtelingen, andere ontheemde vrouwen die behoefte hebben aan internationale bescherming en binnenlandse ontheemde vrouwen.
5. Hulp verlenen aan vrouwen uit niet-autonome koloniën en gebieden

Resolutie 1325 (2000) van de VN Veiligheidsraad, over Vrouwen, Vrede en Veiligheid, kadert volledig in één van de drie prioritaire actieterreinen van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, met name de participatie van vrouwen bij opbouw van vrede en veiligheid, inclusief de strijd tegen seksueel geweld.

Het Britse Voorzitterschap van de Europese Unie heeft op 27 oktober 2005 in de Veiligheidsraad, tijdens een speciale sessie gewijd aan de uitwerking van Resolutie 1325, uit naam van de Europese Unie in het bijzonder het accent gelegd op de verschillende actiedomeinen (conflictpreventie, instelling van de vrede, humanitaire acties, ...) waarbij een expliciete referentie naar de rol van vrouwen zou moeten zijn voorzien.

De Europese Unie heeft bovendien de aandacht gevestigd op de noodzaak om richtlijnen en strikte disciplinaire procedures te voorzien voor alle categorieën van het personeel van de Verenigde Naties en voor de leden van hun families die hen vergezellen om het seksueel misbruik en de seksuele uitbuiting te verhinderen.

Het departement Vredesoperaties van het Algemeen Secretariaat van de Verenigde Naties heeft dit tot haar verplichtingen gemaakt.

Resolutie 1325 nodigt alle Lidstaten van de Verenigde Naties uit om een strategisch actieplan op stellen ter bevordering van de deelname van vrouwen aan conflictpreventie en vredesopbouw. Het belang van dit actieplan werd herhaald in de Resolutie die op 1 februari 2005 werd aangenomen door de Belgische Senaat. Zodra de regering het actieplan opgesteld zal hebben, zal de Belgische ontwikkelingssamenwerking hieraan deelnemen.

De Belgische ontwikkelingssamenwerking heeft haar inspanningen inzake de positieversterking van vrouwen opgedreven:

De gouvernementele samenwerking:

Met betrekking tot het DDR- programma in DR Congo, dat de ontwapening (Disarmament), demobilisatie (Demobilisation) en reïntegratie (Reintegration) van voormalige strijdtroepen beoogt, wordt rekening gehouden met het feit dat vrouwen en mannen een conflict op verschillende wijze ervaren en dat ze na een conflict met verschillende behoeften geconfronteerd worden. Mannen kunnen actiever betrokken zijn geweest in het feitelijke gevecht, terwijl vrouwen en meisjes vaker de rol aannemen van dienstbodes of sekswerkers. Er wordt bijgevolg een bijzondere aandacht gegeven aan vrouwen en jonge moeders. De wijze waarop kinderen hierin een bijzondere aandachtsgroep vormen wordt in de strategische doelstellingen L uitgebreid beschreven.

De Niet-Gouvernementele Samenwerking

In Rwanda heeft de Belgische samenwerking in 2002 en 2003 het project “*Programme de soutien au monde associatif dans la prise en charge des femmes traumatisées*” van **Artsen zonder Grenzen** gefinancierd. Die activiteit werd in 2003 voortgezet door de financiering van het platform van Rwandese verenigingen “**TRAIT d’UNION**”, voor de financiering van het project “*Programme de santé mentale et appui socio-médical aux personnes vulnérables et celles vivant avec le VIH*”.

Het programma heeft tot doel de psychologische, medische, sociale en economische aanpak te verbeteren van de leden van de verenigingen, vrouwen, kinderen en jonge wezen, allen slachtoffers van geweld en andere trauma’s tijdens de genocide en de periode erna. Het doet dat via de gemeenschappen en in een holistische benadering. Zo is gebleken dat de behoefte aan psychologische ondersteuning toeneemt, met name in de context van het begin van de processen voor de Gacaca-rechtbanken en de vrijlating van zo’n 23.000 gevangenen in januari 2003, maar ook een opflakking van het geweld die te maken heeft met schendingen van de morele waarden in Rwanda.

De Belgische samenwerking steunt het project “*Appui à l’accompagnement des femmes traumatisées*” in **Zuid-Kivu**, van het Olame Centrum. Dit programma werd opgestart in 2004 en beoogt een rehabilitatie en reïntegratie van slachtoffers van seksueel geweld. Dit voor een bedrag van 155.648 €, gedurende 2 jaar.

De Multilaterale Samenwerking

België heeft zich, in januari 2002, op de Conferentie van Tokio over de wederopbouw van Afghanistan ertoe verbonden de levensomstandigheden van de Afghaanse vrouwen te verbeteren, opdat ze zouden bijdragen tot de nationale verzoening, een duurzame vrede en de heropbouw van hun land. De Belgische samenwerking zal in deze context gedurende de periode 2004-2006 jaarlijks 5 miljoen € besteden via **UNDP en UNIFEM**.

De Belgische samenwerking steunt, sinds 2002, in Afghanistan de capaciteitsversterking van het Ministerie van Vrouwenzaken, via een financiële bijdrage aan het VN-Ontwikkelingsfonds voor Vrouwen. **UNIFEM** helpt de nationale overheid bij de decentralisering van de ontwikkelingsprogramma's voor vrouwen door de oprichting van gemeenschapsontwikkelingscentra (Women's Development Centers). De centra zijn ontmoetingsplaatsen voor vrouwen. Ze bieden uiteenlopende mogelijkheden: organisatie van dienstverlening (juridisch, gezondheidszorg, psychosociale hulp, opleiding, alfabetisering); informatieverstrekking m.b.t. de rechten van deze vrouwen; inkomstengenererende activiteiten ontwikkelen en netwerken uitbouwen.

In juni 2004 werd besloten om de tweede fase van dit project goed te keuren, getiteld "*Support to the Ministry of Women's Affairs and to independent Women's Centres in Afghanistan*", en dit voor een bedrag van 500.000 € per jaar.

Tenslotte dient het "joint programme" van **UNFPA, UNICEF en OHCHR**: "*La prévention et la réponse aux violences sexuelles faites aux femmes, aux jeunes et aux enfants en République Démocratique du Congo*", vernoemd onder strategische doelstelling C, ook onder doelstellingen E te worden vermeld.

Andere Activiteiten: De Commissie Vrouwen en Ontwikkeling

De Commissie Vrouwen en Ontwikkeling organiseerde in september 2004, met de steun van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, de Conferentie "Vrouwen, Oorlog en Vrede". De Conferentie wilde informeren over het belang en de mogelijkheden van resolutie 1325 als beleidsinstrument voor vredesopbouw, gendergelijkheid en duurzame ontwikkeling, maar ook de aandacht trekken op de praktische obstakels voor de uitvoering ervan op het terrein en tenslotte enkele "good practices" bespreken.⁷

Vrouwen en economie (F)

Strategische doelstellingen F :

1. De economische rechten en de onafhankelijkheid van vrouwen bevorderen, in het bijzonder de toegang tot werkgelegenheid, passende arbeidsvoorwaarden en toegang tot economische hulpbronnen
2. De gelijke toegang van vrouwen tot hulpbronnen, werkgelegenheid, afzetgebieden en handel vergemakkelijken
3. Voorzien in professionele diensten, opleiding en toegang tot afzetgebieden, informatie en technologie, met name voor vrouwen met een laag inkomen
4. De economische capaciteit en de commerciële netwerken van vrouwen versterken

⁷ Publicaties van de CVO worden in meerder talen gedrukt en verstuurd. Zij zijn ook terug te vinden op www.dgos.be

5. Sekseonderscheid in de beroepsuitoefening en alle vormen van discriminatie bij de arbeidsvoorziening uitbannen

De Niet-Gouvernementele Samenwerking

De indirecte samenwerking steunt verschillende NGO's, met name:

De NGO FCD-Solidarité Socialiste, meer bepaald de actie "*Souveraineté alimentaire*": Ondersteuning van de acties van boerenorganisaties waarbij vrouwengroeperingen rechtstreeks en onrechtstreeks betrokken zijn, met name in Burkina Faso, Guinee Bissau, de DRC, Senegal, Palestina, Colombia, Brazilië en Nicaragua.

De NGO CHAKA, meer bepaald een aantal acties ter ondersteuning van de economische activiteit van vrouwen. Deze NGO steunt de Latijns-Amerikaanse partners via een regionaal coördinatieorgaan in Peru dat met verschillende doelgroepen werkt (huismoeders uit stedelijke volksbuurten), onder meer in Venezuela; het project "*Renforcement et développement de la coopérative artisanale Kiaka*" in Kanama (Rwanda) dat voornamelijk op vrouwen is afgestemd; het project "*Organisation et formation paysanne pour l'utilisation et la production de plantes médicinales*" in Venezuela, waarbij vooral moeders uit de stedelijke volksbuurten betrokken zijn.

De NGO Espace Point Départ (ESPOD) is een Marokkaanse vereniging die het vrouwelijk ondernemerschap promoot. Ze werd opgericht in 1991 om de initiatieven van vrouwen te steunen en hen te begeleiden bij het uitdenken en nader uitwerken van hun project. De vereniging ondersteunt de oprichting van productie-eenheden (coöperatieven op het platteland en in de voorsteden).

Ze heeft als doel werk en inkomsten te genereren voor kansarme vrouwen en hierdoor te werken aan een solidaire economie en armoedebestrijding.

De NGO Solidarité Mondiale besloot voor haar programma 2003-2007 op een beperkt aantal nationale organisaties te selecteren die in staat zijn concrete acties in te leiden ten behoeve van gemarginaliseerde doelgroepen: werklozen, migranten en vrouwen. De NGO promoot de deelname van vrouwen en integreert de "genderbenadering" in de vakbondsactiviteiten.

Deze doelstelling wordt tot stand gebracht middels de oprichting van een overlegkader voor gesyndiceerde vrouwen (Nationale Vrouwencommissie). Vrouwen en mannen bekleden binnen de organisaties verantwoordelijke posities, waarvoor ze a.d.h.v. verkiezingen werden aangesteld.

Voor sommige nationale organisaties is opleiding een prioritaire doelstelling. In 2004 genoten een honderdtal vrouwen een opleiding "*syndical leadership*" in Afrika. Beoogd wordt de vrouwen beter toe te rusten om zich actiever te kunnen inzetten in de besluitvormingsinstanties.

Het Belgisch Overlevingsfonds

Via zijn programma's met **UNICEF**, komt het Belgisch Overlevingsfonds in Niger, Senegal en Ethiopië tussen op het gebied van inkomstgenererende activiteiten: microkrediet, groenteteelt, kleinvee, paraveterinaire activiteiten, ambachtelijke producten, verwerken van landbouwproducten, conserveren van levensmiddelen, verspreiden van nieuwe technologieën, enz ...

In Katanga (DRC) werd in 2004 een specifiek programma opgestart voor de bevordering van het economische statuut van de vrouw met het oog op het overleven, de ontwikkeling en de bescherming van het kind. Dit programma dient als ondersteuning van de activiteiten op het gebied van landbouw, visvangst, veeteelt en het bevordert de toegang tot microkrediet voor vrouwengroeperingen.

Het programma van het Belgisch Overlevingsfonds en de NGO **AQUADEV** in Rwanda "*Appui au secteur financier décentralisé - AFRAC*" steunt de kredietverlening aan vrouwen die gezinshoofd zijn.

Zeggenschap en Besluitvorming (G)

Strategische doelstellingen G :

1. Maatregelen treffen om te zorgen voor een gelijke toegang tot en volwaardige participatie van vrouwen in machtsstructuren en besluitvorming
2. De capaciteiten van vrouwen om te participeren in besluitvorming en leiding vergroten

Niet-Gouvernementele Samenwerking

Via de niet-gouvernementele samenwerking worden verschillende NGO's gesteund, met name: verschillende onderdelen van het programma van **de NGO FCD-Solidarité Socialiste**: "*Action Démocratie*" voor de bevordering van het democratische proces en de mensenrechten. Een aantal subacties van voornoemd programma mobiliseren vrouwengroeperingen in Kaapverdië, de DRC, Marokko, Senegal en Palestina; "*Fadoc*": Fonds ter ondersteuning van basisorganisaties, waaronder vrouwengroeperingen in Burkina Faso, Guinee Bissau, Kaapverdië, Nicaragua, Palestina, Mexico en Colombia.

Het netwerk **Forum des ONGs du Nord du Maroc (F.O.NORD)** bestaat uit 6 niet-gouvernementele schakelorganisaties die voorzien in de omkadering van meer dan 120 verenigingen in het noorden van Marokko, met name in de provincies Larache, Tétouan, Tanger, Chefchaouen, Al-Hoceima, Taza en Taounate.

Het Forum beoogt bij te dragen tot de oprichting van een lobbymacht die ervoor kan zorgen dat de vrouwenbeweging meer inspraak krijgt in het besluitvormingsproces. Het doet eveneens aan pleitbezorging inzake discriminerende wetgeving.

De Multilaterale Samenwerking

De Belgische samenwerking steunt het **Programma ter ondersteuning van de Parlementen** van het UNPD.

In een eerste fase beoogde dit programma de capaciteit van de parlementsleden als volksvertegenwoordigers te versterken en de parlementen met “*best practices*” te ondersteunen.

De Belgische samenwerking steunt nog steeds de tweede fase van dit programma (2004-2007) ten bedrage van 1,2 miljoen €. Deze fase is toegespitst op twee regio's: Noord-Afrika (Marokko-Algerije, de zogenaamde “Arab States”) en West-Afrika (Niger en Benin).

De aandacht die tijdens de verschillende parlementaire debatten en activiteiten met het oog op de versterking van de sociaal-economische rechten van de vrouw wordt besteed aan de “genderproblematiek”, is een themaoverschrijdend aspect.

In deze tweede fase is het programma erop gericht de “gendergelijkheid” en de vrouwelijke parlementaire vertegenwoordiging in de desbetreffende landen te bevorderen en onder de aandacht te brengen (de bewustmakingsmethodes kunnen verschillen afhankelijk van de sociaal-culturele context). Het aantal vrouwen dat tijdens verschillende legislaturen in het parlement zetelt, is één van de “genderindicatoren”.

Het Belgisch Overlevingsfonds

In alle programma's die UNICEF samen met het Belgisch Overlevingsfonds heeft opgezet, versterkt UNICEF de participatie van en de besluitvorming door de vrouw door middel van (veelal functionele) alfabetiseringsactiviteiten, bewustmakingscampagnes, de oprichting van vrouwelijke beheercomités (granenbank, waterput, molen, beheer van de scholen), de opleiding van onderwijzend en medisch personeel dat de vrouwen wijst op hun recht op gezondheid, onderwijs en op hun recht op deelname aan de besluitvorming.

Zo toont UNICEF zich, onder meer in Senegal, bij de lokale autoriteiten een pleitbezorger om vrouwen meer te laten participeren in de besluitvormingsorganen. Aan lokale NGO's en de civiele maatschappij worden basisopleidingen recht en cursussen participatieve methodologie verstrekt. Hoewel de vrouwen doorgaans, en met name in zeer traditionalistische kringen, nog onvoldoende inspraak hebben, werd toch al enige vooruitgang geboekt. Zo tellen een aantal beheercomités nu meestal evenveel vrouwen als mannen.

Institutionele Mechanismen voor de Verbetering van de Positie van de Vrouw (H)

Strategische doelstellingen H1: Nationale organen en andere overheidsinstellingen oprichten en versterken

De Gouvernementele Samenwerking

In 2005 verrichtte de Belgische samenwerking een pre-identificatiemissie. Men wilde achterhalen wat gedaan kan worden aan de positie van de vrouw, meer bepaald in het kader van een project voor institutionele ondersteuning van het Algerijnse Ministerie voor Vrouwenzaken.

Doel van het project is de rol van het ministerie te versterken bij de uitoefening van zijn opdracht. Krachtlijnen van die opdracht zijn: (i) een nationaal beleid uitstippelen inzake de

bescherming van het gezin en het kind en de “empowerment” van vrouwen; (ii) voorzien in overleg- en coördinatiemechanismen met het oog op de tenuitvoerlegging van het nationaal beleid voor het gezin, vrouwen en kinderen; (iii) de activiteiten en capaciteiten van de vrouwen versterken en opwaarderen, met name op economisch en sociaal gebied; (iv) een database aanleggen en er gegevens invoeren met betrekking tot het gezin, vrouwen en kinderen; (v) een communicatie- en informatieplan opzetten met betrekking tot het gezin, vrouwen en kinderen.

Deze tussenkomst gebeurt in partnerschap met andere Algerijnse instellingen en in synergie met een aantal andere Belgische projecten (zoals een project “gezondheid” en een project “armoedebestrijding”. Voor ze kan worden opgestart, moeten nog een aantal fasen doorlopen worden.

De Multilaterale Samenwerking

In Afghanistan steunt België sinds 2002, via een bijdrage aan het trustfonds van de **UNDP**, de institutionele versterking van het Ministerie van vrouwenemancipatie. Daarnaast draagt het, via zijn bijdrage aan het programma “*Support to the Ministry of Women’s Affairs*” van **UNIFEM**, ook bij tot de oprichting van de “*Women centers*” (centra voor maatschappelijke ontwikkeling) in de provincies. Dit programma staat uitvoeriger beschreven onder strategische doelstelling E.

Fundamentele rechten van vrouwen(I)

Strategische doelstellingen I:

1. De fundamentele rechten van vrouwen bevorderen en beschermen door de volledige uitvoering van alle mensenrechteninstrumenten, en wel in het bijzonder het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen
2. Gelijkheid en non-discriminatie voor de wet en in de praktijk verhogen
3. Vrouwen in staat stellen kennis te nemen van hun rechten

De Gouvernementeel Samenwerking

Streefdoel van het project “*Renforcement institutionnel de la Defensoría del Pueblo pour la promotion et défense des droits des citoyens*” in **Peru**, is de bescherming van de fundamentele rechten van de mens en de strijd tegen de schending van de mensenrechten. Met dit doel voor ogen wil dit project de “gendergelijkheid” bevorderen en beoogt het een doelmatige en transparante actie van de Staat ter erkenning van de culturele diversiteit van het land.

De Belgische tussenkomst die sinds 2001 loopt, dient dit doel middels een versterking van de capaciteit van de “Defensoría del Pueblo (DDP)”. De DDP is een autonome, openbare instantie die werd opgericht bij de Grondwet van 1993 en die in 1996 haar activiteiten startte.

Haar drie voornaamste taken zijn: (i) de grondwettelijke en fundamentele rechten van het individu en de gemeenschap behartigen; (ii) toezicht uitoefenen op de manier waarop de Staat uitvoering geeft aan zijn taken; (iii) de openbare dienstverlening aan de bevolking controleren.

Van bij haar oprichting opteerde de DDP voor een gedecentraliseerde werking. Veertig gedecentraliseerde uitvoeringseenheden van de DDP worden volledig of gedeeltelijk door België gesteund opdat zij hun rol naar behoren kunnen vervullen. De Belgische steun geldt ook de tenuitvoerlegging van de strategische besluiten van de DDP en van de thema's die in het kader van het nieuwe strategisch plan van de DDP prioritair zijn.

In **Marokko** (Ouarzazate) loopt sinds 2003 het project “*Espace multidimensionnel pour les femmes*”. Dat project is opgevat als ondersteuning bij de uitvoering van de “Nationale strategie voor de deelname van vrouwen aan ontwikkeling” van de Marokkaanse regering. Op middellange termijn streeft het naar het informeren van plattelandsvrouwen, die vaak gekenmerkt worden door analfabetisme en geen toegang hebben tot de beslissingsfora. Op lange termijn zal ernaar gestreefd worden de levensomstandigheden van de bevolking in de provincie te verbeteren maar ook bij te dragen tot een beter imago van de vrouw, zowel in de steden als op het platteland. Er werd een ontmoetingsruimte opgericht, “Maison des femmes” genoemd. Die ruimte biedt een aantal lokale voorzieningen aan, waaronder juridische bijstand voor vrouwen die het slachtoffer werden van discriminatie of geweld. Het dient ook als ontmoetingsplaats en als kenniscentrum voor alles wat “gender” betreft, en het biedt ruimte aan vrouwen om ervaringen uit te wisselen en zich uit te drukken.

De Niet-Gouvernementele Samenwerking

Via de niet-gouvernementele samenwerking wordt **de NGO FOS** gesteund, meer bepaald haar programma ten gunste van de vakorganisaties en de landbouwcoöperatieven die de nadruk leggen op de behartiging van de sociale en economische rechten van de vrouw.

De projecten en programma's die hieronder beschreven worden, kaderen rechtstreeks in de dynamiek rond het invoeren van de nieuwe familiewet, **de Moudawana**, die op 5 februari 2004 van kracht werd.

De hervorming is een historische mijlpaal op het gebied van “gendergelijkheid”. Ze bevestigt het principe van gelijke rechten en plichten van voor mannen en vrouwen en zorgt ervoor dat de vrouw niet langer onderworpen is aan het gezag van haar echtgenoot of vader. Echtscheiding moet voortaan via een rechtbank gebeuren. De hervorming regelt ook de verdeling goederen die tijdens het huwelijk verworven werden, het hoederecht en beschermt vrouwen tegen polygamie.

Het **Centre National de Développement et d'Alphabétisation (CNDA)** is een Marokkaanse vereniging wier voornaamste taak erin bestaat alfabetiseringsprogramma's aan te bieden en opleidingen te verstrekken inzake inkomstgenererende activiteiten en zodoende bij te dragen tot de sociaal-economische ontwikkeling van vrouwen en meisjes op het platteland.

Dankzij de steun van een groot aantal lokale en internationale partners kon deze vzw van 1998 tot 2005 voor meer dan 48.000 personen alfabetiseringsactiviteiten organiseren en aan 24.500 personen in 14 provincies van het land een opleiding in inkomstgenererende activiteiten verstrekken.

De Belgische samenwerking steunt de doelstellingen van het project, met name: (i) in het kader van het alfabetiseringsprogramma voor ongeletterde vrouwen uit de regio Souss Massa Draa et Tensift worden een aantal lessen recht voorzien, waarbij aandacht wordt besteed aan de wijzigingen in de familiewet; (ii) er wordt vrouwen die alfabetiseringslessen geven een passende methodologie aangereikt zodat ze tijdens juridische workshops participatieve technieken kunnen hanteren.

De “Association Oum El Banine (OEB)” is een Marokkaanse vereniging die in de regio Souss hulp biedt aan kansarme vrouwen (vooral ongehuwde moeders) en kinderen. Oum El Banine streeft 4 belangrijke doelstellingen na: (i) voorkomen dat kinderen van ongehuwde moeders in de steek worden gelaten; (ii) kansarme alleenstaande moeders helpen om zich op waardige wijze te integreren in de maatschappij; (iii) in de regio Souss bewustmakings-, preventie- en informatiecampagnes organiseren met betrekking tot de fundamentele rechten van vrouwen en kinderen; (iv) vrouwen en kinderen die het slachtoffer zijn van seksueel misbruik of mishandeling rechtsbijstand verlenen.

De Belgische samenwerking verleent ook steun aan de **Association Démocratique des Femmes Du Maroc (ADFM)**. De ADFM is een Marokkaanse vereniging die de rechten van vrouwen behartigt en promoot. Ze is van strategisch belang in die zin dat ze ijvert voor een wijziging van de wetgeving, de praktijken en gedragingen.

De ADFM is een stichtend lid van het collectief “Printemps de l’Egalité” voor de hervorming van de familiewet. Ze komt vooral op tegen het gebruik van geweld tegen vrouwen en ijvert voor het hanteren van beschermingsmechanismen. Door haar bewustmakingscampagnes inzake de nieuwe familiewet, vervult de ADFM terzake een sleutelrol.

Haar tussenkomsten en algemene doelstellingen behelzen: (i) de “genderbenadering” als planningsinstrument in het geheel van beleidsmaatregelen en programma’s integreren; (ii) de wet hervormen in die zin dat elke vorm van discriminatie ten aanzien van vrouwen wordt uitgebannen (wetboek inzake het personeelsstatuut, arbeidswetboek, strafwetboek, nationaliteitswetboek, wetboek van het openbaar ambt); (iii) geweld tegen vrouwen bestrijden en mechanismen instellen die vrouwelijke slachtoffers bescherming bieden en hen de mogelijkheid geven klacht in te dienen; (iv) de toegang tot politieke, economische, sociale en culturele machtsinstanties voor vrouwen vergemakkelijken; (v) bewerkstelligen dat een cultuur van gelijkheid doordringt in de praktijk en de gedragingen; (vi) een positief imago creëren rond de rol en de plaats van vrouwen in de samenleving.

De Multilaterale Samenwerking

Het “joint programme” van **UNFPA, UNICEF en OHCHR**: *“La prévention et la réponse aux violences sexuelles faites aux femmes, aux jeunes et aux enfants en République Démocratique du Congo”*, vernoemd onder strategische doelstelling C, dient ook onder doelstelling I te worden vermeld.

Andere Activiteiten: Internationale Conferenties

DGOS financiert de reis- en verblijfskosten van vrouwen uit het Zuiden, zodat ze kunnen deelnemen aan de Internationale Conferenties. Dat was onder meer het geval voor de deelname van vrouwen aan het “*WIDE annual Conference 2005: Poverty, Inequality and Insecurity: what answers does feminism have?*”, georganiseerd door het “Network Women in Development Europe”.

Vrouwen en Media (J)

Strategische doelstellingen J :

1. Bevorderen van de deelname van vrouwen aan de besluitvorming en het uiten van hun mening, via de media en nieuwe communicatietechnieken

De Multilaterale Samenwerking

Het **DIMITRA-project**⁸ is een informatie- en communicatieproject opgezet door de FAO (Food and Agriculture Organisation). De doelstelling van dit project is de zichtbaarheid verhogen van de bijdrage van de plattelandsvrouwen, onder meer inzake voedselveiligheid en duurzame ontwikkeling en het versterken van hun statuut. Het project verloopt in partnership met 15 organisaties uit Afrika en het Midden-Oosten. Die organisaties verzamelen informatie over de lopende projecten en zetten zich in voor het bevorderen van de uitwisseling van informatie en “best practices”, door een netwerk uit te bouwen van alle leden en actoren betrokken bij de ontwikkeling, die zich interesseren voor de problematiek van “gender” en ontwikkeling op het platteland. Die uitwisseling van informatie gebeurt aan de hand van nieuwe informatie- en communicatietechnieken (ICT), de traditionele middelen op plaatselijk niveau (zoals de plattelandsradio’s), publicaties en via steun aan de organisatie van Regionale Ateliers rond bepaalde thema’s, gekozen door de organisaties zelf.

De impact van het project heeft verschillende aspecten: betere toegang tot de informatie, delen (via netwerkvorming) van de plaatselijk aanwezige competentie en knowhow, demarginaliseren van de plattelandsbevolking, sensibiliseren van alle actoren in de ontwikkeling voor “genderkwesties”.

Vanaf 2005 werd een derde fase van dit project uitgewerkt en een uitbreiding ervan voorzien in de Regio van de grote meren (D.R. Congo, Rwanda en Burundi).

⁸ De website van Dimitra is: <http://www.fao.org/sd/dimitra>

Vrouwen en Leefmilieu (K)

Strategische doelstellingen K :

1. Vrouwen actief betrekken bij de besluitvorming inzake leefmilieu op alle niveaus
2. “Genderkwesties en -perspectieven” integreren in beleidsmaatregelen en programma’s ten behoeve van een duurzame ontwikkeling
3. Mechanismen op internationaal, nationaal en regionaal niveau versterken of oprichten om de effecten van ontwikkelings- en milieubeleiden op vrouwen te evalueren

Leefmilieu is, net als “gender”, een transversaal thema van de Belgische samenwerking; in al onze activiteiten gaat een bijzondere aandacht naar het thema.

De integratie van het milieu heeft als doel :

- via alle samenwerkingskanalen en in alle fasen van de interventies of de cyclus van een project rekening houden met milieu, en dat met een dubbele bedoeling: i) minimaliseren van de negatieve impact die de interventies van de Belgische samenwerking kunnen hebben op het leefmilieu ; en ii) het aandeel optrekken van de middelen die specifiek gaan naar het verbeteren van het milieu.
- de steun aan het ontwikkelingsbeleid van de partnerlanden, met de bedoeling gunstige voorwaarden tot stand te brengen voor de uitvoering van de milieumaatregelen (versterken van de institutionele capaciteiten en ondersteuning bij de uitvoering van de internationale overeenkomsten ; stimuli om het milieu beter te integreren in de processen van de nationale planning).

De “genderkwesties” die zich stellen in verband met milieuaspecten zijn uiteenlopend van aard. Op de eerste plaats komen die aspecten die verband houden met gezondheid, hygiëne en de integriteit van personen, in de mate dat kwaliteit maar ook de beschikbare kwantiteit van de geleverde milieudiensten (zoals drinkbaar water, gezonde levensomstandigheden, groen, brandstof) een rechtstreekse en diverse impact hebben op de levensomstandigheden van vrouwen en mannen.

Milieu houdt ook verband met bestaansmiddelen (vruchtbare grond, brandstof, diverse materialen, bosbouwproducten, enz). De “genderkwestie” stelt zich met betrekking tot de gelijke toegang tot al die hulpbronnen, of het nu louter om de beschikbaarheid gaat dan wel om het recht op eigendom.

In de programma’s en strategieën komen de bezorgdheid om het leefmilieu of de bekommernis om de gelijkheid tussen de geslachten vaak op de voorgrond te staan. Zelden treden de twee echter tegelijk op het voorplan en ze zijn al helemaal niet met elkaar verweven. De specifieke link leggen tussen milieu en “gender” is een relatief nieuwe benadering.

De werkzaamheden ter ondersteuning van het samenwerkingsbeleid kaderen nochtans in die logica, in de mate dat de aanpak - een transversale integratie van een prioritair thema - dezelfde is en er ook concrete voorbeelden voorhanden zijn.

De Gouvernementele Samenwerking

In **Senegal** steunt de Belgische samenwerking een programma voor het schoonmaken van de stad Saint-Louis, waarbij gestreefd wordt naar een duurzaam beheer van het probleem van het vaste afval. Vrouwenorganisaties spelen daarin een doorslaggevende rol. Ze ontplooiën immers allerhande bescheiden economische activiteiten op basis van het ingezamelde, gesorteerde, gerecupereerde en gerecycleerde afval. Het andere belangrijke facet van hun werk heeft betrekking op de bewustwording van en de animatie rond de milieuproblematiek. Het feit dat het vooral de vrouwen zijn die dit werk voor hun rekening nemen verhoogt de verwachte positieve impact, gezien de traditionele taakverdeling in de gezinnen.

Eenzelfde principe wordt toegepast in de regio van Dosso, in **Niger**, waar vrouwengroeperingen in Kleine en Middelgrote Ondernemingen (KMO's) lokale systemen opzetten om het regenwater op te vangen en te beheren. Het voordeel daarvan is dubbel: overstromingen met de bijbehorende schade worden tegengegaan en de landbouw vaart er wel bij.

Naar het voorbeeld van andere landen heeft **Marokko** een milieubeleid ontwikkeld rond het kernbegrip “duurzame ontwikkeling” als motor van economische en sociale vooruitgang. Een van de hoofdlijnen is het waterbeheer dat de belangrijkste pijler van de Belgische samenwerking vormt, met name door steunverlening op het gebied van basisinfrastructuur (drinkwaterleidingen, drinkwaterzuivering) en plattelandontwikkeling en door een rationeel beheer van natuurlijke rijkdommen.

Een voorbeeld is het project « *Approvisionnement en eau potable dans la Wilaya d'Agadir* ». Het maakt deel uit van het nationale waterbeleid en is bedoeld om de grote achterstand op het gebied van drinkwatervoorziening in de plattelandsgebieden in te halen door middel van systemen die zijn aangepast aan de plattelandsomgeving en door de doelgroep zelf worden beheerd.

Het project voorziet 25.000 mensen in 70 dorpen van drinkwater. Er wordt in het bijzonder rekening gehouden met de vrouwen en meisjes omdat de zware taak van het watertransport doorgaans voor hen is weggelegd. De vrouwen hebben nu meer tijd voor andere werkzaamheden en de meisjes kunnen opnieuw naar school. Een ander pluspunt van het project is een betere bescherming van het ecosysteem. Door het beheer van de watervoorziening te decentraliseren, een systeem van participatie in te voeren en gebruikersverenigingen op te richten, werd een duurzame dynamiek in de dorpen op gang gebracht. Hierdoor kunnen de inwoners ook bij andere milieubeschermingactiviteiten worden betrokken.

Meisjes (L)

Strategische doelstellingen L :

1. Alle vormen van discriminatie van meisjes uitbannen
2. Negatieve culturele attitude en handelingen jegens meisjes uitbannen
3. De rechten van meisjes bevorderen en beschermen en hen beter bewust maken van hun behoeften en mogelijkheden
4. Discriminatie van meisjes in het onderwijs, bij vorming en opleiding uitbannen
5. Discriminatie van meisjes op het gebied van gezondheid en voeding uitbannen
6. Kinderarbeid uitbannen en jonge meisjes op het werk beschermen
7. Een einde maken aan geweld jegens meisjes

8. Meisjes beter bewust maken van het sociale, economische en politieke leven en hun deelname eraan bevorderen
9. De rol van het gezin versterken bij het verbeteren van de positie van meisjes

Op 19 juli 2005 werd een wetswijziging ingevoerd van artikel 8 van de wet van 25 mei 1999, inzake de internationale samenwerking. Volgens deze wet zullen de **kinderrechten als een transversaal thema** van ontwikkelingssamenwerking worden opgenomen.

Dit thema staat bovenaan de agenda van Ontwikkelingssamenwerking. Het is aanwezig in programma's (zie blz. 7) inzake onderwijs, eerstelijnszorg enz. Via structurele programma's wordt gewerkt aan betere levensomstandigheden voor kinderen op de lange termijn.

Kindermishandeling in conflictgebieden wordt tegengegaan met acties rond kinderontvoering, initiatieven ter ondersteuning van het beleid tegen de rekrutering van kinderen voor militaire doeleinden en activiteiten om een veilige terugkeer te waarborgen, de reïntegratie en de rehabilitatie van kinderen te verzekeren.

De opvangstructuren voor de kinderen krijgen bescherming, psychosociale ondersteuning en meer hulpmiddelen.

Er wordt op drie niveaus gewerkt:

1. De werving van kindsoldaten voorkomen door de bevolking van de betrokken landen te sensibiliseren en door middel van pleitbezorging om regeringen en oppositiebewegingen te doen afzien van het rekruteren van kindsoldaten. Er worden middelen uitgetrokken voor programma's die het fenomeen van kindsoldaten in legers en gewapende groeperingen bij de bron aanpakken. De oorzaak is vaak te zoeken in diepe armoede, ernstige schendingen van de mensenrechten en een slecht gefundeerde rechtsstaat.
2. De demobilisatie van kinderen (met bijzondere aandacht voor meisjes) die door het leger en gewapende groeperingen werden ingezet. Een van de belangrijkste fasen van de demobilisatie is de hereniging van de familie. In het belang van de komende generaties en voor de heropbouw van het land is de duurzame reïntegratie van deze kinderen een gewichtige opdracht.
3. De reïntegratie van kindsoldaten (jongens en meisjes) in de maatschappij. De sociale reïntegratie van gedemobiliseerde kinderen krijgt voorrang. De sociale invalshoek van de reclasseringsprogramma's is gericht op scholing, beroepsopleiding en psychosociale begeleiding. De traumatische ervaringen van de kinderen in gevechtssituaties maken psychologische hulp meer dan noodzakelijk.

De Multilaterale Samenwerking

De Belgische samenwerking steunt, gedurende de periode 2004-2006, het **UNICEF**-programma “*Regional Programme to address the situation of children affected by armed conflict in the Great Lakes Region*”. Het budget bedraagt 900.000 €.

De Belgische samenwerking steunt **UNICEF** eveneens via het programma “*Strijd tegen de kinderhandel in West- en Centraal Afrika*” van UNICEF, gedurende de periode 2004-2007, voor een bedrag van 4 miljoen €. Het programma is aanwezig in Mali, Ghana, Niger en Togo. Unicef wil in deze regio een globale strategie uitbouwen voor de strijd tegen de kinderhandel met als doelstellingen: samenwerking met de civiele maatschappij en de overheid op het vlak van sensibilisering; aanpassing van de wetgeving; dienstverlening aan de slachtoffers van kinderhandel enz.

In 2004 was de samenwerking van DGOS met **OHCHR** gericht op de kinderrechten. Activiteiten waren onder meer: de ondersteuning van het Actieplan “*La décennie des Nations Unies pour l’Education aux Droits de l’Homme*”; de financiering van conventionele organen, waaronder het Comité voor de Kinderrechten; technische samenwerking; steun aan de activiteiten van het regionaal OHCHR-bureau in Burundi in het kader van de preventie van rekrutering van kindsoldaten.

Vanaf 2006 zal het programma “*strijd tegen geweld, seksueel misbruik en de seksuele uitbuiting van kinderen*”, van **UNICEF** in Peru, worden gefinancierd voor een bedrag van 2,5 miljoen €. De doelstelling van het programma bestaat uit het opzetten van een cultuur van vrede en respect voor de rechten van kinderen en adolescenten.

Het “joint programme” van **UNFPA, UNICEF en OHCHR**: “*La prévention et la réponse aux violences sexuelles faites aux femmes, aux jeunes et aux enfants en République Démocratique du Congo*”, vernoemd onder strategische doelstelling C, dient ook onder doelstelling L te worden vermeld.

Het Belgisch Overlevingsfonds

In de DRC, Ethiopië, Senegal en Niger, steunt België via het Overlevingsfonds, UNICEF-projecten ter verbetering van de scholingsgraad van meisjes. UNICEF of een van de partner-ngo’s voeren campagne om families en gemeenschapsverantwoordelijken te wijzen op het belang van scholing voor meisjes in de strijd tegen armoede en voedselonzekerheid. Deze aanpak heeft reeds goede resultaten opgeleverd. Sommige scholen tellen reeds de helft of meer meisjes.

In Senegal wordt op grote schaal de strijd aangebonden met besnijdenis en vroege huwelijken. De beheerscomités van scholen die grotendeels uit vrouwen bestaan, maken de dorpsgemeenschappen via praatgroepen en pleitbezorging bij geestelijke en politieke leiders bewust van het probleem. Vrouwen die besnijdenissen uitvoerden krijgen een opleiding. Elk jaar wordt op grote evenementen het gebruik van besnijdenis afgezworen.

Hierbij kan nog worden opgemerkt dat de programma’s die het Belgisch Overlevingsfonds samen met UNICEF uitvoert, een verbetering van de rechten van het kind tot doel hebben.

Interne maatregelen

- De maatregelen en inspanningen op het vlak van “**genderstatistieken**” sinds 2004 zijn tweeledig:
 - enerzijds werd in het kader van de versterking van de cultuur van opvolging en evaluatie een referentiële databank opgemaakt binnen DGOS. De databank behelst alle aspecten van een centraal gegevensbeheersysteem. In concreto werden velden (thematische markers) opgenomen die moeten toelaten om “genderstatistieken” op accurate wijze te filteren en te kanaliseren;
 - anderzijds wordt, eveneens in het kader van een verbeterde opvolging en een gemeenschappelijk toegankelijk gegevensbeheersysteem, gewerkt aan de opleiding van dossierbeheerders met als doel op gedetailleerde wijze het informatiesysteem te voeden en dit zowel vanuit het oogpunt van projectopvolging en -analyse als vanuit het oogpunt van planning. Het informatiesysteem zal in 2006 volledig operationeel zijn.

Van de “genderdeskundige” van de DGOS wordt verwacht dat zij het informatiesysteem zal aanvullen en opvolgen door zelf bij te dragen aan de voeding van het systeem en door actief de dossierbeheerders te ondersteunen bij de analyse van belangrijke transversale thema's zoals “gendermainstreaming”.

- Een volgende belangrijke stap betreft het **toegankelijk maken van kwaliteitsvolle informatie** m.b.t. “gender” voor de zetel zowel als op het terrein.

Daarom worden strategische documenten en goede praktijken geregeld verzameld, bewerkt en verspreid.

In 2004 heeft de BTC ten behoeve van vertegenwoordigers en personeel in ontwikkelingsprojecten een bijgewerkte versie gemaakt van een CD-rom. Deze bevat onder andere strategische documenten en vademecums van andere ontwikkelingsinstellingen.

In 2005 schreef een BTC-stagiair een thesis over “*gendermainstreaming*” in de Belgische bilaterale samenwerking. Er werd een casestudie gemaakt m.b.t. de bilaterale samenwerking met Niger.

- Voor de opleiding en de **sensibilisering van het personeel in het hoofdkantoor en op het terrein** worden verschillende middelen ingezet. Alle technische assistenten die op het terrein gaan werken, krijgen in Brussel eerst een opleiding waarin het “genderthema” aan bod komt.

De DGOS en de BTC zullen in de nabije toekomst vormingsdagen organiseren m.b.t. “gendermainstreaming” in de projecten en programma's van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, en dit voor de dossierbeheerders van beide organisaties. Deze vorming zal de gelegenheid bieden om nieuwe instrumenten voor “gendermainstreaming” voor te stellen.

De Commissie Vrouwen en Ontwikkeling (CVO), die in december 2004 haar 10de verjaardag vierde, organiseert regelmatig conferenties en seminars met betrekking tot “genderspecifieke” thema's. Het personeel van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse

Handel en Ontwikkelingssamenwerking en van de BTC krijgt de gelegenheid deze evenementen bij te wonen.

In 2004 en 2005 verrichte de CVO studiewerk m.b.t. “genderindicatoren” en hield zij twee seminars m.b.t. “empowermentindicatoren”.

De CVO werd ook betrokken bij de voorbereiding van de top over de Millenniumdoelstellingen. In 2004 verzorgde de CVO de publicatie en verspreiding van de besluiten van het colloquium “Les femmes au-delà des Objectifs du Millénaire” (oktober 2003). In 2005 werden fiches met de hoofdpunten uit de besluiten aangemaakt en verspreid.

In samenwerking met het Instituut voor ontwikkelingsbeleid en -beheer van de universiteit Antwerpen werd op 11 oktober 2004 een studiedag gehouden met als thema “Gender en de Poverty reduction strategy papers”.

Een aantal leden van de CVO nam in 2004 deel aan de coördinatiewerkzaamheden ter voorbereiding van het Belgische standpunt op de Peking +10-top en was ook betrokken bij het werk van het Pekingcomité van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. Met het oog op de voorbereiding van Peking+10 kwam ook een samenwerking met parlementsleden tot stand.

Een tiental plenaire vergaderingen van de CVO werden bijgewoond door vertegenwoordigers van de BTC, de DGOS en landen uit het Zuiden.

In oktober 2005 nam de CVO naar aanleiding van het evenement “Confettia” (Marche Mondiale des Femmes), een groot deel van de organisatie van het internationale debat “Femmes du Sud en marche”, op zich. Het debat had als thema de eerbiediging van de seksuele en reproductieve rechten.

- **Technische bijstand van de “genderexperten” van de DGOS en de BTC aan de diensten en aan de vertegenwoordigers van ontwikkelingssamenwerking** (adviezen, aanbevelingen, participatie aan zendingen met het oog op identificatie, formulering, follow-up en evaluatie)

De “genderexperten” van de DGOS en de BTC nemen deel aan verschillende **internationale vergaderingen** m.b.t. “gender” in de ontwikkelingssamenwerking: OESO-DAC Gendernet, de Commissie Vrouwen en Ontwikkeling, de EU Gender Experts’ Meeting, het Platform voor Bevolking en Ontwikkeling, enz.

De humane middelen blijven een zwak punt in het “genderbeleid” van de Belgische ontwikkelingssamenwerking. DGOS beschikt in 2005 slechts over één genderexperte en de BTC kan slechts rekenen op 20% van de werktijd van één dossierbeheerder.

Vooruitzichten

2005 mag dan een bijzonder jaar zijn geweest m.b.t. de bevestiging van beginselen en doelstellingen op het gebied van ontwikkeling, de komende jaren zijn minstens even belangrijk.

De Millenniumtop + 5 en de 10e verjaardag van de Wereldvrouwenconferentie in Peking waren meer dan herdenkingsevenementen. Voor zover geen nieuwe doelstellingen werden geformuleerd, werden deadlines in herinnering gebracht. Wij zullen dan ook gedreven verder werken aan de verwezenlijking van de aangegeven verbintenissen.

Voor 2006 staat nog een belangrijke afspraak genoteerd die te maken heeft met de bescherming en de bevordering van de rechten van de vrouw en met de gelijkheid van vrouwen en mannen. Dan houdt de Algemene Vergadering van de VN immers een speciale zitting over de strijd tegen HIV/AIDS.

Tot slot valt op te merken dat de Top die in september 2005 in New York plaats had, niet beperkt is gebleven tot een herbevestiging van de Millenniumdoelstellingen. Er zijn ook heel wat vorderingen gemaakt inzake mensenrechten en in het bijzonder op het gebied van vredeshandhaving en vredesopbouw. In het pakket goedgekeurde hervormingen vind ik er drie met een bijzondere betekenis voor de bevordering van gelijke kansen voor vrouwen en mannen.

De eerste hervorming komt eigenlijk neer op de bevestiging van een beginsel, aangezien in de Slotverklaring die in september naar aanleiding van de Top in New York werd goedgekeurd, het verband gelegd wordt tussen vrede en ontwikkeling. De erkenning van dit verband is niet onbelangrijk omdat ze de sleutelrol onderstreept die vrouwen en vrouwenbewegingen vervullen op het gebied van ontwikkeling en vredesopbouw.

Er valt ook veel te zeggen omtrent de beslissing om een Commissie voor Vredesopbouw in te stellen. Hoe de Commissie zal functioneren en hoe zij zich zal verhouden tot de Veiligheidsraad en de Algemene Vergadering, moet nog worden vastgelegd. Zaak is dat deze nieuwe intergouvernementele instantie landen die uit een gewapend conflict komen bijkomende hulp zal bieden bovenop de reeds bestaande flankerende maatregelen. Tijdens de werkzaamheden die aan de gang zijn om het werkterrein van deze Commissie te bepalen, proberen België en de Europese Unie te verkrijgen dat de rol van vrouwen in het vredesherstel en in de rechtsstaat wordt erkend en dat deze rol zelfs een bijzondere plaats krijgt. België dient deze “mainstreaming” dan ook verder na te streven wanneer het van 2007 tot 2009 lid zal zijn van de VN-Veiligheidsraad.

Tot slot kan ook de oprichting van een Raad voor de mensenrechten een middel zijn om de vereiste aandacht te geven aan een betere eerbieding van de vrouwenrechten en de naleving van de aanbevelingen van Peking Actieplatform inzake de “empowerment” van vrouwen.

België dient verder werk te maken van zijn strategie om vrouwen en mannen gelijke rechten en kansen te geven. De specifieke aandachtsdomeinen zijn onderwijs, gezondheidszorg en reproductieve en seksuele rechten (waartoe ook aids-bestrijding behoort), evenals vrouwen, vrede en veiligheid. Deze domeinen zullen in de politieke dialoog met onze partners en in de

vastlegging van de projecten en programma's van de Belgische ontwikkelingssamenwerking een prominente plaats krijgen.

Tenslotte zal de DGOS in 2006 een "gendernetwerk" oprichten, bestaande uit vertegenwoordigers van de gouvernementele, niet-gouvernementele en multilaterale samenwerking van de Belgische ontwikkelingssamenwerking (dienstenoverschrijdend netwerk). Dit netwerk zal georganiseerd worden om instrumenten te ontwikkelen die een betere "gendermainstreaming" van de Belgische ontwikkelingssamenwerking beogen. Afhankelijk van het netwerkproject kunnen ook vertegenwoordigers van de CVO, de universitaire wereld en de NGO's gevraagd worden deel te nemen aan de activiteiten van het netwerk.

Algemene conclusies

Het adagio dat zegt dat de resultaten pas na afloop van de geleverde inspanningen en aan de motivatie van de protagonisten kunnen worden gemeten, is hier meer dan ooit van toepassing.

De conclusie van het vorige verslag gaf het reeds aan: “de integratie van het genderdimensie in ieder beleidsdomein is een werk van lange adem dat bijzondere begeleiding behoeft, en dit niet alleen intern, maar ook extern”.

Het is rond die begeleiding, rond het structureren van de inspanningen en het invoeren van een langetermijnsystematiek dat de huidige regeringsploeg vooral heeft gewerkt. De reflectieoefening heeft geleid tot een erg ruim ontwerp tot wijziging van de huidige wet van 6 maart 1996 op de controle van de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die van 4 tot 14 september 1995 in Bejing werd gehouden, een ontwerp waarvan de tekst vervolgens door het parlement werd goedgekeurd waardoor het kracht van wet kreeg.

Deze nieuwe wet houdt in dat in alle beleidsdomeinen van de federale regering en in ieder budgetvoorstel rekening dient te worden gehouden met de genderdimensie. De wet nodigt de regering uit om bij het begin van de legislatuur strategische doelstellingen te definiëren met betrekking tot de gelijkheid van mannen en vrouwen en met betrekking tot de integratie van de genderdimensie in het beleid dat zij wil voeren.

De wet nodigt de regering verder ook uit om, ter gelegenheid van de besprekingen van het algemene beleid, rekenschap af te leggen over de vooruitgang die werd geboekt met de uitvoering van de maatregelen en acties die bijdragen tot de realisatie van de strategische doelstellingen die bij de start van de legislatuur werden gedefinieerd.

De regering richt een interdepartementale werkgroep om het proces te coördineren waarin zowel vertegenwoordigers van de ministers als vertegenwoordigers van de FOD's en de POD zetelen.

Het huidige systeem van verslagen voor het Parlement werd dientengevolge aangepast. Een tussentijds rapport waarin de verschillende onderdelen van het huidige verslag zijn opgenomen, zal verslag uitbrengen over de vooruitgang die werd geboekt, over de problemen waarmee men kreeg af te rekenen en over de alternatieve oplossingen die werden uitgewerkt om de doelstellingen die in het begin van de legislatuur werd gedefinieerd te verwezenlijken.

In dit kader heeft het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen met de begeleiding en ondersteuning van het proces een erg belangrijke rol toegewezen gekregen, vooral dan omdat het expertise en efficiënte instrumenten moet aanreiken aan de personen die zijn aangeduid als lid van de interdepartementale werkgroep en aan hen die in de administratie belast zijn met het dossier.

Deze wet vormt de essentie van de denkoefening die de voorbije jaren in samenwerking met het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen werd gedaan door experts die betrokken waren bij de verschillende experimenten en door de deelnemers aan de werkgroepen die belast waren met de voorbereiding van de opeenvolgende verslagen. Door deze tekst goed te keuren reikt het Parlement de regering en de administratie een tool aan die, op middellange termijn, de doeltreffende integratie van het genderperspectief in het federale beleid mogelijk moet maken.

